

Mediernes (nye) verdensbilleder

En forskningsrapport om nyhedsmedier og tærskellande

Lars Kabel, Hans-Henrik Holm, Asbjørn Slot Jørgensen,
Henrik Berggreen, Kresten Roland Johansen og Roger Buch

Mediernes (nye) verdensbilleder

En forskningsrapport om nyhedsmedier og tærskellande

Lars Kabel, Hans-Henrik Holm, Asbjørn Slot Jørgensen,
Henrik Berggreen, Kresten Roland Johansen og Roger Buch

Mediernes (nye) verdensbilleder

© Forfatterne og Forlaget Ajour

Udgivet af Forlaget Ajour
Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Foto på omslaget:
Kina – Mark Schiefellbein, AP/Polfoto

Omslag og grafisk tilrettelæggelse:
Susanne Sommer og Henrik Møller
Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Forskningsprojektet er støttet økonomisk af
Aarhus Stiftstidendes Fond og Axel Muusfeldts Fond

Produktion:
1. udgave, 1. oplag 2016

ISBN: 978-87-93453-09-8

Forlaget Ajour
Danmarks Medie- og Journalisthøjskole
Olof Palmes Allé 11
8200 Aarhus N
Danmark

www.forlagetajour.dk

Indhold

1.0	Når nyhedsmedierne dækker verden	8
1.1	Medier, temaer, forskningsspørgsmål og artikler	
2.0	Danske nyhedsmediers dækning af tærskellande i forskellig udvikling	
	Af Lars Kabel	12
2.1	Hvad har vi undersøgt og hvordan?	
2.2	Dækningen og forskellighederne	
2.3	De journalistiske valg og mediebillederne – konklusioner	
	Litteratur	
3.0	Domesticeret, platformsafhængig dækning?	
	Af Kresten Roland Johansen	36
3.1	Metoden bag undersøgelsen	
3.2	Domesticeret dækning eller global journalistik	
3.3	Definition af domesticering	
3.4	Det uomgængelige vestlige perspektiv	
3.5	Domesticering gennem vinkling og perspektiv	
3.6	De danske kilder	
3.7	Dækningen på web og print – ‘same same’?	
3.8	Diskussion	
	Litteratur	
4.0	Putin – ikke en af vor egne	
	Af Henrik Berggreen	50
4.1	Entmans framing-begreb	
4.2	Analyse af journalistiske artikler	
4.3	Analyse af meningsartikler	
4.4	Nyancerede reportager	
4.5	Er ikke som vi andre	
4.6	Konkurrence om de bedste forklaringer	
	Litteratur	
5.0	Mere konflikt, mere udland, mere dansk	
	Af Asbjørn Jørgensen	60
5.1	Omfang, genrer og nyhedskriterier	
5.2	Form og platform	
5.3	Emner og spredning	
5.4	Diskurser og stereotyper	
5.5	Den danske vinkel	
5.6	Spejling, overbelysning, underbelysning	
5.7	Og hvad så?	
	Litteratur	

6.0	Det handler om at forstå verden – helt tæt på	
	Af Henrik Berggreen og Asbjørn Jørgensen	77
6.1	Nabolandsinterview. Perspektiv og vurdering	
6.2	Formålet er at fortælle, hvad der sker – og sætte det i sammenhæng	
6.3	Dækningen er begivenhedsdrevet – og styret af kriser	
6.4	De 10 tærskellande i medierne = Rusland + Kina (og lidt om resten)	
6.5	Hvor afgørende er domesticering – den lokale vinkel?	
6.6	Korrespondenterne: Send os virkeligheden!	
6.7	Nye platforme: Forbandelse og velsignelse for udenrigsjournalistikken	
	Litteratur	
7.0	Fødsel, vækst og begravelse af BRIK og BRIKS – i den økonomiske virkelighed og i danske aviser	
	Af Roger Buch	93
7.1	Et akronym, som fik sit eget momentum og en politisk organisatorisk ramme	
7.2	Gav BRIK økonomisk mening i 2001?	
7.3	Hvordan har udviklingen været i BRIK-landene økonomisk 2001 – 2015?	
7.4	Akronymlegen og den varierede og dynamiske globale virkelighed	
7.5	Mediedækningen af landene	
7.6	Konklusion	
	Litteratur	
8.0	Udenrigsjournalistik på tærskelen, men til hvad? – en konklusion	
	Af Hans-Henrik Holm og Lars Kabel	103
8.1	En forandret verden	
8.2	Efter Den Kolde Krig	
8.3	Hvor er vi så nu?	
8.4	Spejlingerne	
8.5	Tærskellandene: Hvordan blev de spejlet i 2015?	
8.6	På tærskelen til hvad?	
	Litteratur	
9.0	Sådan optrådte 10 tærskellande i danske medier. Kvantitativ kortlægning	
	Af Kresten Roland Johansen	119
9.1	Medier og medietyper	
9.2	Dækning på web, print og den samlede dækning	
9.3	Ophav – journalister og kilder	
9.4	Kodemanual	

Når nyhedsmedierne dækker verden

Undersøgelsens formål, medier og metoder

Når danske medier dækker verden, skabes der mediebilleder, tilsigtede eller utilsigtede, som kan have stor samfundsmæssig og personlig betydning for mange.

Idealforestillingen er, at mediernes udenrigsdækning løbende skal afspejle de vigtigste hændelser og udviklingstendenser i verden. At den på den måde er klassisk oplysende. Mange læsere, lyttere, seere og klikkere forventer, at mediebillederne giver svar på enkle spørgsmål som hvem, hvad, hvor og hvornår, jorden rundt, men også på mere komplekse spørgsmål om hvordan og hvorfor og med hvilke konsekvenser.

Udland er især stor på de store dagsordener, medierne dækker hovedsageligt aktuelle konfliktfyldte begivenheder, men har samtidig et ansvar for overblikket: Hvor sker de store strukturelle forandringer? Hvad består de af?

Idealforestillingen bygger på, at politiske, økonomiske og samfundsmæssige væsentlighedsvurderinger må være de centrale kriterier for de redaktionelle valg på udlandsredaktionerne. Samtidig skal udenrigsjournalistikken kunne opleves som personligt vedkommende, relevant og underholdende for at være værdifuld for læserne og brugerne, dagligt.

Denne ideale forestilling er imidlertid under pres. Mediernes (nye) verdensbilleder, mediernes spejlinger af det hændte, skabes i en dynamisk proces under stadig forandring. Nye stoftyper og redaktionelle metoder og tilgange presser sig på. De danske udlandsredaktører (især dem på tv-nyhederne) mener ikke, at de er forpligtede til at dække alt det samfundsmæssigt væsentligste; også andre typer af hensyn vejer tungt. Hvilke?

Siden midten af 2000'erne er der sket store forandringer i den omverden, som nyhedsmedierne agerer i. Især på to områder har forandringerne været gennemgribende: Vi har set betydningsfulde økonomiske og politiske forskydninger udfolde sig over mod flere globale magtcentre og multipolaritet i stedet for den tidligere så dominerende bipolaritet mellem Vest og Øst, Nord og Syd. USA's og EU's politiske og økonomiske gennemslagskraft er svækket. En række store lande i Syd og Øst har været drivkraften bag denne udvikling, og selv om to af vækstlandene, Brasilien og Rusland, i midten af

2010'erne gik i økonomisk recession, står vi på tærsklen til en ny økonomisk og politisk verdensorden.

I det seneste årti har der udviklet sig et nyt mediesystem drevet af digitaliseringen af medierne og vores dagligliv. Nu udgiver og interagerer medierne med læserne, seerne, lytterne og klikkerne på talrige medier og platforme på samme tid: Papir, online/web, skærme i offentlige rum, flowradio, flow-tv, video, audio, streaming og diverse sociale medier. Redaktionerne skal kunne levere målrettet indhold til alle disse platforme. På web er der plads til det hele (eller det meste), men skal det hele også med?

I samme tidsrum er brugerne og medieforbruget flyttet mere og mere over på mobile og håndholdte enheder som smartphones, tablets og laptops. Konsekvensen er vidtgående valgmuligheder for den enkelte, der nu kan vælge til og fra i højere grad end tidligere.

Digitaliseringen og den nye medieøkologi sætter nu rammerne for, hvordan redaktionerne og journalisterne kan og skal agere med indholdet og brugerne. Nyhedsformidling og anden journalistik laves nu i teambaserede processer med et flow af indhold publiceret gennem 16-17 timer af døgnet. Et sådant teamsamarbejde kan være både lokalt, nationalt og internationalt, hvilket den redaktionelle håndtering i The Panama Papers-projektet i et tæt investigative cross border-samarbejde mellem 370 journalister fra 107 medier i 76 lande illustrerede på fornem vis.

I denne tid er nu også hurtighed, korthed, dybde og længde, visualisering og evnen til at monitorere indholdsstrømmene i offentligheden og de sociale medier blevet konkurrenceafgørende faktorer. Medierne skal kunne berige den dominerende offentlige samtale. Redaktionerne skal levere værdi på en række platforme på samme tid, journalistikken skal versioneres til disse forskellige platforme og brugere 'on the go'.

Hvordan har danske nyhedsmedier med udenrigsjournalistikken og udlandsredaktionerne som case håndteret disse udfordringer? Er de i sync med både det indholdsmæssige og tekniske nye? Denne rapport har til formål at afdække og forklare, hvordan medierne afspejler de radikale politiske

Den indiske tidligere cricketstjerne, Sachin Tendulkar, scanner sin iris med en ny smartphone produceret af Smartron, et indisk teknologifirma med global gennemslagskraft. Indien er nu i en procentvis højere vækst end Kina

(Foto: Altaf Qadri, Polfoto)

og økonomiske forandringer, vi gennemlever i disse år, og hvordan de danske medier agerer i den nye medieøkologi. Hvad er på spil? Hvilke forandringer i udenrigsjournalistikken kan vi identificere? Hvilke medie billeder er de dominerende? Og hvorfor? Hvordan mente udenrigsjournalister og -redaktører selv i 2015, at de håndterede udfordringerne? Med hvilke virkemidler?

Ud fra en tese om, at disse forandringer tydeligst kom til udtryk i den journalistik, der dækkede vækstlandene i Øst og Syd, valgte vi at analysere og diskutere dækningen i 2015 af de følgende 10 folkerige tærskellande: Brasilien, Mexico, Nigeria, Kenya, Sydafrika, Indien, Vietnam, Indonesien, Kina og Rusland. Vi kiggede på dækningen i de dominerende danske nyhedsmedier og nyhedsprogrammer på tv.

De 10 lande er økonomiske og politiske smeltedigler for globaliseringen, den nye verdensorden og urbaniseringen, de står på tærsklen til noget afgørende nyt. Og vores tese er, at landene er helt centrale for de dynamikker, der i disse år forandrer verden og udenrigsjournalistikken. Denne til-

deling af betydning har vi dog ikke bragt så vidt, at vi har bygget vores analyser på, at der findes en formel gående ud på, at fx befolkningstal gange BNP er lig med væsentlighed i journalistisk forstand og dermed en målestok for mængden af journalistisk dækning. Der er meget andet og mere på spil, når de journalistiske valg skal tages.

Vi foretog afgrænsningen af vores emne, velvidende at de mest påtrængende emner for udenrigsjournalistikken i disse år er terrortruslen, krigene i Mellemøsten, Danmarks deltagelse, EU's udfordringer, migrationen og flygtningestrømmene og valgene i USA. Men megen medieforskning i Danmark og udlandet har allerede udforsket valgdækningen og dækningen af krigene og påvist, at udenrigsjournalistikken traditionelt har fokus på konflikt som altafgørende nyhedskriterium blandt andet knyttet til dækningen af krige, terror og andre typer af konflikter. Dette konfliktfokus har vi taget som et veldokumenteret og bekræftet udgangspunkt og har ikke søgt at genbekræfte det via nye undersøgelser. Også bistandsjournalistikken og tredjeverdens-dækningen

er grundigt udforsket de seneste 20-25 år, ligesom tilbage-trækningen af de fast udstationerede udenrigskorrespon-denter jorden rundt er gennembelyst og kritiseret i flere faglige artikler og bøger.

I stedet vil vi forsøge at identificere og undersøge det nye, dér hvor vi forudser, at udenrigsjournalistikken og medie-billederne aktuelt forandrer sig. Hvordan er mediernes (nye) verdensbilleder? Vi vil afdække nogle af de dominerende diskurser. Vi vil undersøge, hvor og hvordan udlandsdæk-ningen diffunderer andre steder hen og måske bliver til erhvervsjournalistik, økonomisk journalistik, IT-journalistik, rejsestof og underholdende kulturjournalistik. Områder, hvor globaliseringen og nye urbane livsstile smelter sammen.

Projektet har fokus på den redaktionelle og indholdsmæssige produktion og publicering på to dominerende medieplat-forme: papiraviser og online/web fra de etablerede danske me-diehuse. Vi har ikke særskilt set på, fx hvordan og hvor meget publikum ser og læser stoffet; det er altså ikke modtagernes eller brugernes reception, som er sigtet med undersøgelsen.

1.1 Medier, temaer, forskningsspørgsmål og artikler

Projektet er analytisk med et normativt sigte. Dets abstrakte og gennemgående temaer har været forandring, spejling og journalistisk merværdi. Forandring refererer til både den nye medieøkologi og forandringerne i den politiske og økono-miske verdensorden: Spejles og reflekteres disse i mediernes dækning af vækstlandene? Forandring refererer også til ændringer i den udenrigsjournalistiske praksis. Hvad er sket metodisk og med hvilke konsekvenser?

Hvis vores undersøgelser ikke resulterer i, at vi finder og dokumenterer nye diskurser, journalistiske fornyelser og andre markante ændringer, hvad kan det så skyldes?

Mediedækningen af de 10 lande er blevet analyseret i følgen-de dominerende danske nyhedsmedier:

Berlingske, Politiken, Jyllands-Posten, Ekstra Bladet,
B.T., Kristeligt Dagblad, Børsen, Information
og MetroXpress

Nordjyske Stiftstidende, Århus Stiftstidende, Jydske
Vestkysten, Fyns Stiftstidende, Sjællandske Tidende

TV Avisen på DR 1 kl. 18.30 og 21.30
og TV 2 Nyhederne kl. 19.00 og 22.00

Onlinemedierne dr.dk, tv2.dk, eb.dk, bt.dk, b.dk,
politiken.dk, jp.dk, kd.dk, information.dk, boersen.dk,
business.dk, EB Ekstra, Børsen abonnementsområde,
finans.boersen.dk, finans.dk, JP Premium,
mediemarked.boersen.dk, mx.dk, beep.tv2.dk,
go.tv2.dk, politik.tv2.dk

Projektets analyser har været styret af følgende seks konkrete forskningsspørgsmål:

1. I hvilket omfang og med hvilke genrer og nyheds-kriterier dækkes vækstlandene på de forskellige plat-forme og kanaler? Af korrespondenter, nyhedsbureau-ernes stof, egne journalister eller brugerleveret indhold?

2. Skifter udenrigsjournalistikken form, alt efter hvilken platform eller kanal den er produceret til? Kan vi underbygge tesen om, at "alt er forandret, og alt er det samme"? (Williams, 2012).

3. Via hvilke emner dækker medierne vækstlandene? Finder vi, at udenrigsdækningen af de 10 lande diffunderer ud i stofområder som erhverv, økonomi, IT, sport, kultur, videnskab, politik? Hvilke redaktionelle motiver ligger til grund for en eventuel diffusion? Hvad er konsekvenserne?

4. Hvilke diskurser bruges som en forståelsesramme, når vækstlandene dækkes? Anlægges der konsekvent et vestligt perspektiv?

5. Finder vi en domesticering/renationalisering (Gurevitch, 1991) i mediernes dækning af vækstlandene? Med hvilke redaktionelle motiver? Hvilke konsekvenser?

6. Spejler dækningen af vækstlandene indholds-mæssigt de vigtigste hændelser og tendenser i tiden? Tyder vores observationer på, at noget er overbelyst eller underbelyst? I givet fald hvad og hvorfor?

Rapporten er bygget op på en række analyser og artikler, som er selvstændige enheder, samt en tværgående konklusion, der sammenfatter, diskuterer og perspektiverer, hvad vi har fundet ud af. Hver artikel kan læses uafhængigt af de andre, bl.a. derfor har alle artiklerne en indledning og egne litter-aturlister. Artiklerne er:

- En kvantitativ måling og analyse af den totale dækning i en uge i februar 2015
- En kvalitativ læsning af udvalgt mediedækning over en periode på to måneder i oktober og november 2015
- Interviewbaseret analyse af både danske, norske, hollandske og tyske journalisters og redaktørers egne forklaringer og beskrivelser
- Et casestudie af diskurserne i Ruslands-dækningen
- En diskussion af begreberne og fænomenerne BRIKS- og vækstlandene
- Detailanalyser af delproblemstillinger som platformsafhængighed og domesticering
- Konklusioner og perspektiver

Projektet er støttet økonomisk af Axel Muusfeldts Fond og Aarhus Stiftstidendes Fond.

Undersøgelserne er udført af følgende gruppe af forskere og lektorer fra Danmarks Medie- og Journalisthøjskole:

Lars Kabel, lektor, journalist og cand. phil.
Projektleder for forskningsprojektet

Hans-Henrik Holm, afdelingsforstander
og Jean Monnet Professor

Kresten Roland Johansen, Project Manager
i International Department, underviser
og (med)projektleder

Asbjørn Slot Jørgensen, lektor og journalist

Henrik Berggreen, uddannelsesleder

Roger Buch, ph.d., forskningschef

John Frølich, lektor og journalist

2.0

Danske nyhedsmediers dækning af tærskellande i forskellig udvikling

Hvordan journalistiske valg og metoder i 2015 prægede dækningen af vækstøkonomierne og dermed mediernes verdensbilleder

Af Lars Kabel

Udenrigsjournalistikkens form og indhold er et vigtigt udgangspunkt for, hvilke billeder af verden, verdens lande og befolkninger der skabes i et samfund som det danske. Det gør en forskel, hvilken journalistisk indsats journalisterne og redaktionerne tager i brug i deres arbejde med nyhedsmediernes dækning af verden langt herfra. I en beslægtet undersøgelse af mediedækning konkluderede den sydafrikanske professor og medieforsker Herman Wasserman på baggrund af stof fra 2012, at:

“Media has to give more attention to the ‘downstairs’ relationships that evolve through the new geopolitics, and not only the ‘upstairs’ trade and exchange” (cf. Park and Alden, 2013). (Wasserman, 2015).

Og sådan formulerede mange i Danmark også én af hovedudfordringerne for udenrigsdækningen i årene fra 2010 og fremad, måske helt frem til nu, 2016.

De såkaldte BRIKS-lande (Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika) og andre tærskellande som Mexico, Nigeria, Kenya, Indonesien og Vietnam buldrede i 00'erne derudad med høje vækstrater og en offensiv insisteren på mere magt og indflydelse på en række vigtige geopolitiske spørgsmål. Nye Syd-Syd-alliancer, som BRIKS-initiativet delvist var et eksempel på, havde allerede manifesteret sig på den globale scene i 2009 med deres første topmøde afholdt i Rusland og ved klimatopmødet COP 15 i København, og udviklingen fortsatte i årene fremover. Nord og Vest blev bypassed, USA var svækket på sin politiske gennemslagskraft, konturerne af en ny verdensorden kom til syne. Og det måtte nyhedsredaktionerne og mediedækningen naturligvis afspejle. En journalistisk produktudvikling af udlandsdækningen var nødvendig.

For som Catarina Gomes fra University of Amsterdam formulerede det allerede i 2012:

“It is the bottom line in the media landscape that international news is concentrated in elite nations. For example, the United States of America, (U.S.A.) is covered the most in the world (Wu, 2000), however there are signs that this phenomenon might be changing. If a country’s visibility in international news used to be largely determined by the ‘East vs. West bipolar perspective’ (Wu, 2000), then now other determinants such as economic power and political connections might come into play. Taking this into consideration, where do economically emerging nations stand in the fast changing universe of international news?” (Gomes, 2012).

I 2014-2015 begyndte den nye verdensorden og Syd-Syd-alliancernes betydning imidlertid så småt at svækkes. Vigtige lande som Rusland og Brasilien tabte pusten og gik i økonomisk recession i stedet for vækst. Rusland blev uvenner med Europa og USA over Krim og Ukraine og blev ramt af sanktioner. Kinas vækstrater faldt. Indien interesserede sig mest for sin egen nationale udvikling og velstandsfremgang. Og potentialet for øget dansk eksport til vækstøkonomierne viste sig ikke nær så lovende, som det var forudset få år tidligere.

I 2015 kortlagde og analyserede vi mediedækningen af 10 centrale tærskellande (‘emerging nations’) i de dominerende danske nyhedsmedier. Vi var på udkig efter, om og i givet fald hvordan de danske medier afspejlede de forandringer, som den ovenstående korte beskrivelse illustrerer – og hvilke konsekvenser det havde for mediernes verdensbilleder.

Udgangspunktet for denne artikel er en tese om, at de

redaktionelle og journalistiske metoder, som tages i brug, har en afgørende betydning for, hvordan udenrigsjournalistikens form og indhold bliver. Og vores undersøgelser viste, at dét er der noget om. Det gjorde en forskel, hvilke emner en redaktion valgte at dække et land med. Om artiklerne var skrevet af korrespondenter eller flow-journalister. Også den journalistiske indsats, sproget, vinklingerne og fx brugen af multimedier spillede en rolle i dannelsen af mediebillederne. Dette kapitel vil gå dybere ind i hvordan, med hvilke metoder og konsekvenser.

2.1 Hvad har vi undersøgt, og hvordan?

Det centrale forskningsspørgsmål i artiklen er: Hvordan prægede redaktionel og journalistisk tilgang dækningen af vækstøkonomierne og dermed mediernes verdensbilleder i 2015?

Artiklen vil karakterisere medieindhold om BRIKS-landene Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika samt Indonesien, Vietnam, Nigeria, Kenya og Mexico. Det er lande, der over en periode har haft store vækstrater, og hvoraf flere er på tærsklen til at blive mellemindkomstlande, andre er det allerede. Det vil ske via analytisk tekstlæsning af udvalgte artikler og journalistiske web-enheder om de 10 lande fra 8 dagblade og 14 nyhedssites fra toneangivende danske mediehuse: Berlingske, BT, Børsen – Børsen lørdag og søndag, Ekstra Bladet, Information, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad, Politiken og Weekendavisen. Og de 14 onlineaviser: b.dk, bt.dk, business.dk, børsen.dk, ekstrabladet.dk, finans.dk, information.dk, jp.dk, kristeligt-dagblad.dk, politiken.dk, politiko.dk, mx.dk og weekendavisen.dk.

Mediernes fokus på interessekampe, krig og fx russernes militære tilstedeværelse i flere af verdens brændpunkter er ofte udforsket. Det gør vi ikke i denne undersøgelse. Mediernes prioritering af konflikt som nyhedskriterium er et givent udgangspunkt.

(Foto: Zhukov Sergai, Itar Tass/Polfoto)

Indholdet i de fire primetime-tv-aviser, der havde flest seere, blev også scannet for at identificere de nyhedsindslag i den godt to måneder lange periode, der omhandlede de 10 udvalgte lande. Det gav – i DR 1 TV Avisen kl. 18.30, 21.30 og 21.00 (søndage) og TV 2 Nyhederne kl. 19.00 og 22.00 – et begrænset antal hits med samlet 70 nyhedsindslag om og fra de 10 lande. Af dem var de 36 om Rusland og de 14 om Kina.

Da primetime-nyhederne på tv er et undersøgelsesområde helt for sig selv, som skal analyseres på anderledes måder end artikler på web og papir, blev tv-nyhedsindslagene fravalgt i denne artikel. Artiklen behandler altså udelukkende multi-medieproduktioner og artikler på web og papir samt disses udstyr i form af fotos, grafik m.v.

Rusland prioriteres lavt som analyseobjekt i denne artikel (landet behandles grundigt i andre af rapportens artikler). Fokus vil være på tærskellandene i Syd.

Også mediernes Facebook- og Twitter-sider og posts er udeladt i denne undersøgelse, da de to sociale medieplatforme ikke er danske nyhedsmedier. Trafik, posts og delinger af udlandsartikler og andre journalistiske indslag om tærskellandene i sociale medier er metodisk meget vanskeligt og ressourcekrævende at kortlægge, og også derfor er de ikke taget med.

Artiklen og analyserne vil trække på mediedækning fra to perioder i 2015 for ikke at risikere, at specielle begivenheder dominerede mediebilledet for meget. Der vil blive inddraget data og pointer fra projektets kvantitative kortlægning af de væsentligste danske nyhedsmediers og de store radio- og tv-nyhedsudsendelsers dækning af de 10 tærskellande i perioden fra 23. februar til 1. marts 2015 samt fra to efterårsmåneder.

I oktober og november 2015 var den samlede mængde af journalistiske enheder i dagbladene og på webaviserne om de 10 lande meget stor. I en godt to måneder lang periode fra 29. september til 10. december var der ifølge Infomedia 2.290 artikler i papiraviserne. Der var dertil 4.356 artikler på de 14 udvalgte nyhedssites, hvoraf en del tekster dog var perifere; de havde blot en enkelt sekundær henvisning til et land.

Med udgangspunkt i Infomedias relevanskriterier, der bygger på, hvor ofte søgeordene, landenavnene, optrådte i mediedækningen, blev der blandt de 30-40 mest relevante artikler fra hvert land udvalgt sammenlagt 95 artikler fra dagbladene og 94 webartikler, i alt 189 journalistiske enheder, til nærlæsning. Formålet var at gå analytisk dybere ind i stoffet

og supplere den kvantitative kortlægning med beskrivelse og dybere kvalitative karakteristikker af, hvordan stoffet var og med hvilke konsekvenser for mediebilledet. Metoden var en analytisk tekstlæsning, som lægger vægt på de fremtrædende metodiske og indholdsmæssige træk ved en tekst. Altså ikke et fokus alene på 'framing'. Vi frasorterede konsekvent visse emne- og artikeltyper, fx sportsartikler, hvor landet måske blot var nævnt på grund af idrætsudøvers nationalitet.

I så stort et materiale som dette kan der læses efter mange ting; fokus for vores læsning udsprang af projektets seks forskningsspørgsmål. De følgende tekstanalytiske undersøgelser vil alle handle om journalistiske tilgange, og de er gennemført ud fra en formodning om, at de vil kunne belyse denne artikels hovedspørgsmål, nemlig: Hvordan præger journalistiske valg og metoder dækningen af vækstøkonomierne og dermed mediernes verdensbilleder? På den måde giver artiklen også nogle bud på følgende fire af projektets centrale forskningsspørgsmål:

1. I hvilket omfang og med hvilke genrer og nyhedskriterier dækkes vækstlandene på de forskellige platforme og kanaler? Af korrespondenter, nyhedsbureauernes stof, egne journalister eller brugerleveret indhold?
3. Via hvilke emner dækker medierne vækstlandene? Finder vi, at udenrigsdækningen af de 10 lande diffunderer ud i stofområder som erhverv, økonomi, IT, sport, kultur, videnskab, politik m.m.? Hvilke kan de redaktionelle motiver og konsekvenser af en eventuel diffusion være?
4. Hvilke diskurser bruges som en forståelsesramme, når vækstlandene dækkes? Anlægges der et vestligt perspektiv?
5. Finder vi en domesticering i mediernes dækning af vækstlandene? Hvilke kan de redaktionelle motiver og konsekvenser af en eventuel domesticering være?

Konkret blev der i læsningen af de 189 artikler på web og papir lagt vægt på følgende:

- A) Hvad handlede mediedækningen om, hvilke typer af emner, på hvilke måder?
- B) Skete der en renationalisering, en domesticering, af indholdet i betydningen af, at der lægges et dansk perspektiv ned over en ikke-dansk begivenhed?
- C) Hvilken kontekst og hvilke referencer var udbredte i dækningen? Blev landene fx dækket i deres egen ret, det vil sige uden dansk perspektiv, uden et vestligt perspektiv? Var der

Det kaffedyrkende Brasilien er distinkt på mange måder. Bl.a. er de varme jordfarver og farvespillene unikke og eksotiske. Grænsen mellem beskrivelsen af det distinkte og det stereotype er hårfin.

(Foto: Niels Jacobsen, Polfoto)

udpræget brug af danske kilder i stoffet? Hvilke referencer til andre lande og regioner fx Øst-Vest, Syd-Syd eller Nord-Syd indeholdt artiklerne?

D) Var der multimediale- og socialmedieintegration i dækningen, og blev internettets nye vidensressourcer inddraget? I hvilket omfang og hvordan?

2.2 Dækningen og forskellighederne

Både indholds- og mængdemæssigt var der stor forskel på, hvordan de 10 lande blev dækket i de 22 nyhedsmedier. Det er naturligt nok i forhold til, hvilken betydning landene har for Danmark og vores interesser. Men journalistisk og metodisk var der noget på spil i de forskellige måder, som landene og regionerne blev dækket på?

Samtidig med forskellighed kunne der dog også spores en vis regional ensartethed, som førte til følgende opdeling af mediedækningen i fem regioner/lande: Syd- og Mellemamerika med Mexico og Brasilien. Afrika med Nigeria, Kenya og Sydafrika. Syd- og Østasien med Indien, Indonesien og Vietnam. Kina og Rusland blev dækket så distinkt og omfattende, at de begge blev en kategori for sig selv.

Til at belyse forskningsspørgsmålene og artiklens centrale problematik og for at begrænse mængden blev seks lande valgt ud til nærmere beskrivelse og analyse: Latinamerika med Brasilien og Mexico. Afrika med Nigeria, Kenya og Sydafrika. Samt Kina. Fra dækningen af disse lande er der udvalgt forskellige artikler og cases, der belyser forskellige aspekter.

Syd- og Mellemamerika med Mexico og Brasilien

Om Brasilien var der i 30 dage fra 12. oktober til 10. november 155 artikler på papir samt 250 webenheder. 8 papir- og 8 webtekster blev udvalgt og nærlæst.

Brasilien-dækningen var præget af to store korruptions-skandaler, hvor Mærsk var involveret i den ene ("Stor korruptionssag rykker tættere på Mærsk", Finans, 30. oktober), og dermed blev det en god historie i Danmark. Et andet eksempel var "Korruptionsoperaen uden sidestykke" (Jacob Brejnebøl Knudsen, Jyllands-Posten, 2. november). I den artikel tages de helt elementære klichéer om Brasilien flittigt i brug: *"Brasilien er ud over samba og fodbold også kendt for sine telenovas, men landets helt store sæbeopera foregår ikke i tv ..."*

Der var eksempler på erhvervsstof med danske virksomheder og artikler med en ny økonomisk vinkel i beskrivelsen af landet med vægten lagt på, at vækst siden 2013 er afløst af recession, og at det i den seneste tid har vist sig, at det økonomiske potentiale, man mente, der var for Danmark i øget samarbejde med BRIKS-landene, ikke har vist sig at være reelt. Fx "Regeringen satser på nye vækstmarkeder" (JP, 21. oktober) og "Hvedebrødsdagene slut for vækstlandene" (Børsen, 2. november).

Ud over korruption, fodbold, samba og telenovas var der i de korte notitser fx også "Beach bums på Copa Cabana", men med enkelte undtagelser "Officielt: her er kvinden med Brasiliens bedste bagdel" (BT, 10. november) var dækningen ikke tabloid, selv om der var kulørte emner nok at vælge i det eksotiske land.

I lyset af klimakonferencen COP 21 i Paris var et af de naturligt tilbagevendende emner fra Brasilien, Amazonas, også repræsenteret i dækningen: "Uden regnskoven redder vi ikke klimaet" (Dorrit Saietz, Politiken, 23. oktober). Det var en fotoberiget fortælling blandt andet om, at *"Norge giver milliarder til beskyttelse af Amazonas og andre tropiske regnskove ..."*. Amazonas leverer altid flotte motiver til farverige fotos, som er lettilgængelige for redaktionerne. Et interessant fænomen ved artiklen var, at den havde en norsk minister og en norsk direktør for klima- og skovprojektet som hovedkilder. Der var ikke inddraget danske eller brasilianske kilder i artiklen, den blev perspektiveret til Skandinavien, men ikke til Danmark, den var således ikke nationalt domesticeret.

Mexico

Om Mexico var der i 30 dage fra 29. september til 28. oktober

133 printartikler og 567 webenheder i de kortlagte medier. 4 papir- og 7 webartikler blev udvalgt til nærlæsning.

Mexico-dækningen var markant forskellig alt efter medieformen. I slutningen af oktober var landet truet af en "monster-orkan", Patricia, som var varslet til en kategori 5, "den hidtil stærkeste." Hændelsen benyttede Ekstra Bladet, med reference til ødelæggelserne i Philippinerne tidligere, til at blæse katastrofe-alarm: *"Ekstrem farlig orkan kan få katastrofale følger ... når den sent fredag aften går i land ... Befinder du dig i området af Mexico, som er truet af orkanen? Kontakt Ekstra Bladet"*. Så var brugerne aktiveret som potentielle øjenvidner. (eb.dk, 23.oktober). Især på web, men også i papirartikler førte denne trussel om en naturkatastrofe til et flow af historier, der blandt andet varslede død og ødelæggelse, længe inden orkanen rent faktisk ankom til kysten, hvor den viste sig at miste pusten og ikke smadre kystområderne i det vestlige Mexico. Hændelsen blev brugt til dramatisering, overdramatisering, naturkatastrofen endte som en storm i et glas vand, men orkanen kastede ud over regn i Mexico også nogle arketyriske tabloidiserede tekster af sig.

Som med Amazonas er der gode billeder i orkaner og naturkatastrofer. EB-artiklen var en multimediefortælling, hvor fotos og videoer blev hentet blandt andet hos US National Oceanic and Atmospheric Administration. I dette tilfælde var der let og gratis adgang til multimediemateriale, og det tilførte journalistisk merværdi og dramatisk effekt.

Ellers indeholdt Mexico-dækningen på tværs af medierne en del tekster om narko, kriminalitet og Mexicos narkokarteller, der repræsenterede "civilisationens nulpunkt". Dette udsagn kom fra artiklen "Narkokrig: Grusomhedens grænse-land" (Berlingske, 23. oktober), og det var hentet fra en film. Sådan kan indhold, der stammer fra fiktive kulturproduktioner, bruges til indirekte at karakterisere et land og fastholde det i et bestemt mediebillede. Mexico er nærmest pr. definition dramatisk og voldeligt.

Andre typer af medier som Politiken og Weekendavisen gav et noget andet mediebillede af Mexico med interviews og baggrundsartikler. Med vægten lagt på det magtkritiske, kulturelt og samfundsmæssigt konstruktive bragte Weekendavisen fx et stort interview med en menneskerettighedsaktivist og feminist, Lydia Cacho, "Mexicos håb" (Weekendavisen, 9. oktober). Her blev der heller ikke sparet på det stærke ordvalg: *"Lydia Cacho er blevet voldtaget, kidnappet og forsøgt myrdet på grund af sin kamp mod Mexicos korrupte elite ..."*. Lydia Cacho er journalist, og hun researcher og skriver kritiske artikler og bøger, der retter anklager mod Mexicos elite. I Weekendavisen blev hun

En ung mexicansk mand klædt ud som en zombie. Han deltager i den årlige zombie-festival i Mexico City. Mediedækningen af Latinamerika er præget af latino-mytologi bl.a. knyttet til narko, erotik og zombie-kulturen.

(Foto: Marco Ugarte, AP/Polfoto)

fremstillet som en stærk repræsentant for en gruppe mexicanere, der ønsker lov og orden og sociale forandringer.

Også Politiken dækkede 'det andet Mexico'. Latinamerika-eksperten Anne M. Sørensen beskrev fx i "Kunstnere og forskere i fælles kamp for Mexicos majs" (Politiken, 4. oktober), hvordan intellektuelle mexicanere sammen med Greenpeace, forskere og bønder arbejder for at forhindre, at *'gensplejset majs (gmo) bliver lovligt i et land, hvor hver mexicaner i gennemsnit spiser et halvt kilo majs om dagen'*.

Det indenrigspolitiske og Mexicos relationer til omverdenen blev kun beskrevet i meget begrænset omfang, men dækningen af Mexico var ikke tabloid med enkelte undtagelser, "Hun lovede at strippe, hvis Mexico vandt: – et løfte er et løfte" (mx.dk, 16. oktober).

I Syd- og Mellemamerika-dækningen kunne der findes karakteristiske træk som:

Multimedie og fotoberigelse blev taget i brug i større omfang end i dækningen af de andre kontinenter. Sydamerika var eksotisk og dramatisk, billedrigt og med en stor vild natur, og hvis der som med orkanen var mulighed for at hente effektfulde videoer, flotte fotos og andet illustrerende materiale billigt eller gratis, blev det gjort. Det skabte journalistisk merværdi i dækningen.

Der var ingen socialmedieintegration med tweets, Facebook eller Instagram i de analyserede tekster. Selv om kun 4 % af stoffet om tærskellandene samlet i

februar 2015 var om korruption, så var emnet centralt, især i Brasiliens-dækningen, men også repræsenteret i stoffet om Mexico. Forskellen mellem de redaktionelle valg omkring Brasilien og de andre tærskellande skyldes jo ikke, at der ikke er korruption nok at skrive om i de 10 andre tærskellande. Det omvendte er velkendt. Da Mærsk var involveret i én af de store korruptionssager i Brasilien, var det åbenlyst godt stof, også i Danmark, men vores observationer tyder på, at redaktionerne og journalisterne nærmest rutinemæssigt fokuserede på korruption, når de valgte de emner og tilgange, der skulle tages i brug til at beskrive Brasilien med. Korruption er et samfundsmæssigt væsentligt emne, der naturligvis skal dækkes løbende, men det kan også blive for meget. Hvis det er et rutinemæssigt redaktionelt valg, så er det værd at have et kritisk blik på, da det fastlåser Brasilien i et særligt negativt medie billede.

Nogle af de journalistiske artikler fra både Brasilien og Mexico var tæt på at være sprogligt stereotype i deres ordvalg. Det latinamerikanske var dramatisk, farverigt og uden lov og orden. Til lande som Mexico og Brasilien knytter der sig nogle eksotiske fortællinger og latinomyter, som er både dragende og afskrækkende. Journalistikken fodrer myterne og trækker samtidig indhold og sproglige billeder ud af dem. Vores observationer tyder på, at særligt begivenheder, mennesker og lande i Latinamerika omtales i et sprog med dramatiske, farverige og eksotiske tillægsord og metaforer. 'Sådan er latinoer og de lande, de lever i!' Der var ikke megen national interessekamp og international realpolitik i den måde, landene blev mediedækket på.

Afrika – Nigeria, Sydafrika og Kenya

Afrika-dækningen har i danske nyhedsmedier gennem årene været præget af flere markante journalistiske stemmer.

To af disse stemmer tilhører Henrik Thomsen, korrespondent (og kommende udlandsredaktør), Jyllands-Posten, og Peter Thygesen, freelancejournalist og forfatter, der ofte skriver i Information. De har begge boet og rejst i Afrika i længere perioder. De er vidende, analytiske og kritisk kommenterende stemmer i strømmen af redaktionelt indhold om Afrika syd for Sahara.

Gennem årene har de udbygget deres positioner som eksperter og kommentatorer ved løbende at følge nyhederne

og bidrage til indholdsstrømmene fra kontinentet. Og ved at inddrage data og baggrundsinformationer fra forskere, FN-organisationer og de store NGO'er i deres journalistik. De trækker på et bagkatalog af viden om og erfaring med både 'det gamle' og 'det nye Afrika'. Og så gør de brug af en række (alternative) kilder, websites m.m., som de har set holde et troværdigt journalistisk niveau.

Især Peter Thygesen er en kritisk stemme i forhold til de klichéagtige forestillinger om Afrika, der jævnligt optræder i medie billedet, og som han argumenterer imod. Klichéer, der fx sprogligt kom til udtryk i vores undersøgelsesperiode i en rubrik som "På den midtjyske hede findes en usleben diamant" om en talentfuld fodboldspiller fra Nigeria (Jyllands-Posten, 16. oktober).

Nigeria-dækningen i oktober og november 2015 rummede flere eksempler på kvalificeret Afrika-journalistik fra de to skribenter.

Nigeria

Der var få tekster om Nigeria i undersøgelsesperioden. I 30 dage fra 4. oktober til 2. november blot 54 papir- og 73 webartikler. 8 dagbladsartikler og 9 webenheder blev udvalgt og nærlæst.

Artiklen "Nigerias tidligere olieminister sigtet i en sag om milliard snyd" var skrevet af Henrik Thomsen og blev offentliggjort i Jyllands-Posten 7. oktober 2015.

I London blev Nigerias tidligere olieminister, Diazani Alison-Madueke, på initiativ fra Nigerias nyvalgte præsident Buhari anholdt og sigtet for at være en af hovedpersonerne i en sag om på 18 måneder via suspekter nyoprettede selskaber at have lænsat Nigerias statskasse for 20 mia. US dollars. Landets samlede olieindtægter var på i alt 67 mia. US dollars i 2013. Det skete ifølge anklagen i samarbejde med den tidligere præsident Goodluck Jonathan, som indrettede lovgivningen til olieministerens fordel. Pengene blev ført til udlandet og blandt andet brugt til opkøb af dyre ejendomme i London og USA.

Ud over nyheden om anholdelsen fra nyhedsbureauerne brugte Henrik Thomsen Sahara Reporters – et undersøgende journalistisk website med særligt fokus på korruption – som hovedkilde. Sahara Reporters havde fået adgang til et lækket efterforskningsdokument, og med oplysningerne fra dette kunne nyheden om anholdelsen af den tidligere olieminister tilføres den baggrundsinformation, der satte læserne i stand til forstå hændelserne. Henrik Thomsen satte begivenhederne ind i en form for tidslinje med supplerende informa-

I Nigeria kommer størstedelen af landets indtægter fra olie- og gasudvinding. Mange af landets store udfordringer har bund i elitens svindel med olieindtægterne og den ulige fordeling af rigdommene fra råstofferne.

(Foto. AP/ Polfoto)

tion, fx den oplysning, at den tidligere nationalbankdirektør blev fyret af den daværende og afgangende præsident Goodluck Jonathan, da direktøren for nogle år siden bekendtgjorde, at der forsvandt mange milliarder fra Nigerias statskasse. Andre eksempler på relevant kontekst var en faktuel oplysning om, at *"Nigerias økonomi rangerer som Afrikas største, og 70 pct. af indtægterne kommer fra olie"*, samt at der *"illegalt bliver tappet olie fra brønde og pipelines, og at en del af den eksporteres ulovligt"*.

Indholdet fra Sahara Reporters var udgangspunktet for, at Henrik Thomsen fra London kunne skrive en artikel, der med udgangspunkt i nyhedsanslaget om anholdelsen af den tidligere olieminister gav et billede af Nigeria i transforma-

tion fra 'det gamle Afrika' med svindel og humbug og en gennemkorrumperet elite til 'det nye Afrika' med erklærede ambitioner og handling bag at ville rydde op til samfundets fælles bedste.

Tilbage stod et meget kritisk billede af 'det gamle Nigeria' og ikke mindst magthaverne og et positivt mediebillede af 'det nye Nigeria' med en demokratisk valgt korruptionsbekæmpende præsident, der vil have de ansvarlige straffet og pengene tilbage i statskassen.

Peter Thygesens artikel "Afrikas middelklasse skrumper (Information, 22. oktober) udfordrede offensivt den udbredte forestilling om, at det nu går bedre og bedre for bredere sam-

fundsgrupper i mange afrikanske lande, og at der sker en omfordeling af værdierne i landene, så større dele af befolkningen bliver til middelklasse.

Med afsæt i en række videnskilder som fx Den Afrikanske Udviklingsbank, konsulentfirmaet McKinsey og med belæg i akademiske eksperter som Harvard-økonomen Dani Rodrik og den anerkendte Afrikaforsker Morten Jerven komponerede Peter Thygesen en tekst, der fremfor at beskrive en voksende middelklasse postulerede, at middelklassen var faldende i antal i mange afrikanske lande. I virkeligheden var det i stedet de allerrigeste, der blev rigere. Videnskilderne og Peter Thygesen kastede et kritisk blik på de kriterier for middelklasse, der lå bag den udbredte opfattelse af, at middelklassen vokser. Kriterierne varierede fra, at Den Afrikanske Udviklingsbank i 2011 definerede middelklassen i Afrika *"ved at inkludere alle, der tjente mellem to og 20 US dollars om dagen, og dermed tilhørte 311 millioner afrikanere middelklassen"*, til McKinsey, der definerede *"afrikansk 'middelklasse' som en husholdning med en årlig indtægt på 20.000 US dollars – hvormed tallet skrumper til bare 16 millioner for hele kontinentet"*.

Det særlige ved Peter Thygesens Afrika-beskrivelse i Information var den måde, hvorpå han med korttidshistorisk reference etablerede et før og nu i teksten ved hjælp af en kombination af tunge videnskilder, både i forhold til myten om indkomstudjævningen i Afrika og til slut i artiklen i forhold til at beskrive, hvordan *"jobskabelsen for unge voksne i Afrika har stået bomstille i hele den seneste generation"*, så millioner af unge afrikanere permanent befinder sig *"undervejs"*. Dels undervejs mellem flere typer af ustabile jobs og dels undervejs til at blive fattigdomsflygtninge i Europa. Dermed perspektiverede Peter Thygesen sin Afrika-beskrivelse til aktuelle europæiske og danske forhold.

Mange afrikanske lande syd for Sahara befinder sig i disse år i transition og i et spændingsfelt mellem 'det gamle Afrika' og 'det nye Afrika'. Henrik Thomsen og Peter Thygesen bidrog til at skabe nogle nuancerede medie billeder af de forandringer, der ligger bag. Via deres journalistik kunne læserne få et indblik i den samtidighed og parallelitet, der i disse år er mellem 'det gamle' og 'det nye', mellem stilstand og udvikling i Afrika.

Den resterende del af den begrænsede Nigeria-dækning i de 30 dage i 2015 var i betydeligt omfang mainstream nyhedsdækning og notitser, der lagde vægten på dramatiske og voldelige hændelser: Bombesprængning, "338 gidsler sluppet ud af Boko Harams kløer" (bt.dk, 28. oktober) og andre Boko

Haram-begivenheder. De internationale nyhedsbureauer Reuters og DPA var ofte kilderne til de korte nyheder fra Nigeria.

Sydafrika

Om Sydafrika var der 158 papirartikler og 150 enheder på web i perioden fra 6. oktober til 4. november. Vi udvalgte 9 papir- og 9 webartikler til nærlæsning.

Sydafrika-dækningen var præget af tre større emner/begivenheder: Den beskrev en erhvervsdelegation i Sydafrika med Kronprins Frederik i spidsen. En stor sag om en kriminel dansker, der havde kvindelige kønsdele i sin fryser, og hvis tidligere kone, og kronvidne, blev myrdet. Og så sagen om sportsstjernen Oscar Pistorius, som blev løsladt efter kun et år i husarrest i en rig onkels hus, hvad mange sydafrikanere var kritiske overfor. Sagen mod Pistorius blev genoptaget af anklagemyndigheden ved en højere retsinstans i oktober 2015. "Alle er lige for loven: Hvorfor hæves en berømt topatlet over den i Sydafrika?" (Kristeligt Dagblad, 22. oktober).

Ud over de tre store historier var der i dækningen blandt andet rejsestof om safariture og nogle grundige baggrundsartikler i Kristeligt Dagblad og Weekendavisen om samfundsmæssigt relevante emner som "Nok er nok i Sydafrika" (Kristeligt Dagblad, 12. oktober) af Karitte Lind Bejer om marcher mod korruption og mangel på lighed for loven i Sydafrika. Og en artikel om Sydafrikas særlige rolle ved det kommende COP 21 i Paris som formand for gruppen af 134 udviklingslande. "COP 21: Ulande vil se penge på bordet" af Frede Vestergaard (Weekendavisen, 30. oktober).

Fra 22. oktober stod Kronprins Frederik og to danske mini-stre i spidsen for et erhvervsfremstød i Sydafrika. Besøget skulle give danske virksomheder et indblik i potentialerne for eksport til Sydafrika samt etablere samarbejdsrelationer, og fokus var på energi, vand, fødevarer og landbrug. Besøget var tidsmæssigt placeret tæt på, at Dronning Margrethe og Prins Henrik var på officielt statsbesøg i Indonesien, også med en stor erhvervsdelegation. Indonesien-besøget trak betydelig medieopmærksomhed i tv og dagspressen, det gjorde Sydafrika-besøget ikke. Der var åbenbart en øvre grænse på redaktionerne for, hvor megen opmærksomhed sådanne arrangerede begivenheder kunne tildeles.

Flere medier havde dog journalister med delegationen i Sydafrika, blandt andet Børsens udenrigsredaktør Hakon Redder. Via Redders relativt mange artikler blev Sydafrika

og dets eksportpotentiale for Danmark samt landets udenrigspolitiske relationer til fx vigtige Kina til prioriteret stof i Børsen disse dage. Temaerne var tydeligvis hentet fra delegationens program, og på den måde samarbejdede udenrigstjenesten og mediet om at skabe et dage langt fokus i det løbende flow af udenrigsdækningen om Sydafrika. Ambassaden i Pretoria forberedte 'historierne' i form af baggrundsinformation, fakta, arrangerede besøg og kilder. Børsen kvitterede blandt andet 2. november med en omfattende dækning som "Lav løn selv i middelklassen" og "Fakta: Dansk-sydafrikansk vandsamarbejde" samt "Analyse: Afrika må vokse uden Kinas råstofhunger". En win-win-situation for medie og arrangør.

Den eneste kulørte krimisag i vores undersøgelsesperiode med en dansker involveret var begivenhederne omkring Peter Frederiksen i Sydafrika. Den 20. oktober blev en 28-årig kvinde, Anne 'Tshidi' Milise, dræbt af skud foran sit hjem i Lesotho. "Kronvidne skudt ned på åben gade" (BT, 22. oktober). I et land med mange mord var det ikke en begivenhed, der normalt ville nå de danske medier, men dette mord var specielt, og morgenaviserne omtalte det da også. Især Ekstra Bladet og BT fulgte sagen intenst. 'Tshidi' var kronvidne i en retssag mod sin tidligere mand, Peter Frederiksen, der i sensommeren var blevet anholdt og fængslet for at have poser med afskårne kønsdele fra omskårne kvinder i sin fryser, anklaget for seksuelle overgreb, trusler og besiddelse af børnepornografi.

Sagen var tabloid i sit indhold, men hverken BT eller Ekstra Bladet dækkede den med tabloide journalistiske virkemidler. De relativt mange korte tekster om forløbet var tilbageholdt beskrivende og refererende fra kilderne, fx det afrikanske nyhedsmedie Netwerk 24, uden dramatiske scener eller svulstige detaljer, blot med enkelte stærke ord som "*skrækdanskeren*" (Ekstra Bladet, 3. november). Hændelserne var dramatiske nok i sig selv til at opfylde de tabloide medieres nyhedskriterier.

Artiklen om "*skrækdanskeren*" var skrevet af journalisten Helle Maj. Hun bor og arbejder ud fra Cape Town i Sydafrika sammen med fotograf og journalist Jørn Stjerneklar. De to er ikke fast tilknyttet Ekstra Bladet, men når en sag som denne udfolder sig på steder, hvor der er danske freelancejournalister og stringere til rådighed, så inddrager redaktionerne ofte danskerne som researchere, øjenvidner eller producerende journalister som et supplement til det stof, redaktionerne kan få via nyhedsbureauerne og ved selv at google og bruge input

fra lokale engelsksprogede medier som fx Netwerk 24. Det sikrer et dansk blik, en dansk vinkel på historierne. Dette ad hoc-samarbejde mellem de danske mediehus og de i udlandet bosiddende freelancere og stringere tages oftest i brug, når begivenhederne ikke er så væsentlige, at der sendes hjemlige reportere, indholdsredaktører med specialviden eller såkaldte 'faldskærmsjournalister' ud fra redaktionerne. Udstationerede korrespondenter er der ikke mange tilbage af, undtagen i verdens magtcentre Washington, Bruxelles og Beijing, hvor der er en håndfuld danske fuldtidskorrespondenter.

For journalister som Helle Maj betyder det, at de helst skal kunne og være rede til at researche og levere indhold til alle typer af medier om nærmest alle typer af emner: Baggrund, oplevelse og tabloidt råstof til redaktionerne derhjemme, som så redigerer og kuraterer medie billedet sammen fra flere typer af kilder og eksterne leverandører til de forskellige platforme, mediehusene udkommer på.

Kenya

Med 50 artikler i dagbladene og 58 webtekster var der en begrænset dækning af det Afrika-centrale land. Vi udvalgte 9 papirartikler og 8 webenheder til nærlæsning.

I Kenya-dækningen var der et betydeligt fokus på energi: termisk energi, solceller og vindmøller. Energi er en central problematik for alle tærskellande og ikke mindst for de fattigste af landene, der ofte lider under ustabil energiforsyning og regulær energimangel. "Afrika mangler elektricitet" (Politiken, 21. oktober).

I det hede, vindblæste og golde nordlige Kenya ved Turkana søen skal der opføres en stor vindmøllepark på 310 megawatt svarende til 20 procent af landets nuværende elproduktion. Finansieringen kom på plads i 2014.

I lyset af det forestående klimatopmøde COP 21 var vedvarende energi et højt prioriteret emne i oktober og november på en del redaktioner, og da Vestas ovenikøbet skal levere møllerne frem til 2017, var der også en dansk vinkel på det store infrastrukturprojekt. Flere medier havde nyheder og andre historier om projektet, fx "Google køber Vestas' andel i Afrika-projekt ... når opstillingen af møllerne er gennemført." (Berlingske, 21. oktober).

Politiken bragte en lang artikel oversat fra The Guardian og leveret via netværket Climate Publishers Network. Artiklen er velegnet til at illustrere, hvordan sådanne redaktionelle samarbejder kan levere indhold med dybde og autenticitet, blandt andet via journalisters tilstedeværelse.

”Inde midt i Afrika får vindmøllerne helt vild fart på” (Politiken, 19. oktober) af Murithi Mutiga, Loiyangalani og David Schmidt, Nairobi. Artiklen gennemgår velskrevet projektets forhistorie og de geografiske forudsætninger for vinden. Den belyser omfanget af projektet, herunder bygning af hundreder af kilometer nye veje og etablering af et højspændingsnet i et område, hvor der i dag ingen strøm er.

Hvad er det metodisk, der gør en sådan artikel skrevet af journalister i Kenya informerende, autentisk og troværdig på en anden måde end mere distancerede tekster, som er researchet og skrevet på afstand? Det gør: 1) Afbalancerede tillægsord, navngivne lokaliteter og konkrete beskrivelser, fx *”okkerfarvede vulkanske bjerge”*. 2) En omfattende, men tilpas dosering af tal og anden fakta om afstand, kapacitet og årstal. 3) Brugen af relevante størrelsesforhold. 4) Anekdoter, der fx fortæller om idémændenes udfordringer og oplevelser, da de år tilbage fik idéen til vindmølleparken. 5) Et bredt udvalg af kilder med citater fra både eksperter, nøglepersoner i projektet samt lokale, der får såvel fordele som ulemper ud af det store projekt. 6) Beskrivelser perspektiveret lokalt og nationalt. 7) Inddragelse af socioøkonomiske konsekvenser af det store projekt i et fattigt landområde, fx *”Mange i området har også fået nye indtægtskilder. Skilsmissetallet er begyndt at stige. Før var der ingen kønssygdomme, men nu er de begyndt at blive et problem”*.

Samlet skaber disse metodiske virkemidler journalistisk merværdi i forhold til en artikel skrevet med større distance til emnet og lokaliteten og dermed ofte mere abstrakt og mindre sanset.

Om Kenya havde også Henrik Thomsen en artikel i undersøgelsesperioden. Fra sin position i London beskrev JP-korrespondenten, at ”Afrikas statsledere føler sig forfulgt af straffedomstolen i Haag” (Jyllands-Posten, 26. oktober). Den kenyanske præsident Kenyatta blev brugt som et eksempel, da han stod anklaget ved Den Internationale Straffedomstol for *”at have organiseret et etnisk opgør efter Kenyas valg i 2007, men myndighederne i Nairobi modarbejdede retsprocessen i Haag, og det førte til, at sagen måtte opgives”*.

”De afrikanske ledere betragter ICC som et neokolonialistisk instrument for USA og andre vestlige magter, som krampagtigt forsøger at bevare en magtposition i Afrika”. Og Henrik Thomsen sluttede teksten af med spørgsmålet: *”Er det fair, spørger man i Afrika”*.

Artiklen havde et andet perspektiv på international ret og retfærdighed end det vestlige. Den kastede et blik på verden,

dens institutioner og magtforhold, som de så ud set fra den afrikanske elites side. Perspektivet var fra Syd mod Nord og Vest i stedet for det omvendte, som der så ofte er tale om. Det er ikke tilfældigt, at det er en korrespondent med Afrika-eksptise, der skriver en sådan artikel med et Syd-perspektiv.

Mobilen er et af de bærende elementer i ’det nye Afrika’, hvor flere lande på mange måder har sprunget IT- og teleudviklingstrinnet med fastnet og de mange stationære computere over. Det afspejlede mediedækningen af Kenya i betydeligt omfang i forskellige typer af journalistik. ”Mobiltelefonen har revolutioneret Afrika” (dr.dk, 24. oktober).

På få år har lande som Nigeria og Kenya fået en meget høj mobiltelefonudbredelse, og i 2015 ejede mere end to tredjedele af den kenyanske befolkning en mobil, i Nigeria var penetrationen 90 procent. På grund af en meget tidlig udvikling af et velfungerende mobile pay- og mobile banking-system i Kenya kaldet M-pesa har mobiltelefonerne og de mange services og sites, der udgør M-pesa, revolutioneret det kenyanske samfund. *”Mobiltelefonen er blevet Afrikas kreditkort”*. Systemet er SMS-baseret, og det betyder, at man ikke behøver at have en smartphone og internet for at være med. Selv fattige kenyanere er blevet (bank)kontoværdige og kan lave forretninger byggende på M-pesa. De kan søge værdifuld viden, fx oplysninger om sæsonbestemt optimering af landbrugsdrift, og de interagerer med alt og alle via M-pesa – socialt og økonomisk.

Flere typer af tekster om og fra Kenya inddrog mobilen og mobilkulturen som et centralt element i deres rapportering fra Kenya. Det gjorde fx reportagefotografen Jacob Dall, der i en billedfortælling om ”Afrikanernes Afrika” (Politiken, 30. oktober) illustrerede forskellige typer af menneskeliv i flere afrikanske lande. Jacob Dall lavede blandt andet en kort billedfortælling om en kvinde langt ude i bushen, for hvem mobiltelefonen er et vigtigt eje, som hun blandt andet bruger som elektronisk nøgle til at betale for *”frisk vand hentet ved et nyt pumpesystem drevet af solceller”*.

Underholdningskvinden Annette Heick har også været en tur i Afrika. I en søndagsklumme i BT 18. oktober ”Mobilen kan ødelægge liv” skrev hun, at *”Mobiltelefoner er for længst blevet hvermandseje. Jeg har været hos masaierne i Kenya, hvor høvdingen havde en, og jeg har besøgt en fattig bonde i Ghana, som var lykkelig for at have fået en mobiltelefon, da det sparede ham for den lange dagsrejse til byen, hvor han risikerede at dukke forgæves op, fordi han ikke forlods kunne træffe aftale med dem, han skulle handle med”*.

Den klassiske ulands- og bistandsjournalistik er efterhånden sjælden i de danske medier. Disse flygtningefamilier venter i det tørre Turkana District i det nordlige Kenya på hjælp. Ved Turkana Søen i det nordlige Kenya opføres i disse år en stor vindmøllepark med tilhørende elektricitetsnet og veje.

(Foto: Tobin Jones, AP/Polfoto)

I Kenya er mobilerne allestedsnærværende og det helt centrale element i det fortsat fattige lands infrastruktur, socialt og økonomisk. Det afspejlede mediedækningen af landet i høj grad, både i form af informative beskrivelser af, på hvilke mange måder mobilen og M-pesa-systemet fra teleselskabet Safaricom gennemgribende har udviklet det kenyanske samfund, og som hurtige, rutinemæssige referencer i tekster, der handler om noget andet. Mediebilledet af 'Det nye Kenya' handlede ikke om ulandselendighed og -bistand fra de effektive hvide til apatiske afrikanere. Kenyanerne kunne selv med deres mobiler i hænderne.

De ovenstående analyserede tekster fra Afrika-dækningen af Nigeria, Sydafrika og Kenya var som oftest eksempler på

nogle bemærkelsesværdige artikler og særlige journalistiske indsatser. Omkring dem var Afrika-dækningen karakteriseret ved en strøm af korte mainstream nyhedsartikler, især på web. Onlineaviserne fulgte de løbende nyhedsbegivenheder i de afrikanske lande, fællesstoffet, og de dækkede danske virksomheder og deres nye tiltag dernede – især på web.

Hvad var så det distinkte, unikke, ved Afrika-dækningen? Det var blandt andet følgende:

I tærskellandene Nigeria og Kenya er der stadigvæk megen fattigdom. Selv forholdsvis rige Sydafrika rummer hjerteskrærende hårde townships og store områder på landet, som er ren uland. Alligevel fandt vi ingen eksempler på en ulandsjournalistik med den aktive hvide, hjælpen og de passive sorte.

Den tidligere så udbredte fortælling om bistandens lyksaligheder knyttet til vores egen indsats er på vej ud. Dækningen var spændt op mellem 'det gamle Afrika' og 'det nye Afrika' – som virkeligheden er det. I en del af dækningen blev fx Kenya og kenyannerne beskrevet som moderne, bemyndigede mennesker, der kan tage vare om deres egen tilværelse. Journalistikken var meget hyppigere om kommercielle investeringer end bistand. Mobilen, M-pesa og mobilkulturen var et helt centralt element i mediebilledet af Kenya, som dog også i betydeligt omfang inddrog energiområderne vind, sol og termisk energi.

Kenya blev ofte karakteriseret gennem nogle bærende elementer fra 'det nye Afrika'. Og det er noget nyt i forhold til 3. verdensdækningen.

I Afrika-dækningen blev potentialerne i multimedie og indlejring af sociale medier i dækningen slet ikke forløst. Der var ikke indlejret tweets, Instagram eller Facebook i artiklerne, sjældent links på web. Redaktionerne brugte flittigt stof fra bureauerne, tekst og fotos og i enkelte tilfælde en strøm af tekster fra en udsendt medarbejder som Børsen-redaktøren i Sydafrika.

Mange afrikanske lande syd for Sahara befinder sig i disse år i transition og i et spændingsfelt mellem 'det gamle Afrika' og 'det nye Afrika', og det er en vigtig opgave for medierne at beskrive samtidigheden. Vores analyserede artikler viste, at det ofte gøres af Afrika-eksperter som Henrik Thomsen og Peter Thygesen og i samarbejde med kompetente lokale journalister. De gør ofte brug af kilder hentet via internettet, som ikke så mange har kendskab til. Nyhedsflowet, især på web, men også i dagbladene, opdaterede i oktober og november 2015 læserne på, hvad der aktuelt foregik. Via andre typer af journalistik skabt gennem unik tilstedeværelse, viden og baggrund fik læserne et dybere indblik i den samtidighed og parallelitet, der i disse år er mellem 'det gamle' og 'det nye', mellem tilstand og udvikling i Afrika.

Afrika-dækningen var ikke mytologiseret og præget af eksotisk fascination. Vores analyser tyder på, at de klassiske 3. verdensstereotyper fra Afrika er blevet afløst af et mere opdateret og moderne medie billede i dagbladene og onlineaviserne.

Kina

Om Kina var der 683 papirartikler og 1459 enheder på web i perioden fra 21. oktober til 19. november. Vi udvalgte 16 papir- og 15 webartikler til nærlæsning.

Da Kina i 2015 blev dækket i de danske nyhedsmedier, skete det med flere typer af emner og vinkler end i dækningen af nogle af de andre vækstøkonomier i Syd. Kina var det af de 10 tærskellande, der næst efter Rusland fik mest medieopmærksomhed i vores to undersøgelsesperioder. I Beijing og Hongkong havde de store danske mediehuse udstationerede korrespondenter og aftaler med freelance-stringere, og de gjorde en forskel.

Nyhedsmediernes Kina-dækning havde åbenlyst til formål at nå bredt rundt i det store og vigtige samfund: Stormagts-politik, etbarnspolitikens afvikling, shoppingkultur, censur og tortur og især på web en omfattende erhvervs-, økonomi- og finansdækning med vægten lagt på danske virksomheders udfordringer på det vanskelige kinesiske marked. Også mere kulørte notitser nåede onlineaviserne, fx "Kineser død efter 'tvungen' shopping i Hongkong" om en kinesisk kvinde, der havde købt en billig charterrejse, hvor hun var tvunget til at gå shop-amok. (Politiken, 21. oktober).

Ikke nok med, at dækningen var meget omfattende, den var også indholdsmæssigt facetteret som illustreret af en artikel som "Kina fejrer singlerne og shopper i dag for milliarder – op mod 760 millioner pakker skal snart leveres til kinesiske mobilshoppere" (Politiken, 11. november) af Politikens Kina-korrespondent Kim Rathcke Jensen og journalist Line Prasz. Kim Rathcke Jensen rapporterede fra Hongkong om, hvordan kineserne en dag om året, 'Singles Day', går amok via nethandel, køber ting, de knapt har brug for, blot fordi det er billigt. "Det, jeg brugte i dag, har kostet mig tre fjerdele af min løn ... lyder det fra en af Kinas 668 millioner onlinebrugere på de sociale medier". Shoppedagen gav omsætning og udfordringer, der langt overstiger USA's Black Friday. Fragtfirmaet Zhongtong Express måtte fx hyre 40.000 midlertidige arbejdere og 7.000 ekstra køretøjer. Sådanne oplysninger giver læserne et Kina-billede, de fleste ikke har i forvejen.

Artiklen om store shoppedag via e-handelssitet Alibaba var et eksempel på, hvordan udstationerede korrespondenter er i stand til at rapportere indefra og tæt på de samfundsmekanismer, der kendetegner det land, de er udstationeret i, og som man vanskeligt kan opnå forståelse for, hvis man ankommer til Kina som udsendt journalist på en kortere reportagerejse.

Der er meget få myndighedskilder i Kina-journalistikken, der er ingen åbenhed i samfundet. I stedet er almindelige mennesker hyppigt citeret i korrespondenternes artikler fra Kina, og sådan var det også med mobilshopping-artiklen. Kinesernes spontane udsagn blev perspektiveret af en psykolog og andre eksperter, der satte de hverdagsagtige udsagn ind i en socioøkonomisk og psykologisk sammenhæng.

En anden korrespondentartikel i perioden var "Beijing: Kina slår ned på undergrundsbanker" (Berlingske, 19. november) af Lasse Karner, der var Berlingskes korrespondent i Kina. Igen en artikel, der kommer tættere på, end korte nyheder og bureauartikler traditionelt gør det. I en form for baggrundsbeskrivelse med mange relevante tal og detaljer afdækkede Lasse Karner, hvordan det året inden var muligt for rige kinesere fra det kommunistiske Kina at udføre 2.250 milliarder US dollars til køb af især fast ejendom i Vesten og Australien, selv om det er ulovligt at udføre mere end 50.000 dollars om året. Det foregik via et sindrigt net af undergrundsbanker, kurerer og småsvindlere, som myndighederne ønskede at sætte en stopper for.

Korrespondenterne spillede en afgørende rolle i Kina-dækningen i oktober-november måned. Deres nyhedsanalyser, baggrunde og reportager supplerede de mange hundreder korte nyheder og andre typer af fælles bureautof med emner, citater og fakta, som bragte læserne tættere på de aktuelle og ofte overraskende samfundsmekanismer, og som kunne skabe en dybere forståelse for, hvad der reelt foregik i et land som Kina. Hvordan mentaliteten blandt kinesere var i 2015. Korrespondentartiklerne var et værn mod standardisering, deres journalistik var konkret og distinkt.

Kina og Rusland var de eneste af de analyserede tærskellande, der løbende blev dækket i en geopolitisk sammenhæng (Rusland analyseres særskilt i andre artikler). Talrige tekster, også artikler hovedsageligt om andre lande og om internationale emner som global vækst, teknologiudvikling og klimaforandringer, bragte Kina på banen. Der var (naturligvis) stormagtsproblematikker, interessekampe med militære trusler og nationens relationer til andre stormagter, især USA, på dagsordenen i en del Kina-tekster. For første gang mødtes præsidenterne fra Taiwan og Kina, og den i regionen sensationelle politiske begivenhed udløste en række nyhedsbårne artikler fra nyhedsbureauerne, også i de danske medier "Kina til USA: Smut fra vores øer" (Politiken, 3. november) var et eksempel på en artikel om det storpolitiske Kina, der gør krav på ikke mindre end 90 procent af Det Syd kinesiske

Hav, der er rigt på olie og fisk, til stor fortrydelse for nabolande som Vietnam og Filippinerne. For at demonstrere overherredømme i området har Kina konstrueret en militærbase med landingsbane på nogle koralrev 340 km fra Filippinerne, 1.000 km fra Kina. Men også USA spillede magtspillet og lagde pres på Kina til fordel for de mindre lande i området. *"I sidste uge sendte USA en destroyer på patrulje i Det Syd kinesiske Hav ... for at hævde retten til navigationsfrihed, som er sikret i international lovgivning"* og *"Ifølge en talsmand fra det kinesiske udenrigsministerium opførte amerikanerne sig 'truende', og hele øvelsen var en trussel mod Kinas suverænitet"*. Ifølge den amerikanske forsvarsminister har territorialkravet fra Kina fået *"mange af landene til at søge et tættere sikkerhedspolitisk samarbejde med USA"*.

Det stormagtspolitiske spil udfoldede sig kontinuerligt i medierne, det blev beskrevet via en traditionel udenrigsjournalistik med elitekilder, bipolare modsætningsforhold og magtkampe med militær. Denne artikel var blot ét eksempel.

Andre typer af stormagtsaktivitet med mere direkte økonomiske implikationer blev også dækket. Kina og Storbritannien har indgået en aftale om kinesisk involvering i tre atomkraftværker på britisk jord, og det førte til *"Britisk atomaftale med Kina vækker bekymring"* (Information, 2. november). Denne gang var det ikke USA, men den britiske sikkerhedstjeneste GCHQ og en række internationale sikkerhedseksperter, der mente, at *"der absolut er grund til at slå alarm over, at Kina leverer komponenter, der inkluderer software til britiske atomkraftværker"* og *"eksperterne er nervøse for, at Kina vil kunne installere en slags bagindgang i teknologien, som gør det muligt at lukke ned for atomkraft-værket i tilfælde af fx en fremtidig diplomatisk krise"*.

Artiklen afspejlede en form for 'Kina-xenofobi', som der tidligere var en del af – også i mediedækningen. Ifølge denne fobi kan Kina nærmest ikke have reelle hensigter, der foregår altid et undergravende kinesisk dobbeltspil, hvor de forsøger at udnytte alt til egen interesse. Denne problematik var Informationsartiklen da også opmærksom på, og den sluttede med, at Lei Xie, Kina-ekspert fra University of Exeter, mente, *"at debatten om kinesisk cyberspionage i forbindelse med atomaftalen er en smule 'paranoid' og afspejler briternes forbehold over for Kina ... Storbritannien har brug for investeringer, og det er det centrale i aftalen"*.

Side om side med den ofte civilsamfundsbeskrivende og menneskebårne journalistik fra korrespondenterne og strømmen af kort nyt fra bureauerne offentliggjorde de danske

I Harbin i den nordøstlige Heilongjing provins servicerer 20 robotter kunderne i en restaurant, robotterne bringer fx maden ud til bordene. Hverdagslivet i Kina afspejles på talrige måder i nyhedsmedierne.

(Foto: Catus, Polfoto)

nyhedsmedier i oktober og november 2015 også en klassisk væsentlighedsjournalistisk udenrigsdækning på både papir og web, der beskrev Kina som den nye globale stormagt med stigende indflydelse, politisk og økonomisk.

Den bredt dækkende og meget omfattende Kina-journalistik, især på web, var nyhedsbåret og gjorde hovedsageligt brug af kinesiske kilder. Der var få danske kilder i det helt store flertal af tekster, der ikke specifikt handlede om danske virksomheder eller om fx nye samarbejdsprojekter om at bygge og drive plejehjem efter dansk model.

Et eksempel på en national hændelse i Kina, der havde egen nyhedsværdi og relevans nok til at udløse en ret omfattende dækning i de danske medier, var, at Kinas Kommunistparti

afskaffede den berygtede etbarnspolitik, som Kina har holdt befolkningstilvæksten i ave med i 35 år. I stedet fik Kina en to barnspolitik. Fx "Kina giver nu ret til to børn" (Berlingske, 30. oktober). En række artikler fra både nyhedsbureauerne og udenrigskorrespondenterne berettede om konsekvenserne gennem 35 år af etbarnspolitikken: 330 millioner aborter, 400 millioner færre kinesere, end der havde været uden etbarnspolitikken, men nu også en hastigt aldrende kinesisk befolkning.

Listen over emner, der blev belyst i Kina-dækningens i alt 683 papirartikler og 1.459 webenheder i de 30 dage, var alenlang: Mugabe fra Zimbabwe fik tildelt Kinas mystiske mod-svar til Nobel Fredspris. Miljø, klima og energi var også blandt emnerne set i lyset af det forestående COP 21, hvor Kina for

første gang havde spillet ud med, at man var villig til at indgå en juridisk bindende global aftale. En baggrundsartikel fra Kristeligt Dagblad beskrev, at "Kinas bistand til Afrika ligner på en prik Vestens" (4. november), i modsætning til den gældende opfattelse af, at Kina kun er i Afrika for adgang til råstoffer og fødevarer.

Et andet centralt internationalt politikområde, menneskerettighederne, hvor Kina er i modvind internationalt, blev blot sporadisk omtalt i enkelte korte tekster om censur og fx "Amnesty: Kina benytter stadig middelalderlig tortur" (Jyllands-Posten, 12. november). Kinas så stærkt kritiserede omgang med menneskerettighederne var ikke noget højt prioriteret emne i de danske nyhedsmedier i oktober og november 2015, og det på trods af, at der findes en række alternative kilder og velkendte systemkritikere, der med cases kan illustrere undertrykkelsen, og som kan tilgås via internettet; det er ikke fra de kinesiske myndigheder, at man som journalist kan skaffe sig troværdige oplysninger om menneskerettighedssituationen i Kina.

I de mange daglige Kina-artikler blev der ikke gjort bestræbelser på at perspektivere begivenhederne til Vesten, EU eller Danmark. "Huspriserne i Kina stiger igen" (Børsen, 18. november). På grund af Kinas særlige betydning såvel økonomisk som politisk var der tilstrækkelig med relevans i en del nationale begivenheder i Kina til, at de kunne dækkes i deres egen ret. Kina havde selvstændig nyhedsværdi, begivenhederne blev betragtet som væsentlige og relevante for danske læsere uden vestlig perspektivering.

I businessstoffet, på erhvervs-, finans- og økonomiområdet og særligt med danske virksomheders aktiviteter i Kina som emneområde, kom de danske kilder og den vestlige og danske perspektivering massivt i spil. Erhvervs- og økonomistoffet blev i meget betydeligt omfang offentliggjort på erhvervsites som finans.dk og business.dk, men også dagbladenes omfangsrige erhvervssektioner havde en del Kina-stof. Talrige kortere artikler udarbejdet i en oplysende form beskrev, hvordan især de store danske virksomheder agerede med besvær i og omkring Kina. "Der går år, før Novo bryder den kinesiske mur" (Jyllands-Posten, 30. november), "Ikke business as usual i Asien" (Finans, 12. november).

Og Kina viste sig ikke at være det produktions- og forretningseventyr, som mange forestillede sig år tilbage. Den tidligere så billige kinesiske arbejdskraft i ubegrænsede mængder er blevet markant dyrere, og de logistiske problemer er store. Så nu begynder fx flere danske modeproducenter

af producere tøj tættere på Danmark, også i Europa. "Tøj-producenterne flytter – Kina er blevet for dyr" (Jyllands-Posten, 11. november).

Dansk iværksætteri rettet imod det enorme kinesiske marked var også et prioriteret emne for dem blandt medierne, der satser på erhvervs- og økonomistoffet. En dansk grundlægger af øjenkirurgikæden EuroEyes startede en offensiv med åbningen af den første klinik i Shanghai for to år siden, og nu skal der ekspanderes. "Dansk hjælp til nærsynede kinesere" (Berlingske Business, 5. november). En anden dynamisk dansker, Nikolaj Schnoor, rejste for 12 år siden til Kina for at starte et salg af danske Lindberg-designerbriller op, og det fik han succes med: "Entusiastisk iværksætter med flair for designsalg". (Børsen, 12. november).

På eksportområdet havde især landbrug- og fødevarer-sektoren succes med fx salg af råvarer, der normalt ikke trækker den store opmærksomhed i Danmark, men som kineserne betragter som specialiteter: "Kineserne spiser danske svineører i stor stil" (business.dk, 11. november).

Og bevægelserne på markederne går begge veje, kineserne er på vej mod Europa i stigende antal. Den meget omfattende kinesiske charterturisme, der traditionelt går til lande som Thailand og Philippinerne, har fået øjnene op for Danmark, og Københavns Lufthavn havde på baggrund af en årelang indsats rettet mod det kinesiske marked formået at blive 'hub' for kinesernes ind- og udflyvning af Nordeuropa med ca. 3.000 besøgende kinesere om måneden: "Udsigt til kinesisk stormløb på København" (business.dk, 19. november) og "Gennembrud i Kina – nu tredobles de kinesiske chartergæster i Danmark" (Børsen, 19. november).

Erhvervsdækningen af Kina og de danske aktiviteter i det kinesiske fremstod som en informerende væsentlighedsjournalistik i et nøgternt sprog med nødvendige fakta ofte placeret i selvstændige faktabokse. Vægten var lagt på aktualitet, nyheder og konkret nyhedsværdi for danske interessenter og læsere af businessstoffet. Sproget var afspejlende med en omfattende brug af danske kilder og vestlig perspektivering. Der var ingen (eller meget begrænset) direkte eller implicit stillingtagen i vinklinger eller ordvalg for eller imod kineserne og det kinesiske. Journalistikken var uden tegn på Kina-xenofobi eller rutineprægede bipolare modsætningspar. Den var mest af alt neutral oplysning.

Den sydafrikanske medieprofessor Hermann Wasserman konkluderede i sin artikel om "South Africa and China as BRICS Partners: Media Perspectives on Geopolitical shifts",

at Kina ofte tidligere blev fremstillet bipolært i de sydafrikanske nyhedsmedier: *"China presence on the continent was often represented in stark binary terms, as either an exploitative, predatory force or a benevolent developing partner. The study found, however, that a more balanced view of China overall had been emerging in the South African media since 2009."* (Wasserman, 2015).

Var det også sådan i de danske mediers dækning af Kina?

Både i februar- og oktober-november-målingerne havde Kina-dækningen en særstatus: "Kina er med andre ord tilsyneladende interessant i sig selv og behøver hverken legitimering gennem en dansk vinkel eller et vestligt perspektiv", konkluderer Kresten Roland Johansen på februar-kortlægningen. Senere på året i oktober og november var mediedækningen af Kina grundlæggende den samme: meget omfattende i form og indhold. Den dækkede et bredt spektrum af det kinesiske samfund med en vis vægt lagt på civilsamfundet. Den brugte almindelige mennesker og eksperter som kilder, myndighedskilder var ikke åbne og tilgængelige. Kun erhvervsstoffet var perspektiveret til Danmark. Kina havde i 2015 en særstatus i forhold til dækningen af tærskellandene, landet blev dækket i sin egen ret. Kina havde egen nyhedsværdi også i Danmark.

Udlandsdækningen var i 2015 i betydeligt omfang flyttet ind i erhvervsstoffet, det internationale erhvervsstof, og særligt på web. Det var meget tydeligt i Kina-dækningen, hvor businesssites som finans.dk og business.dk bragte et flow af nyheder om forhold inde i Kina og om Kinas ageren ude i verden. Også erhvervsjournalistikken var neutral og afspejlende, der var ingen eksempler på dagsordenssættende kritisk research fra mediernes side. Det handlede om at levere information og baggrund, nyhedsværdi, til de danske læsere af businessstoffet.

Kina-journalistikken i 2015 var ikke indholdsmæssigt biased og kritisk vinklet. Den lagde fx kun i meget begrænset omfang vægt på kritisable samfundsforhold i Kina som censur og politisk undertrykkelse. Mediedækningen var ikke bipolar eller Kina-xenofobisk i sin direkte eller indirekte beskrivelse af Kina. I stedet var journalistikken om Kina

afbalanceret, informerende og neutral uden flor-omvundet billedsprog. Journalistikken var væsentlighedsjournalistisk oplysning, der på mange måder efterlod læserne med et billede af Kina som en potentiel pragmatisk og attraktiv partner, der ambitiøst arbejder internationalt og nationalt på en række forskellige måder med konkrete resultater og øget økonomisk vækst som målsætning. Ikke så megen snak.

De danske korrespondenter i Beijing og Hongkong, hvoraf der var seks i sommeren 2015, spillede en afgørende rolle i Kina-dækningen i 2015. Deres nyhedsanalyser, baggrunde og reportager supplerede de korte nyheder og andre typer af fælles bureaustof med emner, citater, overraskende fakta og autenticitet, der bragte journalistikken tættere på kinesiske samfundsmekanismer, som de færreste læsere kendte til i forvejen eller forstod omfanget af. Korrespondent-artiklerne blev et værn mod bureauernes og nyhedsstrømmenes standardisering, deres journalistik var konkret, ikke almen. De tilbød læserne et opdateret mediebillede af det distinkte Kina.

2. 3 De journalistiske valg og mediebillederne – konklusioner

At journalistiske metoder påvirker og skaber mediebilleder, det har vi vidst længe (Holm og Kabel et al, 2000; Haahr og Holm, 2003; Kabel, 2005). Journalistikens form og indhold opstår i forlængelse af de redaktionelle valg og den journalistiske indsats, der foretages herhjemme og derude – også i udenrigsdækningen.

Mediebillederne af verden er utallige og nødvendigvis ret så forskellige, da artiklerne bag dem handler om lande, lokaliteter, hændelser og mennesker, som er vidt forskellige og har stærkt varierende relationer til Danmark, inden for eller uden for vores interessesfærer. Alligevel er der nogle mønstre og arketyperiske mediebilleder, der kan kortlægges og beskrives såvel kvantitativt som kvalitativt.

Vores kvantitative kortlægning fra februar 2015 af de store danske nyhedsmediers dækning af 10 globalt betydningsfulde tærskellande har givet os en række data og størrelsesforhold, som vi har brugt til at karakterisere mediedækningen med i denne og andre af rapportens artikler. Den analytiske nærlæsning af 189 artikler fra papir og web om 10 af tær-

skellandene fra perioden oktober-november 2015 har haft til ambition at komme indholdsmæssigt tættere på blandt andet spørgsmålet om, hvordan de journalistiske valg og metoder prægede dækningen af vækstlandene og dermed mediernes verdensbilleder i 2015.

De følgende konklusioner vil adressere artiklens og projektets forskningsspørgsmål understøttet af pointer fra andres forskning. Ikke ved at gentage alle delkonklusionerne fra analyserne undervejs, de må findes og læses, dér hvor de står. Men ved at kombinere udvalgte tal og størrelsesforhold fra den kvantitative februarmåling med observationer og pointer fra oktober-november-tekstlæsningen for på den måde at kunne give en lidt dybere karakteristik af, hvordan journalistiske metoder har været sat i spil i udenrigsdækningen i 2015.

De mange hundrede artikler i papiraviserne og de tusindvis af webtekster plus nogle videoer, visualiseringer og interaktive grafikker bestod i de undersøgte perioder i 2015 helt hovedsageligt af en strøm af nyheder (42 % i februar), korte notitser (18 % i februar) samt kortere uddybende nyheds- og baggrundsartikler (18 % i februar). 41 % af stoffet kom fra nyhedsbureauerne, i 32 % af artiklerne havde en af redaktionens egne medarbejdere hjemme på redaktionen komponeret en artikel frem på baggrund af forskellige typer af input og kilder. *"Traditional news values and established news angles prevail ... news rewrites history for immediate popular consumption."* (Williams, 2011).

Disse mainstream tekster og artikler var udlandsdækningens basis – rugbrødet, kulhydraterne. De var i meget stort antal rutineprægede i valg af emner og i deres udførelse, de

Mobil-kulturen har revolutioneret det kenyanske samfund. Her undersøger Hasha Kalcate fra Gaybutta-distriktet i det nordøstlige Kenya, om det er det rette tidspunkt at starte på høsten. Det hjælper software fra M-pesa hende med at beslutte.

(Foto: Piers Benatar, Polfoto)

fulgte manualerne for grundlæggende væsentlighedsjournalistisk metode, fx den omvendte nyhedstrekant og valget af elitekilder. De opdaterede løbende de store nyhedshistorier. De kunne produceres nærmest automatiseret, 'structured', på baggrund af de enorme mængder af udlandsstof, som redaktionerne kan få adgang til via internettet, og hvis de abonnere på nyhedsbureauer og fx sætter nogle IT-systemer (eller studentermedhjælpere) til at overvåge flowet. De var en kontinuerlig strøm af mainstream dækning af tærskellandene, et fællesstof for de store medier, som medierne måtte have med i den daglige nyhedsdækning af verden langt herfra.

Denne artikels analytiske tekstlæsning lagde hovedsageligt vægt på andre typer af tekster fra papir og web. Der, hvor der kunne iagttages en særlig journalistisk indsats. Der, hvor der var noget på spil sprogligt eller visuelt. Der, hvor der var gjort en yderligere indsats i forhold til valg af emne og dybde i stofbehandlingen.

For alle typer af medier er samtænkningen af de to typer af medieindhold bestemmende for den redaktionelle profil, de ønsker at have. I 2015 var mikset forskelligt, alt efter hvilken rolle mediet tilstræbte at spille i det nye mediesystem: Morgenavis; tabloidt dagblad på papir og web; eller lynhurtig nyhedsformidling på mobil.

Dækningens indhold og form og prægningen af mediebillederne?

Mediedækningen af de 10 tærskellande var helt hovedsageligt udført med nyheds- og væsentlighedsjournalistikkens velafprøvede metoder, uden tabloidisering, men med enkelte eksempler på dramatisering. Vi identificerede flere eksempler på opsøgende journalistisk indsats og brugen af alternative internetkilder, men vi fandt ingen eksempler på kritisk dagsordenssættende research.

Redaktionernes valg af væsentlighedsjournalistikken som metode på papir og web betød, at dækningen var oplysende og mediebilledet afbalanceret og afspejlende, men også i en del tilfælde distanceret fra de konkrete mennesker og hændelser, som lå bag nyhederne. Reportage var der fx meget lidt af (2 % i februarmålingen), nyhedskriteriernes nærhed og identifikation var lavt prioriteret. Væsentlighedsjournalistikens rationale er at etablere orden og forståelse på et vist niveau. Nyhedsmediernes udenrigsjournalistik om de 10 vækstøkonomier tilbød læserne nogle medie billeder, der nok skabte en vis rationel orden i den ellers uoverskuelige mangfoldighed, som verden jo består af, men som følge af de ofte traditionelle emne- og kildevalg efterlod læserne med et

underskud i forhold til at kunne forstå det irrationelle og det kaos, som verden jo (også) består af. Herfra udspringer der megen forandring og forstyrrelse ('disruption'), hvorigennem der udvikles nye tiltag, som meget ofte er nyhedsværdige. For at fange denne type af nyt skal der andre journalistiske og kommunikative metoder og emnevalg til end de klassisk væsentlighedsjournalistiske, fx 'crowd research', grænseoverskridende samarbejde mellem journalister og redaktioner eller tidlig inddragelse af lokale journalister eller eksperter i journalistikkens udarbejdelse. (Florian, Mayer, 2012).

På trods af ensartetheden i udlandsstoffet viste dækningen af vores tre cases Latinamerika, Afrika og Kina sig at være væsensforskellig på flere afgørende måder. Kort sagt kan man sige, at dækningen af Mexico og Brasilien var rutinepræget i emnevalg og tilgangsvinkler: Korruption, narkokriminalitet og det stereotypet latino-eksotiske. Dækningen af Nigeria, Kenya og Sydafrika var klart anderledes med Kenya som tydeligste eksempel. Her var der tale om en journalistik, der havde blik for 'det nye Afrika', mobilens og den vedvarende energis store samfunds betydning. Der var ingen eksempler på den tidligere så velkendte bistands- og ulandsjournalistik med de effektive hvide og NGO'erne, der hjælper de apatiske afrikanere. I Afrika-dækningen fremstod kenyanerne som udviklingsparate, bemyndigede mennesker, der kan tage hånd om deres egen tilværelse.

Kina-dækningen viste sig at være anderledes på en tredje måde. Et bredt spektrum af det enorme kinesiske samfund blev beskrevet i talrige nedslag med kortere nyheds- og baggrundsartikler. Kina blev som det eneste af de 10 undersøgte lande også dækket i et geopolitisk magtperspektiv. Kina havde så megen nyhedsværdi i sig selv, at det blev dækket i sin egen ret – uden brug af vestlig perspektivering og danske kilder i særligt stort omfang. Vores analytiske tekstlæsning illustrerede, at 'det journalistisk nye' og 'det klassisk journalistiske' eksisterede side om side i udlandsdækningen af tærskellandene i 2015. Denne pointe adresserer en tese fra et af vores forskningsspørgsmål om, at udenrigsjournalistikken nu kan karakteriseres ved, at "Alt er forandret, og alt er det samme". Der eksisterer en samtidighed og nærmest symbiose mellem det klassiske og det nye. Mellem det analoge og det digitale.

Stereotypierne og rutinevalgene forekommer stadigvæk, måske særligt i forhold til Latinamerika, hvortil der knytter sig en sejlvet latino-eksotisk mytologi, som det er let for reporterne at falde i og bruge. I forhold til Afrika-dækningen

Fra et militærfly kaster den kinesiske besætning et blik ned på en atol i Spratly øerne i det Sydkinesiske Hav. I modsætning til mange andre lande i Øst og Syd beskrives Kina (også) med et geopolitisk perspektiv i nyhedsmedierne.

(Foto: Johnson Lai, AP/Polfoto)

var noget nyt på spil. Det så ofte kritiserede og stereotypiserede 'gamle' Afrika-mediebillede (Holm og Kabel et al, 2000 og Kabel, 2005) er under afvikling. 'Det nye Afrika' fremstod dynamisk, teknologisk forandringsparat og med aktivt handlende mennesker. Her var der tale om et nyt mediebillede af Afrika og en fortælling, der har bevæget sig væk fra den ellers så udbredte elendigheds-historie over til en væksthistorie.

Efter at bladhusene begyndte at have særskilt erhvervs- og finansstof i aviserne, flyttede udlandsdækningen i væsentligt omfang ind i erhvervsstoffet i de store nationale morgenaviser som en strøm af internationalt finans- og erhvervsstof – det nye er, at det nu mere og mere foregår på web. I februar-målingerne var 15 % af stoffet at finde i morgenavisernes erhvervssektioner. I oktober-november var der fx i Afrika-dækningen langt flere artikler, der handlede om kommercielle investeringer end om bistand og nødhjælp. Det danske erhvervsfremstød i Sydafrika blev dækket intensivt i Børsen,

ikke kun om business-emner, men også om mere generelle politiske udlandstemaer. Og udviklingen var meget tydelig i Kina-dækningen, hvor finans- og erhvervsites som finans.dk og business.dk bragte et flow af nyheder om forhold inde i Kina og Kinas ageren ude i verden, herunder dets begyndende indtog i Europa.

I forhold til det af projektets forskningsspørgsmål, der handler om en eventuel diffundering af udlandsstoffet til andres stofområder som erhverv, politik, IT, sport, kultur m.m, viser vores analyser, at det kun er på finans- og erhvervsområdet, at udlandsstoffet nu er organisk indlejret i den samlede dækning af området. Det gælder ikke på andre stofområder, hvor fx blot 2 % af stofområdet politik ifølge februar-målingerne var udlandsstof, inden for videnskab/tech og viden-stoffet var det 1 %.

En konsekvens af indlejringen af udlandsstoffet i erhverv og økonomi er, at læserne nu i højere grad bliver i stand til et se og forstå centrale internationale sammenhænge mellem politik og økonomi. Årsagen til diffunderingen af udland til

finans- og erhvervsstoffet har vi ikke specifikt undersøgt, men et godt bud er den øgede samhandel og en intensiveret globalisering. *"International news is tied to the level of economic interactions between nations"* (Williams, 2011).

Integration af multimedie og de sociale medier?

Latinamerika-dækningen på web indeholdt flere farverige og dramaskabende eksempler på visuelle multimediefortællinger med video, hentet gratis på fx offentlige meteorologiske web-sites. Også historier om Amazonas og hverdagsliv i Afrika var billedberiget med flotte fotos på papir og web. Ellers var det meget begrænset, hvad der var brugt af video og multimedieberigelse via fx interaktive grafikker i dækningen af tærskellandene i oktober og november 2015, også selv om der jo både i Afrika og i Kina er et stort potentiale for levende billeder. På samme måde var det i februar 2015. Ifølge vores målinger var der video ved 5 % af webartiklerne.

Video viser verden i farver og bevægelse ofte med agerende mennesker i fokus. Video tilfører i mange tilfælde produktet journalistisk merværdi netop via det dynamiske element som supplement til tekstens ofte mange og statiske oplysninger. Og så har video i de seneste år vist sig at være efterspurgt stof på de digitale platforme og ikke mindst på mobil og tablet, hvortil nyhedstrafikken flytter mere og mere.

I de 189 læste artikler blev der ikke gjort brug af brugergenereret indhold, og integration af sociale medier, fx tweets eller Instagram-fotos i eller ved teksterne, fandt vi blot enkelte eksempler på. Der var heller ikke indlejret Facebook-tråde i de webartikler, vi læste. I februarmålingerne var der social integration ved blot 2 % af alle teksterne.

I de mange webartikler i onlineaviserne fandt vi, at der kun i meget begrænset omfang var brugt links til andre websites eller artikler fra andre udbydere om tilsvarende emner. Denne nedprioritering afspejler sandsynligvis en tendens i tiden til, at man laver 'distributed content', indhold, der er versioneret specifikt til den platform eller det sociale medie, det tilgås fra. Brugeren efterspørger ikke at blive ledt andre steder hen, men vil i stedet have det fulde input, dér hvor vedkommende er.

Det er en velkendt sag, at danske udenrigsjournalister kontinuerligt og hyppigt bruger Twitter, Instagram, Facebook og andre sociale medieplatforme i deres research og bestræbelser på at følge breaking news og finde gode fotos, mens begivenhederne udfolder sig, men redaktionerne prioriterer tilsyneladende ikke at lade læserne få et øjebliksindblik i social media-strømmene, fx tweets, når de producerer

et flow af kortere nyheder til web om noget aktuelt, der er nyhedsværdigt.

'Visuel proof' via multimedie er et centralt element i det nye digitale, virale, sociale og mobile mediesystem, både i forhold til indhold, budskab og oplevelse. Valget eller rettere sagt fravalget i redaktionerne af at prioritere multimediehistorier og bringe videoer i større omfang havde blandt andet den konsekvens, at journalistikken ikke var nær så visuelt dokumenteret, som den kunne være.

Tidligere blev langt hovedparten af den udenrigspolitiske dækning offentliggjort i papiraviserne, hvor mange havde den opfattelse, at stoffet blev præsenteret i mere seriøse rammer end på web, og at det dermed blev ydet den retfærdighed, som det så samfundsmæssigt væsentlige stof fortjente. Sådan er det slet ikke mere; nu publiceres også udlandsstoffet i onlineaviserne og endda i en større mængde end i dagbladene på papir. Med udland på web er potentialet for at skabe den digitale, virale og sociale merværdi for læserne til stede, men det blev kun gjort i meget begrænset omfang. Mediebillederne blev ikke levendegjort, journalistisk dynamiseret og menneskepræget på den måde, som de potentielt kunne være blevet det med mere video, interaktiv grafik og andre multimedieelementer optimeret til det nye digitale mediesystem. Journalistikken om tærskellandene i Syd var langt hen ad vejen klassisk tekst- og fotobåret.

Korrespondenter, lokale eksperter og brugen af internettets vidensressourcer

Indholdsmæssig dybde opstår gennem valget af emner og de journalistiske metoder, der tages i brug. Dyb journalistik er en journalistik, der kommer tæt på mange af virkelighedens dimensioner og ofte gør det konkret. Tilstedeværelse og sansning brugt i journalistikken skaber ofte autenticitet og indholdsmæssig dybde. Dyb journalistik er ofte præcist forankret i den lokalitet, det emne, den beskriver, blandt andet gennem de præcist udvalgte fakta, der inddrages i journalistikken. Den dybe journalistik er ikke nødvendigvis informationstung, da dybde også kan opstå gennem originale valg af emner, vinkler eller kilder. Et hierarki af redaktionel indflydelse fra den udførende journalist eller fotograf til den bestemmende redaktør er dem, der foretager de redaktionelle valg, og dermed lægger de linjen for, hvor dybt stoffet i udgangspunktet er tænkt – både det dybe og den mere distancerede dækning kan være berettiget i situationen.

Vores kvalitative læsning viste, at et afgørende journalistisk valg i 2015 var, om en artikel blev idéudviklet og skrevet

af en udstationeret korrespondent/stringer, som fx Peter Thygesens og Henrik Thomsens Afrika-artikler var det. Der var også i flere tilfælde tale om syndikalisering, at et dansk medie samarbejdede med anerkendte internationale medier om at udveksle stof skrevet af specialister on location.

I februarmålingerne 2015 var 7 % af artiklerne skrevet af korrespondenter, 3 % af udsendte faldskærmsjournalister. I oktober og november adskilte en lille procentdel af stoffet om tærskellandene sig tydeligt fra mainstream flowet, og det var produceret af enten korrespondenter/stringere eller lokalt forankrede eksperter. Artiklerne var karakteristiske blandt andet ved: ”1) Afbalancerede tillægsord, navngivne lokaliteter og konkrete beskrivelser. 2) En omfattende, men tilpas dosering af tal og anden fakta om afstand, kapacitet og årstal. 3) Brugen af størrelsesforhold. 4) Anekdoter. 5) Et bredt udvalg af kilder med citater fra både eksperter, nøglepersoner samt lokale. 6) Beskrivelserne var perspektiveret lokalt og nationalt. 7) Der var inddragelse af socioøkonomiske konsekvenser”.

Et andet fællestræk ved flere af korrespondent- og ekspertartiklerne i 2015 var, at skribenterne gjorde brug af alternativt informerende og nogle gange kritiske websites og kilder, som blev hentet hjem via internettet. Ved kontinuerlig monitorering af særskilt udvalgte websites og kilder, de havde tillid til, opbyggede de en supplerende vidensressource til bureauernes nyhedsstof.

Kendskabet til og brugen af sådanne troværdige internetkilder var en central arbejdsmetode for korrespondenter/eksperter og én af forudsætningerne for, at deres journalistik adskilte sig i dybde og forankring fra den meste anden journalistik.

Den lille del af mediebilledet af verden, der i oktober og november 2015 blev skabt af korrespondenterne og de lokalt forankrede eksperter bl.a. via unik tilstedeværelse, var en forståelsesudvidende beskrivelse af tærskellandene og et væsentligt supplement til mainstream journalistikkens mere almene, standardiserede og distancerede verdensbilleder.

Det vestlige perspektiv – domesticeringen?

Udenrigsdækningen og fx den internationale klima- og miljøjournalistik er i årevis blevet karakteriseret som domesticeret, renationaliseret, hvilket fx blev beskrevet i *Verden på tilbud* (Holm og Kabel et al, 2000) og påvist i det internationale forskningsprojekt ”Global Climate – Local Journalisms” (Eide et al, 2012), hvor vi dokumenterede, at også de danske nyhedsmediers dækning af de internationale klimaspørgsmål

relateret til COP 15 ofte var vinklet med et dansk perspektiv.

I 2015 anbefalede den sydafrikanske medieforsker Herman Wasserman imidlertid, at: ”*Media has to give more attention to the 'downstairs' relationships that evolve through the new geopolitics, and not only the 'upstairs' trade and exchange (cf. Park and Alden, 2013)*”. (Wasserman, 2015).

Med udgangspunkt i et af projektets centrale forsknings-spørgsmål: Finder vi en domesticering i medierne af vækstlandene? Hvilke kan de redaktionelle motiver og konsekvenser af en eventuel domesticering være? undersøgte

Både i den danske og den udenlandske udenrigsdækning bliver Mexico dækket gennem narkorelaterede emner. Det er udenrigsredaktørerne opmærksomme på er problematisk, men de har ikke ændret det.

(Foto: Alfredo Estralla, AFP/Polfoto)

vi i 2015 omfanget af renationaliseringen af journalistikken om de 10 tærskellande. Spørgsmål som: Blev verden set og beskrevet gennem et dansk perspektiv? Var mediedækningen bipolar som under Den Kolde Krig, fx Vest–Øst eller Nord–Syd? Dette spørgsmål blev blandt andet belyst ved at se på brugen af danske vinkler og danske kilder.

I februar-målingerne var 18 % af kilderne danske, og der var dominerende danske vinkler i 16 % af papir- og webteksterne.

I oktober-november-læsningen af de 189 artikler fra 2015 gjorde vi interessante observationer. I flere tilfælde var der artikler, der havde et skandinavisk perspektiv uden at handle om noget dansk og gøre brug af danske kilder, men med fx norske eksperter i stedet for.

Vores analyser af især Kina-dækningen viste, at det ikke længere er sådan, at historier fra fjerne lande nødvendigvis skal domesticeres og ses i et dansk eller vestligt perspektiv.

Kina-dækningen var det mest tydelige eksempel på, at domesticeringen ikke længere er så dominerende. Kina blev via en række sociale, teknologiske og økonomiske indfaldsvinkler dækket som et samfund mere end som en geopolitisk magtstat. Der var ikke tale om en dækning præget af faste skabeloner for klassisk udenrigspolitisk reportage med vægten lagt på fx elitekilder.

Også beskrivelsen af de afrikanske og latinamerikanske lande var kun i begrænset omfang domesticeret.

Var der så i stedet tale om en bipolar dækning (som tidligere så udbredt) med et Øst-Vest- eller Nord-Syd-perspektiv? Var der tale om, at Syd-Syd-referencer blev bragt hyppigt i spil, hvad der kan tolkes som et spejl af den nye økonomiske verdensorden?

Også her var svaret på begge spørgsmål: Kun i meget begrænset omfang. I beskrivelserne af tærskellandene i Syd var der hyppigere referencer til især USA og EU end til andre tærskellande som Indien. I enkelte tilfælde var der endda tale om et omvendt Syd-Nord-perspektiv. Med især Kina som eksempel blev tærskellandene i Syd i et vist omfang dækket i deres egen ret, de var vedkommende og havde selvstændig nyhedsværdi, også i Danmark, uden at man dog på den baggrund kan konkludere, at landene så ikke blev set gennem et vestligt perspektiv. Der findes ikke en objektiv måde at dække et land på, som er helt uafhængig af den, der ser, skriver og redigerer artiklen. Men i dækningen af tærskellandene blev der udvist betydelig respekt for de samfund og kulturer, der blev dækket.

Sandsynligvis som en følge af den intensiverede globalisering og øget samhandel viste vores undersøgelser

både i februar og oktober-november 2015, at domesticeringen af udlandsdækningen var begrænset. Det repræsenterede en nytænkning af udlandsdækningen og den måde, hvorpå medierne skabte billeder af verden jævnfør Holm og Kabel og med tidligere påvisninger af udbredt domesticering. Udenrigsjournalistikken var forandret på et centralt område.

Mediernes (nye) verdensbilleder?

For udenrigsdækningen har det altid været et ideal at være indholdsmæssigt dyb og komme tæt på. Vores analyser viste, at dybde i betydeligt omfang opstod gennem valget af journalistiske og redaktionelle metoder. Vi iagttog også, at der i strømmen af dominerende mainstream dækning var en del eksempler på dyb kvalitetsjournalistik, ofte lavet af udstationerede korrespondenter eller lokale internationale samarbejdspartnere:

"It has been argued that the importance of foreign correspondents has been overstated and that the news agencies, social networks and citizen-journalism can fill the gap. In contrast ... the loss of presence in foreign countries has harmed the news' ability to uncover evolving crises and provide in-dept and reliable background reporting. Cost-considerations stand in the way of re-opening foreign bureaus, but quality news providers need to become more intensive in how they can preserve the early warning function of quality news coverage. One way forward is to cultivate links with country and area specialists from academia, NGO's and the non-profit media". (Florian, Mayer, 2012).

Ingen tror vel på, at der igen vil blive økonomiske midler i de danske mediehuse til at udstationere udenrigskorrespondenter i større omfang rundt i verden. I stedet gør store danske nyhedsmedier allerede i dag brug af det af Florian og Mayer anbefalede samarbejde med lokale eksperter. Og flere af mediehusene har fasttilknyttede lokale stringere, der er langt billigere end udenrigskorrespondenterne. Det er godt for udenrigsjournalistikens kvalitet.

Medierne har som ambition at give journalistisk merværdi, men vores analyser af 2015-dækningen viste, at de på multi-medieområdet klart forsømt at gøre det, ligesom det var meget begrænset, hvad der blev inddraget af 'alternative' kvalitetskilder via internettet. Begge dele har betydning for

de billeder af verden, som opstår via mediedækningen, og det er åbenlyst, at der er uhøstede potentialer for mediehusene ved at dynamisere udenrigsdækningen af tærskellandene med video, audio og fx interaktive grafikker. På den måde kommer dækningen også bedre i sync med, hvad brugerne af det nye cross media-mediesystem med de mange mobile og sociale platforme efterspørger.

Den digitale medieøkologi er præget af parallelitet, hvor historier og flow kører sideløbende på mange forskellige platforme. Vores analyser viste, at det samme var nyhedsmediernes udenrigsjournalistik om tærskellandene i 2015. Mediernes nye verdensbilleder var mangfoldige, og vi iagttog

en samtidighed, en parallelitet, mellem det klassiske og det fornyede, mellem 'det gamle' og 'det nye'. Den vaklende nye verdensorden blev observeret og afspejlet af journalistikken.

På flere centrale områder var udenrigsdækningen dog under markant forandring. Der var fx begrænset brug af stereotypier og domesticering, bistands- og elendigheds-historierne var blevet færre, og nye vækst- og teknologi-fortællinger blev fortalt, tærskellandene, især Kina, blev i stigende omfang dækket i deres egen ret.

Det lover godt for kvaliteten af udenrigsjournalistikken i den stadig mere interagerende og internationaliserede verden.

Litteratur:

Eide, Elisabeth og Risto Kunelius og Ville Kumpu (red.) (2012): *Global Climate, Local Journalisms*. Projektverlag.

Florian, Otto og Christoph O. Meyer (2012): Missing the story? Changes in foreign news reporting and their implications for conflict prevention. *Media, War & Conflict*, 5:3, side 205-221.

Gomes, Catarina (2012): *International news flow and frame building. Brazil: How does an emerging country put itself under the media spotlight?* Master's Thesis, Graduate School of Communication, Universiteit van Amsterdam.

Haahr, Jens Henrik og Hans-Henrik Holm (2003): *Meget større end du tror*. Forlaget Ajour.

Holm, Hans-Henrik og Lars Kabel et al (2000): *Verden på tilbud. Om udenrigsjournalistik og mediernes udlandsdækning*. Forlaget Ajour.

Kabel, Lars (2005): *Verden langt herfra. En analyse af nyheder og faktaprogrammer i dansk tv*. CFJE og Danida.

Wasserman, Herman (2015): South Africa and China as BRICS Partners: Media Perspectives on Geopolitical Shifts. *Journal of Asian and African Studies*.

Williams, Kevin (2011): *International Journalism*. SAGE.

3.0

Domesticeret, platformsafhængig dækning?

Analyse af udlandsdækningen i nyhedsmedierne i uge 9, 2015

Af *Kresten Roland Johansen*

Ruslands-dækningen fyldte i mediebilledet denne februar-uge i 2015 – centreret om tre konfliktfyldte begivenheder og hændelser.

Mordet på den russiske oppositionspolitiker Boris Nemtsov blev dækket massivt med nyhedsartikler om mordet, motiver bag mordet, Vestens reaktion og Putins og den russiske befolknings reaktion. I kølvandet på den hurtige nyhedsdækning fulgte en god portion nyhedsanalyser, perspektivhistorier og portrætter som fx “Brutalt drab samler og splitter Rusland”, “Mordet reflekterer naturen i det regime, som Europa skal håndtere” og “Portræt: Putin-kritiker kæmpede en utrættelig kamp”.

Også Ruslands konflikt med Ukraine fyldte meget – blandt andet udløst af etårdsdagen for, at Rusland gik ind i Krim. Dette affødte også en række baggrunds-, status- og perspektivhistorier.

Endelig var der massiv dækning af den nye europæiske energiunion og i bredere forstand energipolitik mellem Rusland og Vesten.

Tre væsentlige og konfliktfyldte begivenheder, som satte sig tungt på mediefladen. Men uden en særlig dansk framing.

Også Kina fyldte i udlandsdækningen. Men modsat dækningen af Rusland var Kina-dækningen ikke centreret om få brændpunktbegivenheder af stor og umiddelbar betydning for Vesten. Der var i stedet overvejende tale om rene Kina-historier og historier med afledt betydning for Vesten, fx “Kina vil investere 280 mia. kr. i en ny Silkevej”, “Kina strammer grebet om internetkritikerne”, “Antallet af vilde kæmpepandaer i Kina stiger markant”, “Kinas kulforbrug falder”, “Ny kinesisk mega-lufthavn: Se de vilde billeder”. Altså et bredt spektrum af altovervejende hard news. Der var også Kina-historier med umiddelbar relevans for Vesten, fx “Kina vil beskatte investorer med tilbagevirkende kraft”. Fælles for også disse historier var, at de var uden en særlig dansk vinkel eller et særligt dansk perspektiv.

Denne artikel undersøger to af projektets grundlæggende spørgsmål, nemlig spørgsmål 5: Finder vi en domesticering i mediernes dækning af tærskellandene? Og spørgsmål 2: Skifter udenrigsjournalistikken form og indhold, alt efter hvilken platform eller kanal den er produceret til?

De indledende eksempler fra dækningen af Rusland og Kina indikerer, at der ikke tegner sig et entydigt billede af domesticering af nyhederne. Kina ser ud til at have særstatus: Kina er interessant i sig selv. Og dækningen er ikke domesticeret. Der behøver ikke være en dansk vinkel eller et dansk perspektiv – det er snarere undtagelsen end reglen.

Analysen af dækningen i netaviserne og de trykte medier afslører flere mindre formmæssige forskelle, men fællesmængden er stor, og webmediernes potentiale for at give læseren merværdi er uforløst.

3.1 Metoden bag undersøgelsen

Undersøgelsen, som denne artikel bygger på, er designet som en komplet kvantitativ kortlægning af danske mediers dækning af de 10 udvalgte lande over en sammenhængende syvdagesperiode fra 23. februar til 1. marts 2015. I alt er 543 artikler fundet relevante og efterfølgende kodet.

Der er tale om en kortlægning og analyse af de journalistiske produkter – ikke af de journalistiske processer eller motiver bag. Vi kan derfor observere forskelle og karakteristika ved dækningen, mens analysen ikke giver belæg for at konkludere om årsagssammenhænge og motiver.

Netop denne februar-uges begivenheder præger naturligvis undersøgelsens resultater. Sådan er grundvilkåret, når man analyserer en kort periodes mediedækning. I nærværende undersøgelse betyder det blandt andet, at Rusland, energipolitik, konflikt og krig overeksponeres i forhold til de øvrige lande og andre temaer. Rusland dækkes dog ikke mere end i

Mordet på den russiske oppositionspolitiker, Boris Nemtsov, vakte vrede i Rusland med folkelige protester og en omfattende Ruslands-dækning i de danske medier. På den måde blev Rusland et brændpunkt i uge 9, 2015.

(Foto: Sergei Bobylev, ITAR-TASS, Polfoto)

en gennemsnitlig 2015-uge, men flertallet af de øvrige lande dækkes lidt mindre.

Valget af en kontinuerlig uge betyder, at man skal være forsigtig med at generalisere. Ved at analysere en sammenhængende uge opnås dog andre fordele. En af fordelene er, at det giver mulighed for at analysere flere dages kontinuerlig mediedækning af centrale hændelser i perioden, fx dækningen af mordet på Nemtsov.

Vi har ingen grund til at antage, at uge 9 er hverken mere eller mindre repræsentativ end andre uger, og det er vores samlede vurdering, at undersøgelsen giver et godt indblik i mediernes dækning og prioritering af de 10 udvalgte tærskellande. Metoden bag undersøgelsen, herunder valg af medi-

er, søgeord, kodemanual og resultaterne, beskrives udførligt i denne rapportes metodeartikel (afsnit 10): "Sådan optrådte 10 tærskellande i danske medier". Deri præsenteres også udvalgte tal og tabeller.

3.2 Domesticeret dækning eller global journalistik?

Hvad berettiger dansk dækning af begivenheder i 10 fjerne lande?

Nogle vil hævde, at internationale begivenheder i en mere og mere globaliseret verden er interessante i sig selv og bør dækkes med et globalt perspektiv. Det gælder fx fortalerne for global journalistik. Ifølge Peter Berglez er global journa-

listik båret af et globalt udsyn og viser sig som en journalistisk praksis, hvor fx udvælgelse af kilder og rapporteringen af begivenheder ikke er båret af et nationalt perspektiv (Berglez, 2013). Ofte forbindes global journalistik med stofområder som klima, globale kriser og erhvervs- og finansstof. De 10 lande matcher fint disse stofområder, hvorfor dækningen kunne tænkes at være båret af en global journalistikpraksis.

Andre fremhæver, at begivenheder – nationale som internationale – altid vejes i forhold til de klassiske nyhedskriterier: Er de aktuelle, konfliktfyldte, væsentlige, nære, sensationelle? Altså at det ligger i den journalistiske udvælgelse, at internationale begivenheders nyhedsværdi måles efter samme kriterier som nationale. Ud fra denne tankegang kan man spørge, hvordan man etablerer identifikation og væsentlighed til begivenheder langt herfra. Aktualitet er ikke et tilstrækkeligt kriterium i sig selv, når det handler om prioritering af internationale nyheder. Det er kun et ret begrænset antal nyheder fra de 10 lande, som finder vej til de danske medier. De fleste nyheder, som bringes, er hard news, dvs. væsentlige og/eller konfliktfyldte. Øvrige nyheder er ofte sensationelle eller kuriøse.

Domesticering er et fællesudtryk for en række journalistiske virkemidler, som bidrager til enten at fremhæve nyhedernes betydning for os (væsentlighed) eller til at give en oplevelse af nærhed og identifikation. Domesticering er altså en måde at øge værdien af en begivenhed på, for så vidt angår to af de klassiske nyhedskriterier. Det er samtidig et greb, som lægger en bestemt (national) forståelsesramme ned over begivenheden, altså en national framing af internationale begivenheder. Hvis der finder en omfattende domesticering sted i den journalistiske praksis, taler det imod forestillingen om, at global journalistik er slået igennem i den internationale nyhedsdækning. At anvende domesticerende virkemidler kan være både legitimt og relevant. Men hvis domesticering bliver et kriterium i sig selv, hvis internationale nyheder partout skal have en dansk vinkel eller et dansk perspektiv, så er konsekvensen, at der er væsentlige områder og begivenheder, som ikke dækkes – en verden, som ikke spejles. Derfor er det interessant at analysere, om der finder en *generel* domesticering sted i dækningen af de 10 lande.

Domesticering af udenrigsjournalistikken er i alle dens mange variationer en ofte fremført tese (Clausen, 2004), blandt andet dokumenteret i forskningsprojektet *“Global Climate – local journalism”* (Eide et al, 2010), som er en

kortlægning af europæiske mediers dækning af COP 15, og i *“The domestication of foreign news: news stories related to the 2011 Egyptian revolution in British, Finnish and Pakistani newspapers”* (Alasuutari, 2013), som kortlægger tre avisers dækning af den egyptiske revolution i 2011. Men finder vi faktisk en generel domesticering i de danske mediers dækning af de 10 lande? Er brug af domesticerende virkemidler reglen eller snarere undtagelsen?

3.3 Definition af domesticering

Ved domesticering af nyheder forstås i denne sammenhæng, at journalisten lægger en national ramme ned over en ikke-national begivenhed, enten i form af en dansk vinkling, et dansk perspektiv eller gennem overdreven brug af danske kilder. Altså en måde at skabe relevans, nærhed og identifikation til begivenheder, der ellers kan virke fremmede, fjerne og uvedkommende. Med Stijn Joyes formulering: *“What’s at stake for us?”* (Joyes, 2015). Domesticering afgrænses i denne artikel til journalisten som aktør og til konkrete journalistiske virkemidler. Det kan naturligvis også være nationale politikere eller andre aktører, som *framer* en global begivenhed nationalt og dermed bidrager til domesticering, men det er ikke denne artikels fokus. Denne forståelse af domesticering trækker tråde tilbage til Gurevitch’ introduktion af begrebet i 1991, hvor det defineres således:

“Media maintain both global and culturally specific orientations – such as by casting far-away events in frameworks that render these events comprehensible, appealing and relevant to domestic audiences; ...”

Der findes andre domesticerende virkemidler end valg af vinkler og brug af kilder. Nogle forskere (Alasuutari, 2013) argumenterer for, at dækning, der appellerer til folks følelser, fx gennem en dækning, hvor journalisten er til stede i *“orkanens øje”*, taler med øjenvidner og portrætterer en lokalbefolkning som helt almindelige mennesker, også er domesticerende virkemidler. Det er imidlertid ikke denne form for domesticering, som nærværende artikel undersøger. Det kan i øvrigt konstateres, at nærhedsskabende dækning via egne korrespondenter eller egne udsendte journalister generelt fylder ganske lidt i den analyserede uge (cirka 10 % af al dækning).

3.4 Det uomgængelige vestlige perspektiv

Nærhed, relevans og væsentlighed ved internationale begivenheder kan skabes med domesticerende virkemidler, men også ved eksplicit at anlægge et vestligt perspektiv, en vestlig vinkel. Det faktum, at Rusland dækkes så massivt, som tilfældet er, er i sig selv udtryk for et vestligt perspektiv. Geografisk nærhed, økonomiske og sikkerhedspolitiske interesser er med til at forklare det regionale fokus – og det manglende fokus på fjerne tærskellande. Med Toril Aalbergs ord: *“Still, closeness to home is often considered a news value in its own right; so both geographic proximity and national interest should also be important factors in explaining the regional focus of foreign news”*. (Aalberg, 2013).

Måden, Rusland dækkes på – fremstillet som aggressor,

personificeret ved Putin fremstillet som superskurk og med prioritering udelukkende af historier med sikkerheds- og energipolitisk interesse for Vesten – kan ses som udtryk for et vestligt perspektiv. Når Kina dækkes massivt og tilsyneladende er interessant i sig selv, er det nærliggende at tilskrive det en ‘vestlig’ opfattelse af Kina som ny økonomisk og politisk supermagt. Og når de øvrige lande næsten ikke dækkes, kan det tilsvarende delvist forklares med et vestligt mindset – med vestlige væsentlighedskriterier.

Spørgsmålet er derfor ikke, om der er et vestligt perspektiv i prioriteringen og framingen af nyheder om de 10 lande – det er der helt uundgåeligt. Når det i denne artikel nogle steder konstateres, at der anlægges eller ikke anlægges et vestligt perspektiv i de konkrete artikler fra den valgte uge,

Kina dækkes i sin egen ret, på egne betingelser. Kina 2016 er et gennemkommercialiseret samfund, og det bærer mediedækningen præg af.

(Foto: Qilai Shen, Panos Pictures/Polfoto)

er betydningen en anden, nemlig hvorvidt artiklerne gøres vedkommende og nærværende ved at vinkle specifikt på konsekvenser for Vesten.

3.5 Domesticering gennem vinkling og perspektiv

Blot 16 procent af artiklerne har en dansk vinkel, og ganske få artikler har et tydeligt dansk eller vestligt perspektiv.

Det skal understreges, at en dansk vinkel naturligvis *kan* være, men ikke nødvendigvis *er* ensbetydende med domesticering efter denne artikels definition. Historier, som tager udgangspunkt i danske virksomheders initiativer i et givet land, er naturligvis med danske vinkler. Det samme gælder historier om et dansk voldtægtsoffer i Indien. Disse historier er væsentlige og nærværende for os som danskere, men de er ikke eksempler på *internationale begivenheder, som vinkles nationalt*.

Et eksempel på domesticering finder vi til gengæld i den danskvinklede artikel "Egmont vil bremse Putins medielov". Den kommende russiske medielov omtales udelukkende med udgangspunkt i konsekvenserne for Egmont og udelukkende med Egmont Publishings administrerende direktør Torsten Bjerre Rasmussen som kilde. Et andet eksempel på domesticering er historien om, at EU vil give støtte til, at svineproducenter kan lægge deres svinekød på lager ("Svineproducent: kødlager ikke en gave fra himlen", DR). Tiltaget kommer som reaktion på russisk boykot af europæiske fødevarer. Historien vinkles udelukkende på konsekvenserne for danske svineproducenter og udelukkende med brug af danske partskilder, eksperter og politikere. Specielt brugen af danske partskilder og danske politikere bidrager til domesticeringen af historierne. Man kan indvende, at EU-lovgivning faktisk er en national begivenhed, og at det derfor er oplagt, at journalisten vinkler på nationale konsekvenser. I den optik er der ikke tale om domesticering. Denne artikel vil dog argumentere for, at EU-lovgivning på samme tid er en national og en international begivenhed – med nationale og internationale konsekvenser, der kan vinkles på.

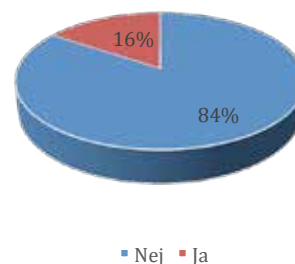
At det ikke på forhånd er givet, om en Rusland-EU-historie vinkles nationalt eller ej, viser dækningen af EU's energiunion. Børsen vælger en domesticerende vinkel i historien: "EU's energiunion er stadig løs i kødet". Her stiller journalisten eksplicit disse spørgsmål: "Hvad kan danske firmaer bruge EU's store ord til?" Og "Hvad betyder det for det danske marked?" Altså: Hvad er på spil for os? Journalisten lægger af egen drift (ikke fremprovokeret af fx politiske aktører)

en dansk vinkel ned over historien. I andre artikler dækkes energiunionen imidlertid distanceret nøgternt, uden appel til nationale følelser og uden antydningen af dansk framing, fx i Ritzaus "Udspil til energiunion: EU skal være uafhængig af Rusland".

Det skal understreges, at de tre eksempler på domesticering ikke er medtaget som eksempler på dårlig eller forkert journalistik. Det er helt naturligt, at internationale begivenheder både dækkes med domesticerende og med ikke-domesticerende vinkler og kildebrug. Det er balancen mellem de to, som er interessant. Det giver næppe mening udelukkende at dække ny EU-lovgivning set i et internationalt perspektiv. Men er det modsatte meningsfuldt? Tjener det offentlighedens interesse, hvis ny EU-lovgivning udelukkende dækkes set gennem nationale briller, med nationale konsekvenser for øje?

Figur 1

Er der en dansk vinkel?

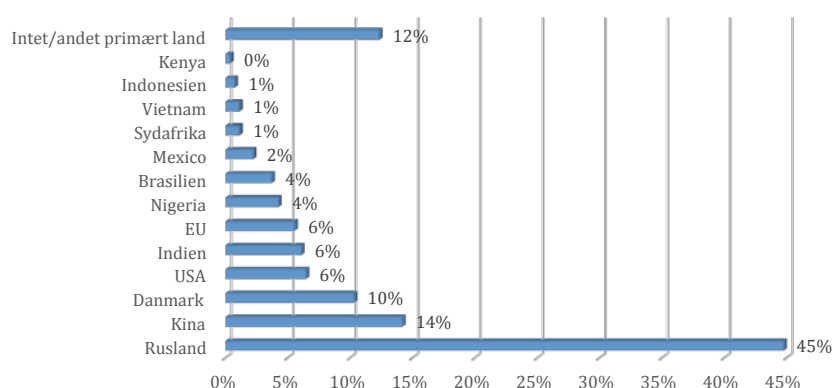

Danske vinkler er nærmest fraværende i Ruslands-dækningen. **Rusland** fremstilles i enkelte artikler i et eksplicit modsætningsforhold til EU og Vesten. Det gælder fx "Putins magtspil i Europa", "Løgnens triumf i Putins storpolitik", "Kreml-rådgiver: Vesten har startet misinformationernes verdenskrig" og "Rusland truer Ukraine – og Europa – med luk for gassen". Der ses her et tydeligt Øst-Vest-perspektiv, både i forhold til sikkerhedspolitiske aspekter og i forhold til energi og gas. Der er dog langt flere historier udelukkende om Rusland eller med et Øst-Øst-perspektiv, fx Rusland versus Ukraine/Krim, omtalen af valget i Estland, og hvordan valget påvirkes af krigen i Ukraine. Disse historier er indlysende væsentlige for os af sikkerheds- og energipolitiske grunde, men de har ikke en eksplicit dansk eller vestlig vinkel.

Kina fremstilles i enkelte artikler i modsætning til Vesten

Figur 2

Lande som optræder som primære i artiklen

*Procent af artikler. Flere lande kan være primære i samme artikel

og USA. Fx i "Kinesiske myndigheder sparker amerikanske tech-selskaber ud". Men Kina dækkes bredt emnemæssigt og oftest uden perspektiv til Danmark eller Vesten. Der er – måske overraskende – en række Kina-historier uden eksplicitte danske eller vestlige perspektiver, fx "Kina vil investere 280 mia. kr. i en ny Silkevej", "Kina strammer grebet om internet-kritikerne", "Antallet af vilde kæmpepandaer i Kina stiger markant", "Kinas kulforbrug falder" og "Ny kinesisk mega-lufthavn: Se de vilde billeder". Kina er med andre ord tilsyneladende interessant i sig selv og behøver hverken legitimering gennem en dansk vinkel eller et eksplicit vestligt perspektiv. Der er dog undtagelser, fx to historier om danske familier, som har bosat sig i Kina ("Elegant minimalisme i Shanghai" og "Et lille stykke Danmark i Shanghai"). Selv om Kina dækkes bredt, handler de fleste historier om økonomi, investeringer og import/eksport. Kina er det eneste af de 10 lande, hvor økonomisk journalistik spiller en væsentlig rolle i den valgte uge.

Nigeria dækkes udelukkende i forhold til Boko Haram og selvmordsangreb.

Brasilien dækkes primært, men kun lidt, i forhold til økonomi og vækst og typisk som sekundært land fx med udgangspunkt i dansk erhvervsliv.

De øvrige lande dækkes enten næsten ikke eller slet ikke. Når det sker, handler det fx om selvmordsbombere, et dansk voldtægtsoffer i Indien, en anholdt narkobaron i Mexico og kuriøse historier som "Buddha-statuens hemmelighed".

50-årsdagen for USA's indtræden i Vietnamkrigen afføder enkelte tilbageblikshistorier – derudover dækkes Vietnam ikke. Ser vi bort fra Kina og Rusland, er der for de øvrige lande tale om en særdeles sporadisk dækning af typisk kuriøse eller dramatiske begivenheder uden et særligt dansk eller vestligt perspektiv.

De 543 artikler er kodet for primære og sekundære lande.

En artikel, som handler om en begivenhed i Kina, kan godt sekundært handle om EU, Danmark eller USA. Og en artikel om en dansk virksomhed, som i sagens natur har Danmark som primært land, kan fint omhandle Nigeria eller Brasilien sekundært. For hver enkelt artikel har det været muligt at kode flere lande som henholdsvis primære og sekundære. Langt hovedparten af artiklerne er imidlertid kun kodet for ét primært land (87 %). Analysen viser, at blot 10 % af artiklerne har Danmark som primært land, mens USA og EU hver optræder som primære i 6 % af artiklerne. Tilsvarende har blot 3 % af artiklerne Danmark som sekundært land. Langt de fleste historier handler med andre ord overhovedet ikke om Danmark. Nogle af de danske historier med reference til et tærskelland tager udgangspunkt i dansk erhvervsliv og beskriver store danske virksomheders vilkår. Derudover er der rutinemæssig dækning af aktiemarkedet og dækning af store danske erhvervsaktører som Lego, Mærsk, Vestas, Arla og Carlsberg. Dansk erhvervsliv dækkes altså, men der lægges ikke et dansk perspektiv eller en dansk vinkel ned over den øvrige dækning.

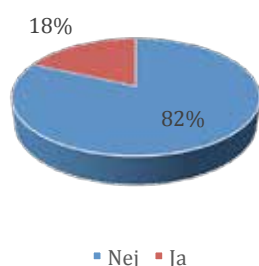
3.6 De danske kilder

Massiv brug af danske mundtlige kilder *kan* være et tegn på domesticering (Eide et al, 2010). En sådan finder vi imidlertid ikke i de analyserede artikler. Blot 18 % af artiklerne benytter én eller flere danske kilder. Flere artikler anvender danske kilder, men ofte uden at der af den grund anlægges et dansk perspektiv. Disse kilder optræder med andre ord *ikke* på en måde, hvor de bidrager til en oplevelse af identifikation eller relevans i en dansk kontekst. Det gælder fx, når Margrethe Vestager i sin egenskab af konkurrencekommissær i forbindelse med Gazproms særegne prispolitik til Børsen udtaler, at *"Vi går ikke efter virksomheder, vi ser på deres adfærd på markedet"*. 'Vi' er EU – ikke Danmark eller danske interesser.

Billedet er mere broget, når vi ser på brugen af danske ekspertkilder. Et eksempel: Når Jens Worning Sørensen, tidligere generalkonsul i Sankt Petersborg, i et Ritzau-telegram bruges til at skitsere mulige konsekvenser af mordet på Boris Nemtsov, sker det klinisk rensat for danske (nationale) vinkler, perspektiver og konsekvenser. Men samtidig bidrager det til identifikation og nærhed hos læseren, når eksperten præsenteres som tidligere (dansk) generalkonsul i Sankt Petersborg, og når han personificerer og psykologiserer med citater som *"Jeg tror, at Vladimir Putin (Ruslands præsident, red.) sidder og tænker, hvordan pokker han skal håndtere det her. Det kan ikke blive mere ubekvemt"* (i Ritzau-artiklen "Ekspert: Drab på Putin-kritiker får markant betydning"). De danske kilder i artiklerne er typisk enten tunge folk fra dansk erhvervsliv eller danske organisationer, politikere, eksperter (ofte universitetslektorer eller professorer) eller journalister.

Figur 3

Bruges én eller flere danske kilder?

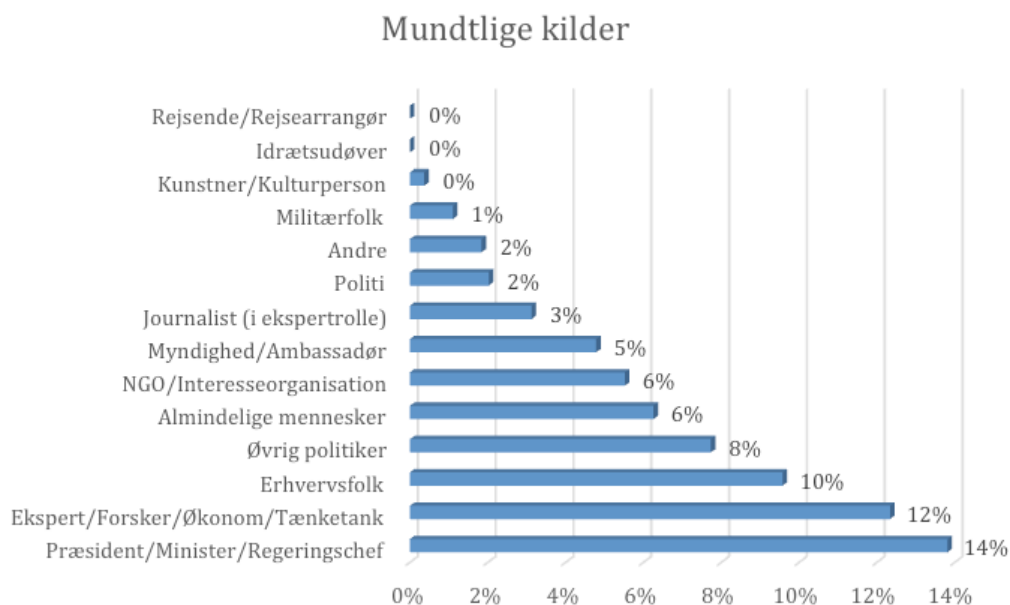

Nogle kilder optræder flere gange i ugens dækning. Det gælder fx Jens Worning Sørensen, ekstern lektor i statskundskab og tidligere generalkonsul i Sankt Petersborg; John Goodwin, finansdirektør i LEGO; Jon Kyst, lektor ved DIS og Ruslandseksperter; Jørgen Vig Knudstorp, koncerndirektør i LEGO; Magrethe Vestager, konkurrencekommissær; Martin Lidegaard, daværende udenrigsminister; Michael Borre, chefrådgiver, Nordea; Thomas Køllner, indehaver af Krim Rejser; Anders Stouge, vicedirektør i Dansk Energi.

Som det fremgår af figur 4, er der helt overvejende tale om professionelle kilder, som udlægger, analyserer og forklarer – enten som uafhængige eksperter, som partskilder (erhvervskilder) eller som politiske kilder. Det flugter naturligt med, at der altovervejende er tale om enten hard news eller kuriøse begivenheder – sidstnævnte ofte helt uden brug af mundtlige kilder. Hvor de uafhængige eksperter ofte vurderer og analyserer en udvikling uden en særlig dansk vinkel, vurderer og analyserer erhvervskilderne ofte udviklingen med udgangspunkt i en specifik dansk erhvervsammenhæng. Det gælder fx, når LEGO's koncernchef Jørgen Vig Knudstorp kommenterer LEGO's seneste regnskab og perspektiverer regnskabet til den økonomiske krise i Rusland og makroøkonomiske begivenheder ("Ruslands-krise preller af på LEGO", Børsen). Her er der tale om en national (dansk) historie – ikke om en international begivenhed, som frames nationalt.

Domesticering - konkluderende: Vi har empirisk undersøgt, om vi finder en generel domesticering af dækningen gennem vinkling, perspektiv og kildevalg. Det er ikke tilfældet. Vi finder en række 'danske' artikler, typisk erhvervshistorier og historier om danskere, som udsættes for vold/voldtægt. Prioriteringen af disse historier kan ses som eksempler på domesticering – dog ikke efter denne artikels definition af begrebet. Vi finder også enkeltstående eksempler på artikler, hvor internationale begivenheder frames nationalt gennem vinkling og valg af kilder. Men det er ikke en generel tendens. Langt hovedparten af de analyserede artikler er uden danske vinkler, uden danske perspektiver og uden brug af danske mundtlige kilder. Der, hvor danske kilder anvendes, fører det kun indimellem til domesticering, typisk gennem øget nærhed og identifikation. Vi finder heller ikke mange eksempler på, at en vestlig vinkel bruges til at skabe nærhed og relevans i historierne. Der er – uomgængeligt – et iboende vestligt perspektiv i prioriteringen og framingen af fx Rusland

Figur 4

*Procent af artikler. Flere typer kilder kan optræde i samme artikel

og Kina. Men det er sjældent, at artiklerne vinkles direkte på konsekvenser for Vesten.

3.7 Dækning på web og print – ‘same same’?

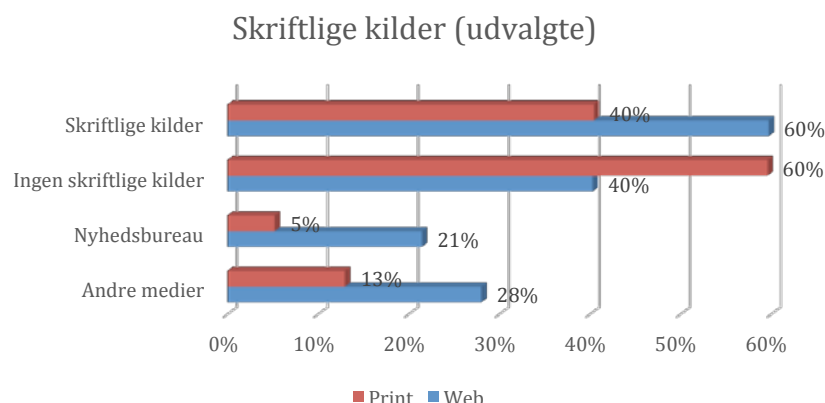
Indimellem fremføres den tese, at ‘alt er forandret, og alt er det samme’, altså at de nye teknologiske muligheder ikke har ført til forandringer i journalistikken. Fx hos Kevin Williams:

“There is much hype and speculation about the impact of new technology. (...) However, the overall pattern of international news in the new media does not at this stage of its development differ considerably from that of the old media. Web versions of traditional media outlets, news aggregators and the blogosphere reproduce to a great extent the picture of the world highlighted by the MacBride report back in the 1980s.” Og videre: *“International news on the web reflects the same news values as the mainstream media as well as drawing on similar sources.”* (Williams, 2011).

Analysen af dækningen af de 10 lande synliggør imidlertid flere platformsspecifikke forskelle, hvad angår både kildebrug, genrer, ophav og illustrationer. Spørgsmålet er imidlertid, om der indholdsmæssigt er tale om substantielle forskelle – eller om ‘alt er det samme’?

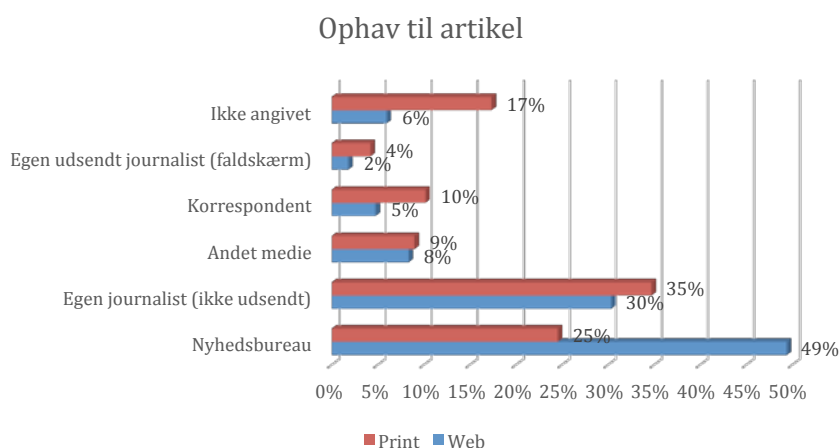
Artiklerne er kodet for brug af skriftlige kilder. Skriftlige kilder kan fx være pressemeddelelser, rapporter, statistikker, undersøgelser, men også referencer til nyhedsbureauer og andre medier. Brugen af skriftlige kilder varierer med platformen. ‘Andre medier’ refereres jævnligt som skriftlig kilde. Det gælder dobbelt så hyppigt for webartiklerne (28 %) som for printartiklerne (13 %). Ved ‘Andre medier’ forstås typisk referencer til udenlandske medier som fx Financial Times, Sky News, Daily Mail, New York Times, Mirror, The Economist osv., men næsten altid uden at der i webartiklerne linkes til det udenlandske medie eller mediets artikel. Procenttallene for ‘Andre medier’ er fraregnet henvisninger til nyhedsbureauer, som tilsvarende fylder meget mere i webmediernes dækning end i papiraviserne.

Figur 5

*Procent af artikler. Flere typer kilder kan optræde i samme artikel

Figur 6

Kortlægningen viser altså, at medierne i et vist omfang udnytter den lette adgang til andre medier som kilder i deres dækning – særligt i webartikler. Der refereres sjældnere til skriftlige kilder på print (40 %) end i webartikler (60 %). Skriftlige kilder bruges således hyppigst i webartikler og langt oftere med henvisninger til andre udenlandske medier eller nyhedsbureauer på web end print.

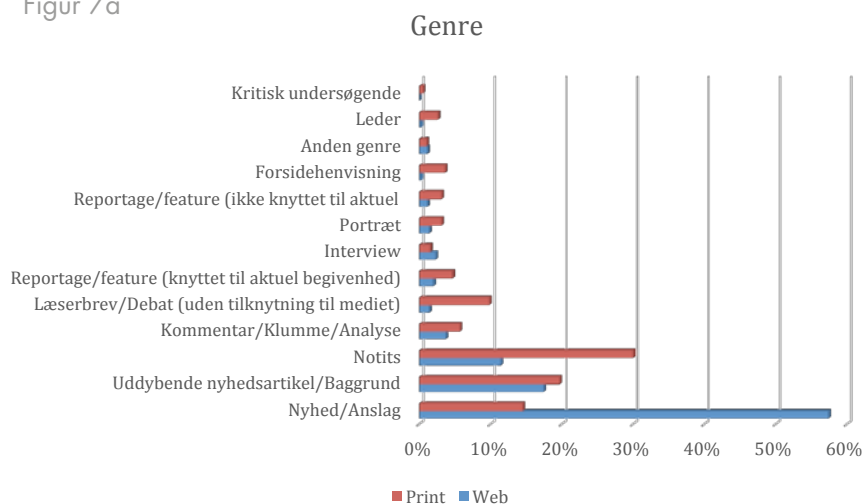
Ophavet til artiklerne varierer også med platformen. Bureauhistorier tegner sig for 41 % af dækningen – også her med klar overvægt hos webmedierne, hvor 49 % af dækningen

er bureaustof, mens det blot gælder 25 % i de tilsvarende printmedier.

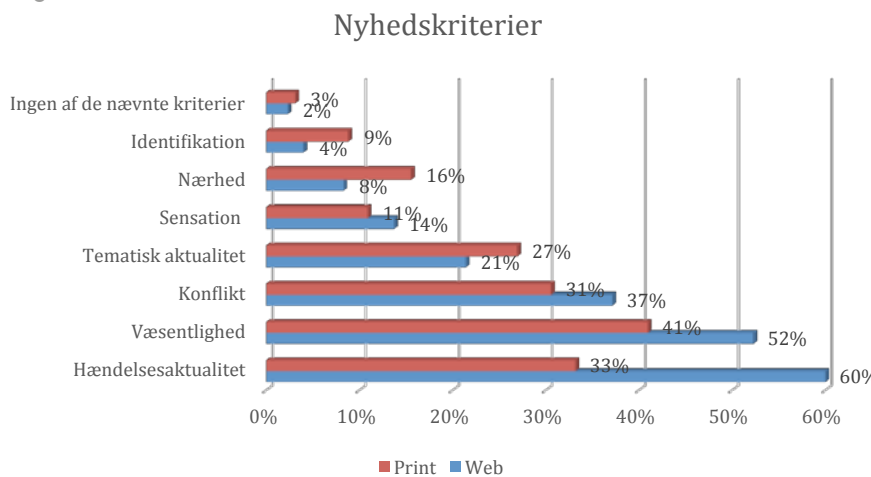
Særligt Ritzaus Bureau, men også Reuters og mindre bureauer er repræsenteret.

De samme bureauhistorier optræder ofte adskillige gange i kortlægningen af ugens dækning, da de bringes i flere medier. Nogle medier ændrer rubrikken, men ikke selve brødteksten. Der optræder typisk ingen nye informationer og ingen nye kilder i gengivet bureaustof. De fleste medier refererer loyalt, at det er bureaustof. Ved breaking news viderefremidles

Figur 7a

Figur 7b

bureaustoffet næsten enslydende – med originale rubrikker etc.

I 3 % af artiklerne er egen journalist 'on location', og 7 % er korrespondentstof – med overvægt hos printmedierne. Det er ikke overraskende, at korrespondentstoffet fylder så lidt, som tilfældet er, men det er kun i begrænset omfang erstattet af faldskærmsjournalistik, som fylder endnu mindre i den kortlagte uges dækning. Korrespondentstof og artikler fra egne udsendte journalister optræder relativt oftere i print-artiklerne end på web.

Nogle genrer er næsten fraværende i udlandsdækningen.

Det gælder fx 'kritisk undersøgende', 'leder' og 'portræt'. Nyheder udgør 42 % af den samlede dækning, og 52 % af dækningen er knyttet til en aktuel begivenhed. Tallene dækker over tydelige forskelle på web og print.

Nyheder fylder langt mere på web (57 %) end på print (15 %), mens print til gengæld gør udtalt brug af notitser (30 %) og relativt hyppigere bringer analyser, baggrund, uddybende nyhedsartikler og reportager. Definitionen af 'nyhed' er naturligvis et gråzoneområde. Forskellen på en nyhed og en uddybende nyhedsartikel kan være vanskelig at definere

I mediedækningen har der været plads til at følge klimakrisen bl.a. den stærkt forurenende tørvejord- og skovafbrænding i Indonesien. Klimaspørgsmålet popper med års mellemrum op og får så stor medieopmærksomhed, men ikke permanent, selv om klimaproblemerne er det.

(Foto: Zeus, Zuma Press/Polfoto)

entydigt. Den store observerede forskel på nyhedsdækningen på web og print kan delvist forklares med, at flere – lidt længere – nyhedsartikler i printmedierne er kodet som uddybende nyhedsartikler eller som (nyheds)analyser. Nyhedsdækningen på print fylder således samlet set noget mere end 15 %. Selv med disse forbehold står det dog klart, at den rene nyhedsdækning fylder betydeligt mere på web end i printmedierne.

Alle artikler er kodet for nyhedskriterier.

Det har været muligt at kode hver enkelt artikel for op til tre kriterier. Samme artikel kan således både være væsentlig, aktuel og konfliktfyldt.

I et forsøg på at nuancere kriteriet aktualitet har vi valgt at skelne mellem tematisk aktualitet og hændelsesaktualitet, hvor sidstnævnte knytter sig specifikt til aktuelle begivenheder og hændelser. Samtidig har vi kodet særskilt for, om hver enkelt artikel er knyttet til en aktuel begivenhed.

Der er et oplagt overlap mellem disse to parametre, altså nyhedskriterier og begivenhedstilknytning, hvilket også afspejles i resultaterne. En af forskellene er dog, at der under Nyhedskriterier kun kodes for de vigtigste kriterier. Det betyder, at en aktuel hændelse i mange, men ikke alle (!) tilfælde er kodet for aktualitet. Flere end 6 ud af 10 webartikler er knyttet til en aktuel begivenhed. Det flugter fint med, at nyhedskriteriet hændelsesaktualitet kan hæftes på 6 ud af

10 webartikler. Blandt printartiklerne er det blot 4 ud af 10, som knytter sig til en aktuel begivenhed, og blot hver tredje printartikel har hændelsesaktualitet som nyhedskriterium. Der tegner sig således et billede af, at aktuelle begivenheder dækkes relativt hyppigere på web end i de tilsvarende trykte medier.

Sociale medier er meget lidt synlige eller integrerede i udlandsartiklerne. Det gælder også webmediernes journalistik. Netop på dette område kunne man have forventet en tydelig forskellighed på print og web, men den er stort set fraværende. Tweets indlejres i sjældne tilfælde og anvendes fx som citat. Få steder, fx hos DR, TV 2 og Jyllands-Posten, henvises i artiklen til noget, som er skrevet på Twitter eller Facebook, men uden indlejring eller direkte citat. TV2nyhederneonline.dk anvender indimellem videoindslag klippet sammen fra egne indslag fra fx TV 2 News, men integration af videoklip er generelt et særsyn i webartiklerne (5 %). Der er ingen tvivl om, at man ude på redaktionerne overvåger sociale medier og bruger dem i researchen. Men det slår ikke synligt igennem i de journalistiske produkter.

Grafiske illustrationer bruges jævnligt på print (20 %), men sjældent i webartiklerne (6 %), så her observeres en tydelig forskel. Men heller ikke her kan man tale om en merværdi i webjournalistikken. Grafikker findes fortrinsvis i print-aviserne, og interaktive grafikker finder vi ikke eksempler på i webdækningen. Hvis man alene kigger på de journalistiske produkter, understøtter det tesen om, at 'alt er forandret, og alt er det samme'.

Potentialet for at udnytte de teknologiske muligheder til at skabe merværdi i webdækningen virker uforløst.

Dækning på web og print – konkluderende: Vi har empirisk undersøgt, om vi finder forskellig dækning på web og print – hvad angår brug af (teknologiske) virkemidler, indhold, genrer og prioritering af stof og stofområder.

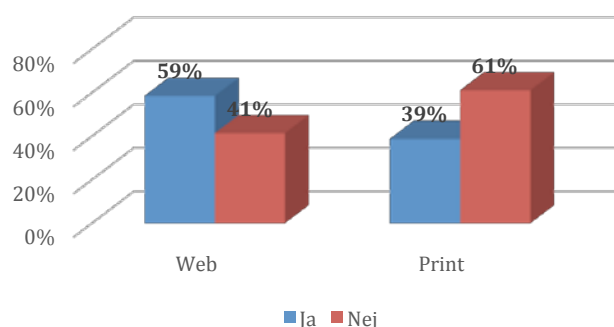
Vi finder formmæssige forskelle i udenrigsdækningen på web og print – men ikke på alle forventede områder.

Webartiklerne er overvejende nyhedsartikler knyttet til aktuelle begivenheder. De gør sjældent brug af grafiske elementer, og interaktive elementer er fraværende. Sociale medier integreres stort set ikke i dækningen. Der er ofte tale om bureaustof. De refererer ofte til skriftlige kilder, herunder andre internationale medier, dog uden at linke til dem.

Printartiklerne er ikke kun nyheder, men også baggrund, reportage, analyse og notitser. De integrerer jævnligt grafiske

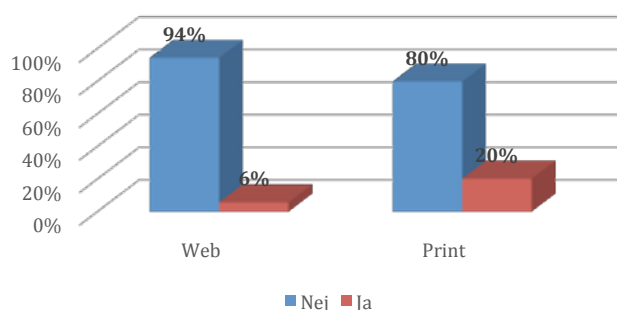
Figur 8

Artikel: Knyttet til en aktuel begivenhed?

Figur 9

Grafik/visualisering

elementer. Bureaustoffet fylder kun halvt så meget som på nettet. Der indgår ikke så hyppigt referencer til skriftlige kilder, og der henvises sjældent til andre medier.

Den lette adgang til information fra fx internationale medier udnyttes i et vist omfang – og særligt i webartiklerne. Men det teknologiske potentiale for at skabe merværdi, fx ved at linke til eksterne kilder, at anvende interaktive grafikker og integrere sociale medier i artiklerne, er uforløst i den analyserede uges dækning.

De formmæssige og genremæssige forskelle til trods er der tale om en stor fællesmængde af artikler på web og print. Det er vanskeligt at få øje på, at man som mediebruger indholdsmæssigt og emnemæssigt får andet og mere på web sammenlignet med print – måske med brændpunktdækning som undtagelse.

3.8 Diskussion

Vi finder ikke en omfattende og generel domesticering af stoffet gennem vinkling, perspektiv og kildevalg. Det er umiddelbart lidt overraskende, at domesticering af stoffet ikke fylder mere i den valgte analyseuge.

Man kunne forvente at finde domesticering ved dækning af globale trends, storpolitiske begivenheder, EU-politik etc. Denne type nyheder er ikke altdominerende i den valgte uge. Konflikten mellem Rusland og Ukraine og etableringen af den nye europæiske energiunion kunne dog have ført til domesticeret dækning, men det sker kun i begrænset omfang. Det er samtidig iøjnefaldende, at Kina-dækningen har et betydeligt volumen og tilsyneladende 'hviler i sig selv' – uden brug af domesticerende virkemidler eller vinkling på konsekvenser for Vesten.

Der er således ikke noget, der tyder på, at domesticering er et dominerende journalistisk kriterium.

En mulig forklaring kan være, at der faktisk er sket et skred; at verden er kommet tættere på; at globale begivenheder opfattes som vedkommende i sig selv og derfor dækkes 'på egne præmisser' – altså at global journalistik faktisk praktiseres. Fænomener som terror, klimaforandringer, migration, er eksempler på globale trends, som ikke nødvendigvis behøver legitimering gennem en national vinkel.

En anden forklaring kan være, at der er en tendens til, at stormagter dækkes uforholdsmæssigt meget. USA dækkes massivt i de danske medier og uforholdsmæssigt meget set i lyset af USA's økonomiske og politiske magt. Måske kan Kina-dækningen forklares ud fra nogle af de samme medielogikker, som gælder USA-dækningen? Vi finder desuden flere form- og genremæssige forskelle i udenrigsdækningen på web og print, ikke mindst i forhold til brugen af henvisninger til andre udenlandske medier, brugen af bureaustof, brugen af grafiske elementer og omfanget af den rene nyhedsdækning. Men gennemgangen viser også, at der er en stor fællesmængde af artikler, som optræder uændrede i både de trykte medier og på web. Vi finder ikke emner eller genrer, som udelukkende optræder på web eller i de trykte medier. Hvad forklarer så de observerede forskelle på dækningen på web og trykte medier?

Brændpunktdækning rummer et tredje bud på forklaring – både af den platformsspecifikke dækning og af fraværet af domesticering. Ved brændpunktdækning forstås en dækning, hvor hændelser prioriteres over en kontinuerlig og nuanceret dækning af lande og regioner; hvor den jour-

nalistiske opmærksomhed konstant flytter sig rundt i verden efter konflikter og dramatiske hændelser; og hvor en betydelig afsmitning fra internationale mediers dækning af samme hændelser finder sted. Brændpunktbegivenheder bærer langt hen ad vejen interessen i sig selv. Måske er der ikke et stort behov for at tilføre væsentlighed, nærhed og identifikation til denne type begivenheder?

Brændpunktdækning kan – sammen med Kinas stormagtsstatus – forklare noget af fraværet af domesticerende virkemidler i de analyserede artikler. Kortlægningen viser, at brændpunktbegivenheder nyhedsdækkes markant mere – rent kvantitativt – på nettet. Et eksempel på dette fænomen er mordet på Boris Nemtsov, som i analyseugen dækkes med cirka 20 printartikler og cirka 70 webartikler. Det høje antal webartikler skyldes blandt andet, at flere bureauhistorier bringes simultant i en række medier. Men når man korrigerer for dette, står tilbage, at en sådan begivenhed afføder flere unikke historier på nettet end i de tilsvarende trykte medier, blandt andet under tydelig afsmitning fra internationale mediers dækning af hændelsen. På nettet får vi den hurtige løbende nyhedsdækning: Nemtsov dræbt, Putins reaktion, befolkningens reaktion, verdenssamfundets reaktion og spekulationer omkring drabsmand og motiv. Men vi får også analyser, perspektiv og portrætter. Dækningen på nettet kommer altså hele vejen rundt om hændelsen, og for et kort øjeblik bliver vi som læsere meget klogere på Nemtsov.

Her kan man tale om, at medierne giver os merværdi, og som onlinemedieforbruger er man ikke dårligt stillet – tværtimod. De uforløste teknologiske muligheder til trods. Bagsiden af medaljen er, at enkeltstående hændelser stjæler billedet. Der er så godt som ingen bløde nyheder fra Rusland eller fra de øvrige udvalgte lande. Tre dage senere er Nemtsov tilsyneladende glemt; nye brændpunkter har mediernes opmærksomhed.

Søgelyset flytter kloden rundt og giver os glimtvis oplysning, men projektøren er altid i bevægelse. På global jagt efter væsentlige dramaer, både med og uden danskere. På flere platforme, men med samme vinkler.

Litteratur:

Aalberg, Toril et al (2013): International TV-News, Foreign Affairs Interest and Public Knowledge. *Journalism Studies*, 14:3, side 387-406,

Alasuutari, Pertti et al (2013): The domestication of foreign news: News stories related to the 2011 Egyptian revolution in British, Finnish and Pakistani newspapers. *Media, Culture & Society*, 35 (6), side 692-707.

Berglez, Peter (2013): *Global Journalism – Theory and Practice*. Peter Lang.

Clausen, Lisbeth (2004): Localizing the Global: "Domesticating" Processes in International News Production. *Media, Culture & Society*, 26, side 25-44.

Eide, Elisabeth og Risto Kunelius (2010): Domesticating global moments. I E. Eide og R. Kunelius og V. Kumpu (red.), *Global Climate, Local Journalisms* (side 11-59). Projektverlag.

Gurevitch, M. et al. (1991). The global newsroom: convergences and diversities in the globalization of television news. I P. Dahlgren & C. Sparks (red.), *Communication and Citizenship. Journalism and the Public Sphere in the New Media Age*. Routledge.

Joyes, Stijn (2015): Domesticating distant suffering: How can news media discursively invite the audience to care? *The International Communication Gazette*, 77 (7), side 682-694.

Kabel, Lars (2006): Journalistik om flere af verdens mange virkeligheder. *Journalistica*, 2, side 67-83.

Riffe, Daniel et al (2009): Effectiveness of Random, Consecutive Day and Constructed Week Sampling. *The Content Analysis Reader*, side 54-59.

Williams, Kevin (2011): *International Journalism*. SAGE, side 170-71.

4.0

Putin – ikke en af vore egne

Rusland fyldte meget i de danske medier i uge 9 i 2015. Framingen af præsident Vladimir Putin og den russiske regering var kritisk og ret entydig.

Af Henrik Berggreen

En syg kejser, en fantast i spidsen for et aggressivt regime med en fremgangsmåde, der minder om Hitlers strategi i 30'erne. En diktator, der er parat til at trække atomkortet, som lyver, mistolker og bruger skinargumenter, vold og drab. Som opruster militært og samtidig bruger sin gasbeholdning til afpresning af vesteuropæiske forbrugere.

Sådan lyder et selektivt udvalg af beskrivelser af den russiske præsident Vladimir Putin fra 140 artikler, kronikker, ledere og debatindlæg fra danske aviser (og deres websites), dr.dk og tv2.dk i uge 9 i 2015.

Og det er et selektivt udvalg. Det samlede billede er naturligvis mere nuanceret, men det er ikke desto mindre en karakteristisk, der kan laves med udtryk fra de 140 artikler, kronikker, ledere og debatindlæg, der handlede om Rusland.

Artiklen her vil beskrive og analysere ugens dækning af Rusland i de 25 medier, der blev fulgt og kodet. Det var en uge, hvor Rusland fyldte meget i de danske medier, fordi tre af ugens væsentligste internationale historier havde Rusland som en central aktør.

Konflikten i Ukraine bød trods to ugers våbenhvile fortsat på træfninger og bombeattentater. En russisk oppositionspolitik og Putin-kritiker, Boris Nemtsov, blev myrdet på åben gade i nærheden af Kreml, og der var uro omkring den russiske forsyning af gas til Ukraine og som følge af den også til resten af Europa. Det sidste faldt sammen med, at EU præsenterede planer for en ny stor energunion.

Denne artikels tilgang er analyserende. Det er ikke målet at sige noget om, hvordan dækningen af Rusland i den valgte uge burde have været, hvad der er sandheden om Ruslands adfærd, eller for den sags skyld at bedømme kvaliteten af den

dækning, som de 140 artikler, der er grundlag for analysen, er udtryk for.

Målet er at lede efter mønstre og analysere diskursen om et af de tærskellande, vi har fokus på i nærværende undersøgelse. Hvordan vi spejler Rusland er vigtigt for os som samfund, borgere og medier. Er det os selv, vi spejler? Er det en vestlig spejling? Er det en spejling, Rusland selv vil kunne genkende?

Der er brugt to analytiske tilgange: Robert Entmans (herefter Entman) teori om framing og retorikkens topiske teori som beskrevet af Jonas Gabrielsen¹.

Artiklen lægger ud med en kort gennemgang af begrebet framing, så følger en beskrivelse af dækningen af Rusland i den valgte uge, og der slutes af med en konkluderende opsamling.

4.1 Entmans framing-begreb

Brugen af Entmans framing-begreb til analyser af medietekster har vundet stor udbredelse de senere år.² Entman definerede begrebet i en forbilledligt kort og klar artikel i *Journal of Communication* i 1993: "Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm" (Entman, 1993).

I artiklen siger Entman, at:

Framing grundlæggende består i at udvælge og fremhæve (i betydningen at gøre nogle informationer mere markante, meningsfulde og lettere at huske for publikum).

At frame er at udvælge nogle aspekter af en opfattet virkelighed og gøre dem mere fremtrædende i en tekst for derved at fremme en bestemt:

I rubrikkerne og på forsiderne af dagbladene personificeres Rusland ofte via præsident Putin. Sker der også en dæmonisering af Putin?

(Foto: Itar, TASS/Polfoto)

- definition af problemet i det, teksten handler om
- påstand om kausale sammenhænge
- moralsk vurdering
- og/eller anbefaling af, hvad der bør gøres

I relation til de tekster, der analyseres i denne artikel, er teorien, at journalister og andre skribenter udvælger og fremhæver bestemte dele af virkeligheden i deres tekster, og at de på den måde bidrager til en bestemt definition af problemet, en fortolkning af årsager, en moralsk evaluering og en anbefaling af, hvordan problemet skal behandles (Hjarvard, 2015: 105).

Pointen er ikke, at journalisterne nødvendigvis bevidst eller eksplicit kommer med fx moralske evalueringer, men at de oplysninger, de udvælger, og den måde, de fremhæver oplysningerne på (fx hvilke ord, de vælger at bruge), peger i en bestemt retning i forhold til de betydningsmæssige funktioner.

De fire funktioner kan ikke nødvendigvis analyseres frem i en enkelt tekst, nogle af dem vil ofte være implicite, og frame-elementerne i teksten spiller sammen med frame-elementer i den samlede kommunikationsproces. (Hjarvard, 2015). Med andre ord: Framingen i den enkelte artikel eller samling af artikler spiller sammen med læserens forudgående opfattelse og generelt dominerende opfattelser af virkeligheden.

Framing-begrebet har ifølge Stig Hjarvard *"vist sig nyttigt til at belyse, hvordan journalistiske fakta-tekster som nyheder og reportager ikke blot rapporterer om virkeligheden, men rummer en række betydningsmæssige valg, der tilskrives mening til begivenheder"*. (Hjarvard, 2015: 105).

Entmans framing-begreb bruges her til at analysere og fortolke framingen af artiklerne om Rusland fra uge 9 i 2015.

4.2 Analyse af journalistiske artikler

To tredjedele af de enheder, der er analyseret, kan karakteriseres som journalistiske artikler³, og de er generelt kendetegnet ved at fremstå tilstræbt objektive på den måde, at de citerer kilder for kritiske udsagn, gør det klart, når der er tale om formodninger, og som hovedregel ikke lader spekulationer om ansvar for fx mordet på Boris Nemtsov stå uimodsagte, men præsenterer alternative bud på gerningsmænd.

Alligevel er der samlet set tale om en temmelig entydig framing af artiklerne, der med Entmans model kan siges at rammesætte

beskrivelsen af Rusland og dets præsident på denne måde: (Figur 1)

4.3 Analyse af meningsartikler

En tredjedel af de analyserede enheder er meningsartikler: ledere, debatindlæg og kronikker. Hovedparten er stærkt kritiske over for Vladimir Putin og den russiske regering, og så er der to debatindlæg fra Berlingske, der adskiller sig markant fra de øvrige og har den modsatte tilgang.

Hvis man igen ser artiklerne i et framing-perspektiv, kan

Figur 1

Betydningsmæssig funktion	
Definition af problem	Freden og stabiliteten i Europa er truet af russisk aggression i Ukraine, hvor landet står bag vold og terror, samt af russiske trusler mod og propagandainsats i Baltikum. Rusland ses som aggressor i en ny "kold krig" og beskrives i en artikel som <i>"parat til at bruge atomkortet"</i> . En anden artikel taler om, at Rusland vil bruge <i>"gas-våbnet"</i> over for Ukraine og resten af Europa. En del af problemet er, at de russiske politikere, herunder Vladimir Putin, lyver i forhandlinger og har hemmelige agendaer. Interne kritikere i Rusland myrdes, og styrets propaganda i hjemlandet har forpestet det politiske miljø, så det fører til mord som det på Boris Nemtsov. Det russiske styres handlinger beskrives med verber som: truer, lyver og destabiliserer.
Fortolkning af årsager	Generelt ekspliciterer artiklerne ikke, hvorfor Rusland/Putin handler, som artiklerne hævder. Det anføres fx, at det er af <i>"geopolitiske og økonomiske"</i> hensyn, men det uddybes ikke. Hjemlig propaganda og bekæmpelse af kritikere af præsidenten og regeringen forklares som redskaber til at bevare magten og sikre opbakning til den udenrigspolitiske linje.
Moralsk evaluering	Implicit fordømmer artiklerne den russiske ageren: Aggression, vold, mord, propaganda, der forleder til vold, er i en dansk kontekst negativt. Eksplicit taler artiklerne om, at Putin og det russiske styre lyver, agerer i det skjulte og har hemmelige dagsordener. Alt sammen moralsk problematisk.
Anbefaling af, hvordan problemet skal behandles	Generelt kommer artiklerne med få eksplicite løsningsforslag, men implicit peger artiklerne på, at hvis Putin og den russiske regering ville agere efter, hvad der i Vesten betragtes som rationel tankegang, og desuden indfører demokrati efter vestlige normer og rammer, så ville det være et bud på en løsning.

man argumentere for, at rammesætningen ser sådan her ud i henholdsvis de enheder, der kritiserer Rusland, og de to, der viser forståelse for Ruslands ageren. (Figur 2)

4. 4 Nuancerende reportager

En artikel fra Information den 27. februar 2015 samt to artikler fra Jyllands-Posten den 26. februar og 1. marts 2015 er eksempler på artikler, der dels er skrevet af avisernes egne udsendte journalister og dels har en mere nuanceret framing end mange af nyhedsartiklerne i den undersøgte periode.

”Med hjælp fra Putins maskingeværer”¹¹ er en reportage fra Krimhalvøen, og reportagen nuancerer billedet af Krimkonflikten ved at lade en række borgere fortælle om deres syn på Krims tilslutning til Rusland.

De to reportager fra Jyllands-Posten hedder: ”Kreml-rådgiver: Vesten har startet misinformationernes verdenskrig”¹² og ”En skudsalve i ryggen på russisk demokrati lige ved Kremls dørtærskel”¹³.

I den første artikel refereres en undersøgelse fra en russisk tænketank, der hævder, at Rusland er udsat for en omfattende

Figur 2

Betydningsmæssig funktion	Rusland-kritiske indlæg	Rusland-positive indlæg
Definition af problem	En kronik i Berlingske⁴ ser Rusland som en trussel mod en række østeuropæiske lande og sammenligner direkte den aktuelle russiske ageren med den strategi, Nazityskland og Hitler anvendte i 1930’erne. Kronikken ser tre klare lighedspunkter i den aktuelle russiske metode og argumentation og Nazitysklands daværende fremgangsmåde. Problemet er altså, at Rusland ses at have til hensigt at annektere og indlemme en række østeuropæiske lande. En anden kronik i Jyllands-Posten⁵ ser Rusland som en <i>”fjendtligt indstillet stormagt”</i> i forhold til Danmark begrundet i Ruslands ageren i Georgien i 2008 og på Krimhalvøen i 2014. En tredje kronik, i Kristeligt Dagblad⁶, har som præmis, at <i>”ekspansion har været det bestandige kendetegn ved Ruslands historie”</i>. En fjerde kronik, fra Børsen⁷, mener også, at Rusland har ekspansive intentioner – det beskrives som <i>”en etableret tradition i russisk historie”</i> – og ser det som et problem, at de nuværende vestlige politiske ledere ikke er kompetente nok til at håndtere Vladimir Putin, der beskyldes for at <i>”holde dem for nar”</i> med et <i>”mix af provokationer, løgn og bedrag”</i>. Vladimir Putin betegnes i kronikken som <i>”gadedrengen, judomesteren og storløgneren”</i>, hvis politik ikke <i>”giver mening ud</i>	Politikere i EU bruger Ukraine-krisen til at opbygge et fjendebillede af Rusland, der forfølger helt legitime, nationale interesser i Ukraine.

Betydningsmæssig funktion	Rusland-kritiske indlæg	Rusland-positive indlæg
	<i>fra vanlige vestlige politiske ræsonnementer”, og derfor spejder skribenten stadig efter ”den leder og den tale, der kan sætte tingene på plads på samme måde, som Winston Churchill gjorde det i 1946”.</i>	
Fortolkning af årsager	I de tre af kronikkerne er hovedårsagen til problemet – den russiske ekspansionstrang – nærmest forklaret som en del af russisk natur. Vestlige ledes problem med at håndtere Vladimir Putin er forklaret med, at den russiske præsident agerer ud fra en ikke-rational tankegang i vestlig forstand, og det har vi svært ved at forstå og håndtere.	EU som overnational instans er ved at falde fra hinanden, hvilket er helt naturligt, fordi <i>”det virkelige Europa er nationernes Europa, og nationernes Europa er EU’s erklærede modpol”</i> . ⁸ Derfor har EU-venlige politikere brug for et ydre fjendebillede, <i>”så den svindende EU-tilslutning kan genskabes”</i> ⁹ .
Moralsk evaluering	Sammenstillingen af Rusland 2015 og Tyskland i 1930’erne er meget tæt på en eksplicit fordømmelse af Ruslands fremfærd, og det samme er ovennævnte beskrivelse af Vladimir Putin og hans handlinger. Implicit ligger der også en negativ evaluering i beskrivelsen af den iboende ekspansionstrang og i, at russisk politik beskrives som ikke-rational.	Det fremlægges som moralsk angribeligt at bruge falske, ydre fjendebilleder til at styrke indre sammenhold, og den strategi betegnes direkte som <i>”et ynkeligt middel til at holde det nye folkenes fængsel – EU – kunstigt i live”</i> ¹⁰ .
Anbefaling af, hvordan problemet skal behandles	Meningsartiklerne anbefaler eksplicit løsninger som vestligt sammenhold via NATO og EU, samt at vestlige politikere står op imod Rusland og Vladimir Putin, som en af skribenterne mente, at Winston Churchill gjorde i 1946.	De to indlæg anbefaler politikere og andre, at de sætter sig ordentligt ind i situationen – får viden og indsigt, og at de holder op med at føre befolkningerne i EU bag lyset.

vestlig aggression på informationsområdet. Tænk tanken har analyseret 70.000 artikler og indslag om Rusland i vestlige medier i 2014 og konkluderer, at Rusland har fået en *”urimelig hård behandling i de vestlige medier”*.

Artiklen i Jyllands-Posten er således en metaartikel, der samtidig med, at den selv omtaler Rusland, ser overordnet

på den generelle omtale af Rusland. Artiklen tager forbehold for tænketankens konklusioner ved tydeligt at angive, at tænketanken har tætte relationer til Kreml og betegner den som tilhørende ”strammerfløjen i russisk udenrigs- og sikkerhedspolitik”, og den lader en vestlig forsker vurdere undersøgelsen. Den vestlige forsker bruges ikke til at

undergrave tænketankens undersøgelse, men nuancerer problemstillingen ved at anføre, at en af grundene til dækningens karakter kan være, at det er svært for vestlige journalister at få andet end meget "endimensionelle udtalelser" fra russisk side.

Den anden artikel fra Jyllands-Posten er en reportage fra Moskva skrevet et halvt døgn efter mordet på oppositionspolitikeren Boris Nemtsov. Artiklen gengiver beskyldninger om, at drabet skulle være bestilt fra Kreml, men sår også tvivl om holdbarheden af den påstand. Og så fremfører artiklen en teori om, at en generel hadekampagne mod oppositionen i bl.a. elektroniske medier kunne være det, der har skabt grobund for, at nogen ender med at begå mord. Igen en nuanceret artikel, der ikke dæmoniserer, men alligevel refererer alvorlige beskyldninger mod det russiske styre.

De tre omtalte artikler er således absolut ikke ukritiske over for den russiske præsident eller regering og deres handlinger, men artiklerne inddrager alternative forklaringer på begivenhederne på Krim og i Moskva og giver på den måde læseren anledning til refleksion over kompleksiteten i de forhold, der omtales.

4.5 Er ikke som vi andre

Som supplement til framing-analysen vil jeg i det følgende se på nogle af de konkrete ord og udtryk, der eksplicit bliver knyttet til det russiske styre og Vladimir Putin i de analyserede artikler.

Jeg vil betragte ord og udtryk i en retorisk optik ud fra begrebet topik, som bl.a. kan fokusere på, hvordan en afsender navngiver et aspekt af virkeligheden – i det her tilfælde det russiske styre og Vladimir Putin.

Udtryk som 'cafépenge' og 'lykkepiller' er eksempler på, at navngivning af et fænomen kan have stor betydning for, hvordan vi opfatter det sagte. I begge tilfælde har danske medier derfor også valgt at begrænse brugen af netop de to udtryk for henholdsvis studerendes SU og medicin mod depression. Dagbladet Politiken valgte direkte at omdøbe 'lykkepiller' til 'depressionspiller'.¹⁴

Navngivning er således aldrig neutral. Det er, som den danske topikforsker Jonas Gabrielsen siger, "*altid en værdiladet og forførende aktivitet. Dette beror på, at man, når man*

navngiver en sag, samtidig betoner udvalgte aspekter i sagen, og at navngivelse derfor er at favorisere et blandt flere mulige betragtningsspektiver i sagen. At navngive er således at vælge den vinkel, hvorfra en sag, situation eller problemstilling åbnes og forstås." (Gabrielsen, 2001: 4-5).

Det har betydning for vores læsning, om en artikel betegner den russiske regering og Vladimir Putin som et 'regime', et 'styre' eller som omtalen af mange vestlige lande som 'præsidenten' og/eller 'regeringen'.

I efterfølgende skema er til venstre anført nogle af de ord og udtryk, der associeres med det russiske styre i de analyserede artikler (både journalistiske artikler og meningsartikler), og til højre er forsøgt at angive hvilke ord og udtryk, der dermed implicit dissocieres fra det russiske styre.

Det er åbenlyst, at ud fra almen dansk og for den sags skyld vestlig doxa – udbredte sandheder, fordomme, overbevisninger og holdninger (Rosengren, 1998) – vil vurderingen af et styre, der associeres med ord og udtryk i venstre spalte, generelt fremstå mindre positivt end et styre, der associeres med ord og udtryk i højre spalte.

For di Vesten i dækningen både eks- og implicit fremstår som en modpol til Rusland, bl.a. tales der om, at det russiske styre handler "*ikke rationelt i vestlig forstand*", kan man argumentere for, at dækningen af Rusland indirekte bliver en støtte til vestlig doxa. Ved at stille Vesten op som modpol til Rusland bliver ord og udtryk i højre spalte implicit associeret med Vesten, mens Vesten ses som tagende afstand til de handlinger og egenskaber, der fremgår i venstre spalte.

Et eksempel er rubrikken og artiklen: "Vred Kerry: Rusland lyver mig lige op i ansigtet" fra eb.dk den 25. februar, som meget direkte hævder, at russiske politikere lyver. Den amerikanske udenrigsminister John Kerry er citeret for at sige: "*De fortsætter deres mistolkninger, løgne – eller hvad man skal kalde det – om deres aktiviteter i området direkte op i mit åbne ansigt, men også over for andre. Det sker i mange forskellige situationer.*" Hvis det er værd at fremhæve, må det være, fordi (vestlige) politikere normalt taler sandt og ikke mistolker, når de forhandler, og det er tilsyneladende særlig slemt, at det sker 'lige op i ansigtet', det fremstår som et brud på moralsk, vestlig adfærd.

Figur 3

Ord og udtryk, der eksplicit associeres til Rusland og Vladimir Putin	Ord og udtryk, der implicit dissocieres fra Rusland og Vladimir Putin
aggression	nedtrapper konflikt
autoritært	anti-autoritær
beskyder	beskydes
bryder aftaler	holder aftaler
bygger på en illusion	er reel og realistisk
destabilisere	stabiliserende faktor
diktatur	demokrati
fantast	realist
frygtet	elsket
historisk bestandig ekspansion	respekterer nabolandes suverænitet
ikke vestligt rationelt	rationel
krig og terror	fred
kritikere dræbes	kritikere deltager i fri debat
lyver	taler sandt
løgn	sandhed
mistolker	tolker korrekt
opruster	nedtrapper konflikt
parat til at trække atomkortet	vil undgå at trække atomkortet
regime	regering
skinargumenter	ærlig argumentation
slå ihjel	redde menneskeliv
snigskytter	kæmper med åben pande
som Hitler i 30'erne	humanistisk nation, der ønsker fred
syg kejser	(mentalt) rask præsident
truer europæiske forbrugere	gavner europæiske forbrugere

4.6 Konkurrence om de bedste forklaringer

I en endnu ikke publiceret artikel (Götz) til tidsskriftet *Contemporary Politics* beskriver adjunkt Elias Götz fra Institut for Statskundskab på Aarhus Universitet tre perspektiver, der blandt førende internationale eksperter anlægges på Ruslands adfærd i Ukraine-krisen. Forfatteren refererer ikke til Entmans framing-begreb, men de kategorier, han

anvender i sin analyse af eksperternes perspektiver, har, som det fremgår af nedenstående tabel, lighedstræk med to af Entmans funktioner: Fortolkning af årsager og anbefaling af, hvordan problemet skal behandles.

Skemaet byder på tre fortolkninger af årsager til Ruslands adfærd og tre bud på, hvor alvorligt Vesten bør tage situationen, og følgelig hvordan Vesten bør handle.

De analyserede artikler fra uge 9 i 2015 præsenterer næsten udelukkende perspektiverne "revisionist Russia" og "troublemaker Russia", mens det tredje perspektiv: at Rusland forfølger en legitim strategi, der går ud på at beskytte sig mod Vestens ekspansion østpå, er meget lidt repræsenteret.

Det er naturligvis umuligt at afgøre, hvilket perspektiv der så at sige er 'det rigtige' på så komplekse situationer, som de analyserede artikler beskæftiger sig med, og som nævnt er det ikke formålet med artiklen her at vurdere kvaliteten af dækningen af Rusland i uge 9 i 2015.

Men det er værd at bemærke, at framingen af begivenhederne er meget ensartet i mange artikler, og at framingen har en tendens til at heppe på hjemmeholdet (Vesten) og dets værdier, samt at de mest nuancerede artikler er skrevet af journalister, der har været på henholdsvis Krim og i Moskva og talt med kilder der.

I sin artikel til Contemporary Politics karakteriserer Elias Götz debatten om Ruslands ageren i Ukraine sådan her:

"Unfortunately, much of the debate has become

increasingly polemic and acrimonious over the course of the last two-and-a-half years. Proponents of the latter view (or some variant of it) are often denigrated as "Putin apologists", "Kremlin trolls", or "useful idiots", while those embracing the former position find themselves called "Cold War warriors", "liberal imperialists", or "pro-Maidan mouthpieces". The result is a debate that often generates more heat than light." (Götz).

Elias Götz' mål med analysen er at bidrage til en mere vel-informeret debat ved netop at præsentere flere forskellige tolkninger af krisen i Ukraine. *"Explanatory competition is healthy, as it drives the debate forward"*, skriver Elias Götz.

Den samme sunde konkurrence på de bedste forklaringer baseret på grundig research og skarp analyse af komplekse fænomener finder analysen her repræsenteret i flere artikler. Men samlet set var konkurrencen fra Elias Götz' kategori "Victim Russia" ret begrænset i danske medier i uge 9 i 2015.

Figur 4 Three Contending Perspectives (Götz)

	Revisionist Russia	Victim Russia	Troublemaker Russia
What drives Russia's assertive behavior?	Imperial ambitions	Search for security and honor	Self-serving interests of the ruling elite
How dangerous is Russia?	Very dangerous: it seeks to rebuild an empire within the former Soviet space	Not very dangerous: it seeks to counterbalance Western encroachments	Slightly dangerous: it seeks to divert attention from internal failures and prevent democracy contagion in its neighborhood
Which policy should the West adopt?	Containment	Engagement	Constraintment

"Hvorfor vil I altid tale om Putin?" spørger unge russere, når talen er om Vestens mediedækning af Rusland. De mener andre emner er vigtigere for mediebilledet af Rusland.

(Foto: Finn Frandsen, Polfoto)

Noter

1) Bl.a. i Gabrielsen (2008) & Pontoppidan, Christina; Gabrielsen, Jonas; Jønh-Clausen, Heidi: Topik: et retorisk bidrag til den kritiske journalistik, *Nordicom – Information*, Vol. 32, Nr. 1, 2010, s. 47-59.

2) Hjarvard (2015), Reiter, Gry Ingen: *Tag bladet fra munden. En introduktion til politisk framing*, Samfundslitteratur 2015 & Jecker, Constanze: *Entmans Framing-Ansatz. Theoretische Grundlegung und empirische Umsetzung*, UVK, 2014.

3) Schmidt (2012), s.170-181, taler om tre journalistiske genrer: Afspejlende og opsøgende journalistik samt meningsjournalistik. Det sidste er fx ledere og kommentarer, hvor skribenten udtrykker sin personlige mening, mens afspejlende og opsøgende journalistik er lavet efter journalistiske principper, herunder en tilstræbt objektiv metode som beskrevet i Bjerg (2005), s. 111-135.

4) Sørensen, Lars Hovbakke: Rusland, Baltikum og historien, *Berlingske*, 24-2-2015.

5) Hillingsøe, Kjeld: På høje tid at styrke forsvaret, *Jyllands-Posten*, 27-2-2015.

6) Erbs, Kjeld: Rusland og dets naboer, *Kristeligt Dagblad*, 28-2-2015.

7) Rachlin, Samuel: Løgnens triumf i Putins storpolitik, *Børsen*, 27-2-2015.

8) Krarup, Søren: Om Putin og EU, *Berlingske*, 26-2-2015.

9) Papazu, Monica: Kommentar: Rusland og EU, *Berlingske*, 2-3-2015.

10) Ibid.

11) Rottbøll, Emil: Med hjælp fra Putins maskingeværer, *Information*, 27-2-2015.

12) Larsen, Poul Funder: Kreml-rådgiver: Vesten har startet misinformationernes verdenskrig, *Jyllands-Posten*, 26-2-2015.

13) Larsen, Poul Funder: En skudsalve i ryggen på russisk demokrati lige ved Kremls dørtærskel, *Jyllands-Posten*, 28-2-2015.

14) Kragh, Nina, Nu hedder det depressions-piller, *Politiken*, 26-3-2004.

<http://politiken.dk/kultur/ECE82588/nu-hedder-det-depressions-piller/>

Litteratur:

Bjerg, Lars (2005): *Vær god. Om etik, værdier og kvalitet i journalistik*. Ajour.

Entman, Robert (1993): Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43 (4).

Gabrielsen, Jonas (2008): *Topik: ekskursioner i den retoriske toposlære*. Retorikforlaget.

Gabrielsen, Jonas (2001): En krig på ord. *Retorikmagasinet*, nr. 42.

Götz, Elias: *Russia, the West, and the Ukraine Crisis: Three Contending Perspectives*. *Contemporary Politics* (forthcoming).

Hjarvard, Stig (2015): Framing – Introduktion til et begreb og en klassisk tekst. *MedieKultur*, 58.

Rosengren, Mats (1998): Doxa och den nya retorikens kunskapssyn. *Rhetorica Scandinavica*, nr. 8.

Schmidt, Solveig (2012): *Journalistikkens grundtrin – roller, krav, metoder*. Ajour.

5.0

Mere konflikt, mere udland, mere dansk

Syn på den danske udenrigsjournalistik – fra de ansvarlige: interviews med redaktører fra seks af de største danske nyhedsmedier.

Af Asbjørn Slot Jørgensen

Udlandsjournalistikken har det fint i Danmark. Danskerne får meget og ganske godt udlandsstof, er vurderingen fra de redaktører og redaktionschefer, vi har talt med. De repræsenterer udlandsdækningen hos seks af de største danske nyhedsredaktioner, der står for langt hovedparten af det udlandsstof, der laves til de danske forbrugere: Ritzau, DR, TV 2, Berlingske, Jyllands-Posten og Information.

Redaktørerne hverken klager over kvalitetsniveauet eller klynker over nyhedsmediernes trykkede økonomi, som ellers også presser udlandsstoffet generelt.

Tværtimod. Flere af dem fremhæver, at der kommer mere udlandsstof: Dels på grund af digitalisering og nye (niche) platforme, dels fordi udlandsstoffet smelter stadig mere sammen med indlandsstoffet.

Men i mainstream nyhederne er det få og store dagsordener, der dominerer, fremhæver de interviewede danske redaktører.

Så selv om den samlede mængde og kvalitet er høj og måske stigende, er der også en erkendelse af, at de store emner fortrænger andre emner til sekundære placeringer. Disse store emner er typisk konflikt, krise og aktuelle begivenheder; alt andet får sværere ved at trænge igennem til en fremtrædende placering.

Om det så også betyder en skævvridning af mediebilledet, er der mere delte holdninger til.

Og redaktørerne er ikke enige om, hvorvidt man overhovedet kan drøfte, om dækningen af de 10 udvalgte lande spejler virkeligheden. Hvordan skal man beregne det? Og skal udlandsjournalistikken overhovedet spejle? Nogle af redaktørerne går simpelthen i rette med tesen om, at nyhedsmediernes kan og skal spejle de vigtigste udviklinger og begivenheder i verden; de vil have lov til også at prioritere

emner og lande af andre grunde – fx det, der fascinerer, det, seerne kender, det, læserne gerne vil have.

I det følgende vil vi fremhæve nogle af de klareste pointer og interessante synspunkter fra disse interviews.

Artiklen er bygget op omkring de seks oprindelige teser eller forskningsspørgsmål i dette projekt. Vi lader redaktørernes egne kommentarer være det bærende og har udvalgt citater, der illustrerer pointerne ved det enkelte punkt – med behørig plads til interessante sidespor og overraskende vurderinger.

5.1 Omfang, genrer og nyhedskriterier

Der er kommet forholdsvis mere udlandsstof hos de klassiske nyhedsmedier, vi har interviewet, vurderer redaktørerne, også selv om der er skåret på antallet af faste korrespondenter ude i verden (se også Rasmussen, 2012).

Den vækst vil fortsætte, tyder meget på. Af tre grunde: Dels har de almindelige internetudgaver givet ubegrænset plads til kvantitet, stort og småt, meget bare videreformidlet direkte fra nyhedsbureauernes konstante strøm.

“På nettet er det kort og godt, og vi er med på det hele, der er jo ingen begrænsning. Og jeg er redaktør for det hele, så jeg er godt nok tilfreds.” (Jørn Mikkelsen).

Dels er der også kommet helt nye platforme til over de seneste år (se også afsnit 2 herunder om platforme og kanaler). JP's Premium-univers målrettet tablets, TV 2/News som betalingskanal, DR2's morgennyheder, der også kan ses online, er markante eksempler.

“For vores eget medie (TV 2, red.), grundlæggende er mængden af vores udenrigs-journalistik vokset meget

kraftigt over de seneste år, af forskellige årsager. Primært er det, fordi vores medieplatforme er vokset meget kraftigt – med TV 2/News, og nu også med digitalt de senere år, så mængden af ressourcer og mængden af råstof, vi bringer frem til seerne, er steget helt vildt, i forhold til hvad det var for 15 år siden.”
(Jakob Vissing).

Og endelig sker der ifølge de interviewede redaktører en stadig større sammensmeltning af udlands- og indlandsstoffet, bl.a. fordi udenrigs- og indenrigspolitik smelter sammen. I januar forklarede Berlingske-chefredaktør Jens Grund i sin klumme i papiravisen, at arbejdet med at fjerne printavisens “egne geografiske grænser” fører til endegyldigt at droppe den “lidt gammeldags opdeling imellem indland og udland”, som han skrev.

“Flygtningekrisen lige nu er jo udenrigspolitik og udenrigsbegivenheder, hvor noget langt herfra, som er meget fjernt for danskerne, får meget konkret betydning for danskerne. Ikke bare flygtninge, men også alt muligt andet. Pga. globalisering ... verdensøkonomien hænger mere og mere sammen. Så hvad det har af betydning, når det amerikanske boligmarked bryder sammen, eller Kinas økonomi går i sænk, det får også direkte betydning for danske arbejdspladser.”
(Jakob Vissing).

“Udenrigspolitik er i vidt omfang blevet indenrigspolitik, og indenrigspolitik er i vidt omfang blevet udenrigspolitik. På den måde, at tidligere handlede udenrigspolitik om at ændre på verden og gøre verden bedre uden for Danmark. Det var det, vi brugte bistandsmidler til eller sendte fredsbevarende soldater ud til. I dag er udenrigspolitik i vidt omfang blevet at forhindre problemstillinger i at trænge sig ind på Danmark. Dvs. at vi bomber IS i Irak for at forhindre, at det for vore egne borgere kommer til at fremstå som en så magtfuld bevægelse, at det bliver attraktivt for unge mennesker at melde sig til Islamisk Stat. Bistandsmidlerne bruger vi i vidt omfang på asylsøgere, som kommer til Danmark ... På samme måde er der mere og mere af indenrigspolitikken som terrorlovgivning og grænsekontrol, der ikke retter sig mod de statsborgere, der har boet her traditionelt, men mod nye landes borgere ...

Så formålet, det er ikke blot at sætte folk i stand til at forstå, hvad der foregår uden for landets grænser, men så sandelig også at forstå, hvad der foregår inden for landets grænser.” (Anna Libak).

Vi har valgt at interviewe redaktører på redaktioner, der traditionelt bruger egne kræfter på udenrigsstoffet – og altså fravalgt de medier, der bruger få eller ingen egne ressourcer på stoffet. Det valg giver formentlig et skævvredet billede. Fra disse redaktører kommer imidlertid en samlet vurdering af, at ikke blot mængden, men også kvaliteten af udlandsstoffet i de danske medier er ret høj.

“Udlandsdækningen kan altid blive bedre, men jeg synes godt, vi kan være det bekendt i Danmark. Man kunne sagtens forestille sig, at sådan forholdsvis små aviser – i den store sammenhæng – i små lande kunne være meget mere indadvendte og navlebeskuende. Jeg har aldrig været med på en klagesang om, at vi interesserede os for lidt for udlandet. I en årrække kunne man måske sige, at tv havde problemer. Men der må jeg sige, at begge kanaler har oppet sig over de seneste år, gør det mere systematisk og har fået nogle folk derude, der er dygtige til at fortælle historier. Jeg synes ikke, der er grund til at skamme sig over det internationale udsyn i danske medier.” (Jørn Mikkelsen).

“Generelt bruger TV 2 afsindig store mængder ressourcer på udenrigsjournalistik. Hvis vi sammenligner os med kommercielle tv-stationer i Europa, så er vi en de stationer i forhold til vores størrelse, som bruger flest ressourcer på udenrigsjournalistik. Det gør vi, fordi danskerne generelt er interesserede i udenrigsjournalistik. Mange kommercielle tv-stationer skærer det helt væk; i de fleste kommercielle tv-stationers optik er det kun nærhed, dybest set, som er afgørende for dækningen, derved bliver det meget lokalt. Sådan er det ikke i Danmark, der er et større marked, vi er meget mere verdensåbne og interesserede i verden omkring os. Derved er der også et marked for det rent kommercielle. Derfor er vi store sammenlignet med andre.”
(Jakob Vissing).

Når det gælder, hvordan genrerne udvikler sig, så ser der ud til at foregå en fortsat spredning eller måske en polarisering.

En gruppe nigerianske soldater efter en kamp mod Boko Haram-terrorister i Borno i Nordnigeria. Konflikt og brændepunkter er dominerende kriterier for udvælgelsen af, hvad der skal dækkes i den danske udlandsdækning.

(Foto: AA, Abaca/Polfoto)

På den ene side er der mængden af løbende nyhedsstof og breaking news, primært leveret fra nyhedsbureauer. Der spiller Ritzau en central rolle: Ritzau følger og bearbejder den globale nyhedsstrøm døgnet rundt; vores nationale nyhedsbureau er for mange (især de lokale) medier den eneste leverandør af udlandsstof, mens bureauet for fx de interviewede redaktioner leverer basisstoffet, så de selv kan arbejde med udvalgt stof.

På den anden side er der så de egenproducerede historier. Og her er der en tendens hen imod mennesker og bort fra systemhistorier.

“Det har vi set meget tydeligt med flygtningekrisen.

Der har dels været overblikartikler – med hvor mange

flygtninge der er, hvem sætter bommen ned – og dels de der personlige beretninger, hvor man har fulgt en flygtning eller nogle flygtninge, der prøver at komme om bord på en båd. Altså, den der identifikation, det er jo også en væsentlig del af udenrigsjournalistikken: Man prøver at spejle, at vise mennesket ude i verden. Også i papiravisen, det skal ikke være tørt og perspektiver det hele.” (Emil Rottbøll).

TV 2 har siden sin skabelse haft et mantra om relevans for danskerne og om ansigter på historierne, og det lever ifølge udlandschefen stadig også for udlandsstoffet på hovedkanalen. Udlandschefen siger om det danske udbud generelt:

“Der er kommet mindre systemhistorier over udenrigsjournalistik, end der måske var. Det, synes jeg, er positivt og en god udvikling, fordi meningen er jo, at vi skal bibringe danskerne forståelse for, hvad der foregår ... Og det får man kun ved at tale med folk, vise dem. Det er en positiv ting. Forståelse og formidling er det, det går ud på. Det at tale med folk derude er en meget stor del af forståelselementet ...

Journalistik er netop at vise konsekvensen af det, der sker derude, også hvad det har af betydning for dem, der bor der – og der skal du dælmee godt nok tale med mennesker frem for eksperter.”

(Jakob Vissing).

“På mange måder synes jeg, udenrigsjournalistikken er blevet mere modig. Der har nogle gange været en tendens til at begræde de gode gamle dage, og det var bedre tider, og det var bedre, det der kom ud. Men jeg synes egentlig, jeg oplever en stor ambition om at fortælle om verden, et stort mod til at turde vælge nogle mennesker til at fortælle os om verden derude, men også til selv at arbejde med at sortere i oplysninger, få verificeret oplysninger – jeg synes faktisk, der er en enormt positiv udvikling i udenrigsjournalistikken. Og jeg blev også superglad, da Puk Damsgård fik sin Cavlingpris. Det var skønt, at den blev givet til en, der arbejder med noget, der er fjernt fra en dansk hverdag, men som hele vejen igennem har haft modet til at bringe os tæt på de mennesker. Og det er hverken at lefle eller andet, for alle store bevægelser – hvad enten det er opstanden i Iran eller krigen i Syrien eller den økonomiske op- og nedtur i Brasilien – grunden til, at vi synes, det er spændende, det er, at det handler om nogle mennesker.” (Charlotte Harder).

“Hun (DR's Puk Damsgård, red.) er måske et meget godt billede på det, der er sket. Det er min fornemmelse, at der kommer flere af de der identifikationshistorier, mere menneskeligt ansigt på udlændedækningen.

En anden tendens er, at det for os er blevet mindre interessant at referere udenlandske mediers historier, fordi man selv har adgang til at læse dem.”

(Emil Rottbøll).

Ønsket om et menneskeligt ansigt på historierne indebærer logisk en risiko for, at der kommer snævert fokus på individ-

konsekvenser, og at komplekse problemer overforsimples til et letfordøjeligt eksempel (hvilket også fremhæves i artiklen om nabolandenes udenrigsjournalistik). Vores tal og analyser fra undersøgelserne af dansk udenrigsjournalistik i 2015 tyder dog ikke på et sådant snævert fokus på individet (jf. indholdsanalysen i artikel 2 i denne rapport samt den kvantitative analyse i artikel 3).

Under alle omstændigheder fører det til spørgsmålet om nyhedskriterierne.

Her fremfører de seks redaktører helt samme overordnede formål, nemlig at orientere, informere og forklare – at hjælpe danskerne med at forstå. Udenrigsjournalistikken skal gøre os klogere. Med klassiske nyhedskriterier:

“Ja, væsentlighed, aktualitet, fascination, overraskelse. Altså, der er jo rigtig mange lag i at lave nyheder. Det er væsentlighed for den type medie, jeg er på, at man dækker store væsentlige udviklinger, ikke kun politiske og økonomiske, men også sociologiske eller teknologiske. Der er nogle ting, som forandrer den måde, vi lever på, kommunikerer på, den måde, vores arbejdsmarked er indrettet på, en hel masse af sådan nogle ting falder ind under den hat.” (Charlotte Harder).

Nyhedskriterierne i udenrigsjournalistikken adskiller sig ifølge vores interviews ikke (særlig meget) i forhold til anden journalistik.

Og så alligevel.

For det første er der nok særlige krav om relevans og størrelse:

“Og det er hovedrettesnoren: Er det væsentligt, er det vigtigt, er det stort? Er det noget, der har betydning for rigtig mange mennesker? Det er meget tid en guideline. Der boner udenrigsjournalistikken stort ud, må man sige.

Det er den ene ting. Og så er vi jo i en verden, der er mere og mere global. Og derved får det også en lokal relevans for danskerne, de ting, der sker ude i verden.”

(Jakob Vissing).

“Også det, som er fjernt fra os, men stadig relevant. Vi havde en artikel om børnearbejde i Bolivia, hvor det er tilladt ned til 10 år, der er stadig noget lovgivning for det. Men der griber de børnearbejde an på en anden måde ud fra en forståelse af, at det er mere kompliceret,

end at det bare er synd for børn under, hvad er det lavalderen er her. Så på den måde kan vi se på Bolivia og selv blive klogere på, hvad vi synes om børnearbejde i tredjeverdenslande.” (Emil Rottbøll).

Og i forlængelse deraf et – måske stigende – ønske om at bringe noget, publikum kan lære af.

“Vi har været vant til at betragte udlandet som et sted med krig, katastrofer og nød. Det bliver mere og mere relevant at lære af udlandet også. For masser af mennesker kan godt tænkes at have fundet en løsning på de problemer, vi sidder og diskuterer ... Der er blevet så mange problemer, der trænger sig ind på alle folk, som gør, at der er 100 problemer. Folk vil gerne bare have en løsning på 100 problemer, have anvist bare én løsning, ellers så segner de.” (Anna Libak).

“Vores definition af, hvad udlandsdækning skal kunne: Den skal kunne berige os med tanker og idéer ude fra verden, som vi også kan bruge i vores danske samfundsdebat.” (Emil Rottbøll).

“Vi har en debat herhjemme, det har de løst på den her måde i X-land, eller de har et tilsvarende problem i Y-land, det er enormt interessant for danskere at høre. Sammenlignelige fænomener, konflikter, udviklinger i andre lande – til skræk og advarsel eller til inspiration for den danske debat – er også en måde at drage relevans ind. Det gør vi rimelig meget i.” (Jakob Vissing).

Hvordan udviklingen i genrer og nyhedskriterier konkret påvirker dækningen af de 10 lande, vi særligt har fokus på i denne rapport, behandles mere indgående i afsnit 5.3 om emner og stofområder og i afsnit 5.6 om spejling.

5.2 Form og platform

Som beskrevet ovenfor i afsnit 5.1, så har digitaliseringen givet nyhedsmedierne nye platforme/kanaler – via web, mobile enheder, digitalt tv (se også Newman, Levy og Nielsen, 2005). Det har muliggjort en øgning i udbuddet af dansksproget udlandsstof, som igen muliggør en kraftigere differentiering af både indhold og form på de forskellige platforme. Hos de nationale public service-medievirksomheder, DR

og TV 2, er den bevidste differentiering nok tydeligst qua deres størrelse. De store mainstream udsendelser/platforme skal være relevante og følger den pulsende nyhedsstrøm; og så med plads til både dybde, bredde og nørderi i nicherne, såsom DR's Horisont og på TV 2/News.

“En tredjedel af det, vi bringer på News, er internationalt, og der går vi meget mere nørdet til værks, der er alverdens ting og sager, som måske ikke har nogen relevans for danskerne overhovedet. Men dem, som ser News, vil føle, at de blev snydt for noget, hvis de ikke fik meget der.

Og så har vi digitalt, nettets natur er, at man kan nørde i hjørner af det. Lige nu har vi fx om det amerikanske valg nogle forskellige magasiner, som kører udelukkende digitalt, som er meget nørdede og kun for feinschmeckere.” (Jakob Vissing).

“Radioavisen, den er meget nyhedsdrevet, nærmest time til time ønsker man sig en opdatering af nyhedsbilledet. Orientering er en anden type udenrigsjournalistik med plads til andre typer historier.

Nettet har så åbnet for en helt anden type igen ... for eksempel en ting, som bliver stor hele året, og som man altid diskuterer, hvordan og hvor meget man skal dække, nemlig det amerikanske præsidentvalg. Der er jo en gruppe af danskere, som synes, det er helt sindssygt spændende ned i den mindste detalje. Dem skal vi ikke servicere i TV Avisen, dem skal vi servicere andre steder.” (Charlotte Harder).

Der er bred enighed om, at nettet bringer alt. Det vil også sige, at de store nyhedsmediers .dk-sites har en tendens til at pumpe alt videre, i telegramformat. Og så er det udgaverne på papir/radio/tv, som står for prioriteringen.

“Der er sket meget store forandringer. På nettet lever vi op til vores gode gamle omnibusmålsætning. Vi dækker stort set alt, og alle kan mere eller mindre være med. Men i papiravisen er der sket en klar segmentering. Vi giver ikke længere på papir et totaloverblik – det har man selvfølgelig aldrig kunnet gøre, men i betydningen et fyldigt overblik – over, hvad der foregår derude. Vi er mere selektive, men går så også mere i dybden.” (Jørn Mikkelsen).

Hvordan denne prioritering/redigering skal implementeres i en ny verden præget af mobile platforme og sociale medier – det søges der efter metoder til.

“Nyhedskriterierne, jeg tror, vi vil se dem forandret på grund af de sociale medier. Ikke sådan, at man skal bruge det som rettesnor, at så og så mange diskuterer noget på Facebook ... Men tit er der mange mennesker i gang med en debat. Faktisk tit om noget i deres nære liv, som mange mennesker godt kan lide at diskutere på Facebook: Hvornår skal man hente sine børn i daginstitutionen, skal man have familier, hvor den ene går hjemme, hvordan er forholdene for vores ældre; sådan nogle nære ting. Men der kan også være stor optagethed af tendenser eller udviklinger andre steder i verden. Er det så bare overflade, når folk efter terrorangreb viser deres sympati? Det tror jeg egentlig ikke, jeg tror det er et eksempel på, at folk også interesserer sig for noget, som sker langt væk.” (Charlotte Harder).

“Jeg kan godt se, der er forandring i den måde, vi prøver at lave historier på i de sociale medier. Så må man se: Bliver det så for meget identifikation og for lidt overblik, så man farer fra den ene menneskeskæbne til den anden. Jeg synes ikke, man ser det endnu i hvert fald. Jeg ved ikke engang, om det er det, der fungerer bedst på Facebook.” (Emil Rottbøll).

De sociale mediers uforudsigelige prioritering markerer også et erkendt farvel til udlandsredaktionens gamle rolle som ‘gatekeeper’, som dem der kunne bestemme, hvad der slipper igennem porten (Tsutsura, Craig og Baisnée, 2001). Nu skal gatekeeperen være guide:

“Presset fra de sociale medier er enormt og stigende. (...) Tidligere var det mediernes privilegium at udvælge, hvad der var vigtigt. Nu bliver vi også pånødet noget, som muligvis ikke er så vigtigt, men som virkelig slår igennem, og som vi så er nødt til at afspejle. Selvfølgelig. Redaktørens eksklusive ret til at bestemme, hvad der er vigtigt, som jeg havde indtil for nylig, er blevet noget relativiseret. Ikke fordi jeg har noget imod det; jeg tror, det er meget sundt. Nogle gange kan man da ærgre sig over niveauet i debatten, men det er sundt nok, at vore egne prioriteringer bliver udfordret.” (Jørn Mikkelsen).

“Vi vælger stadigvæk ud af et kæmpestort nyhedsbillede af små og store ting ... Men i forhold til de der helt store nyhedsudviklinger, der er en ny rolle for journalisten til at sortere i langt flere informationer, end der tidligere har været, også en del partsinformationer, som man bliver bombarderet med, som der ikke var før. For 10 år siden, da ville man ikke modtage 10.000 twitterbeskeder om, at ‘der sker det i Aleppo, nej, der sker det’. Journalisten får en stor rolle med at være ekstremt troværdig ... viser sig tydeligst i breaking news-situationer, hvor informationerne vælter ind over os – hvad går vi videre med – som bare er en øvelse, der kræver rigtig meget.” (Charlotte Harder).

5.3 Emner og spredning

Dansk udenrigsjournalistik er bundet op på kriser, konflikter, brændpunkter, begivenheder. I mainstream medierne er der kun plads til få store udlandsemner ad gangen – og så videre til den næste store dagsorden. Det har vi fundet i vores analyser, det er ikke overraskende i forhold til tidligere undersøgelser, det er i tråd med andres og egne undersøgelser fra nabolandes medier – og det bekræftes af de danske udlandschefer, vi har talt med. Tendensen er måske ovenikøbet stigende.

“Det er, som om at medierne vælger sig én problemstilling, som de har tilfælles med alle øvrige medier, og så er det den bærende problemstilling i den uge. Jeg sidder og venter på den hver uge: ... Hvad er ugens historie, og det er ikke Berlingskes historie, det er alle mediernes historie. I den her uge bliver det så fredsaftale eller forsøget på fred i Syrien.” (Anna Libak).

En tid præget af konflikter og kriser betyder en hårdere kamp om ‘forsiden’, om dagsordenen.

“Generelt, medier er meget store på de store dagsordener. Bruger mange ressourcer, bruger mange spaltmillimeter, sætter mange fjernsynsminutter og radiominutter på de store dagsordener, der kører over lang tid. Om det er konflikter og krige. Og bruger meget mindre på gammeldags oplysningsstof, det kunne være, hvad sker der med sådan gammeldags valgstof – der er valg i X antal lande rundt omkring hele tiden, og så har man i gamle dage jo brugt det som en krog på, hvad der foregår i det land. Men den slags

valgdækning er ikke ret udbredt mere, fordi det er andre landes lokaljournalistik.” (Jakob Vissing).

Jyllands-Posten gjorde sig lands- og verdenskendt med sine Explorer-projekter, de der “store satsninger på bare at komme ud i verden, som også var fede læsehistorier,” som chefredaktøren udtrykker det. Dem er der blevet færre af, deres vigtighed er faldet på grund af konflikterne:

“Nyhedsformidlingen er blevet meget effektiviseret, og det er egentlig ikke, fordi vi ikke har penge til det, men fordi dagsordenen fylder så meget ... Udenrigsdækningen er meget konfliktfokuseret. Vi rykker, når der sker noget, og så synes jeg også, at vi tilfører megen kvalitet, baggrund og historisk perspektiv.

Vi prøver at gå op imod tendensen til konfliktfokusering – hvad der er svært i de her år med IS, Mellemøsten, terror osv. Men vi prøver at gå imod det ved i avisen nogle gange at nedtone dagens bombedrab i Irak med de 34 dræbte til fordel for så at forklare, hvad der foregår i Polen. Men vi skal også passe på med ikke at gå for langt. Vi er en avis, og vi skal have et aktuelt udtryk, vi må ikke blive dåsestof.”
(Jørn Mikkelsen).

Hos Ritzau, der servicerer medierne med konstant strøm af udlandsstof, siges det meget klart – også, hvorfor det måske går ud over den kontinuerlige eller planlagte dækning af fx de 10 lande, vi fokuserer på i denne rapport:

Den tidligere udbredte oplevelses- og levevilkårsreportage som fx Explorer-projektet fra Jyllands-Posten er på retræte i disse år. Dermed bliver emner som sandstorme i Indien og konsekvenserne af dem for den lokale befolkning nedprioriteret især på web.

(Foto: Zeus, Zuma Press/Polfoto)

“Det er forholdsvis begivenhedsdrevet, forstået på den måde, at det er fx en bombe, der er sprunget i et andet land, eller et valg. Ikke bare noget om, at ‘det er lang tid siden, vi har skrevet noget om Brasilien, så skal vi ikke skrive om det i morgen’. Det er ret begivenhedsdrevet, det kan vi godt sige.” (Søren Funch).

Så hvis fjernere lande eller længere tendenser ‘skal på’ med selvstændig behandling hos Ritzau, så kræver det begivenheder.

“Den gode måde at dække det på, det er at tage udgangspunkt i begivenheden og så komme ned i de sociale tendenser. Typisk så er det en begivenhed; en bombe eller et oprør, det kan godt være symptom på en større udvikling. Hvis man skriver bredt i indledningen, er der ingen, der gider læse det. Man er nødt til at være spids og så brede det ud. Ellers vil vore kunder ikke have det, og så skriver vi ud i intetheden.” (Søren Funch).

“Rusland dækkes meget, Kina meget. Indien klart mindre, Indien er mere stabilt, end Kina er på mange områder, Kina har haft en økonomisk vækst med gigaindflydelse på hele verdensøkonomien, når de klarer sig godt og skidt, Indien er måske et af de lande, der ikke har fået den klare bevågenhed, som det burde have. Men der har ikke været de store begivenheder, undskyld, hvis det lyder meget kynisk.” (Søren Funch).

Fra flere bekræftes en tendens til, at det internationale stof finder ind i andre stofområder og omvendt – en diffusion – og en tendens hen imod det, der af nogle defineres som ‘global journalism’ (se fx Berglez, 2013; Holm, 2006).

Lettere teknologisk mulighed for at hente og dele informationer fra hvor som helst har også betydning, ikke blot i store tværnationale afslørende projekter, men også i det daglige arbejde for fagmedarbejderne. Og dertil en tendens med rejsende medarbejdere/korrespondenter.

“Jeg ville gerne have flere korrespondenter [bl.a. i BRIK-agtige lande og i Mellemøsten]. Men mange fagmedarbejdere er blevet meget mere internationale i deres produktion end bare for nogle år siden ... Så fagmedarbejderne dækker også med en international dimension.” (Jørn Mikkelsen).

“Nogle gange løfter vi det i samarbejde, nogle gange løfter de det selv på Erhverv. Der er ikke så mange faste mure mellem stofområderne ... Altså der er hele tiden sådan nogle krydsfelter. Det er en dagligdagsøvelse, at jeg eller en af mine redaktører afklarer med de andre redaktører: Er det her noget, vi skal gøre sammen, så vi puljer to slags faglighed på den her historie? Eller løfter I den, eller løfter vi den? Det er meget glidende, synes jeg. Vi har heller ikke rigtig i vores udsendelser sådanne slots. Det er der jo nogle tv-stationer i verden, der har sådan en kapitelinddeling: Så kommer der noget økonomi, og så kommer der noget udland – det har vi ikke. Og udland fylder rigtig meget også i vores allerbredeste udsendelser.” (Charlotte Harder).

TV 2-udlandschefen taler direkte om mere ad hoc-dækning med korrespondenter:

“Lige nu har vi fx en korrespondent udstationeret i Nairobi. Afrika har jo ikke på noget tidspunkt været dækket i danske medier generelt. Men vi gør det alligevel ind imellem. Der er jo ting i hele flygtningeproblematikken, som gør, at det er relevant at beskæftige sig med Afrika. Og dertil er der kommet kulturelle fænomener, som er interessante, det kan være værdifænomener i forhold til undertrykkelse, kvinderettigheder og i forhold til mere positive ting, opblomstring af sjove økonomier, vi ikke lige kender til i diverse afrikanske lande, som kan gøre os klogere på verden. Og det gør, at vi ind imellem siger, jamen selv om det ikke er et område, vi normalt dækker meget, er det interessant at sætte fokus på ind imellem. Men vi har ikke noget fast.” (Jakob Vissing).

5.4 Diskurser og stereotyper

Det danske selv billede har indflydelse på både emnevalg og formidling, påpeger flere af vores danske interviewpersoner – uanset om det er den generelle udlandsdækning, eller det er dækningen af de 10 tærskellande i denne undersøgelse. Måske er det mest åbenlyst med hensyn til det, der kaldes ‘småstatsmentaliteten’.

“Det særligt danske er den her helt vanvittige optagethed af, hvad udlandet mener om os. Det er ikke nødvendigvis nyt, kulminerede muligvis under

I Rusland er Stalin og Lenin stadigvæk ikoner, der trækkes frem ved forskellige kulturbegivenheder. Her i byen Novosibirsk ved fejringen af 70-året for sejren i 2. verdenskrig

(Foto: Finn Frandsen, Polfoto)

Muhammed-krisen, men vi har lige været igennem det hele en gang til på et ret løst grundlag. Smykkelov og stramninger. Det er meget dansk, og det er meget småstatsagtigt, går jeg ud fra. Hold da fast, hvor går vi meget op i, hvad der står i en avis i udlandet. Det gælder også, når danskere gør sig godt i udlandet: Nu har LEGO et fremstød der, eller kronprinsesse Mary vækker jubel. Det er meget småstatsagtigt. Wauh, hvor vi gungrer.” (Jørn Mikkelsen).

“Når man indrykker annoncer om, hvordan forholdene er for asylansøgere og flygtninge i Danmark, bliver det jo en del af vores dækning, hvordan de ting bliver modtaget.

Altså noget af den debat med smykkeloven. Der er nogle

ting, man gør i Danmark, som bliver modtaget i udlandet, som vi dækker. Om det så lige er udenrigsjournalister, der dækker det, eller politiske journalister. Det er klart, det spejler sig jo i dækningen.”
(Charlotte Harder).

“Jeg ser ikke ellers en småstatsmentalitet, ud over det med, at hvis andre nævner Danmark, eller hvis Sanders fremhæver Danmark, eller nogen andre. Hold da op! Så bliver det virkelig dækket. Og det gør det jo også, fordi hvis vi smider artikler på om, hvordan udlandet opfatter Danmark, det ligger jo i top, folk elsker det. Det har appel hos læserne. Danmark nævnt i amerikansk valgkamp, alle ved det, inden der er gået fem minutter.”
(Anna Libak).

Selvbilledet handler måske også om krig og fred, kultur, miljø, bygget omkring felter, hvor Danmark har eller har haft en økonomisk, teknisk eller kulturel særstatus: Internationale filmbegivenheder dækkes anderledes, fordi danske produktioner har vundet Oscars, og fordi Borgen og Broen gik globalt. Gastronomi dækkes mere pga. Noma og Michelin-stjerner. Energi og miljø dækkes særskilt og særligt, fordi vi har opbygget et selvbillede som miljøengle, og fordi Vestas er dansk.

“Vores udenrigspolitik er aktivistisk og består i høj grad i at sende soldater steder hen i verden. Hvor den norske udenrigspolitik i højere grad handler om mægling og udviklingsbistand. Jeg kunne godt forestille mig, det afspejler sig i de egne, vi rapporterer fra i verden.”
(Emil Rottbøll).

“Det kan da godt være, vi skriver mere om miljø. Som sagt har vi også Ritzau Finans, der skriver meget konkret for eksempel om Vestas, dvs. de skriver også meget om udenlandske konkurrenter, Suzlon, og hvad de hedder. Og lige så snart der sker noget om energipolitik i Kina, så skriver vi også om det – så ja, helt klart der.”
(Søren Funch).

“Det kan godt være, at ‘selvforståelse’ er kodeordet: Hvad er det for en national identitet, vi har ... Vores egen selvforståelse, for eksempel: Vi er godt med internationalt på kultur, på film – så gør det, at vi dækker det internationale også på en anden måde. Vi dækker intensivt filmfestivaler i Cannes og rundt omkring og ikke bare for at følge med i, om en dansk film vinder en pris. At Danmark er en aktivt krigsførende nation, at vi fører en aktivistisk politik ude i verden, det får også indflydelse på måden, vi dækker udenrigsstoffet på.”
(Jakob Vissing).

Bliver der også opbygget stereotyper? Ja, og de vedligeholdes nok af konflikt-/begivenheds-dækningen, som til gengæld også giver anledning til at udfordre stereotyperne. Mexico nævnes:

“Selvfølgelig, et land som Mexico, der skriver vi om narko og ham den lille gangster El Chapo, der først blev snuppet og så slap fri igen. Men jeg ville blive skuffet, hvis vi ikke også havde skrevet om valget eller andet

almindeligt. Selvfølgelig skriver vi om de fascinerende begivenheder, men også om de andre ting, det skal vi.” (Søren Funch).

“Helt klart, der kommer meget nemt stereotyper ind i al dækning ... Hvad er det, TV 2 fortæller om Mexico? Det handler altid om narko. Men der har jo været meget narko og mord og forbrydelser. Hvis man kun ser på det, vil man få en stereotyp opfattelse, men det er ikke vores pligt at rette op på det.”
(Jakob Vissing).

5.5 Den danske vinkel

Den danske vinkel betyder noget – men hvor meget? Altså dette at anvende en dansk kendis, en dansk lokalkilde, den danske ambassadør, for at kunne fortælle historien til et dansk publikum. Eller at påhæfte en hjemlig politiker – eller ekspertkommentar, eller partout at søge den direkte danske konsekvens. (Kabel, Jørgensen og Johansen, 2011; Berglez, 2013).

På Ritzau – som leverer hovedparten af udlandsstoffet til især lokalmedierne og en grundmasse af udlandsstof til de landsdækkende – betyder den danske vinkel nærmest alt: Hvis Ritzau skal beskæftige sig selvstændigt med udlandsstoffet, skal der være en dansk vinkel (se selvstændig boks om Ritzau).

Fra de øvrige redaktioner er der langt mere spredte, nogle gange modsatrettede vurderinger – med gode begrundelser.

“Nogle gange fremstilles det, som om udlandsstof kun er interessant, hvis der skulle være en dansk kontekst: at vi har nogle interesser kulturelt, økonomisk, værdimæssigt og så videre. Men det er et mål i sig selv at skildre, hvad der sker ude i verden.” (Jørn Mikkelsen).

TV 2 og DR understreger meget kraftigt relevansen for danskerne, når det gælder de store og brede tv-nyhedsudsendelser.

“Relevans i TV 2-verdenen – relevans for danskerne – betyder noget for 19-udsendelsen og 18-udsendelsen, som er henvendt til den brede danske befolkning. Så det skal have relevans for danskerne, betydning for mig eller

Ritzau:

Den danske vinkel er helt afgørende

Der skal være en dansk vinkel, hvis Ritzaus journalister skal beskæftige sig selvstændigt med stoffet. Og især, hvis man skal sende folk ud.

"Den betyder meget, vi prøver at få den til at betyde mere og mere.

Det er også en vurdering af, at vores kunder kan godt lide, hvis der er en dansk vinkel på.

De danske ambassadører er blevet meget mere åbne til at sige ting, så dem bruger vi kraftigt. Vi bruger også, hvis der er begivenheder – naturkatastrofer, terrorbomber – så bruger vi da også, hvis vi kan finde nogle danskere. Det gør, at historien er meget mere forståelig, acceptabel, spiselig for de danske medier, de har mere lyst til at bringe den. Det sætter et dansk perspektiv på, som man ikke skal undervurdere." (Søren Funch).

Ritzau er vigtig her, fordi de leverer alt udlandsstof til lokalmedierne og grundmassen af udlandsstof til de landsdækkende. Kunderne bestemmer, og kunderne kan bedst bruge stoffet, hvis det har et dansk twist:

"Når vi er i USA, kan vi godt lide at finde en dansk indvandrer derovre. Hvis der sker noget i Kina, ringe til ambassadøren og spørge 'hvad sker der'. Terrorbomber i Bangkok for nogle måneder siden, der ringede vi til ambassadøren, og vi talte med danskere dernede. Dels kan vores kunder godt lide det, og det får historien ned på et andet niveau, og den bliver fortalt bedre." (Søren Funch).

"Forstå mig ret, hvis der springer en bombe på et hotel i Egypten, og der dør 40 mennesker, så bliver vi oversvømmet af telegrambureauerne, du kan skrive 3 kilometer om det. Så du kan jo ikke skrive mere, hvis der kommer en dansker på, men den bliver mere brugt, medierne synes 'hold da op, nu er der en dansker på, nu er den mere spiselig og forståelig set med danske briller.'

Det ligger forhåbentlig i DNA'et på journalisterne her, at de skal prøve den der (danske) vinkel. Igen, hvorfor skulle vi ikke bare oversætte Reuters eller AFP? Vi betaler i forvejen en formue for det, de har jo 200 mand det ene og det andet sted, en enkelt dansk journalist kan jo ikke gøre det bedre, så vi kunne i princippet bare oversætte – men nej, vi vil gerne have en dansk vinkel på, noget dansk kød og blod på. Også når vi er ude at rejse, vil vi jo også gerne, hvis der er nogle danske vinkler." Søren Funch).

Det er også derfor, sportsredaktionen rejser meget: Du kan jo godt få Wimbledon herhjemmefra, men du vil jo også gerne ud på træningsbanen og høre, hvad Caroline siger, og hvad Pjotr siger – og der er de internationale bureauer jo ikke." (Søren Funch).

Grundlæggende, så er det Ritzaus kunder, dvs. mediehusene, der bestemmer: Og det med selv at rejse ud for at dække måske vigtige temaer, det prioriteres ikke.

"Vi skriver til medierne, der så bruger vores artikler. Og hvis der overhovedet ikke er nogen efterspørgsel efter noget, for eksempel sultne børn i Afrika i et bestemt område, som i den grad er relevant, men ingen af vores kunder vil bringe det overhovedet, så skriver vi ikke om det. Dermed ikke sagt, at vi ikke tager til Afrika, men at vi er blevet meget mere bevidste om, hvad kunderne vil have." (Søren Funch).

danskerne – eller vigtigheden skal virkelig være stor. ... Det kan angribes på mange forskellige måder. Den klassiske måde at gøre det på: Er der danskere involveret i en eller anden form? Hvis det er katastrofer, og hvis det er noget godt, der sker. Det er den nemme måde at gøre det på.” (Jakob Vissing).

Informations udlandsredaktør spidder denne metode på de store elektroniske nyhedsmedier:

“Hvis jeg må være lidt fræk: Hvis TV Avisen beskæftiger sig med et terrorangreb, så forsøger man da at få fat i nogle danskere, der overlevede. Altså et terrorangreb i Bali, hvor der ikke er nogen danskere, ville vi høre om det? Nej. Men et lille terrorangreb, hvor der er involveret to danskere.” (Emil Rottbøll).

“Ja, det vil vi da godt vide, er der nogle danske i Paris ... Rigtigt, det ville vi fortælle, og nogle gange kommer vi til at overgøre den vinkel. Men den skal nok være der.” (Charlotte Harder).

Da terrorbomber i marts 2016 dræbte 35 mennesker i luft-havnen og på en metrostation i Bruxelles, var hovedvinklen i DR's radioavis kl. 15 på mulige danske ofre. Tophistorien indledtes således: “Situationen i Bruxelles er stadig så kaotisk efter terrorangrebet i morges, at Borgerservice endnu ikke kan svare på, om nogen danskere er blevet dræbt eller såret. Men Borgerservice arbejder hårdt på at få en afklaring af situationen.”

Hos (web- og print-)aviserne formuleres det med ‘den danske vinkel’ lidt anderledes.

“Nu, du nævner det. Vores journalistiske chefredaktør plejer faktisk at sige ‘er der ikke en dansk vinkel?’. Men på udland er vi helt, altså: Jeg har måttet sige til mine korrespondenter, at ‘det er interessant, hvis danskere dummer sig, eller hvis der er en strid, hvor danskere er i centrum; gider I godt lige holde øje med det’. Det falder dem aldrig ind.” (Anna Libak).

Konkluderende så fremstår ‘relevans for danskerne’ centralt som svar på denne rapports forskningsspørgsmål om betydningen af domesticering og den danske vinkel.

“Det kræver relevans for borgerne ... Du skal kunne overbevise befolkningen om, at det har relevans for dem.

Hvis du ser på forskel mellem dækning af Yemen og dækning af Syrien: Altså, der er jo lige så mange mennesker i Yemen som i Syrien, og de er fanget, spærret inde i et land, de kan ikke komme ud, de bliver bombet, og når ikke de bliver pint af al Qaeda og IS, så er der Iran og Saudi-Arabien, de har det på alle måder fuldkommen forfærdeligt.

Når vi ikke hører mere om det, så er det, fordi syrerne kommer op til os – det gør yemenitterne ikke pga. geografisk placering. På samme måde med borgerkrigen i Congo, hvor flere millioner mennesker bliver slået ihjel – det er, fordi det ikke har umiddelbar betydning.” (Anna Libak).

“BRIKS-landene dækkes nok først og fremmest med et dansk udgangspunkt, hvad dansk erhvervsliv er interesseret i. Vi har ikke korrespondenter i Brasilien, Sydafrika og Indien, og de lande tager vi jo så til og dækker og typisk med et dansk erhvervsmæssigt udgangspunkt – bortset fra OL og sådan noget.” (Jørn Mikkelsen).

5.6 Spejling, overbelysning, underbelysning

Spejler mediedækningen af de 10 lande de væsentligste hændelser og tendenser?

Nogle af vores interviewpersoner udtrykker modstand mod at tale om spejling eller udtrykker i hvert fald skepsis. Nogle – mest tydeligt DR og TV 2 – afviser idéen om spejling ud fra nogle udefrakommende kriterier; og man kan ikke lave nogen formel i stil med fx Befolkningstal + Økonomi + Militærmagt = Væsentlighed. I øvrigt, pointerer de, så er de her tærskellande samlet set måske ikke så vigtige økonomisk, slet ikke for dansk økonomi og erhvervsliv. Og især DR og TV 2 siger fra over for en forpligtelse til at uddanne.

“Jeg er helt med på, at nogle af de lande repræsenterer nogle udviklinger, som er væsentlige, vedkommende, fascinerende, interessante. Men det kan aldrig være et kriterium, sådan noget procentuelt noget ...

Kunne man så ikke gøre plads til to reportager fra Vietnam i stedet for 10 fra USA? Jo, det kunne man sikkert

godt. Men det, vi laver, det er jo ikke undervisning. Vi forsøger efter bedste evne at dække væsentlige nyhedsudviklinger, men også at dække det, som fascinerer os og interesserer os, og vi synes er vigtigt, og vi skal vide det i dag.” (Charlotte Harder).

“Vi dækker jo nyheder. Når ting bliver dagligdag og ikke længere er nyhed, så forsvinder vores dækning også. Vi er jo ikke et alment oplysende medie. Vi er ikke sat i verden for at uddanne folk. Vi er sat i verden for at oplyse folk om det nye, gøre folk klogere, men vi er ikke en uddannelsesinstitution, vi har jo ikke en pligt til at fortælle folk om alt, der sker ude i verden.” (Jakob Vissing).

Af de 10 lande er der bred enighed om, at Indien nærmest er faldet helt ud af det danske mediebillede. TV 2 og DR henviser til, at man ikke har kunnet få visum. Først den diplomatiske krise omkring udlevering af en dansk statsborger i forbindelse med våbenleverancer. Og så sortlistning af DR efter en tv-udsendelse. Jo, der har været sagerne i Indien omkring opsigtsvækkende voldtægter, men ellers: småt.

Rusland og Kina får til gengæld plads. JP's begrundelse:

“Rusland og Kina er vi til stede i, men også af andre grunde end det økonomiske. Rusland har vi opnormeret på grund af det, man kunne kalde den nye kolde krig. Kina er vi ikke kun i af økonomiske grunde, men også på grund af den politiske vægtskydning, vi mener, der er i gang.” (Jørn Mikkelsen).

Berlingskes Anna Libak taler om, at Rusland “*selv står for festen*”:

Russerne forsøger at skræmme livet af os, og det er en del af deres udenrigspolitik, og på den måde holder de omkostningerne nede, det får de stor effekt af. Rusland, det dækker vi, det er også blevet opprioriteret.” (Anna Libak).

“Man skal ikke undervurdere noget af det, der gør Kina interessant: Det er det andet store land, vi for alvor synes, vi kan holde mod noget, det er der, den nye modpol mod USA ... Men jeg tror, man skal passe på

med at sige, at et land som Vietnam har stor politisk vægt.” (Charlotte Harder).

Og hvad med landene i Afrika? Sydafrika er mest historisk interessant, bortset fra store sportsevents og ‘Blade Runner’-retssagen (mordsagen mod løberen Oscar Pistorius) og så nogle enkelte andre begivenheder. Men de andre lande i Afrika syd for Sahara, især Kenya og Nigeria?

“Jeg vil godt medgive, at Afrika er underrepræsenteret – i vores dækning, og ikke bare i danske, men måske bredt i de vestlige medier – det vil jeg gerne lave om på. Jeg vil gerne arbejde for, at vi får en fast til Afrika. Og så synes jeg, Nigeria er mere interessant end Sydafrika, fordi tingene der foregår på flere forskellige planer. Dels har du Boko Haram og hele terrortruslen, men du har også nogle samfundsudviklinger, der er mere interessante end Sydafrika. Det er ikke afgørende, hvilket af de to lande der har størst økonomi eller størst befolkning, men hvad der sker i landet, og hvad det har af betydning for regionen. Og der tror jeg, at Nigeria er mest interessant.” (Emil Rottbøll).

Fra Ritzau skal man ikke regne med opprioritering af fx Afrika, Latinamerika, Sydøstasien, Indien; der kommer stof via de internationale nyhedsbureauer, ret begivenhedsorienteret. Men selvstændigt produceret Ritzau-stof fra de områder efterspørges ikke af kunderne på landets nyhedsmedier, og så bliver det ikke lavet.

TV 2 har valgt i en periode at have en korrespondent placeret i Kenya, begrundet i flygtningepolitik og menneskestrømmene over Middelhavet. Nigeria og hele Vestafrika har været Boko Haram-terror og ebolaepidemi, men ligefrem en fast udstationering dér vil “ikke være pengene værd” hos TV 2.

Er Afrika så på vej frem i de brede danske nyhedsmedier? Måske. Anna Libak fra Berlingske tror, der vil komme flere danske korrespondenter der trods økonomisk svære tider på redaktionerne – pga. befolkningsekspllosion, migrationspres og sygdomme.

“Jeg ville ønske, vi havde ressourcer til det ... Det ville være guld at have en korrespondent i Nigeria, som kunne sige, hvad der skal til, for at der kunne blive en middelklasse, altså at lidt af velstanden kunne sive ned, så du ikke har sådan en ekstrem elite, og det eneste, der

sker, er, at så får befolkningen flere mobiltelefoner og kan se, hvordan det forholder sig i Europa, at der kan man få et bedre liv, og så ellers af sted ... Derfor kan jeg love, at der kommer en Afrika-korrespondent. 5 år fra nu vil jeg tro, at alle aviser har. Eller 10 år.” (Anna Libak).

Der er også en grad af tilfældighed i mediedækningen. Ved Kina-korrespondenten noget om Indien? Hvor i Sydamerika kan man hyre en dansk korrespondent på deltid? De store sportsbegivenheder i Brasilien (fodbold-VM i 2014 og Olympiske Lege i 2016) har trukket også andre typer

af reportager. TV 2 lover mere Latinamerika, også af den simple grund, at de europæiske kommercielle tv-stationers organisation ENEX lige har fået Syd- og Mellemerika med i foreningen. Det giver adgang til meget mere godt fjernsyn, og “så vil man nemmere bruge det.”

Her er vi fremme ved nogle nyhedskriterier, som påvirker spejlingen af verden, men som aldrig står øverst og sjældent fremhæves, når mediefolk og forskere forklarer udvælgelsen af ‘foreign news’, nemlig:

Er det lettilgængeligt, er det letlavet, er det letforståeligt?

I Kina brydes ‘det nye’ og ‘det gamle’, som det gør i udenrigsdækningen. Denne 36 meter høje guldbelagte Mao-statue i Tongxu County i Henan-provinsen er blevet revet ned – derfor kranen. Det har skabt en hed diskussion for eller imod på de sociale medier i Kina.

(Foto: AP/Polfoto)

Somalia, Yemen, Syrien, Iran, Pakistan – de lande er nærmest umulige at arbejde i for danske journalister. Ingen adgang eller alt for farligt.

Amerikansk præsidentvalg derimod er forholdsvis nemt at forstå, og det er forholdsvis nemt at lave.

“Ja altså, det skal man heller ikke undervurdere. I Kina, der producerer du ikke et indslag om dagen som tv-journalist, det kan ikke lade sig gøre, det er helt andre arbejdsbetingelser, det er krævende, især hvis man laver politiske historier, en stor påpasselighed i at beskytte sine kilder ... Du stormer ikke ud på gaden på samme måde som i USA.”
(Charlotte Harder).

Dækningen af det amerikanske valg, omfanget er jo ikke kun baseret på væsentlighed, der er også alt muligt andet: Det er godt fjernsyn, også i avisen. Helt konkret har man jo bare ikke det samme indblik i de magtkampe, der foregår i Kina, som også kan sætte nogle ansigter på det, der foregår, eller de retninger, som samfundet kan bevæge sig i. Det ved man jo ikke. Man får bare at vide, at her er den nye mand, og så kan man så tegne et portræt af ham.”
(Emil Rottbøll).

“Hvorfor er danske medier så fascinerede af præsidentvalg i USA? Ja, det er da en betydningsfuld post, men får den ikke helt vildt meget? Jeg tror der, at identifikation betyder meget.” (Søren Funch).

“En ting, som vi diskuterer meget internt, fordi vi gerne vil dække udviklinger i Latinamerika og i Asien, det er, at deres nyhedsudviklinger er tit anderledes, fordi det er nogle anderledes politiske strukturer. Det er en udfordring, fordi vi er vant til i vores eget demokrati, at der er kontant afregning: ‘yes, han fik sin flertal’, ‘nej, det gjorde han ikke’. Det duer ikke i de samfund. Brasilien og Argentina – superinteressante valg og bevægelser, der er i gang. Men lidt det samme, det er et langt forløb: Er hun korrupt? Hvad sker der i sagen? Det kører efter nogle andre mekanismer.”
(Charlotte Harder).

5.7 Og hvad så?

Kommer udenrigsstoffet til at fylde (endnu) mere? Formentlig, ja.

“Vi går mere i dybden i den ene ende, mens vi i den anden ende har opretholdt antallet af enheder og bredde. Og vi har aldrig talt til så mange mennesker, som vi gør nu.” (Jørn Mikkelsen).

Det kommer til at fylde alt. På den måde, at verden bliver rigtig global. Hidtil har vi talt om den globale landsby – vi har set tegn på det ... Så kommer 11. september og sætter hele verden i chok, bombardementerne i Madrid og London. De er blevet set som afvigelser i en etableret orden. Det, jeg tror, er ved at gå op for folk, det er, at orden er afvigelsen; du vil hele tiden være i en kæmpekrise, som forstærkes af, at fælledagsordener i højere grad dominerer nyhedsbilledet.” (Anna Libak).

Bliver det så også en spejling af de ‘vigtigste hændelser og tendenser’ i vækstlandene?

Måske.

For det første, så er der – som beskrevet ovenfor – ikke entydigt ambitioner om kun at spejle det vigtigste; spejlet skal også vise det fascinerende, det fængende, det kendte og det tilgængelige.

For det andet, så fører selve ordet vigtigste naturligt til spørgsmålene: ‘Hvordan vigtigt? Og vigtigt for hvem?’

Målsætningen virker klar på dagens redaktionsmøde: Publikum skal have det væsentlige, det interessevækkende, forklaringer og konsekvenser – og nyheder. Men igen presses idealet af dagens store historie, måske et perfidt amerikansk politikerangreb eller en dansk ministers bilagsrod. En historie om kraftig vækst i dele af Indien falder, den mangler drama og nyhedskrog. Opfølgningen på politiske skandaler i Brasilien falder, fordi der ikke er nogen til at lave historien, endsige rejse. Sideløbende med redaktionsmødet pumpes internationale historier på netsiden, det hele når med, stort som småt. Mens den yngre og helt unge del af publikum slet ikke er publikum for nyhedsredaktionen; de læser og ser det udlandsstof, der popper op på telefonen som delinger og Likes.

Hvad skal nyhedsmedierne udenrigsjournalistisk så gribe til?
Hvad skal journalisterne kunne?
Et af svarene er 'journalistic classic'.

"Det er de basale journalistiske spørgsmål, vi altid skal prøve at besvare. Alle hv-spørgsmål, som man lærer på 1. semester på Journalisthøjskolen, det er dybest set det, det skal – altså besvare de spørgsmål."
(Jakob Vissing).

"Keep it simple! Hvis man er en god journalist, det går på alle platforme. Vi vil allesammen gerne høre historier." (Charlotte Harder).

"Det tror jeg også. Det, tror jeg, er vigtigt for at forstå udviklingen i udenrigsjournalistikken, at det bliver behandlet i højere grad som almindelig journalistik med egenproducerede historier."
(Emil Rottbøll).

Dem har vi talt med:

Vi har interviewet redaktører og redaktionschefer på seks danske nyhedsredaktioner, alle ansvarlige for udlandsdækningen på deres medie.

Formålet med disse interviews har været at få belyst vores seks hovedspørgsmål (se indledningskapitlet). Det har vi gjort ved at bede om interviewpersonernes vurderinger og synspunkter, dels om udenrigsdækningen generelt, dels om deres eget medies prioriteringer. Vi har ikke efterspurgt tal og statistik, men derimod bedt om eksempler, kriterier, begrundelser, holdninger. På den måde har vi ønsket at få flere perspektiver på de kvantitative og kvalitative indholdsanalyser i dette projekt – et supplement.

Interviews med disse redaktører bringer os tættere på den proces, hvor udenrigsjournalistikken planlægges, udføres og prioriteres. Det er de redaktører, der med dagligt eller overordnet ansvar står på mål for beslutninger og prioriteringer. Deres svar kan hjælpe os med at forstå, hvorfor resultatet bliver, som det gør – og hvordan det måske ændres fremover.

Vi har talt med følgende:

- Anna Libak, udenrigsredaktør, Berlingske
- Charlotte Harder, redaktionschef for udland, DR
- Emil Rottbøll, udenrigsredaktør, Information
- Jørn Mikkelsen, ansvarshavende chefredaktør, Jyllands-Posten
- Søren Funch, nyhedschef, Ritzau
- Jakob Vissing, redaktionschef for udland, TV 2

Vi var også i kontakt med udlandsredaktørerne hos Børsen og Politiken, men interviews blev desværre ikke gennemført. Der skal lyde tak til dem alle for velvilje over for projektet.

Interviews er gennemført som semistrukturerede interviews ud fra en spørgeguide baseret på undersøgelsens seks hovedspørgsmål.

Som indledning har vi spurgt om udenrigsjournalistikens særlige formål samt om dens væsentligste ændringer i de seneste år. Undervejs og som afslutning har vi bedt redaktørerne om også at se fremad.

Interviews er gennemført i februar-marts 2016 i København, Odense og Aarhus af Henrik Berggreen og Asbjørn Slot Jørgensen.

Litteratur:

Berglez, Peter (2013): *Global Journalism – Theory and Practice*. Peter Lang.

Holm, Hans-Henrik (2006): *De lokale-globale danskere: En journalistisk udfordring*. Journalistica, 2, side 5-26.

Haahr, Jens Henrik og Hans Henrik Holm (2003): *Meget større end du tror*. Forlaget Ajour.

Kabel, Lars og Asbjørn Slot Jørgensen og Kresten Roland Johansen (2011): *Journalistik om noget vigtigt – Mediernes dækning af klima- og miljøkonferencerne*. I R. Buch (red.). Forandringens journalistik. Forlaget Ajour.

Newman, Nic og David A. L. Levy og Rasmus Kleis Nielsen (red.) (2015): *Reuters Institute Digital News Report 2015*. Reuters Institute for the Study of Journalism.

Rasmussen, Simon Kruse (2012): *Is there anybody out there? Crisis and Collaboration in Foreign Reporting*. Reuters Institute for the Study of Journalism.

Tsetsura, Katerina og David Craig og Olivier Baisnée (2011): *Professional Values, Ethics, and Norms of Foreign Correspondents*.

I P. Gross and G. G. Kopper (red.): *Understanding Foreign Correspondence*. Peter Lang.

Det handler om at forstå verden – helt tæt på

Vurderinger fra mediefolk i Tyskland, Norge og Holland – om udlandsdækningen i de tre nabolandes nyhedsmedier

Af Henrik Berggreen og Asbjørn Slot Jørgensen

Kina og Rusland har permanent plads i nyhedsmedierne. Men udlandsdækningen er stærkt styret af begivenheder, og en række kriser har de seneste år krævet spalteplads, airtime og ressourcer – og gjort det sværere for andre lande at trænge igennem i den løbende dækning.

Sådan lyder en konklusion fra interviews med redaktører og journalister i tre nære lande om den aktuelle udvikling i udlandsdækningen.

Nogle af dem peger også på behov for mere analyse, sammenhæng og forklaring i nyhedsmediernes udlandsdækning.

Men den tydeligste fællesnævner fra 10 interviews i nabolandene er enigheden om udenrigsjournalistikens formål:

Befolkningen skal have muligheden for at vide, hvad der sker, og forstå baggrund og konsekvenser.

Den publicistiske forpligtelse formuleres næsten enslydende i den stribe af samtaler, vi har haft med fremtrædende mediefolk i tre nabolande, som vi gerne sammenligner os med: Tyskland, Norge og Holland.

I Tyskland mødte vi ordet ”Welterklärer”, altså en ”verdensforklarer”.

I Norge fik vi det her bud, som udtrykker, hvad de alle sagde:

“Formålet med udenrigsjournalistikken er at oplyse vore læsere og publikum om, hvad som foregår i verden, eftersom vi mener, det er vigtigt for deres liv, slet og ret. Det er det overordnede formål. Og i en stadig mere kompliceret verden at forsøge at forklare sammenhænge i det, som sker. Sammenhæng og årsager, uanset om

det er krig eller mindre dramatiske hændelser.” (Einar Hagvaag, korrespondent og kommentator).

Udlandsstoffets hele raison d'être formuleres med fokus på oplysning og forståelse.

Mens verden 'bliver mindre' – og fjerne begivenheder i stigende grad påvirker hjemlig politik og levevilkår – så vokser kravene til udenrigsjournalistikken og dens udøvere (Sambrook, 2010; Archetti, 2012).

I nyhedsmediernes bestræbelser på at leve op til de krav, dækkes lande og regioner ikke i et omfang, der modsvarer en nøgtern beregning af deres politiske, økonomiske og kulturelle indflydelse og betydning.

Derimod bekræfter vores interviews, at mediedækningen er domineret af aktuelle begivenheder og store kriser; den drejes mod læseres og seeres interesser; og den præges af konkurrencen med fx sociale medier.

Men den krisefokuserede dækning levner ofte kun plads til én krise ad gangen, ikke mere. Én dagsorden, der fylder det meste.

Nogle af disse kriser de seneste år har udspillet sig så tæt på os og har budt på så megen dramatik – finans- og eurokrise, EU-krise, krig i Syrien og så krig i Ukraine, flygtninge i Grækenland og i Tyrkiet og nu i resten af Europa – at kriserne i en vis udstrækning har fortrængt andre og mindre dagsdramatiske emner fra dagsordenen.

Med risiko for, at det også fjerner blikket fra vigtige, men lange udviklingstræk.

Der kan også være en tendens til, at regioner, der ligger fjernt geografisk, kulturelt, politisk eller økonomisk, ned-

De indiske kasteløse, Dalitterne, er fortsat udgrænsede, ligesom landet Indien er udgrænset i både den danske og nabolandenes udenrigsdækning. Bl.a. fordi Indien i disse år ikke giver visum til fx danske journalister.

(Foto: Zeus, Zuma Press/Polfoto)

prioriteres – det gælder størstedelen af Afrika og Latinamerika – og at der er store lande, som dækkes stereotyp – fx Mexico.

Der er udbredt enighed om, at Indien er en dårlig samvittighed på redaktioner i vores nabolande: Indien og dets 1,3 mia. indbyggere får ikke den spalteplass, de links og den airtime, som landet måske burde have, og som redaktørerne egentlig gerne ville give.

Det vurderes også, at mere skurrile historier får større opmærksomhed, end det ideelle publicistiske formål tilsiger, enten blot fordi historierne har den indbyggede fascination og særhed, eller fordi de har den type appel, der kan skabe klik-trafik og egner sig til deling og spredning i sociale medier.

Kun Rusland og Kina – af de 10 lande, som er genstand for

denne rapporters undersøgelser – dækkes kontinuerligt og tæt; og selv her påpeger flere, at også dækningen af disse to lande kan blive ensartet grænsende til ensidig.

6.1 Nabolandsinterviews: perspektiv og vurdering

I denne artikel uddrager vi hovedpointer fra samtalerne med de 10 udenlandske redaktører og journalister. Disse interviews er (sammen med tilsvarende interviews med danske redaktører, se artiklen derom) et supplement til de kvantitative og kvalitative indholdsanalyser i projektet.

Vi ønskede med de udenlandske mediefolks kommentarer at få et andet perspektiv på den danske udenrigsdækning. Målet var at få et sideblik, sætte et andet lys på projektets spørgsmål og konklusioner.

Interviewpersonerne var ikke enige med hinanden om alle de temaer, vi bad dem forholde sig til. Men de har interessante vurderinger af den praksis, de agerer i hver dag; vi vil i det følgende lade deres kommentarer være det bærende.

De udenlandske mediepersoner er udvalgt som vidende enkeltpersoner med spredning på medietype og profil: markante og erfarne folk med dyb og bred viden om udenrigsjournalistik, med egen erfaring ude fra verden og gerne med viden om de 10 tærskellande. Vi har søgt kvalificerede synspunkter og eksempler fra dem, hvorimod vi ikke har efterspurgte opgørelser over fx enkelte lande eller bestemte genrer.

- I Tyskland har vi talt med redaktører på to toneangivende aviser, herunder landets største dagblad.
- Fra Holland bidrager reportere/redaktører fra to af de største nyhedsmedier samt direktøren fra en markant presseorganisation.
- Og i Norge mødte vi fem redaktører og korrespondenter fra større nyhedsmedier, herunder fra den statslige radio-/tv-virksomhed NRK.

6.2 Formålet er at fortælle, hvad der sker – og sætte det i sammenhæng

“At vi fortæller læserne, hvad der sker, og hvorfor det sker, er jo helt essentielt for at opfylde samfundsopgaven, vi har.” (Tor Nondal).

Der var forbløffende stort sammenfald i svarene på spørgsmålet om udenrigsjournalistikens formål. Et sammenfald, der i øvrigt gentog sig i vores samtaler med danske journalister og redaktører.

Interviewpersonerne i de tre nabolande fastholder og understreger, at rollen for udenrigsjournalistikken – nu som før – er at fortælle et hjemligt publikum om, hvad der sker i verden, og om, hvilke konsekvenser det kan få også for det hjemlige publikum.

De føler sig forpligtede til at dække både det abstrakte og overordnede, som kan synes fjernt fra den hjemlige befolknings hverdag, og det mere konkrete, som også direkte kan hjælpe erhvervsliv, turister osv.

“Jeg ser opgaven som at forklare tyskerne, hvad der sker i andre lande, hvad der kan komme til at ske, og hvordan det kan påvirke os. Jeg ser mig som

”Welterklærer” (en, der forklarer verden, red.). For eksempel forsøgte jeg i min tid som korrespondent i Polen at forklare tyskerne, hvorfor polakkerne havde valgt brødrene Kaczynski, som set fra vores synspunkt fremstod helt vanvittige, og forklare, hvorfor der var noget godt i, at de to var blevet valgt.” (Knut Krohn).

“I en stadig mere kompliceret verden at forsøge at forklare sammenhængen i det, som sker. Sammenhæng og årsager, uanset om det er krig eller mindre dramatiske hændelser.” (Einar Hagvaag).

At fortælle om begivenhederne er ikke længere forbeholdt nyhedsredaktionerne, fordi informationer om en begivenhed spredtes så hurtigt alligevel (Sambrook, 2010; Archetti, 2011; Tsetsura et al, 2011).

Det er altså ikke nok at fortælle, hvad der sker; det skal sættes i sammenhæng og forklares, så man også forstår det skete og konsekvenserne deraf.

“Der sker et skift i, hvorfor vi er her ... Nyhedsindustrien må i nogen grad genopfinde sig selv. Fordi alle disse informationer allerede er der, og journalister er nødt til at få mening ud af dem – hvilket er en anden rolle.” (Leon Willems).

“Jeg kommer ind imellem på skoler for at fortælle om Europa, og der siger jeg altid, at mit mål er at prøve at få de unge til at forstå, hvad der sker ... Mere end nogensinde er det klart, at du kan ikke sidde med skyklapper på på din egen lille tue ... Det kræver meget af os at indfri publikums mandat til os. Det er krævende, ikke mindst i den strukturkrise, som alle landes presse gennemgår. Alle aviser beskæres, journalister fyres, det er krævende tider at arbejde i. Alle vil gerne gøre et ordentligt stykke arbejde, alle vil prøve at klare sig igennem det, den store nyhedsfabrik kræver, at du løber stærkere.” (Hege Moe Eriksen).

“Min udfordring er i denne konstellation – kortere, hurtigere, bedre præsenteret – at bevare kvaliteten med godt indhold, uden at det bliver banalt.” (Wim Brummelman).

Norge:

Skaber fred i hele verden (og holder fred med Rusland)

Norge lever – ifølge vores interviewede norske mediefolk – i en selvopfattelse af godhed og småstat, og det i (endnu) højere grad end Sverige og Danmark.

“Vi har et tænkesæt; vi er små lande med demokratiske systemer. Det påvirker os, måske også med en naivitet; vi forstår ikke så let, hvorfor man tænker sådan i en stormagt eller i Afrika eller Kina; vi har lidt problemer med tankesættet. En del af den journalistik, som har været skrevet, bliver lidt navlebeskuende.”
(Kjell Dragnes).

“Om der er egen norsk vinkel? Jo, måske på et punkt: Vi bruger mange penge ude i verden, der er jo diskussion om det. Der er en tendens til at se os selv som en, som har en opgave i at støtte andre, der ikke har så mange penge.” (Knut Magnus Berge).

Og så er der freds- og fredsmæglerrollen: Nobels Fredspris, Oslo-aftalen, Sri Lanka, Colombia og en lang liste i øvrigt; Norge har rent faktisk spillet en rolle i den funktion.

“Hvis man læser norsk presse, så tror man, at det er Norge, der løser alle konflikter rundt om i verden. Men det er måske blevet lidt mere ædrueligt.”
(Kjell Dragnes).

Dette norske godhedsregime – dette selvbillede om at gå ud i verden, løse problemer, være den gode, hjælpe til med en masse penge – siges at hænge tæt sammen med den kristne mission, som stadig står stærkt.

Men mødommen er røget. Norge gør også onde ting, som ødelægger selvbilledet:

“Det norske selvbillede som fredsbevarende, velmenende nation, det hænger i den norske folkesjæl. Hvad gør vi i Afghanistan? Et andet

problem er Libyen, et land, vi ikke kommer til, et land, som er gået fuldstændig i opløsning, hvor Norge var med i spidsen og bombede med amerikanerne og franskmændene.”
(Hege Moe Eriksen).

“Her ser vi et klart modsætningsforhold mellem det gamle image, og hvad som er virkeligheden. Det genspejles også i udenrigsdækningen, den er klart blevet mere kritisk.” (Kjell Dragnes).

Endelig hører det komplekse forhold til nabolandet Rusland med som en stærk del af det norske selvbillede, som påvirker udlandsdækning. NATO-landet Norge deler grænse med Rusland, og den enorme atommagts atlantehavsflåde er nærmeste nabo til grænsebyen Kirkenes. Russerne har en gang indtaget det nordligste Norge – da tyskerne i efteråret '44 med brændt jord-taktik flygtede fra Den Røde Hær. Men sovjethæren kom som befriere, og det er ikke glemt. Stereotyperne om den russiske nabo er på en gang holdbare og foranderlige.

“Jeg kommer selv nordfra. Russerne kom som frigørere i 1944. Folk flest havde et vældig godt forhold til den russiske soldat. Så kom Den Kolde Krig med lukkede grænser, og man vidste ikke, hvad som foregik. Men stort set var det positive stereotyper.” (Kjell Dragnes).

Med Sovjetunionens sammenbrud åbnedes grænserne igen, og fra 1990-91 blev der igen større handel og trafik over grænsen, og holdningen skiftede til negativ, blev derefter normaliseret.

“Nu kan man se, hvordan det har ændret sig igen på bare et år, det er meget negativt [om Rusland] i medierne.” (Kjell Dragnes).

Enigheden er slående, når det gælder opfattelsen af udenrigs-journalistikkens opgave (selv når man indregner, at vores interviewpersoner alle har en baggrund i gængse nyheds-medier). På trods af forskelle i landenes historie, politiske kultur, samfundsstruktur og medieforhold, så udtrykker journalisterne alligevel den samme vision for opgaven. Det understreger styrken af de professionelle normer i udenrigs-journalistikken. Men det giver også grund til eftertanke over, om et så entydigt og ens formål forpligter særlig meget; og om verden kan med større ret kritisk spørge, om formålet nås og i øvrigt bør justeres.

6.3 Dækningen er begivenhedsdrevet – og styres af kriser

Projektet her tager delvist afsæt i en spejlingstese; ved spejling forstås her, at udlandsredaktionerne prioriterer, så dækningen af lande og regioner afspejler disses politiske, økonomiske og kulturelle betydning.

Findes en sådan spejling i nyhedsmedierne? Nej, siger vores udenlandske mediepersoner. De køber heller ikke umiddelbart en præmis om, at udlandsjournalistikken faktisk skal vise et sådant spejlbillede – selv om alle anerkender, at det er væsentligt med en bred udlandsdækning.

Men hvad afgør så, hvad der dækkes?

Det gør aktualitet og krise; dramatiske ting, som foregår her og nu.

Hvis der ikke er dramatiske begivenheder, så er det ufravigeligt, at nyhedsmedierne og reporterne er i stand til at gøre de vigtige udviklinger tidsaktuelle:

“Det kræver en begivenhed, det er den enkle måde. En vanskeligere måde er at opfinde en begivenhed (‘invent an event’). Det er min opgave, og jeg mislykkes dagligt. Min opgave er at opfinde en begivenhed. Ikke at opfinde en historie, men at finde ud af, hvad der er vigtigt for verden – og så finde denne her tilgang eller denne her historie. Det skal være påtrængende, uopsætteligt. Det handler ikke om at opdigte en historie. ... Så hvem rager det, at Mr Pistorius løslades fra fængslet? Det kommer i nyhederne, men han er ikke vigtig.” (Wim Brummelman).

Det gælder altså om at finde det vigtige og derfra etablere det tidsaktuelle – især hvis de (måske) underdækkede

lande og de ikke-så-dramatiske emner skal nå højere op i nyhedsstrømmen i konkurrencen med dramatik, konflikt, celebrities.

Vesteuropæisk mediefokus har de seneste år været meget på kriser, konflikter og krige i især Syrien og Irak. I Norge er selv Israel/Palæstina-konflikten kommet lidt i skyggen – og Israel/Palæstina ligger ellers normalt helt i top på den norske medie- og politiske dagsorden.

“Jeg har lurt på, om det er den vestlige presses egenart – vi fokuserer altid på krig, vældig lidt på det positive og de lange linjer. Det er en stor udfordring for udenrigs-journalistikken: dette at kunne servere forståelse for lange udviklingstræk, som ikke er så superdramatiske ... Men man sender ikke folk til Tyrkiet, når det er roligt, man sender folk, når der er angreb på demonstranter eller pga. Syrien-krisen. Jeg kunne også have sagt det samme om Kenya.” (Kjell Dragnes).

Et land er interessant, når der sker noget der. Ukraine eksisterede ikke i dækningen før Maidan, Danmark eksisterer ikke for Tyskland, man må sige det helt brutalt. Vi forsøger at lave andre historier via vores korrespondenter og forsøger at kaste et andet lys over et land, sige at: ”Brasilien eksisterer altså, Danmark eksisterer”. Men grundlæggende koger dækningen kun op, når der sker noget. Og når der ikke sker noget længere, forsvinder den hurtigt igen (...)
Og i øjeblikket er situationen ikke normal. Vi har en tid med mange kriser: En Europa-krise, en eurokrise, en flygtningekrise og en Ukraine-krise. Vi har så mange kriser, og jeg mærker det også selv, man bliver åndeløs, løber efter kriserne og glemmer så let den normale dækning af et land. (Knut Krohn).

“Journalistikkens fejl i den sammenhæng, det er, at vi følger bagefter den virkelige udvikling i stedet for at gå foran. Det har vel at gøre med, at blandt journalister, så er krig og fred og fredsprocesser og diktaturer og diktaturers fald og demokratiseringsprocesser, det er ligesom mere sexy at skrive om – end langsommelig økonomisk revolution i Kina, som du ikke rigtig kan se. For der er jo enorme ændringer i Kina, Indien, Brasilien – men de sker jo langsomt, du kan jo ikke filme dem. Det er mere håndgribeligt at se en gammel guerilla-

En udenlands redaktør påpeger, at mere og mere udlandsdækning bliver en "egeninteresse-journalistik", hvor hensynet til lukrative eksportmuligheder spiller ind på såvel udenrigspolitikken som mediedækningen.

(Foto Stephen Shaver, UPI/Polfoto)

kriger ... blive præsident i Uruguay – end at skrive, at der foregår en landbrugsrevolution i Uruguay, som der faktisk gør; hvordan skal man skrive om det? En god kornhøst i Zimbabwe ville være en kæmpesensation, men det ville alligevel ikke være en god historie.” (Einar Hagvaag).

“Vi (norske NRK, red.) har mere udenrigsstof nu end for to år siden ... Men måske er bredden ikke blevet større. De store sager bliver dækket bredere og får mere plads – og måske skyldes øgningen det og ikke, at vi dækker hele billedet bredere. Det er ikke statistik, det er det, der føles. Men det vil være forkert ikke at fokusere på de store sager, kriser. Dem må vi have i nyhedsudsendelserne.” (Knut Magnus Berge).

Fordi store dele af verden dækkes så lidt, så bliver det let stereotrypt og uden nuancer.

“Hvis der er 200 artikler om Rusland hver dag, så er der plads til nuancer ... Nigeria, det har jo været Boko Haram, det har været olieforurening, miljøkriminalitet, korruption. Da kan du sige, hvis du var nigerianer, som boede i Norge og læste norsk presse, da ville du sige, at der står kun lidt, og det er unuanceret, fordi ikke ret mange aspekter kommer frem.”

(Einar Hagvaag).

“Hvis noget er skævt (i norsk dækning, red.), så er det, at Danmark og Sverige og Finland dækkes så lidt. Der er ingen lande, som norske statsborgere rejser så meget til som Sverige og Danmark. Vi kender dem jo, men der skrives vældig lidt.”

(Einar Hagvaag).

Vi mødte i både Holland, Tyskland og Norge et ønske om at dække andet og mere end kriser – at gøre mere ud af den ”normale, rolige dækning” af lande.

Men kriserne har også givet anledning til forandringer, til indholdsmæssige skift – såvel temamæssigt som geografisk.

Så kriserne skubber visse temaer i baggrunden, men trækker også andet frem.

Som eksempel er valg i Portugal igen blevet interessant, påpeger Hubert Wetzel fra Süddeutsche Zeitung, fordi det pludselig er blevet vigtigt, hvordan den portugisiske regering stiller sig til krisepakkerne.

“Den anden store forandring er, at de geografiske tyngdepunkter har rykket sig. Asien er blevet vigtigere. Europa er på sin vis blevet vigtigere. Grækenland er blevet ekstremt vigtig ... Tidligere var Mellemøsten lig med Israel og Palæstina; nu er det blevet et mere perifert tema, mens Syrien, Egypten, Maghreb-landene og Libyen er kommet i fokus.”

(Hubert Wetzel).

6.4 De 10 tærskellande i medierne = Rusland + Kina (og lidt om resten)

Interviewpersonerne i nabolandene bekræftede et af resultaterne fra denne rapports analyse af den danske udlandsdækning: At **Kina** og **Rusland** skiller sig ud.

Nyhedsmediernes dækning af Kina sammenlignes med dækningen af fx store europæiske lande. Det gælder på både form og indhold, og dermed adskiller Kina-journalistikken sig fra dækningen af de fleste af de tærskellande, vi har haft fokus på i undersøgelsen.

De fleste sagde, at omfanget af historier om og fra Kina har et passende niveau. Og lige så enige var de om, at **Indien** er underdækket og er blevet nedprioriteret; der er ingen Indien-korrespondenter på grund af besparelser, besværligheder eller lokale forhold, og sammenlignet med Kina har Indien ikke den samme politiske og økonomiske bevågenhed i Vest-europa.

Men hvorfor denne paradoksale modsætning mellem de to vækstlande med enorme befolkningstal, der er sammenlignelige i antal?

“Indien er glemt sammenlignet med Kina. Den væsentligste forklaring er, at Kina bruger sin politiske magt udadtil. Vietnam og Indien? Du kan ikke sige at Indien bruger sin politiske magt ude i verden, folk er ikke bange for Indien, men ser på Kina med langt større mistænksomhed.” (Bert Lanting).

“Kina får sin andel, vi har en fremragende korrespondent der. Men Indien – jeg har dækket Indien, Indien er interessant: Der sker en masse ændringer, og så alligevel ikke.” (Wim Brummelmann).

“Kina har været dækket stabilt i norsk presse. Ikke bare på grund af uenigheden Norge-Kina p.t. (grundet tilde-

Holland:

Holland – et lille stort land i medierne

Hollands historie lever videre i medierne, selv 70, 100, 200 år efter de formelle statsbånd blev skåret over.

Sydafrika og Indonesien var hollandske kolonier. Sydafrika kom mere eller mindre under britisk kontrol fra starten af 1800-tallet, mens Indonesien først blev selvstændig efter 2. Verdenskrig.

Det giver stadig de to lande en særlig behandling i de hollandske medier.

“Vi har en særlig historie med Sydafrika. ‘Apartheid’ er et hollandsk ord. Vi er naturligvis meget interesserede i Sydafrika.” (Bert Lanting).

Men kolonitiden påvirker også selvforståelse og selvbillede i Holland, fremhæver vores interviewpersoner – det lille lavtliggende europæiske (og traditionelt pro-europæiske) land.

“Det hollandske selvbillede er billedet af en retscaffen menneskerettighedsmester, der kerer sig om menneskerettigheder og anstændighed og værdighed for alle. Mens vi faktisk er de mest beskidte forretningsfolk i verden. Holland er skattely

for alle de mest smudsige virksomheder i verden. Ja, jeg ser dette selvbillede i journalistikken. Selv om journalisterne måske er skeptiske, så rapporterer de meget lidt om, hvad der virkelig foregår, kun få forsøg på at finde ud af, hvad hollandske banker laver i Latinamerika.” (Leon Willems).

“Vores identitet er formet af den hollandske position i verden som missionær og handelsmand. Det vender altid tilbage, vor tilgang. Dette idealistiske missionær-synspunkt blev udbygget i 60’erne og 70’erne, og med Jan Pronk (hollandsk politiker, der bestred adskillige ministerposter og FN-hverv, red.) i FN, mod fattigdom, for menneskerettigheder. Vi definerede verden i gode lande og dårlige lande. Der var en masse stof om FN-møder, UNDP.

Nu er det blevet mere realistisk. Nu prøver vi at følge verden, som den er, ikke sætte et mærkat på den. Du kan ikke tilgå verden kun med et idealistisk syn. Det er skiftet fra idealistisk til no-nonsense.” (Wim Brummelman).

ling af Nobels Fredspris til kinesisk systemkritiker i 2010, red.), men på grund af udviklingen i Kina. De store norske medier har korrespondenter der.” (Kjell Dragnes).

Rusland ligger – trods politiske og historiske forskelligheder – også meget højt i både dækningen og mediebevidstheden i alle tre nabolande ifølge vores interviewpersoner.

I de hollandske medier gælder det ikke mindre, efter at Malaysia Airlines’ flight MH17 blev skudt ned over Ukraine i juli 2014 – af et russiskbygget missil. Alle 283 personer ombord døde – de fleste var hollændere, flyet var på vej fra Amsterdam til Kuala Lumpur.

I de norske nyhedsmedier fylder Rusland altid meget, som nabolandet også fylder i den norske bevidsthed og i det politiske liv. De to lande deler landegrænse og farvande og Arktis:

“Du kan have en rar bamse ved din side, altså en bjørn, og du kan lægge dig og hvile dig ved siden af den – men hvis bamsen i søvne vælter sig over dig, så er du fortabt. Uanset hvad russerne gør, så har det en følge for os. Svalbard, Nordishavet. Den russiske atomflåde går forbi norskekysten hele tiden, og den spørger overhovedet ikke. Så derfor dækkes Rusland vældig stærkt her.” (Einar Hagvaag).

Men bortset fra Rusland og Kina, så var indtrykket generelt en erkendelse af, at de fleste af de øvrige 10 lande i undersøgelsen taber til de kriser, der presser sig på, når der træffes beslutninger om ressourcer, spalteplads og sendetid.

Hubert Wetzel fra Süddeutsche Zeitung siger ligeud, at “Vi dækker dem ikke nok, og det er et spørgsmål om ressourcer.”

“Vi er en avis, der endnu har relativt mange korrespondenter, og vi forsøger at give disse lande en passende dækning, men det er svært, og det kommer an på, hvor korrespondenten har sæde, og hvor godt han skriver ...

Rusland er dækket nok, Kina også, Brasilien er ok, Indien er underdækket, Sydafrika er blevet opprioriteret, fordi vores korrespondent nu bor der.” (Hubert Wetzel).

“Sydafrika og i det hele taget Afrika: Fuldstændig underdækket! Det er bare at indrømme det. Du kan ikke læse Dagens Næringsliv og føle dig opdateret på Afrikas økonomi.” (Citat Tor Nondal, redaktionschef for norsk erhvervsdagblad).

Et land som Indonesien rejser vores korrespondent til og laver fire-fem historier, og så rækker det også til et års tid. Det er svært med en daglig dækning, vi har heller ikke plads til den. Så det er et eksempel på et land, der i forhold til befolkningstal og økonomisk betydning formentlig er undereksponeret. Vi misser ikke et valg i Indonesien, det sørger vores korrespondent for, men man må også rette sig lidt efter, hvad der er på læserens radarskærm, og her er Toscana meget tættere på end Indonesien, og det må man forsøge at balancere.” (Hubert Wetzel).

Hollands historie som kolonimagt lever videre i medierne. Forbindelserne til **Indonesien** og **Sydafrika** giver dem i hollandske medier en særstatus frem for de resterende tærskellande i denne rapport. Men selv dækningen af de tidligere kolonier eroderer. Eksempelvis har de Volkskrant ikke længere en korrespondent i Sydafrika; bladets eneste tilbageværende Afrika-korrespondent bor i Kenya, og det passer godt med forskellen på gamle og moderne handelsbånd: Kenyansk eksport af blomster via Holland til det europæiske marked.

I Norge får alle **de resterende** otte fokuslande (dvs. alle undtagen Rusland og Kina) langt mindre opmærksomhed, helt generelt – som det i øvrigt er tilfældet med hele Syd- og Sydøstasien, Afrika og Latinamerika. Også mindre, end de måske fortjener. Oslo peger – nok mere end nogen anden europæisk hovedstad – mod London og Washington:

“Siden Anden Verdenskrig har ... norsk udenrigspolitik været orienteret mod USA og UK, det har spejlet sig i norsk udenrigsdækning.” (Hege Moe Eriksen).

“Vi har haft et klart europæisk fokus og fokus på de traditionelle supermagter ... Afrika-dækningen har været sultkatastrofer og ulandshjælp, men ret lidt om succeser og positive ting både i Latinamerika og i Afrika. Men medierne afspejler også lidt den officielle

interesse: Der var en Stortings-rapport om de vigtigste områder for norsk udenrigspolitik – Latinamerika havde bare en spalte af et dokument på 140 sider.” (Kjell Dragnes).

Brasilien og måske især **Mexico** – som de største latin-amerikanske lande – dækkes ofte stereotypt, er skudsmålet; fordomme får lov at spille sammen med og mod virkeligheden.

“Mexico spiller – må jeg indrømme – hos os kun en rolle som scene for narkorelaterede massakrer. Medmindre der er valg, så prøver vi at lave noget fornuftigt og substantielt, men det er ikke en kontinuerlig dækning.” (Hubert Wetzel).

“Det er om voldelige episoder, uligheder, ikke om erhverv, men mere om korruption. Des længere landet er fra hollandske nøgleinteresser, des mere stereotypt bliver billedet.” (Leon Willems).

“Vi havde tidligere en korrespondent i Mexico, nu bor vores korrespondent i Brasilien, der er vigtigere økonomisk og et enormt land. Hun rejser rundt. Sagen er med Mexico: Vi skriver om landet, men det er meget om kriminalitet og bander og narko – og mindre om økonomien. Det er lidt hårdt at sige det, men du ville ikke sende hende til Mexico blot for en erhvervshistorie; hvorimod hvis hun boede i Mexico, så kunne hun godt rejse til Brasilien for en økonomihistorie.” (Bert Lanting).

Udenrigsjournalistik er også mode.

Modetendenser kommer i bølger, der nok er forskellige landene imellem, men som i høj grad følger konfliktstoffet. Nogle af de norske interviewpersoner beskriver disse lange bølger – eller trends – således:

Indonesiens blodige og turbulente udvikling blev dækket i 60'erne, ligesom der dengang under og efter afkoloniseringen var bølger med meget Afrika i de norske medier.

Sydamerika blev opdaget midt i 70'erne, startende med militærkuppet i Chile.

Mellemamerika med især Nicaragua fik opmærksomhed i 80'erne. Latinamerikansk politik, litteratur og kultur holdt medietrykket lidt ind i 90'erne.

Sydafrika var hot stuff i perioder i 90'erne og toppede, da Mandela og de Klerk sammen fik Nobels Fredspris.

I 00'erne flyttede fokus til krigene i Afghanistan og Irak.

Indien har også fyldt i en periode, og nabolandet Pakistan. Og Brasilien har haft sine perioder qua de norske forbindelser til landets olieproduktion, og fordi Amazonas-regnskoven er en norsk mediedarling.

6.5 Hvor afgørende er domesticering – den lokale vinkel?

Emnet domesticering deler vandene. Domesticering er dette at bruge ‘den tyske vinkel’, ‘den hollandske kendis’ eller ‘den norske lokalkilde’ for at fortælle historien. (Domesticering som begreb beskrives i artikel 3, Kresten Johansens analyse af nyhederne i en hel 2015-uge. Se også Ruigrok & van Atteveldt, 2007).

Den generelle opfattelse er: Ja, det forekommer i de store nyhedsmedier, og det forekommer meget.

Historier fra fx Brasilien, Kenya eller mindre lande finder nok lettere vej til publikum, hvis der kan kobles en hjemlig kilde eller interessant på, lyder vurderingen.

“Jeg ser tendensen hos erhvervsredaktionen, en hollandsk tendens: Philips gør sådan og sådan, hvad betyder det for hollandsk økonomi. Men jeg ser det ikke på udlandsredaktionen. I den politiske redaktion ser du den også. Selvfølgelig med MH17, det sætter os i direkte forbindelse med Rusland. Men også med fredsmisioner, nu er hollænderne i Mali, så Mali får mere opmærksomhed end normalt.” (Wim Brummelman).

“Det bliver lidt, som lokalaviser dækker ting. Det præger også norsk udenrigsjournalistik: Hvis det kan have en norsk vinkel, så er det relevant. Altså, IS dækkes pga. norske fremmedkrigere. Brasilien dækkes i kraft af en stor norsk investor, som har nogle plantager, eller Statoil eller kongens søster, som er i Brasilien.” (Tor Nondal).

Vi forsøger mere og mere at relatere begivenheder til Tyskland, at finde en lokal og regional vinkel. Lykkes ikke altid, men vi forsøger det oftere nu. Her i Stuttgart er det ofte enkelt, når der fx er sanktioner mod Rusland, vil vi se på, hvad det betyder for Daimler, og det kan have stor betydning for, hvor mange læsere en artikel får. (Knut Krohn).

“Vi prioriterer generelt ikke en tysk vinkel på udlandsstoffet. Det ville være vanskeligt og kunstigt. Hvis der i Burundi er risiko for et folkemord, og vi så krampagtigt ville skrive, at det kunne gå ud over

et tysk bryggeri eller en brygmester. Det ville ikke gå. Undtagelsen er erhvervsstoffet, hvor vi nok ville gøre det, men i den generelle udlandsdækning spiller det kun en lille rolle. Det afgørende er, om begivenheden har et perspektiv og en relevans for den tyske læser.” (Hubert Wetzel).

“En lille gut, der kommer i land som flygtning og taler norsk – så er han jo vældig interessant til også at fortælle den store historie. Af og til bliver det næsten parodisk dumt. Hvis du har et jordskælv med mange dræbte, og så finder du en let

Tyskland:

Tyskland – vil gerne være lille, men er stor og mægtig

Primært af historiske årsager har der i Tyskland været en tendens til at underspille landets politiske og økonomiske betydning.

Men blandt andet de seneste års kriser har understreget, at Tyskland er en meget betydende international spiller, og det påvirker også mediernes dækning af udlandsstoffet, hvor 2. Verdenskrig forsat spiller en rolle:

“Vi vil være små. Politisk er vi i egen opfattelse små, økonomisk er vi måske ikke små, men vi vil være en dværg. Det har vi altid forsøgt, og det kommer fra vores historie, hvor Tyskland har forårsaget stor skade ... Sådan er dækningen af udlandet. Vi ser på, hvad de andre mener, og vi er meget opmærksomme på, hvordan Tyskland optræder. Den tilgang er under forandring, for i forbindelse med eurokrisen blev det klart, hvor mægtig Tyskland er. Det viser sig positivt i forbindelse med flygtningekrisen. I starten var folk stolte af Tysklands optræden, det var pludselig det gode land, meget humanitært. Da er det også blevet klart for os, at mange andre lande kigger på Tyskland, så det ændrer sig i øjeblikket: Vi vil gerne være små og uvigtige, men vi er det ikke, og bevidstheden om det begynder også at vise sig i mediernes dækning.” (Knut Krohn).

“Jeg arbejdede tidligere på Financial Times Deutschland, og jeg havde meget at gøre med de engelske kolleger. For dem var det bl.a. på grund af fortiden som kolonimagt mere selvfølgeligt, at internationale begivenheder vedrørte englænderne. Her diskuterer vi altid, hvorfor noget skulle interessere tyskerne. Englænderne havde en mere kosmopolitisk tilgang.

Og så er der selvfølgelig historiske årsager til, at udlandsdækningen er anderledes. Vi skriver anderledes om Polen, om Frankrig og nok også om Danmark. De lande, der især led under tysk besættelse i 2. Verdenskrig, behandler vi mere forsigtigt og med et andet fokus. Når et jødisk museum åbner i Polen, er det en anden historie for en tysk avis end for en fransk. Jeg håber også, at vi forsøger ikke at optræde belærende ... I dele af Tyskland er der et ubehag ved at fremstå for dominerende. The Economist kaldte for nylig Angela Merkel “The Indispensable European”, her ville vi nok være mere forsigtige.” (Hubert Wetzel).

skadet med tilknytning til Norge – så bliver det ude af proportioner.

Men generelt, så vil det altid være ekstraværdi – uanset om det er NRK, Aftenposten, Dagbladet – så kommer det [norske] som noget gratis ekstra.”
(Einar Hagvaag).

Holdningerne til domesticering er således meget blandede, ligesom det er helt uklart, om domesticering opfattes som nødvendig.

Domesticeringen kan tilsyneladende også afvikles over tid, når det gælder store emner eller lande: Historier om fx smog i Beijing eller flygtningekrisen i Sydøsteuropa behøver ikke nogen kunstigt tilført domesticering eller hjemlig krølle, men kan dækkes i egen kraft; førstnævnte som konstaterende eller måske perspektiverende nyhed fra det store land og sidstnævnte flydende sammen med det indenrigspolitiske stof.

At dele af udenrigsdækningen flyder mere sammen med det indenrigspolitiske stof er analyseret gennem årtier, og tendensen kan ses i lyset af globalisering og ‘global journalism’ (Berglez, 2013; Holm, 2006; Kabel, 2006).

Men det kan også være tegn på en mere indadvendt journalistik (Aalberg et al, 2013):

“Udenrigsjournalistikken er degraderet parallelt med krigen mod terror. Mange udlandsnyheder er blevet til indenrigsnyheder ...

Udenrigsjournalistik er blevet til egeninteresse-journalistik: Hvordan vil dette skade os, hvordan vil dette give flere flygtninge her, hvordan vil dette udfordre vores velstand? Så den ægte interesse i, hvordan Pakistan og Indien kan slutte fred – det er ikke blevet dækket i de seneste 10 år, det eksisterer bare ikke.”
(Leon Willems).

6.6 Korrespondenterne: Send os virkeligheden!

Etablerede mediehuse i Vesten har de seneste år skåret i antallet af udenrigskorrespondenter, og interviewpersonerne begræder den udvikling.

Men hvor vigtige er korrespondenter og udsendte journalister?

Kan de overhovedet tilføre værdi? Hvad skal de bruges til i en tid, hvor dyb baggrundsresearch kan klares med goog-

ling; hvor nyheder breakes som et tweet og via andre sociale medier; og hvor man kan ‘skype’ et ansigt til ansigt-interview på sin smartphone?

Knut Krohn fra Stuttgarter Zeitung har selv arbejdet som korrespondent i en årrække; han formulerer det således:

“Man kan kun skrive om varmt ørkensand, hvis man har stået i ørkensand.”

Sociale medier og research via nettet giver både redaktionerne og publikum let adgang til informationer fra fjerne egne (Berglez, 2013; Sambrook, 2010; Tsetsura et al, 2011).

Men vores interviewede mediepersoner udtrykker bekymring for, at research via nettet og sociale medier eller dækning via freelancere eller stringere kan give en skævvredet og måske fejlagtig dækning, ligesom manglen på korrespondenter gør det sværere at give dagliglivet en plads i udlandsdækningen.

“Jeg er fortsat så gammeldags at synes, at egne korrespondenter giver ekstra værdi – til rapporteringen og forståelsen. Hvis jeg skriver for et norsk eller skandinavisk publikum, kan det være lettere at forstå de spørgsmål, publikum har. Du giver en sammenhæng, fordi du kommer fra det samme miljø, den samme baggrund.

Jo færre korrespondenter der bliver, des mere bliver det også sådan internationalt glat, enkelt.”
(Kjell Dragnes).

“Det går altså ud over indholdet, når man ikke har tilstedeværelsen. Sådan er det bare.” (Tor Nondal).

“Der er over de seneste år sket en dramatisk udvikling med store besparelser på mange redaktioner, og det har betydet, at mange korrespondentstillinger er skåret væk. Og dermed mangler ‘der Welterklærer’. Man kan kun skrive om varmt ørkensand, hvis man har stået i ørkensand. Da urolighederne begyndte på Maidan-pladsen i Ukraine, ville jeg af sted for at beskrive det. Det er vigtigt at få set tingene og få talt med folk. Og en af de ting, jeg så, var, at bare en gade væk fra pladsen var der ingenting, ingen spor af oprør. Det er vigtigt at være der og føle, hvad der foregår. Det kan man ikke med en Google-søgning.”
(Knut Krohn).

Dirigenten for et militærorkester ved afslutningen af en Folkekongres i Beijns Great Hall of the People. De kinesiske overtrædelser af menneskerettighederne og det store demokratiske underskud i landet dækkes kun sporadisk af medierne i disse år

(Foto: Ng Han Guan, AP/Polfoto)

Statsejede norske NRK er undtagelsen, der har udvidet korrespondentnettet; NRK har som det eneste norske medie en fast korrespondent i Afrika og har – efter hvad der betegnes som en klar mangel – igen fået en korrespondent i Tyskland. Korrespondenterne skal bl.a. sikre dækningen af det, som ikke lige er de aktuelle kriser:

“Udfordringen er ikke bare at dække disse ting, men også dække ting, som falder lidt i skyggen af disse store begivenheder, som alle dækker. Vi forsøger at have et bredt korrespondentnet, opretholde det, vi har sågar udvidet korrespondentnettet sidste år. Vi prøver at være til stede med egne, som kan rapportere hjem, som kan se bredere på situationen i verden end kun

disse store vigtige konfliktsager, som præger nyhedsbilledet.”

(Knut Magnus Berge).

Den generelle opfattelse hos mediefolkene er, at korrespondenterne – fastboende og udsendte – skal lave noget andet end fællesstoffet. De skal give det særegne, tilstedeværelsen, de skal ud at rapportere:

“Vi bruger mange ressourcer og prioriterer reportager, som vore udenrigsreportere laver, højt. Det at fortælle, at Obama og Putin skændes i FN's generalforsamling, det fortæller alle. Men det at fortælle historier med unik tilstedeværelse, det gør vi. Så derfor er det

beskeden til dem, der er ude: Vi vil gerne have de unikke, tilstedeværende, egne reportager.”
(Tor Nondal).

Nærhedsjournalistikken kan godt gå ud over forståelsen, hvis der “bliver for lidt plads til at sætte det i en sammenhæng”, som mangeårig korrespondent og redaktør Kjell Dragnes fremhæver. Men:

“Udenrigsstof handler om at være tæt på. Tæt på, hvor det sker, og tæt på, hvor folk oplever noget. Vi ønsker at bidrage til en følelse og forståelse af, hvad det er, som sker derude. Og det kan du have med den sædvanlige ekspertrække af udenrigs-kommentatorer, som findes her i Oslo-gryden – men ikke sandt, det er jo lidt kedeligt i længden.” (Hege Moe Eriksen).

Det er også et spørgsmål om form, både i billeder og i tekst.

“Formmæssigt gør alle (på tv i Skandinavien, red.) det samme; prøver at finde cases, som er rørende, prøver at være tæt på, lave reportager, som giver forståelse.”
(Hege Moe Eriksen).

“Vi prøver at være så tæt på mennesker som muligt. Derfor vil vi have korrespondenter, som ikke bare sidder på deres kontor, men som rejser, det er den bedste måde at tiltrække læserne på. Ja, der har været en stigende tendens til ikke bare at have politik, men også have mennesker. Jeg synes, det er meget godt.”
(Bert Lanting).

“NRK når ikke de unge, vi har et gammelt publikum. Jeg tænker, noget af vor udfordring er, og fremtidig journalistiks udfordring er, at vi må ud i felten, være tæt på, for at præsentere på en måde, som når de unge ... Jeg tror, det at gå bagom, det at være tæt på, det er vældig vældig vigtigt; det engagerer, samtidig med at det helt klart har informativ værdi. Men det er også klart det mest ressourcekrævende ... Vi tager ud på gaden og prøver at finde en vinkling, som giver noget mere, en merværdi til journalistikken, som kan give mere oplevelse og større forståelse end billeder foran et parlament.” (Hege Moe Eriksen).

Med den pressede økonomi hos nyhedsmedierne bliver der

færre faste korrespondenter. I stedet bruges stringere og freelancere – og rejsende korrespondenter:

“Vi skulle gerne have en [korrespondent] i London og en i Sydeuropa. Og en i Hongkong eller Shanghai, Kina, fordi det er så vigtigt. Det er bare urealistisk. Men de to uger, vi har været i Kina nu, det gør os mere relevante, læseren forstår mere – lærer noget, får en anden type indsigt.” (Tor Nondal).

Der bliver aldrig igen penge i nyhedsmedierne på samme måde som i de gode gamle dage. Så det er bare på med ja-hatten over for udenrigsjournalistikens fremtid, og vi mødte generelt stor optimisme, ikke mindst grundet teknologisk udvikling:

“Hvis det stabiliseres i en ny ligevægt, så er det muligt, at vi vil få flere ressourcer igen.

Husk, at digitaliseringen har givet enorme arbejdsbesparelser for journalister.

Da jeg første gang dækkede en krig i Beirut i 1982, da havde alle vi journalister, som var i Vest-Beirut, da havde vi to telexlinjer, som vi måtte dele. Du måtte først skrive på skrivemaskine, så måtte du lægge det på hulbånd og så vente i kø foran en af telex-maskinerne og få det tilbage til Oslo. Og der kom det ud på papir, og så måtte man igen skrive det ind i blysettmaskinen. I dag kunne jeg være i Beirut med en lille bærbar og sende direkte. Man skulle håbe, at den effektivisering, som er kommet, at den også kan give sig udslag i at standse i det mindste indtægtsfaldet og øge indtægterne – så der kunne blive råd til flere journalister og øget udenrigsdækning.”
(Einar Hagvaag).

6.7 Nye platforme: Forbandelse og velsignelse for udenrigsjournalistikken

Internettet og smartphonen, de mobile medier og sociale medier er helt centrale dele af dagligdagen i interview-personernes mediehuse og på udlandsredaktionerne – både til indsamling og til formidling:

Der er føjet nye dimensioner til, hvordan og hvorfra man kan få tips og oplysninger:

“Jeg må sige, at [sociale medier] gør det langt lettere at

få informationer, også informationer fra forskellige sider. Man skal være varsom, men afgjort, vi bruger det som en del af vores research. Nogle gange beder man dem om at reagere, om at give deres telefonnummer, kontakter dem direkte.” (Bert Lanting)

“Vi havde kammeraten til en af de bortførte studenter på direkte skype fra Tijuana på Urix (tv-program, red.), fordi jeg tweetede og ringede og spurgte, ‘jeg ser, I skal organisere en stor demonstration, kan vi få nogle af deltagerne med her?’ og så fik vi dem med.” (Hege Moe Eriksen).

Og i den anden ende er der kommet nye fortælleformer samt anderledes dialog med (og hurtigt reaktion fra) publikum.

Men interviewpersonerne ser også en fare i tempoet online og i en klikbaseret tilgang:

“Når brødkurven med Donald Trump er tom, må vi putte noget mere i, så læseren har noget. Og det kan være et problem. For det kan altid være et argument, at mange klikker på noget, at de er glade for at læse det.” (Hubert Wetzel).

“Hvis man ser på hjemmesiden – så tror jeg den har lidt flere lette emner end i avisen. Det går hurtigt på hjemmesiden, den ændrer sig meget. Det gælder også udlandsstoffet. For eksempel har den ind imellem sjove historier, eller Miss Iraq-konkurrencen, som du ikke lige ville trykke i avisen så hurtigt.” (Bert Lanting)

“Forbandelsen og velsignelsen ved internettet er, at alt kan måles i realtid. Interesserer det folk eller ej? Og det forfører let til at forstørre de temaer, der giver reaktioner, og så forskubber fokus sig ... De temaer, der er efterspurgt, bliver let mere skurrile.

Hårdt trukket op: En historie om den politisk-militære situation i Yemen interesserer ingen, men hvis man laver en historie om, at der i Sanaá er en gade, hvor arabiske kvinder cykler uden tørklæde, så klikker folk som vanvittige. Og alle, der kender området, fx vores korrespondent, siger: ‘Ja, jeg har været der flere gange, det er rigtigt, at her er fire kvinder, der kører på cykel, det er døtre af meget rige magnater, som kan tillade sig alt, men 99,9 procent af kvinderne i Yemen ville aldrig

køre på cykel, og slet ikke uden slør.’ Her kan læseren få det indtryk, at kvinder i almindelighed kører på cykel i Sanaá, at det må være et liberalt land, eller at der er gang i en stor kvindebevægelse. Og det kan være helt forkert, men fordi det bliver blæst op og klikket på, bliver det til et fænomen. Og det er farligt at forsøge at løbe efter den slags, fordi det store billede, som naturligt er mere kedeligt og sværere at forstå, så kan blive nedprioriteret.

Og det er en udfordring hver morgen på redaktionsmøderne, når der tales om noget, som trender på Twitter eller Facebook, så skal man hurtigt afgøre, om det er berettiget at gå med på. Det er svært.” (Hubert Wetzel, Süddeutsche Zeitung).

Alle vores interviewpersoner i nabolandene ser store muligheder – for mediehus og for individuelle journalister – for at fortælle publikum flere udlandshistorier på flere platforme:

“Der er for lidt plads i avisen, ikke mindst når der er mange konflikter og kriser. Her ser jeg mulighed for at udnytte pladsen online, men det kræver, at korrespondenterne tænker nyt. Jeg gjorde det selv som korrespondent i Polen, og der er mange muligheder for online at skrive om stemningen i et land, lave hverdagshistorier ... Jeg forsøger selv hele tiden at skrive om Rusland, bl.a. om den økonomiske, erhvervsmæssige udvikling og forholdet til Kina. Her mærker jeg, at der er meget lidt plads i avisen og begrænset interesse, derfor bruger jeg min blog og bringer løbende historier om Rusland.” (Knut Krohn).

Papiraviser og almindeligt flow-tv er i hastig tilbagegang. Hege Moe Eriksen er redaktør og studievært på et dagligt norsk program om udenrigsstof – og ser ikke engang selv fjernsyn:

“Jeg ser ikke tv, jeg har ikke tv. Jeg har en skærm, som jeg kobler til pc'en, så vi ser jo sådan set tv, men jeg bruger nettet Måden, vi rapporterer på, kommer til at blive mere tilpasset dertil, og det vil smitte af på tv. Nettet har muligheder, som tv og radio ikke har med at præsentere ... Ikke mindst på udenrigsjournalistikken, hvor du har behov for at give baggrund, der kan du tilrettelægge information på en helt anden måde end på

tv og radio ... Nu snakker jeg form. Informationen kan du få ud, det er ikke spørgsmål om information, men om at præsentere information på anden måde.” (Hege Moe Eriksen).

“Jeg var for et par uger siden i Serbien, hvor der var mange flygtninge, og jeg har vænnet mig til at tage billeder med min iPhone, bare to-tre fotos og nogle få linjer på min blog. Så jeg laver en slags rejsedagbog. Jeg laver også små film. For eksempel for at vise en sovesal i en flygtningelejr, den kan man dårligt forestille sig, og her kan jeg bare stille mig op og filme hele vejen rundt, så man kan se, at her står 100 senge helt tæt. “ (Knut Krohn).

Hvis journalisterne vil og kan, åbner de digitale, sociale og mobile platforme mulighed for at give hjemlige læsere endnu mere udlandsstof – blandt andet nogle af de historier om

dagliglivet, som ellers bremses af den begrænsede spaltepads og airtime.

Det bringer os tilbage til udenrigsjournalistikkens formål om *oplysning og forståelse*:

Befolkningen skal kunne vide, hvad der sker, og forstå baggrund og konsekvenser. Uanset i hvilken grad man lever op til denne udlandsstoffets *raison d'être*, så er formålet tydeligt formuleret og fordrer hårdt arbejde og en vis ydmyghed. Udtrykt således af en mangeårig korrespondent og redaktør fra hollandske de Volkskrant:

“Man skal være varsom, sådan vil jeg udtrykke det. Udlandsnyheder kan være underholdende. Vi prøver at gøre det i skrivemåden; at skrive på en attraktiv måde, det er vigtigere end at vælge underholdende emner ... det skal være seriøst; tiltalende men stadig seriøst. Vi skal adskille os ved vores kvalitet, det er den bedste overlevelses-strategi.” (Bert Lanting)

Dem har vi talt med i nabolandene:

Tyskland:

I Tyskland har vi talt med redaktører fra to store tyske aviser:

Hubert Wetzel fra Süddeutsche Zeitung, som er landets største landsdækkende dagblad

Knut Krohn fra regionalavisen Stuttgarter Zeitung

Norge:

I Norge har vi talt med:

Tor Nondal, nyhedsredaktør for den førende norske erhvervsavis Dagens Næringsliv.

Einar Hagvaag, korrespondent og kommentator for landets næststørste løssalgssavis Dagbladet.

Knut Magnus Berge, udenrigschef hos den statslige radio-/tv-virksomhed NRK.

Hege Moe Eriksen, studievært og redaktør for NRK's daglige tv-udlandsprogram Urix.

Kjell Dragnes, tidligere udlandsredaktør og korrespondent på landets største abonnementsavis Aftenposten.

Holland:

Fra Holland har vi talt med:

Wim Brummelman, udenrigsjournalist og tidligere korrespondent og redaktør på NRC Handelsblad, førende dagblad med særlig international profil.

Bert Lanting, korrespondent og tidligere udenrigschef på avisen de Volkskrant.

Leon Willems, tidligere journalist og redaktør, nu direktør for Press Now, der har mediestøtteprojekter i over 30 lande over hele kloden.

Vi mødte og interviewede de 10 mediepersoner i oktober 2015. Der skal lyde tak til dem alle for deres velvilje og åbenhed.

Litteratur:

Archetti, Cristina (2012): Which future for foreign correspondence?. *Journalism Studies*, 13:5-6, side 847-856.

Aalberg, Toril et al (2013): International TV-News, Foreign Affairs Interest and Public Knowledge. *Journalism Studies*, 14:3, side 387-406.

Berglez, Peter (2013): *Global Journalism – Theory and Practice*. Peter Lang.

Kabel, Lars (2006): Journalistik om flere af verdens mange virkeligheder. *Journalistica*, 2, side 67-83.

Keilholz, Daniëlle (2012): *The Pressures and Challenges of Dutch Foreign Correspondence*. Master's Thesis, Graduate School of Communication, Universiteit van Amsterdam.

Newman, Nic og David A. L. Levy og Rasmus Kleis Nielsen (red.) (2015): *Reuters Institute Digital News Report 2015*. Reuters Institute for the Study of Journalism.

Papathanassopoulos, Stylianos og Iliana Giannouli (2015): Foreign Correspondents in perspective. I G. Terzis (red.), *Mapping Foreign Correspondence in Europe*. Routledge, side 1-6.

Ruigrok, Nel og Wouter van Atteveldt (2007): Global Angling with a Local Angle: How U.S., British, and Dutch Newspapers Frame Global and Local Terrorist Attacks. *The International Journal of Press/Politics*, 12(1), side 68-90.

Sambrook, Richard (2010): *Are foreign correspondents redundant?* *The changing face of foreign news*. Reuters Institute for the Study of Journalism.

Simonsen, Anne Hege (2001): Reisen og teksten. I E. Eide (red.), *De der nede*. U-forlaget.

Tsetsura, Katerina og David Craig og Olivier Baisnée (2011): Professional Values, Ethics, and Norms of Foreign Correspondents. I P. Gross and G. G. Kopper (red.): *Understanding Foreign Correspondence*. Peter Lang.

7.0

Fødsel, vækst og begravelse af BRIK og BRIKS – i den økonomiske virkelighed og i danske aviser

Konceptet 'BRIKS-landene' faldt endegyldigt fra hinanden i 2014-2015 med olieprisens styrtdyk. I virkeligheden var betegnelsen en tvivlsom konstruktion helt fra starten i 2001. Danske aviser opdagede først den nye gruppe i 2009 og 2010 men er nu godt på vej til at droppe omtalen af begrebet BRIKS.

Af Roger Buch

Begrebet 'BRIK-landene' buldrede ind på den internationale scene efter årtusindskiftet og blev i løbet af nogle år hvermandseje for dem, der følger med i international politik og økonomi. BRIK var samlebegreb for vækstøkonomierne Brasilien, Rusland, Indien og Kina, men blev efter nogle år udvidet til BRIKS-landene med tilføjelsen af Sydafrika. Begrebet blev skabt af investeringsbanken Goldman Sachs i 2001, som også etablerede en investeringsfond for aktier fra BRIK-landene. I efteråret 2015 meddelte Goldmann Sachs, at fonden blev nedlagt og gjort til en del af en bredere fond for 'emerging markets'. Goldmann Sachs-fonden for BRIK havde angiveligt lidt et tab på næsten 90 pct. af fondens værdier siden 2010 (Foroohar, 2015).

Spørgsmålet er, om ikke blot denne fond, men også selve begrebet og forståelsesrammen BRIK, er ved at dø?

For at kunne vurdere dette er det nødvendigt at forstå baggrunden for og indholdet i BRIK. Var BRIK-begrebet meningsfuldt, da det blev skabt? Giver begrebet fortsat mening, eller er der brug for andre og bedre begreber? Det er nogle af de spørgsmål, som tages op i denne artikel, der også indeholder en økonomisk præsentation af de 10 udvalgte lande.

BRIK-begrebet, som blev undfanget som en ny forretningsmodel for Goldman Sachs, fik global gennemslagskraft, førte til skabelsen af økonomisk og politisk samarbejde

mellem BRIK-landene og fyldte i den økonomiske og politiske debat i 10 år. Analysen i artiklen cirkler, ud over en kritisk statistisk-økonomisk analyse af BRIK, også omkring forskningsspørgsmål seks: Spejler dækningen af vækstlandene indholdsmæssigt de vigtigste hændelser og tendenser i tiden? Derfor slutter artiklen med en oversigt over danske mediers dækning af BRIKS-landene og de fem øvrige vækstøkonomier.

7.1 Et akronym, som fik sit eget momentum og en politisk-organisatorisk ramme

BRIK-landene blev, som det vil blive vist senere i artiklen, en overvældende økonomisk succes i perioden 2001-2008. Goldmann Sachs udgav i 2007 en bog om BRIK-landene, hvor begejstringen næsten ingen ende havde:

*"It is now six years since we coined the term BRIC in our Global Economics Paper, 'Building Better Global Economic BRICs', published on November 30, 2001. Since then, these countries, equity markets have seen a remarkable increase in their value: Brazil has risen by 369%, India by 499%, Russia by 630%, and China by 201%, using the A-share market, or by a stunning 817% based on the HSCEI**

The equity market performance is just one manifestation of the staggering rise in BRIC's importance to the global economy. In our 2001 paper, we argued that the BRIC economies would make up more than 10% of world GDP by the end of this decade. In fact, as we near the end of 2007, their combined weight is already 15% of the global economy. China is poised to overtake Germany this year to become the third-largest economy in the world. Our "BRICs dream" that these countries together could overtake the combined GDP of the G7 by 2035 first articulated in our 2003 Global Economics Paper "Dreaming with BRICs: The Path to 2050" remains a worthy dream."

* The Hang Seng China Enterprises Index (Goldman Sachs, 2007: 6)

De imponerende stigninger i aktieværdierne og den høje økonomiske vækst øgede opmærksomheden på landene og fik dem til i stigende omfang at søge et fælles internationalt politisk samarbejde, især rettet imod at opnå indflydelse på de dominerende gamle økonomiske stormagter.

Dette politiske samarbejde blev symboliseret tydeligt i 2009 ved afholdelsen af det første årlige BRIK-topmøde i Sverdlovsk i Rusland. BRIK-landenes centrale politiske mål, stod tydeligt allerede fra dette første møde, hvor det i den afsluttende fælleserklæring lød:

"We are committed to advance the reform of international financial institutions, so as to reflect changes in the global economy. The emerging and developing economies must have greater voice and representation in international financial institutions, whose heads and executives should be appointed through an open, transparent, and merit-based selection process. We also believe that there is a strong need for a stable, predictable and more diversified international monetary system."

(<http://www.brics.utoronto.ca/docs/090616-leaders.html>)

Møderne har hvert år siden sat fokus på vigtige emner, som ses i tabel 1. Indien er vært for 2016-mødet i Goa. BRIK- og fra 2011 BRIKS-landene har samarbejdet på en række områder som uddannelse, forskning og handel, ligesom de har tilstræbt en løs udenrigspolitisk koordinering, eksempelvis bestræbelser på at handle mest muligt koordineret i forhold til FN.

Fortællingen om BRIK blev på mange måder fortællingen om en vaklende gammel økonomi og politisk struktur båret af Vesteuropa og USA, som blev udfordret af fremtidens økonomiske stormagter, som også krævede politisk indflydelse. De første møder var præget af ønsker om reformer af de eksiste-

Tabel 1. BRIK(S)-topmøderne 2009-2015 og vigtige emner

	Sted	Udvalgte vigtige emner
2009	Sverdlovsk, Rusland	Håndtering af den økonomiske krise
2010	Brasilia, Brasilien	Irans udvikling af atomteknologi
2011	Hainan, Kina	Sydafrikas optagelse som medlem – første fulde deltagelse på topmøde Antiterror Afkobling af lån fra dollar
2012	New Delhi, Indien	Ny fælles udviklingsbank
2013	Durban, Sydafrika	Ny fælles udviklingsbank med fokus på infrastruktur
2014	Fortaleza, Brasilien	Underskrivelse af ny fælles udviklingsbank med fokus på infrastruktur
2015	Ufa, Rusland	Åbning af ny fælles udviklingsbank

rende institutioner som FN, Verdensbanken og Den Internationale Valutafond, mens der på de senere møder mere sættes fokus på etablering af supplerende eller konkurrerende institutioner.

Den økonomiske fremgang i BRIK-landene var imponerende, men det skal dog huskes, at netop perioden 2001-2007 var en global vækstperiode, hvor blandt andet aktierne steg kraftigt på diverse børser verden over. Betragtes til sammenligning den danske udvikling (figur 1), ses også en kraftig vækst i aktieværdierne. Efter nedgangen i 2000, hvor dot.com-boblen sprang, ses en vækst i C20, som er indekssværdien af de 20 mest omsatte danske aktier. C20 steg fra marts 2003 fra værdien 178 til toppunktet på 508 i oktober 2007, hvilket svarer til en vækst på 185 procent – tæt på den kinesiske aktiestigning, men langt under de øvrige BRIK-lande, hvor aktierne steg to-tre gange mere end i Danmark. BRIK-landenes vækst skete altså i en gunstig periode, men de præsterede alligevel generelt endnu bedre end de økonomisk mere udviklede vestlige lande.

Figur 1. Udviklingen i det danske aktieindeks C20 i perioden 2000-2007

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken: MPK13.

Men udviklingen i de fire lande var, som det ses i citatet ovenfor, ikke ens: Væksten i aktieværdierne varierede fra +200 til +630 procent. Det gør det nødvendigt at gå lidt dybere ned i spørgsmålene: Hvor ens var BRIK-landene egentlig i 2001? Hvorfor blev netop de fire udvalgt? Eller udtrykt anderledes: Gav BRIK økonomisk mening i 2001, og

hvordan har udviklingen været økonomisk i landene siden 2001?

7.2 Gav BRIK økonomisk mening i 2001?

I Goldman Sachs-rapporten fra 2001 argumenteres for, at BRIK-landenes fremtidige økonomiske vækst, og dermed øgede betydning for verdensøkonomien, bør betyde, at G7-landene (USA, Japan, Tyskland, Storbritannien, Frankrig, Italien og Canada) bør udvides til otte eller ni lande, først og fremmest Kina og eventuelt Brasilien eller Rusland (O'Neill, 2001: 3). Baggrunden er ikke alene størrelsen af de forskellige landes økonomi, for som det fremgår af rapporten, så overgås BRIK-landenes økonomiske betydning faktisk af flere andre lande uden for G7. Det ses i tabel 2, at Mexico er næsten lige så stor som Brasilien og har en klart større økonomi end både Indien og især Rusland, som kun udgør 1/3 af Mexicos økonomi. Sydkorea er også næsten dobbelt så stor som Rusland, mens Taiwan er lidt større og Tyrkiet kun lidt mindre end Rusland.

Potentialerne befolknings- og vækstmæssigt spiller en rolle for, at det netop blev BRIK-lande, som Goldman Sachs i 2001 satte fokus på. Taiwan og Korea har væsentligt mindre befolkninger (47 og 22 mio.) end Brasilien og Rusland (168 og 145 mio.), mens Mexico ligger i en mellemposition med 97 mio. indbyggere. Det er dog især væksten og prognoserne for den fremtidige vækst i BRIK-landene, som skabte Goldman Sachs og det efterfølgende årtis fokus på BRIK. I Goldmann Sachs-rapporten vises tabel 3, der beskriver den økonomiske vækst 1999-2002, hvor der for 1999-2000 var tale om foreløbige tal og for 2001-2002 var tale om prognoser.

Der ses et meget klart mønster med lavere og faldende vækst i USA, EU og G7-landene og omvendt klart højere vækst i BRIK-landene, dog i mindre grad for Brasilien. Det virker altså oplagt ud fra de to tabeller fra Goldman Sachs' rapport at se BRIK som interessante og vigtige 'emerging markets' og dermed investeringslande. Men kigges der lidt længere tilbage end 1999 – hvad Goldmann Sachs' rapport altså ikke gjorde – er billedet en del mere uklart. Der ses i tabel 3 en klar og høj vækst for både Kina og Indien gennem hele årtiet, mens tendensen i Rusland er meget svingende, og i otte ud af de 11 år er Rusland faktisk præget af høj negativ vækst. Brasilien har en høj, men dog lavere vækst end Kina og Indien og rammes i 1998-1999 af en økonomisk krise.

Tabel 2. De 20 største økonomiers andel af BNP 2001

Andel af BNP		Andel af BNP	
USA	33,13	Spanien	1,86
Japan	15,83	Indien	1,58
Tyskland	6,25	Korea	1,52
Storbritannien	4,71	Australien	1,27
Frankrig	4,29	Holland	1,23
Kina	3,59	Taiwan	1,03
Italien	3,58	Rusland	0,82
Canada	2,33	Tyrkiet	0,67
Brasilien	1,96	Indonesien	0,51
Mexico	1,91	Thailand	0,41

Kilde: (O'Neill, 2001: 3).

Tabel 3. Væksten i BNP. Uddrag af tabel fra Goldmann Sachs' 2001-rapport om BRIK

% Change	Real GDP			
	1999	2000	2001	2002
US	4.1	4.1	1.0	-0.2
Euroland	2.6	3.4	1.6	0.6
UK	2.1	2.9	2.2	1.4
Canada	5.1	4.4	1.3	0.8
Japan	0.8	1.5	-0.7	-0.9
China	7.4	8.0	7.2	6.8
India	6.4	5.2	4.2	5.0
Brazil	0.8	4.2	1.4	2.0
Russia	5.4	8.3	5.5	4.0

Kilde: (O'Neill, 2001: 3).

Tabel 4. Økonomisk vækst i BRIK-landenes BNP 1990-2000. Procent.

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Brasilien	-3,1	1,5	-0,5	4,7	5,3	4,4	2,2	3,4	0,4	0,5	4,4
Rusland	-3,0	-5,0	-14,5	-8,7	-12,6	-4,1	-3,6	1,4	-5,3	6,4	10,0
Indien	5,5	1,1	5,5	4,8	6,7	7,6	7,5	4,0	6,2	8,8	3,8
Kina	3,9	9,3	14,3	13,9	13,1	11,0	9,9	9,2	7,9	7,6	8,4

Kilde: Verdensbankens databank:

<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries?page=3>

Samlebetegnelsen BRIK fremstår i dette lys ikke så entydigt som en god idé, som Goldman Sachs gjorde den til i 2001. Især Rusland forekommer at være en tvivlsom del af firkløvet, hvilket rejser en række spørgsmål. Hvilke strukturelle fællestræk har landene, ud over at de har en stor andel af verdensøkonomien og en høj vækst? Brasilien og Rusland er eksempelvis langt mere afhængige af råvare-eksport end Indien og især Kina, hvor eksport af industri-varer spiller en langt større rolle. Hvordan er befolkningernes uddannelsesniveau? Dette kan på langt sigt have betydning for udviklingen i den økonomiske vækst. Disse og andre lignende spørgsmål til selve konstruktionen af begrebet BRIK skal ikke diskuteres nærmere her, hvor fokus i stedet sættes på, hvordan BRIK-landene præsterede rent økonomisk i de efterfølgende 15 år?

7.3 Hvordan har udviklingen i BRIK-landene været økonomisk 2001-2015?

På trods af at der kan rejses en vis tvivl om homogeniteten blandt BRIK-landene, ses der i årene efter BRIK-konceptets fødsel ret store økonomiske vækstrater i landene, dog med

en vis usikkerhed i de første år for Brasiliens vedkommende. Rusland, som der på forhånd kunne rejses mest tvivl om, ligger fint på linje med Indien, mens Kina ligger yderligere et niveau over de øvrige lande.

I 2008 rammer den globale krise, men slår dog for alvor først igennem i 2009 i Brasilien og især i Rusland. Kina og Indien rammes lidt før, men holder fast i høje vækstrater, mens Brasilien og Rusland langsomt må se væksten falde og i 2015 ende i direkte negativ vækst eller recession. Den seneste økonomiske nedtur i Rusland og Brasilien hænger især sammen med faldende oliepriser, der rammer de to olie- og gaseksporterende lande hårdt, mens Indien og Kina omvendt har fordel af de faldende priser. Kina kæmper med USA om placeringen som verdens største olieimportør. De strukturelle forskelle på BRIK-landene illustreres her med al ønskelig tydelighed.

Det bør desuden bemærkes, at Indien i 2014 ligger side om side med Kinas vækst, og i 2015 har Indien for første gang højere vækst end Kina.

Udviklingen de seneste 25 år er opsummeret i tabel 6, hvor det tydeligt ses, at BRIK som samlekategori for vækst-

Tabel 5. Økonomisk vækst i BRIK-landene 2001-2015. Procent.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Brasilien	1,3	3,1	1,2	5,7	3,1	4,0	6,0	5,0	-0,2	7,6	3,9	1,8	2,7	0,1	-3,1
Rusland	5,1	4,7	7,3	7,2	6,4	8,2	8,5	5,2	-7,8	4,5	4,3	3,4	1,3	0,6	-4,0
Indien	4,8	3,8	7,9	7,9	9,3	9,3	9,8	3,9	8,5	10,3	6,6	5,1	6,9	7,3	7,2
Kina	8,3	9,1	10,0	10,1	11,4	12,7	14,2	9,6	9,2	10,6	9,5	7,8	7,7	7,3	6,8

2001-2014: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG>, 2015 er prognose:

OECD, Real GDP forecast (indicator). doi: 10.1787/1f84150b-en

Tabel 6. Gennemsnitlig økonomisk vækst i BRIK-landene 1990-2015. Procent.

	Gennemsnit vækst i BNP 1990-2000	Gennemsnit vækst i BNP 2001-2008	Gennemsnit vækst i BNP 2009-2015
Brasilien	2,1	3,5	1,8
Rusland	-3,6	6,8	0,3
Indien	5,6	7,5	7,4
Kina	9,9	10,8	8,4

Beregninger ud fra tabel 4 og tabel 5.

økonomier måske ikke hang særlig godt sammen i 2001, men trods dette fungerede rimeligt i vækstårene 2001-2008, mens BRIK som økonomisk samlebetegnelse må siges at være faldet fra hinanden siden 2008.

Dette er også konklusionen i 2014 fra BRIK's fadder, Goldman Sachs' investeringschef Jim O'Neill:

"China is the only one of the four that's growing by more than I ever assumed; the other three so far this decade have been disappointing," says O'Neill, "particularly Brazil and Russia". "I have joked that if I had to dream the acronym up again today, I'd just call it 'C'". (Northam, 2014).

Denne konklusion ligger fjernt fra den jubeloptimisme, som i mange år prægede Goldman Sachs og mange andres tilgang til BRIK- og BRIKS-landene, men er måske også for pessimistisk i forhold til, at landene faktisk i 2001-2007 præsterede økonomisk fint. Selv efter år med mindre prangende resultater fra Brasilien og Rusland ses det i tabel 7, at landenes betydning for verdensøkonomien er vokset betydeligt fra 7,95 pct. af verdens BNP til 26,88 i 2014. Landene lå således alle i 2014 i top-10. O'Neills pointe er dog også utvetydigt: Kina er i en kategori helt for sig selv.

Tabel 7. De 20 største økonomiers andel af BNP 2001 og 2014

2001	Andel af BNP	2014	Andel af BNP
USA	33,13	USA	28,19
Japan	15,83	Kina	16,76
Tyskland	6,25	Japan	7,45
Storbritannien	4,71	Tyskland	6,26
Frankrig	4,29	Storbritannien	4,84
Kina	3,59	Frankrig	4,58
Italien	3,58	Brasilien	3,80
Canada	2,33	Italien	3,46
Brasilien	1,96	Indien	3,31
Mexico	1,91	Rusland	3,01
Spanien	1,86	Canada	2,89
Indien	1,58	Australien	2,35
Korea	1,52	Korea	2,28
Australien	1,27	Spanien	2,24
Holland	1,23	Mexico	2,10
Taiwan	1,03	Indonesien	1,44
Rusland	0,82	Holland	1,42
Tyrkiet	0,67	Tyrkiet	1,29
Indonesien	0,51	Saudi Arabien	1,21
Thailand	0,41	Schweiz	1,13

Kilde: (2001: O'Neill, 2001: 3; 2014: World Bank, beregninger ud fra: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD>)

Tabel 8. Nøgletal for BRIKS-landene og de øvrige udvalgte vækstlande.

	Befolkning mio. 2015	BNP pr. borger \$ (PPP) 2014	Gns. vækst BNP 1990-2000	Gns. vækst BNP 2001-2008	Gns. vækst BNP 2009-2015	Forventet gns. vækst 2016-2018
Brasilien	206	15.838	2,1	3,7	1,8	0,1
Rusland	144	25.636	-3,6	6,6	0,4	0,7
Indien	1.295	5.701	5,6	7,1	7,4	7,9
Kina	1.364	13.206	9,9	10,7	8,4	6,5
Sydafrika	54	13.046	1,6	4,2	1,7	1,5
Indonesien	255	10.517	4,8	5,2	5,5	5,4
Vietnam	91	5.629	7,4	6,8	5,9	6,3
Nigeria	178	5.911	2,9	9,6	5,6	5,1
Kenya	45	2.954	2,1	4,0	5,5	6,0
Mexico	125	17.108	3,8	2,2	2,1	3,0

7.4 Akronymlegen og den varierede og dynamiske globale virkelighed

O'Neill har dog en løsning på den efter hans egen vurdering noget vingeskudte samlebetegnelse BRIC – løsningen hedder MINT: Mexico, Indonesien, Nigeria og Tyrkiet, som O'Neill i 2013 mente havde fremtidigt vækstpotentiale (Boesler, 2013).

Allerede i 2005-07 pegede Goldman Sachs på samlekategorien Next-11 eller N-11: Bangladesh, Egypten, Indonesien, Iran, Sydkorea, Mexico, Nigeria, Pakistan, Filippinerne, Tyrkiet og Vietnam (Goldman Sachs, 2007). Banken etablerede også en investeringsfond for disse 11 lande, som dog siden 2013 har præsteret markant dårligere end aktiemarkederne i USA og Europa. Det er altså let at finde på fængende akronymer, men øjensynligt noget sværere at finde landegrupper, som på langt sigt har samme og positive økonomiske udvikling.

Dette er i virkeligheden ikke særlig overraskende, fordi landene og verdensøkonomien er i konstant forandring, og fordi landenes udgangspunkter økonomisk, politisk og socialt er meget forskellige – det sidste er måske det vigtigste. Velstandsniveauer, graden af økonomisk ulighed, erhvervsstrukturer, sammensætning af import og eksport, befolkningens størrelse, lokalisering og sammensætning, uddannelsesniveauer, naturressourcer, klimatiske forhold og den politiske situation er blot nogle af de faktorer, som dels skaber forskellige udgangspunkter, dels kan ændre sig pludseligt.

Dette kombineret med pludselige skift i international politik og økonomi gør langtidsprognoser yderst skrøbelige.

Hvor mange havde eksempelvis forudset borgerkrigen i Syrien og den deraf følgende flygtningekrise, som påvirker nabolandene voldsomt? Eller hvem havde set Ruslands annektering af Krim komme, hvilket udløste politisk krise med EU og økonomiske sanktioner imod Rusland? Hvem havde forudset den politiske krise i Brasilien? Hvem havde forudset olieprisens styrt dyk, som rammer vækstøkonomierne på vidt forskellig vis – nogle positivt, andre negativt?

Det er åbenlyst, at det er svært at lave sikre prognoser om de lande, der i fremtiden bliver vækstlande. På trods af dette skal banker og andre investere. De har brug for at forsimple den komplekse virkelighed. Politikere skal forholde sig til den samme virkelighed, og journalister og medier skal dække den økonomiske og politiske samfundsudvikling.

Det er netop derfor, samlebetegnelser er så populære i den økonomiske og politiske debat: Rød og blå blok, Europa og Afrika, vækstlande og udkantsdanmark. Kigger man nærmere på samlebetegnelserne, er de ofte unuancerede, uretfærdige eller ideologiske, men de er ikke desto mindre nødvendige for at kunne håndtere en kompleks virkelighed.

Investorer, politikere, journalister og borgere, som beskæftiger sig med international politik og økonomi, har brug for forenklinger for at kunne tale om virkeligheden og de store globale forandringer. For overhovedet at kunne begribe dem. Hvis fokus er på store økonomiske og politiske

forandringer i verden, har BRIK måske ikke været den mest velvalgte forståelsesramme. Hvor meget fokus har danske medier egentlig givet BRIK og BRIKS? Og hvad med de øvrige fem lande, som denne rapport sætter fokus på? Først en kort økonomisk præsentation af de 10 udvalgte lande.

BRIKS-landene har en befolkningsmæssig ekstrem variation, især efter optagelsen af Sydafrika i 2010. (jævnfør tabel 8) Det er også tydeligt, at Sydafrika vækstmæssigt ligger svagt sammenlignet med alle BRIK-landene med undtagelse af Brasilien. Vækstprognoserne for 2016-2018 viser, at BRIKS ikke fremadrettet virker som et brugbart samlebegreb til forståelse og fokus på vækstøkonomier.

Her fremstår de fem supplerende lande interessante. Med undtagelse af Mexico placerer landene sig historisk vækstmæssigt midt i feltet af BRIK-lande, og i de fremtidige prognoser er de fire lande meget tæt på Kinas og Indiens vækst.

Landene ligger velstandsmæssigt på niveau med eller over Indien, men er befolkningsmæssigt klart mindre end både Indien og Kina. De fem supplerende lande fremstår alt i alt som gode bud på lande, der kan få økonomisk betydning i de kommende årtier. Men belært af erfaringen med BRIK-landene skal det dog ikke påstås, at dette er det bedste bud på vækstøkonomier. Landene kan nemt blive overhalet af andre. Men har danske medier overhovedet opdaget disse lande som i 25 år har præsteret på niveau som BRIKS-landene? Og hvordan har opmærksomheden været sammenlignet med BRIKS-landene?

7.5 Mediedækningen af landene

For at få et overblik over mediedækningen af på den ene side BRIK/BRIKS og på den anden side de øvrige lande er der

Tabel 9. Økonomiske artikler i otte aviser, hvor der er omtale af enten BRIK-/BRIKS-begrebet eller de udvalgte 10 lande. 2001-2015.

Omtale af:	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
BRIKS-begrebet	0	3	5	4	12	16	56	88	133	399	963	1.040	936	591	384
Et af BRIKS-landene	1.923	1.844	2.022	2.581	2.886	2.852	3.097	3.782	3.383	4.192	4.305	4.028	3.425	4.208	3.481
Et af de øvrige fem lande	570	528	495	581	509	534	533	679	562	620	617	712	642	652	647

Kilde Infomedia: Landsdækkende dagblade: Berlingske, BT, Ekstra Bladet, Information, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad, Politiken og Weekendavisen. MetroXpress er ikke medtaget, da avisen ikke udkommer i alle år.

Tabel 10. Økonomiske artikler i otte aviser, hvor de udvalgte 10 lande er omtalt. 2001-2015.

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Brasilien	183	240	198	183	229	276	245	293	357	498	543	463	423	472	351
Rusland	617	574	668	650	594	658	691	936	670	704	767	669	726	1.599	1.054
Indien	299	246	245	468	564	559	632	746	654	779	844	667	523	504	435
Kina	578	547	729	1.116	1.349	1.211	1.351	1.577	1.471	1.936	1.913	2.022	1.527	1.379	1.468
Sydafrika	246	237	182	164	150	148	178	230	231	275	238	207	226	254	173
Indonesien	116	106	62	112	123	75	83	101	128	113	105	124	137	133	119
Vietnam	141	123	138	196	139	157	143	196	112	131	162	156	141	135	153
Nigeria	67	96	79	73	50	87	78	74	50	74	77	98	100	150	130
Kenya	62	48	56	51	67	64	74	127	69	79	111	107	95	77	91
Mexico	184	155	160	149	130	151	155	181	203	223	162	227	169	157	154

Kilde Infomedia: Landsdækkende dagblade: Berlingske, BT, Ekstra Bladet, Information, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad, Politiken og Weekendavisen. MetroXpress er ikke medtaget, da avisen ikke udkom i alle år. I alle søgninger er landets navn trunckeret, fx Kina• og kombineret med økonomi•. Det tager i denne sammenhæng fortrinsvis ejefalds-s med ift. landet og helgarderer ift. økonomi med økonomiske og andre tænkelige tilføjelser til økonomi. Der er ikke søgt på "Kinesisk", "Indonesisk" eller "Kinesere", "Indonesere" osv., da der ikke kan forventes systematiske skævheder mellem landene ift. brugen af sådanne omtaler. I forhold til omtale af BRIK/BRIKS/BRIC/BRICS er der kombineret både med land• og økonomi• for at undgå eksempler, hvor der omtales skakbrætter, at sove på en briks osv. Tak til Lisa Kortegård for hjælp med dataindsamlingen.

gennemført en Infomedia-undersøgelse af antallet af artikler om økonomi, som omtaler landene, i otte landsdækkende aviser. Det kan for det første konstateres, at omtalen af BRIK (inkl. varianterne BRIKS, BRIC, BRICS) først for alvor tager fart, da samlebegrebet rent vækstmæssig er under sammenbrud.

Først i 2007 skrives der i de otte aviser mere end en artikel om ugen, hvor begrebet ”BRIK/BRICS” indgår. Antallet er vokset til næsten tre om ugen i 2009 og derpå næsten otte ugentlige artikler i 2010, hvorefter omtalen eksploderer i årene 2011-2013, hvor der er op imod 20 ugentlige artikler, hvor begrebet BRIK anvendes. Set på antallet af artikler, hvor de enkelte BRIKS-lande indgår, er der tale om en mere glidende vækst og en fordobling fra knap 2.000 årlige artikler til godt 4.000 artikler, men med toppunkt lidt før 2010-2012, hvorefter omtalen falder.

Udviklingen i omtalen af de øvrige fem lande Indonesien, Vietnam, Nigeria, Kenya og Mexico er markant forskellig fra udviklingen for BRIKS. Der er næsten ingen forandring bortset fra en svag stigning fra typisk cirka 10 ugentlige artikler før 2007 til 12-13 ugentlige artikler i årene 2008-2015.

Som det er slået fast flere steder i denne rapport, kan der ikke opstilles et simpelt regnestykke med BNP, befolkningsstørrelse, økonomisk vækst osv., som objektivt viser, hvor megen omtale et land eller en gruppe lande skal have for at spejle virkeligheden. Men trods dette er det tankevækkende, at de fem BRIKS-lande har fået fordoblet deres omtale, mens de øvrige fem lande kun får marginalt mere opmærksomhed trods årtier med høj økonomisk vækst. Det er også tankevækkende, at omtalen af BRIKS-begrebet først for alvor vokser og kulminerer, da flere af landene er kommet i vækstmæssig krise. Omtalen i 2014 og 2015 viser, at omtalen af BRIKS-begrebet er på voldsom retur i danske aviser. Formentlig er begrebet helt forsvundet om få år, hvis udviklingen i landene går, som de økonomiske prognoserne forudsiger.

Konklusionen om, at der ikke er en simpel sammenhæng mellem økonomisk vækst og omtale, ses tydeligt i tabel 10, hvor omtalen af de enkelte lande vises. Vigtigst i billedet er, at Kina i det meste af perioden står for 40-50 pct. af omtalen af BRIKS-landene, mens Sydafrika i den anden ende typisk får 5-6 pct. af omtalen og Brasilien cirka det dobbelte. Indien får typisk 20 pct. af omtalen, men den falder ned omkring 10 pct. i 2014-2015, hvor omtalen af Rusland omvendt stiger kraftigt,

formentlig især på grund af annekteringen af Krim i 2014 og den efterfølgende konflikt med EU. Blandt de øvrige fem lande er der hverken store forskelle eller voldsomme forandringer.

Omtalerne i tabel 10 dækker kun artikler, som handler om økonomi. Der er også foretaget en analyse, hvor alle artikler er med, uanset om de handler om økonomi eller andre emner. Det giver langt flere artikler (24.000-31.000, sammenlignet med 2.300-4.900 artikler om økonomi). Analysen er ikke medtaget i tabelform, men viser samme grundlæggende træk, dog med lidt mindre dominans for BRIKS-landene. Når fokus er på økonomi, handler kun 16 pct. om de fem øvrige lande og hele 84 pct. af artiklerne om BRIKS-landene, mens artikler om økonomi og alt muligt andet (politik, sport, kultur osv.), viser en overvægt på 79 pct. artikler om BRIKS-landene og 21 pct. artikler om de øvrige lande. BRIKS-landene dominerer altså i omtale, uanset om det handler om økonomi eller andre emner.

Internt mellem BRIKS-landene falder Kinas dominans for den samlede 15-årsperiode. Kina er således omtalt i 33 pct. af artiklerne, og landet indhentes næsten af Rusland med 29 pct. af omtalen.

Indien og Brasilien får henholdsvis 15 og 11 pct. af omtalen totalt og cirka samme andel, hvis der alene ses på økonomi.

Sydafrika får 12 pct. på alle emner, men skiller sig ud ved kun at få 7 pct. af omtalen, når fokus er på økonomi; den skævhed er det svært at give en umiddelbar forklaring på, da der er tale om et konstant billede i hele perioden, dog med stor ekstraomtale af Sydafrika i årene omkring VM i fodbold i 2010, hvor Sydafrika får hele 19 pct. af samtlige omtaler af BRIKS-landene. (VM i fodbold i 2014 gav til sammenligning kun lidt til Brasilien – 15 pct. sammenlignet med i gennemsnit 11 pct. over alle 15 år).

7.6 Konklusion

Samlebetegnelsen BRIK er efter den økonomiske krise brudt sammen. Indien og Kina fortsætter med relativt høje vækstrater, mens de øvrige tre lande i de seneste år har svinget omkring nulvækst eller klar recession. Konceptet var i virkeligheden fra starten en noget tvivlsom konstruktion. Alligevel fik BRIK og senere BRIKS massiv gennemslag i den internationale økonomiske og politiske debat. Der var heller ikke indtil den økonomiske krise umiddelbar grund til skepsis over for BRIK-begrebet, da alle 4 lande havde meget

Sydafrika er økonomisk og befolkningsmæssigt langt mindre end de andre BRIKS-lande. Selvom, der bygges barakbyer som denne i udkanten af Cape Town især til den farvede del af befolkningen, er landet præget af historisk stor ulighed.

(Foto: Schalk van Zuydam, AP/Polfoto)

positive væksttal. Men da krisen ramte i 2008, afslørende den, at BRIK-landene havde fundamentale forskelligheder, som betød, at krisen ramte dem helt forskelligt. Det er igen markant blevet illustreret i de senere år, hvor de faldende oliepriser har været til fordel for Indien og Kina, men til stor ulempe for Brasilien og især Rusland.

Historien om fødslen, succesen og de facto-begravelsen af BRIK viser, at den politiske og mediemæssige fokus bør være kritisk, afprøvende og åben over for vækstøkonomier. Mange forhold gør, at fastlåsning af fokus på enkelte lande, regioner eller akronymer er stærkt problematiske: Den internationale økonomis dynamik og ofte overraskende ændringer, kompleksiteten i den globale økonomi med mange markeder og sammenhænge mellem markeder. Den til tider store uforudsigelighed – den lige så store kompleksitet internt i de enkelte stater, hvor økonomiske og politiske ændringer kan opstå, afkoblet fra den globale økonomi.

BRIK er død, og begrebet fik paradoksalt nok først stor omtale som begreb i Danmark, da dødsprocessen var i fuld gang, så egentlig burde BRIK måske have fået opmærksomhed langt tidligere. Dækningen burde måske være begyndt at falde tilsvarende tidligere, hvis dækningen skulle følge den økonomiske udvikling – hvad den jo ikke nødvendigvis skal som nævnt mange gange i denne rapport. Omvendt fremstår såvel Indien som Indonesien, Vietnam, Nigeria og Kenya som vækstøkonomier, der risikerer at stå lidt oversete på tærsklen.

Forskningsspørgsmål 6 lød: ”Spejler dækningen af vækstlandene indholdsmæssigt de vigtigste hændelser og tendenser i tiden?”

Ved sammenligningen af den faktiske økonomiske udvikling i de 10 lande og den omfattende dækning, som BRIK-landene har fået siden 2001, kan det konstateres, at dækningen af såvel nogle af BRIK-landene som andre af de 10 lande er påfaldende begrænset. Tydeligst med Vietnam, som både i

1990'erne og lige siden har haft økonomiske vækstrater, som ligger helt på niveau med BRIK-landene, men også det endnu større og langt rigere Indonesien, som med de konstante høje væksttal kunne være ydet større opmærksomhed. Nigeria ligger i de seneste 15 år på niveau med Vietnam i økonomisk vækst, uden at det afspejler sig i opmærksomheden for landet. Det kan med rette frygtes, at den store opmærksomhed – til tider 'hype' – omkring BRIK har skygget for andre vigtige vækstøkonomier.

Omvendt viser oversigten over mediedækningen af de 10 lande, at Kina, som økonomisk er klart dominerende, også har fået en meget stor del af dækningen.

Fokus i dette projekt er på 10 lande, som heller ikke udgør nogen sand, udtømmende eller endegyldig liste over fremtidens vækstøkonomier.

Også disse 10 lande er præget af økonomiske, politiske og samfundsmæssige forskelligheder, som gør, at de formentlig kommer til at præstere meget forskelligt i fremtiden. BRIK-landene vil også stadig være vigtige: Med forventede succeser (Indien som det nye nr. 1 vækstland?), overraskende tilbageslag (krise i Kina pga. aktie-, bolig- og andre bobler?), klare comebacks (Rusland, som reddes af stigning i oliepriserne?). Men også med lande uden for de 10, som vil vise sig at være stærkere og hurtigere end denne rapports 10 vækstlande.

Litteratur:

Boesler, Matthew (2013): The Economist Who Invented The BRICs Just Invented A Whole New Group Of Countries: The MINTs. *Business Insider*, 13. nov. 2013.

Foroohar, Rana (2015): Why the Mighty BRIC Nations Have Finally Broken. *Time*, 10. nov. 2015.

O'Neill, Jim (2001): Building Better Global Economic BRICs. *Global Economics Paper*, 66. Goldman Sachs.

Goldman Sachs (2007): *BRICS And Beyond*. Eget tryk.

Northam, Jackie (2014): The Global Economy: A World Of Acronyms. *National Public Radio*, 13. maj 2014.

8.0

Udenrigsjournalistik på tærsklen, men til hvad? – en konklusion

Af Hans-Henrik Holm og Lars Kabel

Voldsomme forandringer omgiver os. Terror i Bagdad og Ankara, Paris og Bruxelles. Tørke, oversvømmelser, orkaner og sikre prognoser om endnu værre vejr. Desperate migranter i joller på flugt fra borgerkrig og fattigdom. Ebola og zika-myg. Krig i Ukraine. Finanskrise, amerikansk budgetkaos, spekulation via skattelylande, kinesisk børsuro, brasiliansk minusvækst og korruption.

Indadtil er danskernes hverdag stort set uberørt af de store ændringer i verden.

Men vi ser og læser om en verden, der ryster. Vi bekymrer os, føler os usikre på flere niveauer.

Mediernes dækning af internationale begivenheder er nøglen til at forstå de mange forandringer – både de akut dramatiske og de langsigtede strukturelle.

Medierne forklarer verden for os. Journalistikken er vores "Welterklærer". Vi har mere brug for 'verdensforklaring', end vi har haft i mange år.

Denne rapport har sat fokus på, hvordan medierne spejler nogle af de forandringer og begivenheder, som vi gennemlever i disse år. Ikke fordi vi skal give karakterer, eller fordi vi vil definere en ideel mediedækning af verden. Vores mål har i stedet været at beskrive, hvilke udlandsnyheder vi har, og prøve at forklare, hvorfor vi får netop disse.

For at gøre det konkret og overskueligt koncentrerer vi os om dækningen af 10 lande, som vi har valgt at kalde vækstlande og tærskellande. Store eller meget store lande med ret store økonomier og flertallet af dem i ret kraftig vækst. Selv om der er økonomisk tilbagegang i nogle af landene i dag, så er de alligevel på tærsklen til en ny økonomisk og politisk struktur i verden.

Blandt de 10 lande er de fem BRIKS-lande: Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika. Roger Buch viser i sit kapitel, hvordan BRIKS-begrebet blev skabt og udbredt, de realøkonomiske og politiske konsekvenser, det mulige sammenbrud – og hvordan medierne spillede med.

Samlet udgør befolkningen i de 10 lande mere end halvdelen af jordens befolkning. Bortset fra Rusland og Sydafrika er det centralt placerede lande i det, vi tidligere kaldte den tredje verden, men som nu er på vej ind i verdens magtcentrum. Det er lande, vi i Danmark kollektivt set kun ved lidt om. Det er lande med styringsproblemer, spændinger og store økonomiske og kulturelle potentialer.

Landene har de senere år fået større opmærksomhed, men er vi på vej mod et fyldigere medie billede af tærskellandene – økonomisk, socialt, politisk og kulturelt?

Svaret er et nuanceret både og. På den ene side viser vores analyser, at der er meget lille dækning af mange af landene. De er, stort set, sorte pletter på landkortet. Der er stadig mange stereotype beskrivelser af de 'fjerne' lande og kulturer i omløb. Lars Kabels analyse af Brasilien- og Mexico-dækningen giver flere eksempler. Også danske udlandsredaktører erkender, at Latinamerika-dækningen er præget af stereotyper. Medierne spejler kun delvist "de vigtigste hændelser og tendenser", som det hedder i forskningsspørgsmål 6.

Men på den anden side finder vi også eksempler på, at der er forandringer i, hvad der dækkes og hvordan. Kina er det bedste – måske eneste – eksempel på, at vi får tegnet et mere alsidigt og nuanceret billede af de 'nye' lande. Her ses, at nye stofområder kommer i spil i en mere alsidig dækning af landets komplekse udvikling (jævnfør forskningsspørgsmål 3).

Selv i de situationer, hvor der er intens dækning og fokus, kommer medierne somme tider ikke helt rundt om sagen. Vores analyse af Ruslands-dækningen viser, at selv med intens dækning er der synsvinkler og forklaringer, der bliver underprioriteret, fordi de ikke passer ind i den dominerende fortælling (jævnfør forskningsspørgsmål 4).

I denne konklusion laves en samlet beskrivelse af dækningen og dens begrundelser ud fra de forskellige analyser i rapporten. Den kvantitative analyse af én uges total dækning i februar 2015. Den kvalitative læsning af dækningen i en

I Kina-dækningen kommer beskrivelserne længere rundt og ud i provinsen, end mediedækningen af de andre tærskellande gør. Her er nationale turister på besøg ved nogle af Kinas fantastiske risterrasser i Guangxi Zhuang regionen. 'Snap shots' fotograferes og deles på mobilen.

(Foto: Wang Song, Fotoshot/Polfoto)

periode på to måneder i 2015. Den interviewbaserede analyse af både danske, hollandske, tyske og norske journalister og redaktørers egne forklaringer og beskrivelser. Casestudie af Ruslands-dækningen og detailanalyser af delproblemstillinger som platformsafhængighed og domesticering. Som det fremgår af kapitlerne og af indledningen, holdes det hele sammen af seks forskningsspørgsmål, der danner grundlag for metode, struktur og resultater.

8.1 En forandret verden

Hvordan er mediernes (nye) verdensbilleder?

“Spejler dækningen af vækstlandene de vigtigste hændel-

ser og tendenser?” Sådan spørger vi i forskningsspørgsmål 6. Spørgsmålet har to elementer: Hvad er de vigtigste forandringer? Hvordan spejles disse forandringer?

Udenrigsjournalistikkens primære opgave er at fortælle os om, hvordan verden ser ud. Opgaven er den tilsyneladende enkle, men i realiteten stærkt komplicerede at fortælle, hvad der sker internationalt. En næsten uendelig mængde af begivenheder, aktører og strukturelle bevægelser betyder, at det altid sker ufuldstændigt og desuden inden for rammerne af et bestemt perspektiv, en bestemt synsvinkel eller fortælling. I vores del af verden afspejler medierne den store historie, som beskriver verden, som 'vi' ser den. Det betyder ikke, at nyhederne er skævvredne eller forkerte eller

ideologisk farvede, men det påpeger, at der sker en rammesætning, som gør noget relevant og gør andet mindre relevant (Brewer, 2003).

Et historisk perspektiv illustrerer pointen ganske tydeligt:

Går vi tilbage og ser på dansk og vestligt udenrigsjournalistisk indhold i perioden under Den Kolde Krig, er det åbenbart. Nyhederne var nyheder, fordi de fortalte historien om verdens opdeling i to eller tre dele: Øst og Vest over for hinanden og med udviklingslandene på sidelinjen. Den Kolde Krigs faste mønster skabte en ramme for relevans og for prioritering. I store dele af efterkrigstiden havde danske medier korrespondenter i Moskva, og Øst-Vest-stoffet var en vigtig bestanddel i dækningen. (DIIS, 2005).

Den latente risiko for supermagtskonfrontation gjorde historier om sikkerhedspolitik til meget vigtige historier. Derfor var dækningen af staternes udenrigspolitik også et hovedemne. Danmarks politik i NATO, vores forbehold og vores engagement var nøglehistorier i udenrigsdækningen.

I løbet af 1970'erne blev også dækningen af det, der dengang blev kaldt den tredje verden, til en vigtig historie i udenrigsjournalistikken. Den tredje verden stillede sig politisk og principielt udenfor. Den tilkendegav at repræsentere de svage og fattige, og den fremsatte et moralsk baseret argument om 'en tredje vej'. En række af det, vi i dag kalder tærskellande, var Syd-lande. Kina så sig som medlem af Syd-gruppen, somme tider endda som leder. På andre tider opførte Kina sig som et Syd-medlem på sidelinjen. Korrespondenter i Kina var der ikke nogen af. Mange af de historier, der var om Kina, afspejlede Kinas 'isolation' – ud fra vores syn på verden. I andre perioder var Kina historien om den gule fare, de blå myrer eller rædselsberetningerne fra kulturrevolutionen. Men fælles var, at Kina ikke var en central aktør, men spillede en birolle. (Ming Ou Lü, 2010).

Afrika-dækningen var båret af en bistandsfortælling og af traditionel ulandsjournalistik. Landene var fattige, og vores interesse for dem var knyttet til historien om vores bistandsindsats. Somme tider positive historier, men ofte negative eller kritiske historier om fejlslagne projekter. Fælles var billedet af et medlidenheds-Afrika. I 1980'erne fik vi det udkrystalliseret i et Giv en Hånd til Afrika-billede med sult, nød – og os med en sæk korn (Blauenfeldt, 2011).

Latinamerika spillede i 1970'erne en helt anden rolle i medierne, end landene gør i dag. For venstresiden i datidens politik var Latinamerika kontinentet med revolutionære tilbøjeligheder, hvor amerikansk imperialisme og folkelige bevægelser stødte sammen. Generelt var fokus på de mange

forandringshistorier: Chile, Argentina, Mellemamerika og Brasilien. Mange medier havde derfor specialiserede journalister, der arbejdede med de latinamerikanske lande som fagligt område. Flere havde også korrespondenter der. Latinamerika blev set som en særlig avanceret del af Syd.

I løbet af 1970'erne skiftede dækningen af verden gradvist karakter.

Større og større interesse blev vist over for den begyndende økonomiske udvikling og globalisering (selv om ordet ikke rigtig var udbredt endnu). Interessen var stor for den nye internationale arbejdsdeling og de såkaldte NIC-lande (Newly Industrialized Countries: Hong Kong, Taiwan, Singapore og Sydkorea). Medieinteressen var båret af ønsket om at beskrive de imponerende vækstrater, som landene havde opnået. Centralt placerede i den internationale handelsstruktur som eksportorienterede økonomier blev de set som eksempler til efterfølgelse for mange andre lande i Syd.

Op til Den Kolde Krigs afslutning var der et næsten fast mønster. Vi havde en tredelt verden med klare prioriteringer: I udenrigsjournalistikken var det vigtigste område sikkerhedspolitik og forholdet mellem supermagterne. Den tredje verden var ikke helt så vigtigt mediestof. Der var desuden en klar opdeling i udenrigs- og indenrigsstof. Der var meget få koblinger mellem udland og indland. Udenrigspolitikken kunne dog blive brugt i den landspolitiske magtkamp, som det skete med fodnotepolitikken i 1980'erne.

Udenrigsjournalistikken (bemærk navnet) var mere elitær og havde et klart udenrigspolitisk fokus; den handlede blandt andet om interessekampene mellem staterne. Økonomi og sociale eller kulturelle aspekter blev stedmoderligt behandlet. Journalistikken var et elitært område, hvor seniorjournalister trak deres overordnede internationale magtpolitiske og økonomiske streger – befolkningernes daglige udfordringer var lavt prioriteret. (Holm og Kabel et al, 2000).

8.2 Efter Den Kolde Krig

Hvor dominerende et tankesæt, det udgjorde, stod først klart, da Den Kolde Krig kom til sin uventede afslutning med Berlinmurens fald. Sovjetunionens sammenbrud og etableringen af åbne grænser i Europa satte globaliseringen som virkelighed, og medierne spejlede det omgående. Med Sovjetunionens ophør forsvandt også den store mediemæssige interesse for landet. Truslen var væk, mente man, og det sammenbrudte lands økonomi var på størrelse med Finlands eller Belgiens. De fleste medier trak med større eller mindre

forsinkelse deres korrespondenter tilbage fra Moskva, og i stedet blev de sendt til Japan eller Bruxelles. EU-dækningen blev udvidet, og der blev lavet nye programmer i de elektroniske medier og nye udvidede internationale tillæg i dagspressen. Den tidligere udbredte forståelse af verden med sikkerhedspolitikken som det vigtigste blev erstattet af en mere åben tilgang til det globale stof. Udenrigsredaktioner blev omdøbt til globale redaktioner, internationale redaktioner eller blot til udland (Holm og Kabel et al, 2000). Internationalt kulturstof blev anset som et vigtigt element i den globale dækning, og koncerten kunne lige så godt blive anmeldt, hvis den foregik i Berlin, London eller New York. Interessen for Kina voksede, fordi man nu så potentialet til en ændret struktur i verden i den begyndende kinesiske vækst

(Ming Ou Lü, 2010). Tydeligst var perspektivforandringen at se i dækningen af finans- og erhvervsstoffet. Det blev nu det vigtigste stof i den internationale dækning og tiltrak nye ressourcer fra redaktionerne og nye udsendelser og avistillæg.

Med de voldsomme begivenheder 11. september 2001 forsvandt optimismen om åbenhed og halleluja-globalisering. Den åbenlyse sårbarhed og truslen om nye angreb skabte en ny situation i international politik og en ny opgave for medierne. "Hvorfor gjorde de det?" hed det i en overskrift i Time Magazine, der formulerede det dominerende journalistiske spørgsmål. Selv om det politiske svar på terroren var et konventionelt militært angreb på Afghanistan, så var den nye fjende ikke noget enkelt land, men de radikaliserede islamister og terrorister.

Indien forventer at blive en af de store globale vækstmotorer i de kommende år. Indiens Prime Minister, Narendra Modi, nød tydeligvis at tale ved et Facebook-arrangement, hvad der dog ikke afholdte Indien fra at sige 'nej tak' til et tilbud fra Facebook om en (stærkt begrænset) gratis adgang til internettet via Facebook til hundreder af millioner af indere. Indien vil udvikles 'distinctly Indian'.

(Foto: Jeff Chiu, AP/

Polfoto)

Terrorangreb i London og Madrid understregede, at det var et globalt og ikke blot et amerikansk problem, og medierne fik pludselig travlt. Ikke alene var der nye trusler, der skulle forklares og beskrives, men der var også med Irakkrigen fra 2003 to voldsomme krige med international og dansk deltagelse, der skulle dækkes.

Sammenkoblingen af krig, terror og islam i den offentlige bevidsthed betød, at udenrigsjournalistikken fik nye dimensioner. Frem for fokus på lande blev meget fokus rettet mod disse nye grænseoverskridende emner, der også kunne have nationale og lokale perspektiver. Den aktuelle sammen-smeltning af udlands- og indlandsstoffet, som de danske udenrigsredaktører nærmest samstemmende formulerede i vores interview, tog fart i disse år (Haahr og Holm, 2003).

Fordi terror ramte overalt, og fordi islam var andet og mere end et fænomen i fjerne lande, blev dele af udenrigsjournalistikken højere prioriteret i medierne. Meget globalt opinionsstof fik øget betydning. Og de fortsatte vestlige interventioner i lande i Mellemøsten og Nordafrika forstærkede fokus på den (udenrigs)politiske trekant med terror, krig og islam.

Med borgerkrigen i Syrien fra 2011 og immigrationsstrømmene i Europa fra 2015 er indenrigspolitik og udenrigspolitik, økonomisk politik og EU-politik blevet tæt forbundet. Det giver ingen mening på disse områder at sondre mellem det internationale og det nationale eller det lokale. Emner som terror, sammenbrud og krig sætter som en slags over-nyhedskriterier dagsordenen for mediernes og journalisterne valg af historier globalt og nationalt. Både de udenlandske og de danske udenrigsjournalister og redaktører påpegede i interviewene, at redaktionernes massive fokus på de store breaking news-begivenheder dårligt leverer ressourcer og opmærksomhed til at udarbejde og publicere andre mindre dramatiske, men vigtige historier.

På det økonomiske område afløstes globaliserings- og vækstoptimismen i 2008 af skepsis og kritik over for centrale finansielle institutioner. For udlandsdækningen betød den økonomiske krise, at de såkaldte tærskellande blev de nye interesseområder. Den over gennemsnitlige vækst i lande som Brasilien, Indien, Vietnam og Kina skabte interesse for en ny historie. BRIKS-landene blev en god historie som forklaret af Roger Buch, men med en voldsom dominans i fokus på Kina, mens de andre BRIKS-lande slet ikke fik samme dækning, og de øvrige vækstøkonomier som Indonesien, Vietnam, Nigeria, Kenya og Mexico knap blev bemærket. Krisen har i de senere år i to omgange ramt Rusland og Brasilien. Den overfladiske historie om Brasilien som vækstmirakel er

nu afløst af historien om Brasilien som 'sammenbrudsstat'. BRIKS er ikke længere så god en historie. Væksten i Kina er faldende om end fortsat høj, og Indien overhalede i 2015 for første gang Kinas procentvise økonomiske vækst. De øvrige lande i denne rapport – Indonesien, Vietnam, Nigeria, Kenya, Mexico – har nu en vækst ganske tæt på Kina og Indien og forventes i de kommende år at fortsætte i det spor. Mediedækningen afspejlede kvantitativt og kvalitativt ikke den realitet i 2015.

8.3 Hvor er vi så nu?

Hvilke er de forandringer, der præger den aktuelle mediefortælling om verden? De teknologiske forandringer i mediernes og journalistikkens vilkår og muligheder har været og er enorme. I interviewkapitlerne findes journalisters og redaktørers refleksioner over konsekvenserne af den nye teknologi. Andre har analyseret konsekvenserne for danskernes medieforbrug, fx mindre betydning af tv-nyheder, større rolle til internettet og sociale medier (Schrøder, 2015).

I det følgende vil der være fokus på forandringerne i den internationale virkelighed: Hvordan kan vi opsummere de relevante forandringer for udenrigsjournalistikken? Det er altid nemmere at se historien i bakspejlet end i forruden, men vi vil forsøge at tegne et rids af de aktuelle forandringer gennem tre observationer:

1. Ny kold krig

Det er tankevækkende, om vi står ved en renæssance af historien om Den Kolde Krig. Begivenhederne i Ukraine, Georgien og Syrien og Ruslands aggressive rolle tegner for mange en slags minisupermagtsstatus baseret på kernevåben og villigheden til at bruge magt i både de nære og de fjerne omgivelser. Mange medier er derfor begyndt at overveje, hvordan dækningen af Rusland skal være. Er der behov for korrespondenter igen? Skal dækningen af sikkerhedspolitikken opprioriteres og nyformuleres?

2. Fortsat globalisering

I analysen er det åbenbart, at globalisering lever videre som et vigtigt medieperspektiv.

Der gives i Lars Kables analyse eksempler på, at Afrika beskrives på nye måder. Det ses som et vækstområde og som et område, der er interessant set ud fra en både politisk og økonomisk synsvinkel. Dækningen er dog

Mexico er en anden global vækstmotor med store potentialer, især som underleverandør til det enorme amerikanske marked. Mange mexicanere drømmer om social opstigning, men internt i landet er der dog dybe uenigheder om, på hvilke måder væksten skal fortsætte. Den store turistindustri er under pres.

(Foto: Alexandre Meneghini, AP/Polfoto)

fortsat begrænset i omfang, men tonen er blevet en anden.

Også vægten på erhvervs- og finansstoffet lever videre i medierne som vigtige historier, der tiltrækker sig mange redaktionelle ressourcer – selv i en periode med konsolidering frem for redaktionelle udvidelser. Netop erhvervsstoffet er det klassiske eksempel på, hvad nogle forfattere har kaldt global journalistik (Berglez, 2013). Her integreres udlandsstoffet med andet stof på en organisk måde. Det vil sige, at også udlandsstof om kultur, sociale forhold og lokal politik bliver relevant i en kontinuerlig dækning. I bogen *'Verden på tilbud'* analyseres og defineres denne pointe i detaljer (Holm

og Kabel et al, 2000). Netop denne tendens viser sig også i den aktuelle Kina-dækning. Kina dækkes nu bredere og ikke alene som stormagt eller som væksthænomen, men også med interesse for de kulturelle, teknologiske og sociale historier. Der er store historier om det kinesiske nytår og forsidehistorier om alt fra togulykker til arbejdsvilkår for migrantarbejdere. Menneskerettighedsvinklen spiller derimod ikke en stor rolle i de mange Kina-historier (Ming Ou Lü, 2010).

3. Kriser og nationale løsninger

Den aktuelle situation i international politik kan ikke

betegnes som stabil og forudsigelig. Tværtimod. Vi står over for store aktuelle kriser:

Immigrationsekspllosionen i Europa og EU's sammenholdskrise. Terror og sammenbrud af stater i Afrika og Mellemøsten. Voldsomme interne politiske kriser i mange af de vestlige lande med overraskende styrke til populismebevægelser. Politisk og økonomisk tillidskrise med systematisk skatteunddragelse og økonomiske institutioner i forfald.

I tillæg til de aktuelle kriser er der opbrud i strukturerne i den internationale politik. Den internationale retsorden er under pres på grund af etablerede staters ønske om at stå udenfor og kunne etablere nationale særregler på forskellige områder, som fx Storbritannien i forholdet til EU. De internationale institutioner er også under pres. FN-systemet er i en tillidskrise, fordi mange lande vælger at støtte mindre op om FN og samtidig etablerer beslutningsstrukturer uden om FN-systemet (G7, G20, Davos, BRIKS m.m.).

Endelig og måske vigtigst i denne sammenhæng er, at selve magtstrukturen i det internationale system er under forandring. Nye lande presser på for at være med ved bordet i fx IMF, OECD og FN's Sikkerhedsråd. Den globale økonomiske integration skaber gensidig afhængighed af både markeder og vækst imellem store dele af verdens lande. De tærskellande, som vi har sat fokus på i denne rapport, er symbolet på de store strukturelle forandringer, som er i gang. Udenrigsjournalistikken er derfor udfordret, både udfordret i forhold til, hvad den skal forklare og beskrive, og udfordret i mængden af forandringer, der byder sig til. Samtidig sker det i en periode, hvor brændpunktdækning er blevet helt dominerende i medierne.

Når vi i forskningsspørgsmål 6 rejser spørgsmålet, om noget er overbelyst, viser rapportens analyser, at svaret er et 'ja' med fx Nemtsov-drabet i Ruslands-dækningen og udenrigsredaktørernes enighed om et massivt konflikt- og breaking news-fokus som tydelige eksempler. Ikke alene hviler nyhedsmediernes dækning på et udvalg, der er bestemt af den dominerende historie om verden og den nationale optik, som verden iagttages igennem, men den intensive dækning af brændpunktshistorierne skubber også det underbelyste, men vigtige længere ud i mørket.

8.4 Spejlingerne

Hvordan spejles så forandringerne i den internationale politik? Hvordan kan vores analyser af tærskellandene bidrage til at forstå mekanismer, begrænsninger og udfordringer for den aktuelle udenrigsjournalistik? Hvad er spejling overhovedet? Hvilken verden skal spejles hvordan?

Lad os se på tre forskellige slags spejling: Verden kan spejles tilstræbt objektivt, som redaktionen ser den – uden at bekymre sig særligt om, hvad publikum ønsker sig. Som den anden yderlighed kan verden beskrives alene ud fra, hvad publikum har interesse for. Det kan ses som yderpunkter på et kontinuum fra afsenderstyret til helt modtagerstyret dækning. Som mellemform findes behovsmodellen, hvor behov defineres i fællesskab af afsender og modtager.

Den ofte sette kritik af medierne baseret på, at de 'bør' skrive mere om x land eller y emne, tager typisk udgangspunkt i en afsendersynsvinkel. "Det er mediernes ansvar at forklare verden". Det "ideelle publicistansvar", som det kaldes.

Heroverfor står en ofte set forklaring fra branchen selv, som tager udgangspunkt i en modtagerstyret pointe. "Vi ville gerne have mere om x, men der er ingen interesse for x. Folk vil ikke betale for x". Vi inddrager Ritzaus prioriteringer som et eksempel; de dækker de lande og begivenheder, der er interesse for. Dem og ikke andre.

I mange af de interviews, vi har foretaget med danske og udenlandske udlandsjournalister og -redaktører, forklarer de selv, hvorfor dækningen af tærskellandene er, som den er. Deres valg og praksis kan forklares med udgangspunkt i de følgende typer af spejlinger:

1. En spejling af verden 'wie es eigentlich gewesen ist'. Idéen er, at mediernes opgave er gennem nyhedskriterierne såsom væsentlighed at beskrive den internationale verden så objektivt som muligt. Når Afrika bliver en væksthistorie, skal det vise sig i medierne. Når Kina bliver en stormagt, skal det afspejles i korrespondentmønsteret. Når tærskellande eller BRIKS bliver nye betydningsfulde aktører i verden, så skal vi spejle det. Groft sagt: Hvis vi lavede en liste over verdenshandel, BNP, antal indbyggere, landenes magt og størrelse, så ville den rangorden ifølge denne spejlingsopfattelse afspejles i mediernes opmærksomhed over for de lande. Set ud fra denne synsvinkel er tærskellandene dårligt spejlede i danske medier, måske med Kina som undtagelsen. Mens USA er groft overrepræsenteret i mediernes dækning.

Særligt er lande i Latinamerika og visse vigtige lande i Afrika kun spejlet i meget ringe grad.

2. Spejling af verden ud fra læsernes, lytternes, seernes og klikkernes behov.

I et stort forskningsprojekt ved Northwestern University, Chicago, USA, var der fokus på idéen om 'news you can use'. Idéen var, at det var behovstilfredsstillelse, der skulle skabe et publikum for journalistikken, og projektet gik ud på at finde ud af, hvilke behov læserne og brugerne havde. Idéen er lige så gammel som medierne selv. Man har altid forsøgt at imødekomme kundernes behov for information.

Lokalaviser havde informationer om børskurser og anløb af skibe i den lokale havn, serviceoplysninger om teaterforestillinger og referater af møder. I dagens medieverden har den internationale medie gigant Bloomberg News opbygget sin forretningsmodel på villigheden til at betale for simple informationer af den slags.

Men har brugerne og kunderne behov for journalistik om tærskellandene? I mange af interviewene fremgår det, at tærskellandene enkeltvis kan have særlig betydning. I Danmark er der stort behov for viden om Rusland. Danske landmænd og forbrugere rammes af boykot og handelssanktioner, og danske investeringer i Ukraine påvirkes af uro og krig med Rusland. Samhandlen med Kina er stærkt stigende, og betydningen af Kina for både verdensøkonomien og den danske investor er stor og stigende.

Modsat er behovene for detaljer om Brasiliens krise og vanskeligheder mindre for det danske publikum, mens Indonesien har særlig interesse i fx Holland på grund af kolonifortiden.

3. Verden skal spejles i det omfang læserne og brugerne er interesseret i det.

Denne tredje form for spejling er konsekvensen af en business- og forbrugerstyret mediestruktur. Mediernes opgave er at spejle den verden og de nyheder, som publikum har interesse for, fascineres af eller bare gerne vil orienteres om. Dækningen af storme og jordskælv, tørke og oversvømmelser er klassiske eksempler på journalistik, der spejler interesse for drama snarere end væsentlighed.

Forandringerne i mediernes forretningsmodel og de

nye teknologiske muligheder har presset medierne til at prøve at gøre det rentabelt at levere journalistik til snævre grupper. Baseret på efterspørgsel efter særlige emner, særlig dybde eller særlige behov eksperimenteres der med nichetilbud. Medieudbud på meget specifikke platforme, som giver folk 'ekstra', er i vækst. Fra Altinget og til Finans og JP's Premium. Fra Ræson til Mandag Morgen. Mediernes opgave i en publikums- og efterspørgselsstyret model er at tilfredsstille det dybdegående behov for eksempel for journalistik om Nigeria, Indonesien eller Brasilien. Kravet er blot, at der er et tilstrækkeligt stort publikum, der vil betale for det. Vi har ikke undersøgt disse nichemedier, men små, som de er i dag, udgør de et potentiale til både bredere og dybere dækning. Hertil kommer specialjournalistik, der finansieres af banker, interesseorganisationer eller andre, der kan og vil betale. Den slags vokser voldsomt i omfang. Megen finansiel information om tærskellandene finder vi i dag på den måde.

Den type kommunikation er ikke dækket i denne undersøgelse, men spiller en stigende rolle i tilfredsstillelsen af publikums interesser og behov.

I interviewene, der ligger bag vores analyse, har vi spurgt ind til mønstret i den faktiske dækning af tærskellandene. Hvorfor er mange af landene fraværende? Et typisk svar er, at der i målgruppen ikke er interesse for, hvad der sker i den del af verden, og journalistikkens opgave er også at spejle, hvad folk har interesse for.

Især nogle danske redaktører lægger også vægt på, at de ikke mener, de er forpligtet til at spejle alt det samfundsmæssigt væsentligste, som foregår rundt i verden. Også underholdning og fascination er værdifulde begrundelser i deres redaktionelle valg.

Et andet svar fremhæver, at domesticering (den nationale vinkel) er nødvendig: Hvis der er et dansk firma, danske interesser eller i det mindste en dansker blandet ind i det, så kan det være relevant at behandle det. Det er nærmest et vilkår for Ritzaus udvalg af udenrigsstof. Nærhed er et betydningsfuldt udvælgelseskriterium. Tærskellandene ligger langt væk både geografisk, historisk og økonomisk, og det nære stof betyder mere.

"Der er ikke plads til alt". Medierne, selv i dag, kan ikke få det hele med især i dagbladene, men må prioritere. Der er så meget stof, der er vigtigt, at det, der er næstvigtigt, ikke

får plads eller bliver usynligt. Derfor kun noter om Indien, Brasilien og Indonesien.

Argumenterne viser, at de tre former for spejlingsmotiver alle er til stede i de begrundelser, der gives for, hvor meget og hvor lidt og hvordan der spejles. Det viser også kompleksiteten i den redaktionelle udvælgelsesopgave. Den udvælgelse er i sig selv et udtryk for den historie, den ramme eller den forforståelse, redaktionerne og journalisterne lægger ind over opgaven. Som Henrik Berggreens analyse af Ruslands-dækningen viser, er spejlingen ikke bare en afspejling, men en tolkning og en udvælgelse, der overordnet set er bestemt af den dominerende fortælling, hvad enten det er en afsender- eller modtagerspejling.

8.5 Tærskellandene: Hvordan blev de spejlet i 2015?

Udenrigsjournalistikken om tærskellandene var altovervejende en aktualitetsbaseret nyhedsjournalistik: Afspejlende og oplysende, tilstræbt objektiv, ikke kritisk afdækkende og dagsordenssættende og heller ikke tabloid. Den var en hovedsageligt væsentligheds-journalistisk dækning, der leverede et redigeret overblik og tilbød en slags rationel orden i en ofte mangetydig og kaotisk verden. Det store flertal af de tusindvis af artikler og andre journalistiske enheder fra de udvalgte 14 dagblade, 22 online/websites og 4 tv-aviser var nyheder og kortere baggrundsartikler, en form for mainstream dækning, ofte hentes hjem via nyhedsbureauerne. Det daglige flow af nyheder opdaterede, hvad der løbende skete. Mere og mere dækkes i realtid, især online. Blandt alt det hurtige og korte var der dog også eksempler på det længere og dybere. Dette stof var hovedsageligt produceret af udstationerede korrespondenter, tilknyttede stringere eller lokale skribenter, som de danske medier havde et syndikaliseret samarbejde med.

Dækningen af et land, en lokalitet eller et emne koger op, når der sker noget dramatisk med øjeblikkelig nyhedsværdi. Det medfører bl.a., at de fleste af tærskellandene (undtagen Rusland og Kina) kun blev dækket ujævnt og sporadisk, selv om det ud fra væsentlighedskriterier kunne være relevant at give dem mere spaltepads. Denne problematik var tydelig i forhold til den begrænsede dækning af Indien. Det betyder ifølge både de danske og de udenlandske redaktører og journalister, vi interviewede, at vigtige, længerevarende udviklingsprocesser og gennemgribende, men langsomme samfundsforandringer ofte ikke dækkes i udlandsstoffet. Dette hæmmer forståelsen af fx tærskellandenes forskellige typer af udvikling.

Vi fandt, at udenrigsdækningen i 2015 var forandret på flere centrale områder i forhold til det, som forskningen og faglitteraturen har karakteriseret den som de seneste 15-20 år (Holm og Kabel et al, 2000; Haahr og Holm, 2003; Kabel, 2005; Wu, 2007; Jones, 2011).

Den tidligere så udbredte domesticering – renationalisering – var markant aftaget. Domesticering er nogle gange en barriere for, at visse typer af vigtige emner og steder bliver dækket. Det var relativt sjældent, at artikler blev vinklet på konsekvenser for Vesten og Danmark. Et stort og vigtigt land som Kina blev dækket i sin egen ret uden nødvendigvis kun at være præget af vestlige/danske perspektiver og danske kilder. Undtaget var dog finans- og erhvervsdækningen, der ofte tog udgangspunkt i danske firmaers udfordringer på det vanskelige kinesiske marked. Kina blev af redaktionerne tildelt særlig nyhedsværdi, Kina blev beskrevet i en afspejlende form, mere som samfund og livsudfoldelse end som en stormagt med geopolitiske statsinteresser. Den tidligere så udbredte Kina-xenofobi var der meget lidt af. Kina blev i betydeligt omfang dækket på landets egne præmisser – ikke som en spejling af vores.

Anderledes med Rusland. Ruslands-dækningen var vinklet, demoniseret og mere farvet end dækningen af de andre lande. Diskurserne var 'de onde' (Putin og Rusland) i et bipolært modsætningsforhold til 'de gode' (Vesten og de vestlige værdier). Framingen af præsident Putin og den russiske regering var kritisk og ret entydig (Brewer, 2003). Konsekvensen var, at Ruslands-dækningens skarpt vinklede karakter vanskeliggjorde muligheden for at forstå de virkelige interessepolitiske baggrunde for Putins og Ruslands handlinger set i lyset af Vestens offensive pres på Rusland siden Sovjetunionens fald: at Rusland ifølge egen tankegang følger en legitim stormagtsstrategi.

Begrænsningen af domesticeringen og Kina-dækningens form og indhold repræsenterede en nytænkning, men det gjorde Ruslands-dækningen ikke. Der var betydelige elementer af velkendt bipolær koldkrigstænkning bag den.

Også i forhold til brugen af stereotyper og rutinepræget metaforisk billedsprog fandt vi interessante forandringer, især i Afrika-dækningen. Latinamerika blev fortsat beskrevet med et stereotypet sprog præget af latinomytologi: Dette blev bekræftet af udenlandske journalister, der nævnte, at *"jo længere landet er fra hollandske egeninteresser, des mere stereotypet bliver mediebildet"* (Leon Willems) med Latinamerika som et eksempel. Også de danske udlandsredaktører gav

En privat bevæbnet vagt vogter over olieinstallationer i det sydlige Nigeria, hvor der i årtier har været kampe om adgang til landets råstoffer – både politiske og væbnede. Den nyvalgte præsident Muhammadu Buhari forsøger at gøre noget ved korruptionen knyttet til råstofferne.

(Foto: Sunday Alamba, AP/Polfoto)

udtryk for, at især Latinamerika blev dækket stereotypet, fx via fokus på Mexicos narkokriminalitet.

Den tidligere så udbredte elendighedsfortælling om Afrika og afrikanerne var undervejs til at blive afløst af en mere positiv vækstfortælling. Mobiltelefoner og services til mobile platforme var den store 'game changer'. Fascinationen af det eksotiske, af 'wildlife' og oprindelighed var aftaget. Mange afrikanere – især kenyanere – blev fremstillet som aktivt agerende individer med mobilen i hånden, de var teknologisk forandringsparate.

Samtidigheden mellem 'det nye Afrika' og 'det gamle Afrika' blev reelt opfanget og afspejlet af udlandsdækningen. Mediebillederne var på samme tid fornyede og klassisk reproducere, side om side.

En del danske og udenlandske udenrigsjournalister og redaktører ser sig selv som en "Welterklærer" – én, der forklarer verden. At fortælle om begivenheder er ikke nok; forklaringer, konsekvenser og perspektiver skal med i mediedækningen.

De danske nyhedsmedier gjorde ifølge vores målinger i meget begrænset omfang brug af reportage som genre. De udenlandske udenrigsjournalister nævnte personfokus og reportage som noget, der internationalt var oppe i tiden. De danske udlandsredaktører, især på tv, lagde stor vægt på, at udenrigsjournalistikken skal gøre brug af mennesker til at illustrere og forklare de beskrevne hændelser og udviklinger. Denne personificering af den danske udlandsdækning kom dog ikke tydeligt til udtryk i stoffet om tærskellandene i 2015, hvor en betydelig del af dækningen var mainstream bureaustof og nyheder uden fokus på individer. Store interviews og reportager bygget op omkring navngivne mennesker var der ikke meget af.

Vores analyser viste, at udstationerede korrespondenter, tilknyttede stringere og lokale journalister leverede et stof, der i en del tilfælde var væsensforskelligt fra bureauernes mainstream indhold. De lavede noget andet end fællesstoffet, og det havde større autenticitet ved at være mere konkret forankret i det, det beskrev. De mest nuancerede artikler om fx Rusland var skrevet af journalister, der havde været i Ukraine, Rusland eller på Krim. Deres unikke form for tilstedeværelse medførte, at det dækkede blev set indefra og kom tæt på aktuelle samfundsmekanismer. Korrespondenterne og stringerne leverede en dækning 'on location', der blev forståelsesudvidende for læserne. Det var tydeligt, at brugen af skribenter, der vidste mere end de fleste, skabte journalistisk merværdi.

Nyhedsmedierne versionerede i 2015 indholdet til print og web, og det førte til formmæssige forskelle på de to platforme. Webartiklerne var overvejende nyhedsartikler knyttet til aktuelle begivenheder, ind imellem et flow af breaking news, når der skete noget betydningsfuldt. Der blev sjældent gjort brug af grafiske elementer, og interaktive grafikker var helt fraværende i stoffet. Sociale medier blev stort set ikke synligt integreret i dækningen. Der var oftest tale om mainstream bureaustof, hvor der blev henvist til skriftlige kilder, dog uden at linke til disse.

Printartiklerne var ikke alene nyheder, men også baggrund, reportage, analyse, kommentarer og notitser. Der var jævnligt integreret grafiske elementer, og bureaustof fyldte kun halvt så meget i papirmedierne som i netmedierne.

Multimedieproduktioner og -fortællinger blev der offentliggjort få af, video og audio på web var også sjældne. Mulighederne for at levere 'visual proof' til det tekstbårne blev ofte forsømt. For brugerne var der adgang til interaktion med stoffet og mediehusene via kommentarmulighederne på web, men andre former for indholdsskabende interaktion, fx 'crowd research', blev sjældent skabt.

Journalistikken var klassisk tekst- og billedbåret, mest på papir, men også online, hvor der ellers var gode muligheder for at gøre noget andet. Konkluderende kan man sige, at potentialerne i det audiovisuelle ikke blev udnyttet optimalt af nyhedsredaktionerne, at den digitale merværdi ikke blev høstet i mediernes dækning af tærskellandene. Konsekvensen blev, at udenrigsdækningen i et vist omfang var ude af sync med de behov og forventninger, en mediebruger i dag har til det stof, som vedkommende tilgår fra sine mobile enheder: laptops, smartphones og tablets, hvad et flertal efterhånden gør meget ofte.

En betydelig del af dækningen af tærskellandene var om samfundet og hverdagslivet, fx om energiforsyning, forbrug og korruption/kriminalitet. Med undtagelse af dele af stoffet om især Rusland, men også Kina, var der ikke ret mange artikler om politik, om international realpolitik, om staternes interesseforvaltning og -opgør, om geopolitiske emner og nye relationer mellem staterne. Økonomien og økonomiske interesser i de forskellige samfund blev behandlet ret indgående, især på web, herunder danske erhvervsvirksomheders og danske erhvervsfolks ageren i de 10 vækstøkonomier. Der var også eksempler på tekster, der beskrev potentialerne for Danmark, eller manglen på samme, i forhold til øget eksport og styrket økonomisk samarbejde.

Den tidligere redaktør og nu direktør for den internationale mediestøtteorganisation Press Now i Holland karakteriserede den hollandske udenrigsdækning med ordene *"udenrigsjournalistik er blevet til en egen-interesse-journalistik"*. De samme tendenser har vi kunnet spore i den danske udenrigsjournalistik. Der er tegn på, at de redaktionelle valg og prioriteringerne af stoffets indhold og vinkler (fx den stort set fraværende kontinuerlige dækning af Kinas overtrædelser af menneskerettighederne, tortur, censur og underskud på demokrati) i et vist omfang underlægges de økonomiske interesser og politiske samarbejdsrelationer, som Danmark har til hvert af tærskellandene.

"International news is tied to the level of economic interactions between nations", konkluderede medieforskeren Kevin Williams i bogen *"International Journalism"* (2011).

Således synes det også at være i 2015. De danske nyhedsmedier dækkede tærskellandene med betydelig vægt på, hvilke interesser og relationer Danmark havde – især de økonomiske.

Konsekvensen af en sådan dækning var, at udenrigsjournalistikken i betydeligt omfang var i sync med de ændringer i dansk udenrigspolitik, som vi ser udfolde sig i disse år.

Den gennem snart 20 år bredt favnende og aktivistiske udenrigspolitik afløses nu mere og mere af en udenrigspolitik, der lægger vægt på Danmarks primære interesser i forhold til at prioritere, hvor en politisk, militær eller økonomisk indsats skal sættes ind. Undtaget for dette er dog nødhjælpen. For flere af de danske udlandsredaktører var det da også vigtigt at understrege, at de søgte at styrke deres dækning af de steder og konflikter, hvor Danmark agerede aktivistisk.

Indonesien er også et lovende vækstland, men landet er belastet af terror. Her træner indonesiske politifolk og militære enheder i terrorbekæmpelse i Banda Aceh-provinsen, der var hærget af borgerkrig frem til tsunamien den 26. december 2004.

(Foto: AA, Abaca/Polfoto)

Mediernes udenrigsdækning spillede i 2015 op mod en efterspørgsel, som bortset fra konstante målinger af klicktal på onlineaviserne var relativt ubekendt og udforsket. Hvad ønskede læserne og brugerne? Hvilke typer udenrigsjournalistik og medie billeder foretrak de?

Skulle redaktionerne bekræfte brugernes forventede forestillinger om verden langt herfra, eller skulle de udfordre brugerne?

Var væsentlighedsvurderinger, oplysning og tilstræbt objektivitet tilstrækkeligt, eller skulle der flere forklaringer og perspektiver til? Og i givet tilfælde på hvilket grundlag? Tidligere leverede aviserne værdi til læserne gennem aktuel nyhedsformidling, analyse og kommentarer. Nu fordrer læserne nye former for merværdiskabende indhold især i dagbladene, men på hvilke måder?

På trods af sådanne usikkerheder og udfordringer leverede de redaktionelle hierarkier på nyhedsmedierne dagligt et omfattende og redigeret bud på, hvordan verden kunne belyses og forklares.

Vores analyser har givet bud på, hvordan nye verdensbilleder var med, som for eksempel at Nord-Syd- og Vest-Øst-relationerne blev bekræftet på nye måder i dele af stoffet. Mediebillederne var (naturligvis) forskellige og mangfoldige, alt efter hvilket land og hvilke begivenheder der blev beskrevet. Der kunne dog konstateres nogle mønstre og en samtidighed og symbiose mellem 'det klassiske' og 'det nye'. På flere områder var mediebillederne dog fornyede, mere end de var helt nye. Mediernes (nye) verdensbilleder var – i forhold til dækningen af vækstøkonomierne – mere i takt med økonomien og en forandret verdensorden og en ny dansk udenrigspolitik, end journalistikken var i sync med den nye digitale medieøkologi.

8.6 På tærsklen til hvad?

Det er åbenbart, at der er behov for viden om, hvad der står på tærsklen i en verden i forandringens kløer. Men de aktuelle tendenser i verden er blevet sværere at forklare. Vi ser tendenser tilbage til en mere markeret Øst-Vest-konflikt, der rummer alt fra stationering af tropper til gensidige økonomiske sanktioner. Der tales af politikere, forskere og medier om, hvor udsat Danmark er ved en ny kold krig. Én af konsekvenserne heraf er en fornyet koncentration af magten.

Samtidig markerer tærskellandenes styrke en spredning af magten i verden. Nye magtcentre opstår, og væksten er nu

fordelt helt anderledes end for 10 eller 20 år siden. En langt mere multipolær verden er under opbygning.

Endelig er der opstået nye dominerende emner som migration, indre krige, terror og populisme i mange lande, som skaber interne politiske styringsproblemer. Udenrigspolitik og indenrigspolitik blandes i kriser på terrorisme og immigration. Tendenserne rykker verden i modsatte retninger samtidig. Det er ikke nogen enkel opgave at sætte på formel. Mediernes forklaringsopgave er helt enkelt blevet meget mere kompliceret.

Og det sker i en periode med ekstreme opbrud i mediernes teknologiske og økonomiske muligheder. Opgaven kompliceres af de nye muligheder for både at indhente information digitalt og fortælle historier med mere indhold og i nye formater. Om vi også som publikum har interesse herfor eller er villige til at betale for det, er et mere åbent spørgsmål.

Og her er humlen. Opgaven er at gøre det bedre og mere indsigtfuldt i en periode, hvor brændpunkt nyhederne og de 'gratis' nyheder belaster grundlaget for mere indhold. Robert Picard fra Reuters Institute på Oxford University udtrykte det i sin blog sådan her:

"To survive, news organizations need to move away from information that is readily available elsewhere; they need to use journalists' time to seek out the kinds of information less available and to spend time writing stories that put events into context, explain how and why they happened, and prepare the public for future developments. These value-added journalism approaches are critical to the economic future of news organizations and journalists themselves."
(<http://themediabusiness.blogspot.dk/2012/11/many-journalists-cant-provide-value.html>).

Men der er nye muligheder, og de danske udlandsredaktører udtrykker da også en betydelig optimistisk fremtidsro og tilfredshed med de muligheder, der gives dem. Vores analyse af mediernes dækning af tærskellandene viser, at tidligere tiders snærende bånd på udenrigsdækningen er blevet mindre på nogle områder. Der er bedre tilgængelighed af kilder og informationer – også om lande uden for nyhedsfokus. I Lars Kables analyse vises det, hvordan journalister med detailkendskab kan dække lande som Nigeria og Sydafrika på basis af de nye muligheder for informationsindhentning. Det giver plads til journalistiske ambitioner om at dække forandringer i tærskellandene, også selv om der ikke er råd til permanent udstationering.

Denne unge fyr er en bushman fra Xhu-tribe i Sydafrika. Han og familien samt andre fra Xhu-stammer deltog i en ceremoni for at fejre, at de havde fået land tilbage, som tidligere uretmæssigt var frataget dem.

(Foto AFP/Polfoto)

Analysen viser også, at tidligere tiders krav om en dansk eller lokal vinkel ikke spiller samme rolle som tidligere. Det frigør udenrigsjournalistikken fra et meget snærende bånd. Man kan nu skrive om kulturelle udviklinger i Kina og om sociale problemer i Brasilien, uden at der altid skal være danske vinkler. Den globale bevidsthed og interesse hjælper en mere facetteret journalistik på vej.

Der er også store muligheder i erhvervsjournalistikken. Her er det globale et naturligt fokus, og det udnyttes. Tærskellandene optræder i større mål på erhvervssiderne end i andre stofområder. Og det er et område med vækst i interessen og med et købedygtigt publikum. Der er mange muligheder for at tilføre journalistisk merværdi netop på det område.

Men der er også begrænsninger. På andre områder har den internationale dækning det svært. Voldsomme udfordringer er med til at presse stofområdet. Det viser sig i vores analyse ved, at der er mange synsvinkler, lande og fortællemønstre, der lades urørte.

Vi lever i en tid, hvor informationsmængden er eksploderet. Alle har adgang til uoverkommeligt mange informationer og kan selv i stort mål bestemme hvilke, hvornår og hvordan. Teknologien har ophævet tid- og stedbegrænsningerne. Den har opløst klassiske forskelle på elektroniske og trykte medier. Den har ophævet afsenderens kontrol over budskabet og i stedet skabt et supermarked af information og nyheder. Da prisen for at sprede nyheder samtidig er faldet til næsten nul,

er udbuddet af udenrigsnyheder fra mange typer af publicister og kommunikatører eksploderet. Men eksplosionen har en bagside, som viser sig tydeligt, når man kigger på et særligt område for udenrigsjournalistikken, som tærskellandene er. Informationsmængden er uoverskuelig. Hvad hjælper det, at der er særlige websites, hvor alle kan få al den information, de har brug for, når ingen kan overskue så meget nyt? Den overvældende mængde af information skubber os i retning af det enkle overblik eller dagens overskrifter. Den dominerende historie har en tendens til at fortrænge alle andre historier til marginalerne. For at få opmærksomhed og ørenlyd for sin journalistik er det mest oplagt at fokusere på dagens 'store' historie. Som vi så i Ruslands-dækningen: Et drama foran Kremls mure tager meget af opmærksomheden.

Denne brændpunktfiksering er en af de største udfordringer for en mere alsidig spejling af forandringerne i verden. Telefonen bipper med breaking news og skaber med det samme et fokus, der skubber alle – modtagere og afsendere af infor-

mation – i den samme retning. De forandringer, vi ser i disse år i den internationale politik, skaber forøget kompleksitet med modstridende tendenser mod fornyet kold krig, fortsat globalisering, fokus på terror, migration og nationale løsninger. Historierne er blevet mere komplicerede og sammensatte. Det nationale og det internationale blandes sammen på nye måder. Behovet for forklaring udfordrer vores kommunikationsmæssige og journalistiske evner i disse år.

Her sidder vi så med dilemmaet. De store forandringer omkring os i verden udgør en fantastisk anledning til at producere journalistik med indsigt og brugsværdi på en interesseskabende måde. Samtidig befinder vi os i en journalistisk her og nu-kultur, der skubber én historie ad gangen frem på oversigten. Vi får så megen og god information om nogle af verdens brændpunkter, at vi føler os mætte. Vi opdager slet ikke, hvor sultne vi er efter den information og de nyheder, der står på tærsklen.

Litteratur:

Berglez, Peter (2013): *Global Journalism – Theory and Practice*. Peter Lang.

Blauenfeldt, Marie Louise (2011): *Internationalt udviklingsarbejde formidlet af danske dagblade 1962-2002*. Speciale, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.

Brewer, Paul og Joseph Graf og Lars Willnat (2003): Priming or Framing. *The International Communication Gazette*, 65, side 493-508.

DIIS (2005): *Danmark under den kolde krig*, bind 1-3. DIIS.

Holm, Hans-Henrik og Lars Kabel et al: (2000): *Verden på tilbud. Om udenrigsjournalistik og mediernes udlandsdækning*. Forlaget Ajour.

Haahr, Jens Henrik og Hans-Henrik Holm (2003): *Meget større end du tror*. Forlaget Ajour.

Jones, Timothy og Peter van Aelst og Rens Vliegenthart (2011): Foreign Nation Visibility in US News Coverage. A longitudinal Analysis. *Communication Research*, 40, side 417-436.

Kabel, Lars (2005): *Verden langt herfra. En analyse af nyheder og faktaprogrammer i dansk tv*. CFJE og Danida.

Ming Ou Lü (2010): *Den danske framing af Kina. Et blik på hvordan danske aviser dækker Kina og kinesiske forhold*. Speciale, CBIT, RUC.

Picard Robert (2012): Many journalists can't provide the value-added journalism that is needed today. *The Media Business*.
(<http://themediabusiness.blogspot.dk/2012/11/many-journalists-cant-provide-value.html>)

Schrøder, Kim (2016): *Danskernes brug af nyhedsmedier. Brugsmønstre og nyhedsrepertoarer*. RUC.

Wasserman, Herman (2015): South Africa and China as BRICS Partners: Media Perspectives on Geopolitical Shifts. *Journal of Asian and African Studies*.

Williams, Kevin (2011): *International Journalism*. SAGE.

Wu, H. Denis (2007): A Brave New World For International News? *The International Communication Gazette*, 69, side 539-551.

9.0

Sådan optrådte 10 tærskellande i danske medier

Kvantitativ kortlægning af landenes mediedækning i uge 9, 2015

Af Kresten Roland Johansen

Undersøgelsesdesign

Mediedækningen af vækstøkonomier er ikke tidligere kortlagt i dansk sammenhæng. Der er således tale om et eksplorativt undersøgelsesdesign. Undersøgelsen er designet som en komplet kvantitativ kortlægning af udvalgte danske mediers dækning over en syvdages periode i februar 2015. Kodemanualen (som findes sidst i denne rapport) er udviklet med det formål at kunne belyse projektets seks centrale spørgsmål.

Medier

Medierne er afgrænset til de danske landsdækkende dagblade – både print og online; de største regionale dagblade; de centrale nyhedsudsendelser i radio og tv; samt programmet Deadline på DR2.

Artikler og indslag, hvor et land nævnes helt perifært, fx en sportsartikel, hvor et lands atlet nævnes i en bisætning, er ikke kodet.

Enkelte artikler og indslag er ikke blevet kodet pga. manglende tilgængelighed. Det gælder specielt cirka 20 artikler på onlinemedierne finans.dk og borsen.dk; bortset derfra er analysegrundlaget næsten komplet for de udvalgte print-og onlinemedier.

Genstandsområdets afgrænsning

Alle artikler og indslag er søgt frem via Infomedias database. Der er anvendt en såkaldt ekspertsøgning.

Undersøgelsens søgeord er disse 10 lande: Brasilien, Rusland, Indien, Kina, Sydafrika, Indonesien, Vietnam, Nigeria, Kenya og Mexico, dvs. de 10 store vækstøkonomier. Vi vurderer, at stort set alle artikler og indslag, der omhandler et af de

nævnte lande, vil indeholde enten landenavnet selv eller fx en flertalsform eller tillægsform.

Den komplette søgestreng ses her (der anvendes trunkeret søgning):

Kina* OR Rusland* OR Brasilien* OR Indien* OR Sydafrika* OR Indonesien* OR Vietnam* OR Nigeria* OR Kenya* OR Mexico* OR indisk* OR kinesisk* OR brasiliansk* OR russisk* OR sydafrikansk* OR indonesisk* OR vietnamesisk* OR nigeriansk* OR kenyansk* OR mexicansk*

I de tilfælde, hvor et søgeord har frembragt artikler, indslag m.m., der ikke er relevante for undersøgelsen, er de blevet frasorteret manuelt i kodeprocessen.

Undersøgelsesperiode og teamet bag

I alt er der kortlagt en sammenhængende syvdages periode fra 23. februar til 1. marts 2015. I alt er 553 artikler og indslag, heraf 543 artikler, fundet relevante og efterfølgende kodet. Forud for dette er der gennemført en pilotundersøgelse, hvor ét døgn journalistiske enheder er kodet. Kodningen er gennemført af projektets fem studentermedhjælpere: Line Lykkegaard Skou, Morten Skov Madsen, Kristine Dam Johansen, Anna Gottschalck og Sara Amos Pedersen under ledelse af Lars Kabel og Kresten Roland Johansen fra projektgruppen.

Den pågældende uge er valgt af praktiske hensyn.

Det er indlysende, at de konkrete begivenheder denne uge i februar 2015 præger undersøgelsens resultater. Dette er et grundvilkår, når man kortlægger en relativt kort, sammenhængende periodes mediedækning. I nærværende undersøgelse betyder det – blandt andet – at Rusland, energipolitik, konflikt og krig overekspioneres relativt i forhold til de øvrige lande og andre tematikker. Som det fremgår af tabel I, dækkes Rusland ikke mere i den valgte uge end i en

Følgende mediers dækning er kortlagt:

Trykte medier – landsdækkende	Berlingske Tidende, Politiken, Jyllands-Posten, Ekstra Bladet, BT, Kristeligt Dagblad, Børsen, Børsen Tillæg, Børsen lørdag/søndag, Information, MetroXpress København og Århus.
Trykte medier – regionale	Nordjyske Stiftstidende (fællesstof), Århus Stiftstidende, Jyske Vestkysten (fællesstof), Fyens Stiftstidende, Sjællandske (fællesstof).
Onlinemedier	dr.dk, eb.dk, bt.dk, b.dk, politiken.dk, jp.dk, kd.dk, information.dk, EB Ekstra, mx.dk, borsen.dk, Børsen abonnementsområde, finans.borsen.dk, finans.dk, business.dk, jp.dk/premium, JP Premium, mediemarked.borsen.dk, beep.tv2.dk, go.tv2.dk, politik.tv2.dk, tv2/finans online, tv2/nyhederne online.
Radio	Radioaviserne på DR P4 og DR P1 henholdsvis kl. 12.00 og kl. 18.00.
Tv	TV Avisen på DR1 kl. 18.30 og 21.00 og 21.30. TV 2 Nyhederne kl. 19.00 og 22.00. TV 2 News kl. 17.00 og 22.00. Deadline kl. 22.30.

gennemsnitlig uge i 2015, men flertallet af de øvrige lande – ikke mindst Indonesien og Kina - dækkes mindre end i en gennemsnitlig 2015-uge.

Som alternativ til at analysere en kontinuerlig uges dækning kunne man have valgt constructed week-metoden, hvor man simpelt tilfældigt udvælger en mandag, tirsdag, onsdag osv. inden for en afgrænset periode. Forskning har vist, at denne metode giver mere repræsentative resultater end en kontinuerlig uge (Riffe, 2009).

Valget af en kontinuerlig uge betyder, at man skal være forsigtig med at generalisere fra undersøgelsens konkrete resultater til det generelle mediebillede. Når valget er faldet på at analysere en kontinuerlig uge, skyldes det, at det har andre fordele. En af fordelene er, at det giver mulighed for at analysere flere dages kontinuerlig mediedækning af centrale hændelser i perioden, fx dækningen af mordet på Nemtsov. At valget faldt på uge 9 og ikke en anden uge skyldes alene praktiske hensyn. Vi har ingen grund til at antage, at uge 9 er hverken mere eller mindre repræsentativ end andre uger, vi kunne have valgt. Det er vores vurdering, at undersøgelsen giver et indblik i mediernes dækning og prioritering af de 10 udvalgte tærskellande.

Pilotundersøgelse

I december 2014 blev der gennemført en pilotundersøgelse.

Formålet med pilotundersøgelsen var at teste og videreudvikle den først skitserede projektbeskrivelse, det tilhørende forskningsdesign og kodemanualen på baggrund af indsamlede data og analyser af disse.

Alle relevante indslag og artikler publiceret torsdag d. 3. december 2014 i de udvalgte medier blev kodet i pilotundersøgelsen. Det drejer sig om i alt 137 udvalgte artikler og indslag. Forud for kodningen af de 137 enheder var der nedsat en testgruppe bestående af Lars Kabel og Kresten Roland Johansen fra projektgruppen samt to af projektets studentermedhjælpere, Morten Skov Madsen og Line Lykkegaard Skou. I første omgang kodede alle i testgruppen parallelt tre udvalgte artikler. Herefter blev hver enkelt artikel gennemgået, eventuelle forskelle i kodningen diskuteret, og en fælles konsensus nået. Der er således foretaget en interkoderreliabilitetstest med henblik på at sikre en pålidelig og konsistent kodning. Den videre kodning i pilotundersøgelsen (dvs. kodning af de 137 enheder) blev herefter foretaget af studentermedhjælperne i tæt dialog med projektgruppen. Efter endt kodning blev data rensat og gennemgået i testgruppen.

Forskningsdesign og kodemanual blev herefter tilrettet på baggrund af de rensede data og kodernes og projektgruppens observationer.

Tabel I

Søgning - Infomedia	Artikler og indslag 2015	GNS pr. uge 2015	Uge 9 2015	Uge 9 2015 / GNS 2015
Mexico OR Mexicansk	6338	122	118	97%
Indien OR indisk	12952	249	204	82%
Vietnam OR vietnamesisk	3493	67	60	89%
Nigeria OR nigeriansk	4763	92	76	83%
Kenya OR kenyansk	3278	63	43	68%
Indonesien OR indonesisk	4722	91	35	39%
Rusland OR russisk	44670	859	865	101%
Kina OR kinesisk	38026	731	525	72%
Brasilien OR brasiliansk	10911	210	158	75%
Sydafrika OR sydafrikansk	6930	133	93	70%

9.1 Medier og medietyper

Herunder præsenteres frekvenstabeller med resultaterne af kodningen af de i alt 543 artikler. Da der kun er kodet ganske få radioindslag og tv-indslag, præsenteres disse ikke særskilt.

Der er lavet særkørsler for printartikler og webartikler.

Tabel 1A

Medier	Antal
PRINT	193
WEB	350
RADIO	4
TV	6
I alt	553

Tabel 1B

Online Medier	Site	Antal
Jyllands-Posten	jp.dk	48
	jp.dk premium	12
	Finans.dk	26
Børsen	børsen.dk	44
	børsen.dk (abo)	21
Berlingske Tidende	b.dk	24
Politiken	business.dk	9
Politiken	politiken.dk	24
Ekstrabladet	eb.dk	23
B.T.	bt.dk	20
Kristeligt Dagblad	Kristeligt-dagblad.dk	4
Information	Information.dk	34
MetroXpress	mx.dk	4
DR	dr.dk	30
TV2	tv2.dk/nyhederneonline	26
	politik.tv2.dk	1
I alt		350

Tabel 1C

Trykte Medier Landsdækkende	Antal
Jyllands-Posten	41
Politiken	29
Berlingske Tidende	24
Ekstrabladet	12
Børsen	11
Information	10
Kristeligt Dagblad	9
MetroXpress	6
B.T.	5
I alt	147

Tabel 1D

Trykte Medier Regionalt	Antal
Nordjyske Stiftstidende	20
Fyens Stiftstidende	11
JydskeVestkysten	8
Århus Stiftstidende	7
Sjællandske Medier	0
I alt	46

9.2 Dækning på web, print og den samlede dækning

Tabel 2

Sektion	Alle medier	Web	Print
Udland/International	35%	33%	37%
Andet (ingen)	31%	37%	20%
Erhverv/Økonomi/Business	15%	17%	10%
Debat/Klumme/Opinion	8%	4%	16%
Samfund	3%	2%	5%
Motion/Livsstil/Rejseliv/Sundhed/Forbrug	3%	1%	6%
Politik	2%	3%	0%
Sport	1%	2%	0%
Videnskab/Tech/Viden	1%	1%	1%
Indland	1%	0%	2%
Forside	1%	0%	2%
Kultur/Musik	0%	0%	0%
N	543	350	193

Tabel 3

Genre	Alle medier	Web	Print
Nyhed/Anslag	42%	57%	15%
Uddybende nyhedsartikel/Baggrund	18%	17%	20%
Notits	18%	11%	30%
Kommentar/Klumme/Analyse	4%	4%	6%
Læserbrev/Debat (uden tilknytning til mediet)	4%	1%	10%
Reportage/feature (knyttet til aktuel begivenhed)	3%	2%	5%
Interview	2%	2%	2%
Portræt	2%	1%	3%
Reportage/feature (ikke knyttet til aktuel begivenhed)	2%	1%	3%
Forsidehenvisning	1%	0%	4%
Anden Genre	1%	1%	1%
Leder	1%	0%	3%
Kritisk Undersøgende	0%	0%	1%
N	543	350	193

Tabel 4

Lande som optræder som primære	Alle medier	Web	Print
Rusland	45%	46%	42%
Kina	14%	13%	16%
Danmark	10%	10%	11%
USA	6%	7%	5%
Indien	6%	5%	9%
EU	6%	5%	7%
Nigeria	4%	5%	4%
Brasilien	4%	4%	3%
Mexico	2%	2%	3%
Sydafrika	1%	2%	0%
Vietnam	1%	0%	3%
Indonesien	1%	0%	2%
Kenya	0%	0%	1%
Intet/andet primært land	12%	15%	8%
N	543	350	193

Tabel 5

Lande som optræder som sekundære	Alle medier	Web	Print
Rusland	14%	14%	13%
Kina	9%	9%	7%
EU	6%	6%	7%
USA	5%	5%	6%
Danmark	3%	1%	7%
Brasilien	1%	1%	2%
Nigeria	1%	1%	1%
Sydafrika	1%	1%	1%
Indien	0%	0%	1%
Indonesien	0%	0%	1%
Mexico	0%	0%	1%
Kenya	0%	0%	0%
Vietnam	0%	0%	0%
Intet/andet sekundært land	67%	67%	66%
N	543	350	193

Tabel 6

Emne	Alle medier	Web	Print
Krig/Borgerkrig/Terror	37%	41%	30%
International politik inkl. FN, Briks, EU	24%	25%	24%
National politik (i de 10 lande)	18%	22%	12%
Energi og Olie	11%	12%	9%
Historie	11%	11%	10%
Marked/Import/Eksport/Varer	10%	11%	9%
Kriminalitet	10%	7%	17%
Økonomi/Finans/Valuta	9%	9%	10%
Virksomhed/Branche/Erhverv	9%	9%	11%
Natur/Miljø/Klima/COP'er	8%	9%	6%
Almindelige mennesker	6%	5%	8%
Social forhold/Fattigdom	6%	3%	9%
Vækst	5%	6%	4%
Kultur/Livsstil/Moderne Byliv	5%	3%	10%
Korruption	4%	0%	12%
Danmark (eksplicit dansk vinklet historie)	4%	4%	4%
Kendte mennesker (ikke politikere)	3%	0%	8%
Naturkatastrofer og Ulykker	3%	3%	2%
Turisme/rejsestof	3%	1%	5%
IT/Mobil/Digital	2%	1%	3%
Flygtninge og Migration	1%	1%	1%
Sport	1%	0%	2%
Sundhed	1%	0%	2%
Udviklingsbistand	0%	0%	0%
Andet	3%	2%	4%
N	543	350	193

Tabel 7

Nyhedskriterier	Alle medier	Web	Print
Hændelsesaktualitet	50%	60%	33%
Væsentlighed	48%	52%	41%
Konflikt	35%	37%	31%
Tematisk Aktualitet	23%	21%	27%
Sensation	13%	14%	11%
Nærhed	11%	8%	16%
Identifikation	6%	4%	9%
Ingen af de nævnte kriterier	3%	2%	3%
N	543	350	193

Tabel 8

Artikel: Knyttet til aktuel begivenhed?	Alle medier	Web	Print
Ja	52%	59%	39%
Nej	48%	41%	61%
N	543	350	193

Tabel 9

Ophav	Alle medier	Web	Print
Nyhedsbureau	41%	49%	25%
Egen journalist (ikke udsendt)	32%	30%	35%
Andet medie	9%	8%	9%
Korrespondent	7%	5%	10%
Egen udsendt journalist (faldskærm)	3%	2%	4%
Rapport/Pressemeddelelse	0%	0%	0%
Sociale medier	0%	0%	0%
Ikke angivet	10%	6%	17%
N	503	336	167

Tabel 10

Dansk vinkel?	Alle medier	Web	Print
Nej	84%	87%	79%
Ja	16%	13%	21%
N	543	350	193

Tabel 11

Kilder (mundtlige)	Alle medier	Web	Print
Præsident/Minister/Regeringschef	14%	16%	10%
Ekspert/Forsker/Økonom/Tænketaank	12%	11%	15%
Erhvervsfolk	10%	9%	10%
Øvrig politiker	8%	8%	7%
Almindelige mennesker	6%	5%	8%
NGO/Interesseorganisation	6%	5%	7%
Myndighed/Ambassadør	5%	5%	4%
Journalist (i ekspertrolle)	3%	4%	2%
Politi	2%	3%	1%
Andre	2%	1%	3%
Militærfolk	1%	1%	1%
Kunstner/Kulturperson	0%	1%	0%
Idrætsudøver	0%	0%	0%
Rejsende/Rejsearrangør	0%	0%	0%
Ingen mundtlige kilder	50%	48%	53%
Mundtlige kilder	50%	52%	47%
N	543	350	193

Tabel 12

Kilder (skriftlige)	Alle medier	Web	Print
Andre medier	23%	28%	13%
Nyhedsbureau	16%	21%	5%
Myndighed/Ambassadør	8%	8%	8%
Præsident/Minister/Regeringschef	5%	6%	4%
Ekspert/Forsker/Økonom/Tænketank	3%	2%	4%
NGO/Interesseorganisation	3%	3%	3%
Erhvervsfolk	2%	2%	3%
Øvrig politiker	2%	2%	3%
Politi	1%	2%	0%
Militærfolk	1%	1%	1%
Journalist (i ekspertrolle)	1%	1%	2%
Andre	1%	1%	1%
Almindelige mennesker	1%	1%	1%
Rejsende/Rejsearrangør	0%	0%	0%
Eget medie	0%	0%	0%
Kunstner/Kulturperson	0%	0%	1%
Idrætsudøver	0%	0%	0%
Ingen skriftlige kilder	47%	40%	60%
Skriftlige kilder	53%	60%	40%
N	543	350	193

Tabel 13

Danske kilder?	Alle medier	Web	Print
Nej	82%	84%	78%
Ja	18%	16%	22%
N	543	350	193

Tabel 14

Social interaktion	Alle medier	Web	Print
Nej	98%	97%	99%
Ja	2%	3%	1%
N	543	350	193

Tabel 15

Foto	Alle medier	Web	Print
Ja	51%	52%	50%
Nej	49%	48%	50%
N	543	350	193

Tabel 16

Grafik/Visualisering	Alle medier	Web	Print
Nej	89%	94%	80%
Ja	11%	6%	20%
N	543	350	193

Tabel 17

Video	Alle medier	Web	Print
Nej	97%	95%	100%
Ja	3%	5%	0%
N	543	350	193

9.3 Ophav – journalister og kilder

Tabel 18

Forfatter (journalist)	Medie	Antal
Poul Funder Larsen	Jyllands-Posten og Finans.dk	16
Hakon Redder	Børsen	7
Heidi Plougsgaard	Jyllands-Posten og Finans.dk	6
Sten Jensen	BT og Berlingske	6
Adam Hannestad	Politiken	4
Jan Lund	Jyllands-Posten	4
Jens Bertelsen	Børsen	4
Jørgen Steen Nielsen	Information	4
Kristian Ruhe Thorsen	TV2	4
Lisbeth Quass	DR	4
Bent Højgaard Sørensen	Berlingske og Jydske Vestkysten	3
Berit Ertmann	Jyllands-Posten og Finans.dk	3
Ellen Ø. Andersen	Politiken	3
Jacob Brejnebo Knudsen	Jyllands-Posten	3
Joachim Claushøj Bindslev	Børsen	3
Michala Rask Mikkelsen	BT og Berlingske	3
Niels Brandt Petersen	B.T. og Jydske Vestkysten	3
Niklas Rehn	Politiken	3
Peder Top Poulsen	Freelance	3
Rikke Gjøøl Mansø	BT og Berlingske	3
Steen Ulrik Johannessen	Freelance	3
Stine Kromann Dragsted	Kristeligt Dagblad	3
Thomas Sand	BT og Berlingske	3
Vibeke Sperling	Politiken	3

Tabel 19

Danske kilder	Erhverv	Antal
Jens Worning Sørensen	Ekstern Lektor, Statskundskab	9
John Goodwin	Finansdirektør i LEGO	7
Jørgen Vig Knudstorp	Koncerndirektør i LEGO	6
Jon Kyst	Ruslandskender	5
Anders Stouge	Vicedirektør i Dansk Energi	3
Jens Jørgen Henriksen	Ejer, Tican	3
Margrete Vestager	Konkurrencekommissær	3
Rasmus Kleis Nielsen	Forskningsleder, Reuters Institute	3
Thomas Køllner	Indehaver af Krim Rejser	3
Tine Roed	Direktør for Dansk Industri	3
Carsten Hvid Challet	Senior Director at TDC / NetDesign A/S	2
Ebbe Fischer	Journalist	2
Erik Bredholt	Formand, Danish Crown	2
Henrik Drusebjerg	Chefstrateg, Carnegie Private Banking	2
Hung Tien Vu	Fotograf	2
Lasse Vibe	Fodboldspiller	2
Mads Nørgaard Madsen	Partner og leder af PWC - Consulting - Security & Technology	2
Magrethe Vestager	Konkurrencekommissær	2
Maiken Stender Engkjær	Kinakender	2
Margrete Auken	Europaparlamentsmedlem	2
Martin Lidegaard	Udenrigsminister	2
Michael Borre	Chefrådgiver, Nordea	2
Nina Bentzen		2
Ove Thejls	Administrerende direktør, Tican	2
Peder Tuborgh	Administrerende Direktør, Arla Foods	2
Per Andersen		2
Sine Plambeck	Forsker, DIIS (Dansk Institut for Internationale Studier)	2
Steen Blaabjerg Morvan	Vice President, Marketing Global Wound Care Business at Coloplast	2
Thomas Lund-Sørensen	Director at Centre for Cyber Security, Ministry of Defence	2
Trine Christensen		2
Uffe Dreesen	Journalist	2

9.4 Kodemanual

Kodekategori	Variabler	Beskrivelse
Løbenummer	Skriv tal startende fra 1	Løbenummerets funktion er som entydig reference til udskrifterne fra Infomedia. Der laves en Infomedia-udskrift for hver dag, som kodes. Referencen er således en kombination af løbenummer og dato.
1 Medie	Skriv tekst	Angiver, hvilket medie artiklen/indslaget/udsendelsen optræder i. Medie/website/program skrives helt ud. Vi kan efterfølgende skelne mellem medietyper.
2 Dato	dd-mm-åå	Angiver, hvilken dag artiklen/indslaget/udsendelsen er bragt/publiceret.
2A Forfatter/Byline	Skriv tekst	Angiver navnet på journalisten bag artiklen eller værten ved radio/tv-indslaget. Skal IKKE angives ved debatindlæg, klummer, læserbreve.
2B Publiceringstidspunkt	tt:mm	Tidspunkt skal kun anføres ved webartikler.
3 Sektion/Kategori	A: Forside B: Indland C: Udland International D: Erhverv Økonomi Business E: Sport F: Kultur Musik G: Videnskab Tech Viden teknik H: Debat Klumme Opinion I: Politik J: Motion Livsstil Rejseliv sundhed Forbrug	"Forside" er kun forsiden på 1. sektion. Øvrige sektionsforsider kodes som den titel, der fremgår af sektionen. Hvis noget fx står i erhvervssektionen og på en side, som hedder "global" eller "international", så kodes det som "Erhverv". Har avissiden ingen fællestitel, og er den ikke del af et tillæg, registreres den som "L".

Kodekategori	Variabler	Beskrivelse
	K: Samfund L: Anden (eller ingen)	Indslags placering kodes ikke.
4 Genre	A: Notits B: Nyhed/anslag C: Uddybende nyhedsartikel baggrund D: Reportage/indlevende fortælling/feature (knytter sig til en aktuel begivenhed) E: Reportage/indlevende fortælling/feature (ikke knyttet til nyhedsstrømmen) F: Interview G: Kritisk undersøgende H: Leder I: Kommentar Klumme Analyse (debattører med en fast tilknytning til mediet) J: Læserbrev Debat (Debattører uden fast tilknytning til mediet) K: Portræt L: Forsidehenvielse M: Anden Genre	Angiver, hvilken journalistisk genre artiklen/indslaget er. Ved blandingsgenrer kodes for den dominerende tendens i artiklen/indslaget.
5 Social interaktion	Ja Nej	Skal IKKE kodes "JA", hvis der fx er dele-knapper til Facebook, Twitter etc. Men SKAL kodes "JA", hvis der er indlejret socialt stof (fx en Twitter-tråd). Alt omkring Twitter skal kodes. Det skal ikke kodes, hvis det kun fremgår af teksten, at det er et citat fra Twitter, men hvis der er en Twitter-boks indlejret i artiklen, skal det kodes. Under 'kommentar til kodning' skal man angive, på hvilken måde Twitter bliver brugt – det kan fx være en diskussion, der kører, eller tweets, der er hentet ind.
6 Foto	Ja Nej	Angiver, om der til artiklen er brugt mindst ét ledsagende foto.

Kodekategori	Variabler	Beskrivelse
		Kodes ikke ved indslag. Byline-foto kodes ikke.
7 Grafik, visualisering	Ja Nej	Angiver, om der til artiklen er brugt mindst én ledsagende grafik/visualisering. Kodes ikke ved indslag.
8 Video	Ja Nej	Angiver, om der til artiklen er brugt mindst én ledsagende video. Kodes ikke ved indslag.
9 Rubrik	Tekst	Angiv hele rubrikken på artiklen eller hele titlen på indslaget.
10A Primære lande	A: Rusland B: Brasilien C: Kenya D: Indonesien E: Mexico F: Sydafrika G: Nigeria H: Vietnam I: Indien J: Kina K: Danmark L: EU M: USA N: Intet primært land	Angiv gerne flere lande, men kun lande, som optræder som primære i artiklen eller indslaget. Flere lande kan godt være primære lande, selv om de ikke fylder lige meget i artiklen.
10B Sekundære lande	A: Rusland B: Brasilien C: Kenya D: Indonesien E: Mexico F: Sydafrika G: Nigeria	Angiv gerne flere lande, men kun lande, som optræder som sekundære i artiklen eller indslaget. Hvis et land nævnes helt perifert, fx i en bisætning, skal det ikke kodes som sekundært land.

Kodekategori	Variabler	Beskrivelse
	H: Vietnam I: Indien J: Kina K: Danmark L: EU M: USA N: Intet sekundært land	Landet skal spille en væsentlig rolle i artiklen.
11 Emner	A: National politik (i de 10 lande) B: International Politik inklusiv FN, BRIKS, EU C: Udviklingsbistand D: Virksomhed Branche Erhverv E: Marked Import Eksport Varer F: Økonomi Finans Valuta G: IT Mobil Digital H: Sociale forhold Fattigdom I: Flygtninge og Migration J: Natur Miljø Klima COP'er K: Naturkatastrofer og Ulykker L: Energi og Olie M: Kultur Livsstil Moderne byliv N: Sport O: Historie P: Turisme Rejsestof Q: Kendte mennesker (ikke politikere) R: Almindelige mennesker S: Kriminalitet T: Korruption U: Krig Borgerkrig Terror V: Vækst W: Danmark (eksplicit dansk historie med reference til vækstland) X: Sundhed Y: Andet	Angiv de vigtigste emner. Dog højst 3 emner pr. artikel/indslag.
12 Nyhedskriterier	A: Hændelsesaktualitet B: Tematisk Aktualitet C: Væsentlighed (stor betydning/konsekvens for mange) D: Identifikation (med mennesker/værter)	Angiv de vigtigste nyhedskriterier. Dog højst 3 pr. artikel/indslag. Hændelsesaktualitet: Eksempelvis en ny rapport.

Kodekategori	Variabler	Beskrivelse
	E: Konflikt F: Sensation G: Nærhed (dk vinkel, on location, intention om nærhed)	Væsentlighed: Eksempelvis noget om storpolitik.
12A Knyttet til aktuel begivenhed	Ja Nej	Det kan fx være en konference, et topmøde. Det skal være en fysisk begivenhed, og det må ikke være en ny rapport.
13 Ophav	A: Nyhedsbureau B: Sociale medier C: Egen udsendt journalist (faldskærms) D: Korrespondent (udstationeret) E: Rapport Pressemeddelelse (NGO, FN mv) F: Egen Journalist (ikke udsendt) G: Andet Medie H: Uklart/ikke angivet	Her angives, hvem der er forfatter til artiklen. Ved nyhedsbureau skelnes ikke mellem de forskellige bureauer. Der skal ikke kodes for meningsstof.
14 Vinkel: Dansk?	Ja Nej	Her noteres, om den primære vinkel i artiklen/indslaget er dansk/Danmark.
15 Perspektiver	Tekst og klip/citater	Her noteres i tekst alle lande (også EU og "Vesten"), som optræder og med citater/tekstbidder, som viser sammenhængen og perspektivet (framingen). Vi skal kunne se koblingerne mellem lande, fx EU versus Kina, og fra hvis perspektiv der tages udgangspunkt/vinkles. Nævn her lande, der fylder meget, men som ikke kan kodes under 10A eller 10B – det kan fx være Ukraine eller Australien.
16 Kilder	A: Præsident Minister Regeringschef B: Øvrig politiker C: Myndighed Ambassadør	Her noteres alle kilder og kildetyper.

Kodekategori	Variabler	Beskrivelse
	D: Ekspert Forsker Økonom wTænk tank E: NGO Interesseorganisation F: Militærfolk G: Erhvervsfolk H: Politi I: Journalist (i ekspertrolle) J: Almindelige mennesker L: Kunstner Kulturperson M: Idrætsudøver N: Rejsende Rejsearrangør O: Andre	Vi skelner ikke mellem afhængige og uafhængige eksperter i "D".
16A Skriftlige kilder	A: Præsident Minister Regeringschef B: Øvrig politiker C: Myndighed Ambassadør D: Ekspert Forsker Økonom Tænk tank E: NGO Interesseorganisation F: Militærfolk G: Erhvervsfolk H: Politi I: Journalist (i ekspertrolle) J: Almindelige mennesker L: Kunstner Kulturperson M: Idrætsudøver N: Rejsende Rejsearrangør O: Andre P: Eget medie Q: Andre medier R: Nyhedsbureau	Der kodes efter afsender. Er det fx en pressemeddelelse fra et ministerium, så bliver det kodet som et ministerium.
17A Danske kilder?	Ja Nej	Her noteres, om der optræder danske kilder (mindst én) i artiklen/indslaget.
17B Danske kilder	Tekst	Her noteres med navn alle danske kilder, som optræder i artiklen/indslaget.

Mediernes (nye) verdensbilleder

Når medierne dækker verden, opstår der medieskabte billeder hos brugerne især om den del af verden, der er langt herfra. Informationer, fortællinger og forklaringer, som har stor betydning såvel samfundsmæssigt som for den enkelte borger.

Tidligere forskning har vist, at de danske mediers udenrigsdækning var domesticeret med fokus på danske kilder, bistandsprojekter og danske virksomheder i udlandet. Hvordan er mediernes verdensbilleder nu – de nye såvel som de velkendte?

Vores undersøgelser viser, at tidens mediebilleder er anderledes på flere måder, at udenrigsjournalistikken er forandret. Fx er den mere og mere blevet til en egen-interesse-journalistik. Globaliseringen er slået igennem. Kina tildeles selvstændig nyhedsværdi og dækkes i dets egen ret. Markante lande med stort potentiale for Danmark som især Indien men også Nigeria og Mexico dækkes blot sporadisk. Store internationale problemstillinger følges nu uden brug af danske kilder. Rusland beskrives igen i et bipolært kold krigs-perspektiv. Der er tegn på, at Putin dæmoniseres i mediedækningen

Mediernes (nye) verdensbilleder fremlægger resultaterne af en undersøgelse af udenrigsjournalistikken og -nyhederne i de største danske nyhedsmedier. Hvor er der sket forandringer som følge af det nye digitale, mobile og sociale mediesystem? Hvordan afspejles den nye økonomiske og politiske verdensorden i de danske medier?

For bedst at kunne afdække forandringerne har vi valgt at afgrænse undersøgelsen til mediedækningen af de 10 største tærskellande, der rummer mere end halvdelen af jordens befolkning, og som er ved at ændre verden. Det er: Brasilien, Mexico, Nigeria, Kenya, Sydafrika, Indien, Vietnam, Indonesien, Kina og Rusland.

Forskningen har et metodisk normativt sigte, den indeholder fire kvantitative og kvalitative undersøgelser og bygger på seks forskningsspørgsmål samt 17 interviews med danske og udenlandske udlandsredaktører og -journalister.

Konklusionen sætter de observerede forandringer ind i en historisk kontekst og diskuterer mediernes store udfordring med dækningen af den nye multipolære verden.

